

MERVI MUSTONEN

MARINA TSVETAJEVA
ELÄMÄ JA TUOTANTO

Jyväskylän yliopiston
venäjän kielen laitos

Lisensiaatintutkimus 2002

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
	1.1 Tavoite	6
	1.2 Perhe ja runot	7
	1.3 Rakkaus ja runot	10
	1.4 Rakkaus ja kirjeet	12
	1.5 Uusi aika ja runot	13
2	ANNA AHMATOVALTA	16
3	EI OLE TÄRKEÄÄ KETÄ RAKASTAA	17
4	KIITOS	18
5	ALKUSANOJEN SIJAAN	19
I		
6	PERHE	22
7	ULKOMAILLA	30
8	PALUU VENÄJÄLLE	38
9	RUNOILIJA	40
10	ELÄMÄ	50
11	SERJOZA	54
12	ALJA	61

II

13	SOFIA PARNOK	68
14	AIKUISUUS	75
15	OSIP MANDELSTAM	78
16	ANNA AHMATOVA	88
17	VALLANKUMOUS	109
18	KESÄ 1917	113
19	TEATTERI	117
20	SONETSKA	120
21	MARINA JA LAPSET	131
22	ALEKSANDR BLOK	141
23	VIIMEISET PÄIVÄT VENÄJÄLLÄ	145

III

24	LÄHTÖ EMIGRAATIOON	151
25	BERLIINI 1922	153
26	PRAHA 1922 – 1925	158
27	PARIISI 1925 – 1939	176
28	BORIS PASTERNAK JA RAINER MARIA RILKE	184
29	YKSINÄISYYS	205
30	POLITIIKKA	213
31	VIIMEISET PARIISIN VUODET	222

IV

32	PALUU KOTIMAAHAN	226
33	MARINA JA MUR	230
34	TYHJYYS	233
35	ARSENI TARKOVSKI	236
36	JELABUGA	238
37	TAPASIMME TOISEMME - MUTTA EMME KOHDANNEET TOISIAMME	240
38	YHTEENVETO	247
39	ANNA AHMATOVALTA	249
	KIRJALLISUUS	250

LIITTEET

- 1 Omaelämäkerta
- 2 Henkilöluettelo
- 3 Valokuvia

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta HUMANISTINEN	Laitos Venäjän kieli ja kirjallisuus
Tekijä Mervi Mustonen	
Työn nimi Marina Tsvetajeva Elämä ja tuotanto	
Oppiaine Venäjän kieli ja kirjallisuus	Työn laji Lisensiaatin tutkielma
Aika Tammikuu 2002	Sivumäärä 260 + 34 liitettä
<p>Tiivistelmä - Abstract</p> <p>Marina Tsvetajeva (1892-1941) on suomalaisille vielä lähes tuntematon, venäläinen kirjailija. Työni on ensimmäinen laaja, suomalainen tutkimus Marina Tsvetajevan elämästä ja tuotannosta.</p> <p>Pyrin työssäni kuvaamaan kronologisesti Marina Tsvetajevan tuotantoa kirjailijan elämäkokemusten avulla. Työni ensisijainen tarkoitus on esitellä runoilija ei ainoastaan kirjallisuuden tutkijoille vaan myös tavallisille lukijoille.</p> <p>Työni toinen tavoite on tutustuttaa tutkijat ja lukijat Anna Ahmatovan ja Marina Tsvetajevan runokirjeenvaihtoon. Tähän asti on väitetty, että runoilijoilla ei ollut mitään tekemistä toistensa kanssa, eikä heillä ole ollut tuotannollisia yhtäläisyyksiä.</p> <p>Marina Tsvetajeva asui pitkään emigraatiossa Prahassa ja Pariisissa, jona aikana hän kävi kiinnostavan ja kulttuurihistoriallisen kirjeenvaihdon aikalaistensa Rainer Maria Rilken ja Boris Pasternakin kanssa.</p> <p>Äidin voimakkaan persoonan vaikutus ja lapsuus heijastuvat Marinan koko tuotannossa irrallisuutena, yksinäisyytenä ja loputtomana ihmisen etsimisenä. Äiti halusi tyttärestään pianista, mutta Marinasta kasvoi runoilija.</p> <p>Stalinin vallan aikana "ei meidän kirjailijoiden" tuotantoa julkaistu. Vasta Mikhail Gorbatsovin aloitettua Neuvostoliitossa uudis- ja avoimuuspolitiikan, alettiin myös julkaista sensuurin kieltämien kirjailijoiden teoksia.</p> <p>Boris Jeltsinin otettua vallan 1991 ja maan siirryttyä markkinatalouteen, Tsvetajevaa käsitteleviä tutkimuksia ja hänen omaa tuotantoaan alkoi ilmestyä kirjastoihin ja kaappoihin.</p> <p>Vuosi 1992 Venäjällä oli Marina Tsvetajevalle, Anna Ahmatovalle, Osip Mandelstamille, Boris Pasternakille sekä heidän aikalaisilleen uuden elämän alku.</p>	
Asiasanat Venäjän kirjallisuus, Marina Tsvetajeva, elämä ja tuotanto,	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto, humanistinen tiedekunta, kirjasto	
Muita tietoja	

1 JOHDANTO

1.1 Tavoite

Marina Tsvetajeva on vielä lähes tuntematon kirjailija suomalaisille. Työni on ensimmäinen laaja suomalainen tutkimus hänen elämästään ja tuotannostaan.

Pyrin työssäni kuvaamaan kronologisesti Tsvetajevan tuotantoa kirjailijan elämäkokemusten avulla. Työni ensisijainen tavoite on esitellä runoilija ei ainoastaan tutkijoille vaan myös tavallisille lukijoille.

Työni toinen tavoite on tutustuttaa tutkijat ja lukijat Anna Ahmatovan ja Marina Tsvetajevan runokirjeenvaihtoon. Näiden kahden naisen kohtalo ja elämäntapahtumat eivät ole satunnaisia – ne ovat osittain yhdensuuntaisia. Siksi Ahmatova nimitti Tsvetajevaa kaksoissisarekseen.

Vaikka Tsvetajeva oli 1910-luvun Venäjällä yhteydessä runouden uudistajiin, symbolisteihin ja akmeisteihin, hän ei liittynyt mihinkään koulukuntaan.

Aloitin tämän työni jo vuonna 1991 ollessani Suomen opetusministeriön ja silloisen Suomi-Neuvostoliitto-instituutin tutkijastipendiaattina kolme vuotta Moskovan yliopistossa. Ollessani kirjallisuuden professori Galina Belajan 20-luvun Venäjän ja Neuvostoliiton kirjallisuuden luennoilla, sain kipinän työhöni syventyä Marina Tsvetajevan elämään ja tuotantoon.

Vaikka Marina Tsvetajevasta oli julkaistu ulkomailla tutkimuksia, vuonna 1992 materiaalin keruu oli Venäjällä vielä todella vaikeaa. Tärkein ja lähes jokapäiväinen tehtäväni olikin käydä mahdollisimman monessa kirjakaupassa, ja saada myös ystävät ja tuttavat ostamaan minulle Marina Tsvetajevaa ja hänen aikalaisiaan käsitteleviä kirjoja ja julkaisuja.

Ensimmäinen suomalainen kirja, josta sain tietoja Marina Tsvetajevasta, on Neuvostolyriikkaa 3 (1978), jossa professori Pekka Pesonen kirjoittaa yleisesti Tsvetajevasta ja hänen aikalaisistaan.

Tsvetajevan novellikokoelma Äiti ja Musiikki on käännetty suomeksi vuonna 1991. Vuonna 1992 Timo Suni on tehnyt lisensiaatin tutkimuksen Marina Tsvetajeva "Крысолов" tutkielma runoelman kompositiosta. Vuonna 2000 Elina Kahla on tehnyt lisensiaatin tutkimuksen Tsvetajevan psykologisesta minähahmosta "Jokainen tavu vie sinuun" sekä samana vuonna Hanna Ruutu on tehnyt pääaineen tutkielmatyönä «АНТИЧНЫЕ МОТИВЫ в После России М. И. Цветаевой». Runoilija Hannu Helin on suomentanut Tsvetajevan runokokoelman, joka ilmestyi vuonna 1997.

Olen myös ensimmäisenä kääntänyt työhöni suomeksi osan kulttuurihistoriallisesti kiinnostavasta kirjeenvaihdosta, jota kolme suurta aikalaista - Marina Tsvetajeva, Rainer Maria Rilke ja Boris Pasternak kävivät keskenään.

Työssäni lähdemerkintä 'passim' tarkoittaa, että sivuviitteiden lisäksi olen käyttänyt samaan teemaan liittyviä ajatuksia myös muista lähdekirjoista. Runoihin, joissa ei ole ollut kirjoitusvuotta, olen ottanut vuodet, jona aikana Tsvetajeva on ne merkinnyt kokoelmiinsa.

1.2 Perhe ja runot

Marina Ivanovna Tsvetajeva (1892 - 1941) on venäläinen kirjailija, joka on syntynyt Moskovassa 26. syyskuuta 1892. Isä oli Moskovan yliopiston taidehistorian professori, joka perusti Kaunotaiteiden (myöhemmin Puskinin) museon. Äiti oli saksalais-puolalainen lahjakas pianisti, joka oli ollut kuuluisan Anton Rubinsteinin oppilas. Perheessä oli neljä lasta, joista Valerie ja Andrej olivat isän ensimmäisestä avioliitosta, Marina ja Anastasia toisesta.

Jo varhaisesta lapsuudesta alkaen Marina ja sisarukset matkustivat keuhkotautia sairastavan äitinsä kanssa Euroopassa. Saksasta tuli Marinalle kuin toinen kotimaa. Hän puhuikin saksaa yhtä sujuvasti kuin venäjää. Saksalainen kulttuuri ja saksan kieli olivatkin Marinan varhaisrunojen innoittajia.

Marinan elämän monologi alkoi jo lapsuudessa. Koti oli täynnä kieltoja ja keskustelut äidin kanssa olivat mahdottomia. Marinalle äiti oli alistaja, jonka tahdon mukaisesti hän halusi elää miellyttääkseen tätä. Koetut tappiot äidin kanssa, rakkauden nälkä, yksinäisyyden kipu ja sielussa kaipaus ihmisen luokse, veivät hänet runojen ja fantasioiden maailmaan: se oli maailma, josta hän ulkopuolisena katseli ympärillään olevaa elämää ja tapahtumia.

Anastasia Tsvetajeva kirjoittaa varhaistuotannossaan, että äiti ei ollut luonteeltaan ainoastaan halveksuva ja häilyväinen vaan despoottinen ja sääliittävä sielu.

Äiti opetti kuitenkin Marinaa rakastamaan ja ikävöimään kahta asiaa: kirjoja ja elämää. Marina kirjoitti ensimmäiset runonsa jo 7-vuotiaana ennen kouluun menoaan.

Äidin vaikutuksesta Marinasta kasvoi runoilija, vaikka tämä toivoikin tyttärestään pianistia. Yhtäältä äiti oli Marinan sankari, toisaalta noita, joka oli kietonut vaippaansa koko kodin ja vaiensi omalla osaamisellaan koko muun perheen.

Marina julkaisi jo 18-vuotiaana itse kustantamansa kirjan Ilta-albumi 'Вечерний альбом'-nimisenä teoksena, jossa hän kirjoittaa lapsuudestaan, ensimmäisistä rakkauksistaan ja rakkaiden ihmisten varjoista.

Ystävyys kirjailija-kriitikko Maksimilian Voloshinin kanssa valoi Marinaan uskoa kirjailijana. Max, kuten Marina häntä nimitti, ei jäänyt vain kirjeystäväksi, vaan hänen kanssaan Marina vietti paljon yhteisiä "kirjallisia" hetkiä tämän kotiseudulla Koktebelissä. Maxista ja hänen äidistään tuli osa Marinan perhettä.

Heidän luonaan Marina myös kohtasi miehensä Sergei Efronin. Molemmat olivat tärkeitä Marinan henkisen elämän kehityksessä. Maxista tuli koko elämän kestävä sielunveli, Sergeistä elinikäinen aviopuoliso.

Haasteena kannan hänen sormustaan.

- olen vaimo, iankaikkisuudessa, en paperilla.
1914

(Tsvetajeva M. TOM I 1990b, 213)

Samalla viikolla, kun Marina vihittiin, hän sai Vapaan estetiikan seuran kilpailussa ensimmäisen ja ainoaksi jääneen kirjallisuuspalkintonsa runollaan Paratiisissa 'в раю.'

Marinan ja Sergein ensimmäinen tytär, Ariadna, jota kutsuttiin Aljaksi, syntyi pian avioliiton solmimisen jälkeen (1912-1975).

Aljan lapsuudenkirjelmä äidistä kuvaa hyvin heidän suhdettaan: "Minun äitini ei ole samanlainen kuin muut äidit. Yleensä äidit rakastavat lapsiaan, mutta Marina ei rakasta pieniä lapsia."(Abramovits L. ym. 1992,159.)

Marinan ja Aljan suhde oli hyvin samanlainen kuin Marinan suhde omaan äitiinsä. Alja halusi äitinsä arvostusta. Aljasta kasvoi tahtomattaan äidin tukija ja ystävä.

Toinen tytär, Irina, syntyi vallankumouksen kuohuihin (1917-1920). Toisin kuin Aljalle, Marina kirjoitti vain muutaman runon Irinalle, joissa hän pyytää Jumalan suojelusta lapselleen, suojelusta, jota hän ei itse pystynyt antamaan.

Yksin lasten kanssa, ilman rakkautta, Marinan runosuoni ehtyi. Irina kuoli kolmen vuoden ikäisenä lastenkodissa. Syntyi kuitenkin kokoelma Maalliset tuntomerkit 'Земные приметы', runoja jokapäiväisestä elämästä.

Viimeinen lapsi, poika, Georgi, 'Mur', jota Marina oli koko elämänsä toivonut, syntyi (1925-1943). Elämä Murin kanssa ei kuitenkaan ollut helppoa. Huolimatta pojan odottamisesta, Mur ei antanut Marinalle sitä täytymystä, mistä odotusrunot kertoivat.

Marina sai keväällä vuonna 1922 maastamuuttoluvan miehensä luokse. Aluksi he matkustivat Berliiniin, josta muutaman kuukauden kuluttua muuttivat Tsekkoslovakiaan Sergein luokse.

Vuonna 1925 he muuttivat Pariisiin, jossa he asuivat vuoteen 1939 saakka. Kuten muutkin Stalinin vainoamat kirjailijat, jotka olivat emigroituneet ulkomaille, Marina Tsvetajeva oli kotimaassaan persona non grata. Kotimaassa ei julkaistu hänen teoksiaan eikä hänestä puhuttu eikä kirjoitettu julkisesti.

Marina Tsvetajeva palasi takaisin kotimaahan vuonna 1939. Vain yksi hänen runonsa julkaistiin kotiinpaluun jälkeen. Kaikesta huolimatta Marina oli elävä ja hänen sielussaan oli vielä Fenix: piti palata, nousta tuhkasta, syttyä tuleen - ja palaa.

Maaliskuun 6. päivänä 1941 Marina kirjoitti viimeisen runonsa viimeiselle rakkaudelleen - Arseni Tarkovskille:

Yhä toistan ensimmäistä säettä,
yhä korjailen ensimmäistä sanaa:
- Minä pöydän katoin kuudelle..."
Sinä unohdit - seitsemän.
1941
(Tsvetajeva M. TOM I 1988c,331,332).

Marina Ivanovna Tsvetajevan elämä päättyi traagisesti Jelabugassa 31. päivänä elokuuta 1941. Kuolema noteerattiin neuvostolehdistössä vasta 15 vuotta myöhemmin.

1.3 Rakkaus ja runot

Suuret rakkaudet ja intohimot synnyttivät Marinassa runoja. Kun rakkaudet loppuivat, myös runojen sävy ja sisältö muuttuivat.

Marina etsi itselleen runollisia sankareita, jotka hän nosti korkealle jalustalle kuten Puskinin, Napoleonin ja Ahmatovan. Marina kirjoitti heille intomielisiä runoja kaikesta siitä, mihin hän tavallisessa elämässä ei kyennyt, mitä hän elämästä ei löytänyt ja mitä hän elämältä etsi.

Nadezda Mandelstam, Osip Mandelstamin vaimo, kirjoitti vuonna 1992 miehensä ja Marinan ystävytydestä: "...Tsvetajeva lahjoitti Mandelstamille ystävyytensä, vapautti hänet rakastamaan, tutustutti hänet Moskovaan, joka lumosi hänet. Se oli ihmeellinen lahja. Sillä, joka tuntee vain Pietarin, eikä Moskovaa, ei ole oikeaa tunnetta Venäjästä - todellista vapauden tunnetta."(Mandelstam N. LG 1992,9.)

Suhde moskovalaisen näyttelijä Sofia Parnokin kanssa synnytti valtavan määrän runoja ja avasi aivan uuden vaiheen Marinan elämässä.

...sydän sanoi heti: "Armaani".

Annoin sinulle kaiken,
sinusta tietämättä - edes nimeä.

Oi rakasta minua - oi, rakasta minua.

1915

(Tsvetajeva M. TOM I 1990, 231).

Teatterissa Marina kohtasi nuoren näyttelijän Sofia Hollidayn, joka lumosi Marinan heti ensi tapaamisella. Myöhemmin Marina kirjoitti hänestä novellin Sonetska.

Kaksi puuta haluaa toistensa luo

Kaksi puuta. Vastapäätä taloani...

1919

(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,483).

Marinan sielunymmärtäjä, kriitikko Aleksander Bahrah sai runoilijan sielun palamaan. Rakkaus Konstantin B. Rodzevitsiin synnytti kaksi loistavaa runoelmaa: Vuoren runoelma 'Поэма Горы' ja Lopun runoelma 'Поэма Конца'.

Marinan heikkoudesta - rakastua - tuli hänen vahvuutensa. Jokainen rakastuminen synnytti uusia runoja, runoelmia, novelleja ja näytelmiä.

1.4 Rakkaus ja kirjeet

Marina Tsvetajeva loi läheisimmät ihmissuhteensa kirjeenvaihdon avulla. Intomieliset kirjeet lähes tuntemattomille ihmisille sekä aikalaisille, pitivät hänet elävien kirjoissa.

Vuosi 1926 oli kohokohta Marinan elämässä. Kiivas kirjeenvaihto Boris Pasternakin ja Rainer Maria Rilken kanssa sai Marinan taas 'palamaan'. Pasternak kirjoittaa Marinalle "*... olen ajatellut Sinua, vanhempiamme ja lapsuuttamme. Äidit ja musiikki. Sinä ja minä. Minä jumaloin sinua, enkä voi erottaa Sinua elämästäni enkä myöskään rakastettua runoilijamme Rainer Maria Rilkeä. Hän on myös osa yhteistä elämäämme ja rakastaa Sinua yhtä paljon kuin minä... Pelkään Sinua ja tunteitani... " Ihmeellistä, että Sinä olet nainen ja vielä lahjakas... (Azadovski K.M. ym. 1990, passim.)*

Marina kirjoitti Pasternakalle "*...Mitä me tekisimme, jos eläisimme yhdessä? Lähtisimmekö tapaamaan Rilkeä...?(Azadovski K.M. ym. 1990,108).*

Rilke Tsvetajevalle "*Mitä minä kertoisin Sinulle sydämeni nousuvesi? Minun sydämeni on Sinun käsissäsi. Se on kuin virtaava vesi, joka tulee luoksesi - pidättelevä sitä, älä päästä sitä kokonaan pois itsestäsi... Minä elän Sinun kirjeissäsi..."(Azadovski K.M. ym. 1990, 90.)*

Tuli, joka heidän välillään oli, synnytti runoja, elegioita maailmankaikkeudelle, kertomuksia ja kirjeitä sekä toivon tavata jossakin.

Tsvetajeva Rilkele "*Katson valokuvaasi ja nyt tiedän, miltä Sinä näytät. Rainer, ota minut mukaasi! Rainer, minä rakastan Sinua ja haluan tulla luoksesi. Rainer, Sinun elegiasi minulle on osa Sinua - Sinun runosi ovat runouden runoja..."(Azadovski K.M. ym. 1990, 140.)*

Kirjeissä roihusi valtava rakkaus. He ymmärsivät toisiaan yli rajojen ja tunsivat toisiaan kohtaan tavatonta läheisyyttä ja yhteenkuuluvuutta.

Marinan piti kaksi kertaa tavata Boris Pasternak Berliinissä, mutta Pasternak joutui molemmilla kerroilla yllättäen palaamaan Moskovaan.

Marina tapasi myöhemmin Pasternakin kanssa, mutta Rilke sairastui ja kuoli vuonna 1926, vuoden viimeisenä päivänä juuri ennen aiottua tapaamista. Pasternakin tapaamisen jälkeen Marina kirjoitti: "...*tapasimme toisemme, mutta emme kohdanneet toisiamme*".(Schweitzer V. 1991,371).

Myös prahalainen Anna Teskova oli Marinalle hyvin tärkeä ihminen, jolle Marina kirjoitti yksinäisyydestään lähes hamaan loppuun saakka. "*Miksi ihmisten, joiden pitäisi olla yhdessä, ovat erossa?*"(Tsvetajeva M. 1991a,87.)

1.5 Uusi aika ja runot

Mikhail Gorbatsovin aloitettua Neuvostoliitossa uudistus- ja avoimuuspolitiikan, alettiin julkaista myös sensuurin kieltämien kirjailijoiden teoksia. Kirjallisuuden luennoilla ei kuitenkaan puhuttu Tsvetajevasta tai hänen aikalaisistaan vielä mitään. Tsvetajeva ei ollut "meidän" kirjailijoita, kuten Aleksandr Fadejev, Vladimir Majakovski jne.

Amerikkalaisen tutkijan Viktoria Schweitzerin tohtorin väitöskirja (1988) Marina Tsvetajevasta julkaistiin Venäjällä 1992. Väitös oli laajin kirjailijan koko elämää tarkasteleva tieteellinen teos, johon saattoi luottaa.

Samana vuonna kauppoihin ilmestyi myös venäläisten tutkijoiden Tsvetajevasta kirjoittamia teoksia, joissa oli ulkomailta kirjoitettuja ja julkaistuja runoja.

Kun kirjoja alkoi ilmestyä, niissä oli vielä paljon ristiriitaisia tietoja, joita ei voinut varmistaa, koska Ariadna Efron, Marina Tsvetajevan tytär, oli julistanut äitinsä kirjallisen jäämistön salaiseksi.

Sain Schweitserin väitöskirjan lahjaksi Tsvetajeva - Ahmatova - tutkija, kirjailija Inna Lisnjanskajalta vieraillessani hänen kodissaan. Lisnjanskaja avasi minulle aivan uusia näkökulmia Marina Tsvetajevan elämään. Meitä yhdisti myös Anna Ahmatovan ja Marina Tsvetajevan runojen yhdenmukaisuusteoria sekä heidän runokirjeenvaihtonsa. Tätä aihetta ja näitä ajatuksia aion tutkia tulevassa väitöskirjassani.

Yksinäisyys siivitti molempia kirjoittamaan runojen kautta toisilleen hellyydestä, rakkaudesta, luovuttamisesta sekä ihmisenä olemisen oikeudesta.

Kuin vasen ja oikea siipeni
sinun sielusi on lähellä minua
1918
(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,343).

Tiedän, että olet palkintoni
vuosista kivun ja kaivan...
1916
(Ahmatova A. TOM I 1986,117).

tai

runot kasvavat kuten tähdet ja ruusut
kuten kauneus, joka ei ole tärkeätä kotioloissa...
1918
(Tsvetajeva M. TOM I 1988b,97).

Voi kunpa tietäisitte, millaisesta roskasta
runous kasvaa, häpeää tuntematta,
1940
(Ahmatova A. TOM I 1986 191).

Inna Lisnjanskaja sanoo kirjassaan Musiikki, runous ilman sankareita 'Музыка, Поэмы без героя', ettei Anna Ahmatovan ja Marina Tsvetajevan välistä historiaa ole vielä kirjoitettu.

Kun ihmiseltä viedään elämisen ja ajattelemisen arvo, se merkitsee melkein samaa kuin totaalinen kuolema, kirjoitti Anna Ahmatova 1966. Hän viimeisenä neljästä yhteenkuuluvasta runoilijasta (Ahmatova, Mandelstam, Pasternak, Tsvetajeva) ehti nähdä vielä omien runojensa uudelleentulon.

Vasta Boris Jeltsinin otettua vallan vuonna 1991 ja maan siirryttyä markkinatalouteen, Tsvetajevaa käsitteleviä tutkimuksia ja hänen omaa tuotantoaan alkoi ilmestyä kirjastoihin ja kirjakauppoihin.

Vuosi 1992 Venäjällä oli Marina Tsvetajevalle, Anna Ahmatovalle, Osip Mandelstamille, Boris Pasternakille sekä heidän aikalaisilleen uuden elämän alku.

Mervi Mustonen

2 ANNA AHMATOVALTA

Ei hellyys muille tiliä tee,
sitä suotta utelet.
Vavistukseni - mitäpä merkitsee,
sen herätitkö vai et.

Mikä muuttuisi, jos tunnustan:
kulkuni päällä maan
tahtosi mukaan vaellan
kerta kaikkiaan.

Kätes ojenna! Mitä intohimo on?
Kehä tanssiva käärmeiden,
vetovoima tuhoisa onneton
ja valta salainen.

Kehä tanssiva yhä yltyy vain,
mitä sille voisinkaan,
kun neidonkasvosi nähdä sain
hohtavimmillaan.

Osip Mandelstam
1911
(Baschmakoff N. ym. 1978,117)

Anna Ahmatova halusi omistaa tämän runon Marina Tsvetajevälle.

3 EI OLE TÄRKEÄÄ KETÄ RAKASTAA

"Ei ole tärkeää ketä rakastaa...

....

Tärkeää vain on, ettei sielussa ole
pelottavaa tyhjyyttä."
(Belkina M. 1992,211)

4 KIITOS

Kiitän Moskovan yliopiston journalistisen tiedekunnan dekaania professori Yassen Nikolajevits Zassourskya sekä dosentti Jevgenija Antonovna Privalovaa siitä, että sain kirjoittaa tämän tutkimuksen Moskovassa. Muistelen myös kiitollisena professori Galina Belajan Venäjän ja Neuvostoliiton kirjallisuuden luentoja, joista sain kipinän 1920-luvun kirjailijamaailmaan. Yhteiset mielenkiintoiset seminaarikeskustelut antoivat työhöni sisältöä ja syvensivät tietojani Marina Tsvetajevasta ja Anna Ahmatovasta.

Kiitän Jyväskylän yliopiston humanistisen tiedekunnan venäjän kielen ja kirjallisuuden laitoksen professori Erkki Peurasta myötämielisestä suhtautumisesta työhöni sekä käytännön asioiden järjestelyistä.

Kiitän kirjailija Inna Lisnjanskajaa, joka kutsui minut ja professori Elena Vartanovan kotiinsa ja kertoi meille Anna Ahmatovan ja Marina Tsvetajevan tuotannon yhdenmukaisuuksia käsittelevästä tutkimuksesta.

Kiitän tyttärtäni filosofian maisteri Elina Mustosta käännösavusta ja henkisestä tuesta sekä työrauhasta, jonka hän soi minulle pienessä moskovalaisessa kodissamme. Kiitän myös siskoni tyttärtä maatalous- ja metsätieteiden maisteri Miia Mäkelää teknisestä avusta. Kiitän filosofian tohtori Kristina Krookia sekä perhettäni, jotka tukivat minua työtä tehdessäni.

Erikoisesti kiitän Moskovan yliopiston journalistisen tiedekunnan varadekaania professori Elena Vartanovaa, joka auttoi minua kirjallisuuden sekä muun materiaalin hankinnassa ja loi uskoa työni onnistumiseksi.

Mervi Mustonen

5 ALKUSANOJEN SIJAAN

VIIMEINEN VASTAUS

Valkokätinen, musta prinsessani...
Pilaileva, näkymätön kaksoisolento, joka piiloudut pimeisiin
pensaisiin,
välillä kätkeydyt risaan kottaraisen pönttöön,
välillä vilahdat risteissä kuolleitten, välillä huudat tornista
Marinkan:
"Minä palasin kotiin tänään.
Ihmetelkää, kynnökset kotoiset,
mitä minulle on tapahtunut.
Rakkaani alho nielaisi,
ryövätty on vanhempaini koti.
"Me tänään kanssasi, Marina,
kuljemme pääkaupunkia keskiöistä,
jäljessämme on meitä miljoonin,
eikä ruumissaattoon vaitonaisempaa,
jota saattokellot saattavat
ja vaikerrus villi tuiskun moskovalaisen
joka peittää jälkemme.
1940
(Ahmatova A. TOM I 1986,245,246).

Marina Tsvetajevan kuoleman jälkeen Anna Ahmatova sanoi: "Ihmisessä asustaa salainen piirre. Se ei ole olemassa vain rakkaudessa ja intohimossa, vaan inhimillisissä rakkaussuhteissa - joka paikassa, aina ja kaikkialla. Miksi esimerkiksi minä en sanonut Marinalle tämän eläessä, että hän merkitsi minulle enemmän, kuin annoin hänen ymmärtää. Meillä oli liian vähän aikaa näyttääksemme toisillemme, millaisia me todella olimme ja mitä me merkitsimme toisillemme.(Vilenkin V.J. ym. 1991,314).

Vuonna 1962 Anna Ahmatova kertoo: "Tapasimme kesäkuussa 1941 tuttavani huoneistossa, jossa yövyin Moskovassa ollessani. Olen miettinyt, mitä Marina kertoisi tästä tapaamisesta, jos hän olisi elänyt ja minä kuollut 31. elokuuta 1941. Se olisi ollut tuoksuva legenda, kuten isoisämme sanoivat. Voi olla, että se olisi ollut 25 vuoden itku rakkaudelle, joka osoittautui turhaksi. Mutta joka tapauksessa se olisi ollut suurenmoista."(Ahmatova A. TOM II 1986,208).

Boris Pasternak Marina Tsvetajevasta:

Vielä nytkin minun on vaikea
kuvitella sinut kuolleeksi,
kuin kitsaan miljonäärin
keskellä nälkää näkevien sisarten.

Mitä voisin tehdä hyväksesi?
Anna jotenkin tästä tieto.
Poismenosi vaikenemisessä
on moite sanaton.

Aina arvoituksellisia ovat menetykset.
Vastauksena hedelmättömiin etsintöihin
kärsin ilman tulosta:
kuolemalla ei ole ääri viivoja.
Tässä kaikki - puoli sanaa ja varjo,
erehdykset ja itsepetos,

ja vain uskosta ylönousemukseen
löytyy jonkinlainen tienviitta....

Talon edessä kinoksessa omenapuu,
kaupunki lumisessa vaipassaan -
Sinun valtava hautakirjoituksesi
tuntui minusta kokonaiselta vuodelta.
Kasvot kohti Jumalaa käännettynä,
Sinä pyrit hänen luokseen maan sisältä,
kuin päivinä, jolloin lopputulostasi ei oltu siihen kirjoitettu.
1943
(Pasternak B. 1976,268).

"Minulla on yli sata Marinan kirjettä, jotka kertovat kaiken, mitä meidän välillämme oli. Jo pelkästään kirjeistä tulisi paksu kirja. Marina oli nainen, jolla oli miehinen sielu. Hän oli taistelunhaluinen ja kesyttämätön ratkaisuisaan. Elämässä ja luomistyössä hän oli kiihkeä ja uhkarohkea. Hän pyrki kaikin keinoin pääsemään tavoitteeseensa. Sitä ei mikään seinä estänyt. Hän ylitti aina kaiken. Oli kuitenkin yksi päivä ja yksi seinä, jonka yli hän ei enää jaksanut mennä. Se oli 31. päivä elokuuta 1941.

Marina Tsvetajeva on yksi parhaimmista kansansatujen ja tyylin taitureista. Hänen kielensä on ainutlaatuista venäläisessä runoudessa. Hän uskalsi kuunnella omaa sisintä ääntään ja kulkea täysin omaa tietään loppuun saakka.

Marina Tsvetajevan tuotantoa on toistaiseksi julkaistu vähän. Tiedän, että se, joka on vielä tuntematon, tuo hänelle sen kunnian ja paikan venäläisessä kirjallisuudessa, joka hänelle kuuluu.

Marina Tsvetajeva runoilijana on tuleva kaikkien tietoisuuteen."

Kevät 1956, marraskuu 1957

Boris Pasternak(Abramovits L. 1992, 283,286).

I

6 PERHE

Marina Ivanovna Tsvetajeva syntyi Moskovassa Kolmenlammenkujalla 26. syyskuuta 1892 ja asui samassa talossa lähes 20 vuotta, avioitumiseensa saakka. Marina rakasti yli kaiken taloa, jonka pihalla kasvoi poppeleita, akasioita ja valkoisia sireeneitä.

Tytön syntyminen oli suuri pettymys äidille, joka oli odottanut poikaa, Aleksanderia. Marinasta kasvoi terve ja pullukka tyttönen. Häntä nimitettiin hellästi Marusaksi tai Musjaksi. Kahden vuoden kuluttua syntyi hänen sisarensa Anastasia eli Asja.

Isän ensimmäisestä avioliitosta syntynyt Valerie kertoo Marinan äidistä: "Maria Aleksandrovna oli lojaali, suorasukuinen ja luonteeltaan jyrkkä ihminen eikä pystynyt hillitsemään kärsimättömyyttään. Hän ei rangaissut minua milloinkaan karkeasti tai loukkaavasti, mutta lämpöä tai hellyyttä hän ei myöskään antanut. Me olimme toisillemme vieraita ja minusta tuli arka. Myöhemmin ymmärsin, että Maria Aleksandrovna oli ottanut ylivoimaisen taakan itselleen: hän oli tullut vieraaseen pesään ja rupesi äidiksi vieraille lapsille melkein tuntemattoman miehen kanssa, joka oli lähes kaksi kertaa hänen ikäisensä. (Schweitzer V. 1992,31,32,33. passim)

Lasten kasvatus oli kokonaan äidin huolena. Hän oli ulkoisesti pidättyväinen ja etäinen. Hän toisti samoja kasvatusmetodeja, joita oli saanut kokea omassa kodissaan. Äiti alkoi opettaa Marinalle pianonsoittoa tämän ollessa 4-vuotias. Tyttö oli poikkeuksellisen musikaalinen ja hänellä oli absoluuttinen sävelkorva. Hän ei pitänyt musiikkiharjoituksista, mutta tunnollisena lapsena hän ei laiminlyönyt niitä. Marina teki kaikkensa miellyttääkseen äitiään. Opittuaan lukemaan, hän alkoi löytää kaikesta riimejä. Äiti kirjoitti päiväkirjaansa: "Minun nelivuotias Marjusani kulkee ympäriinsä ja muodostaa sanoja rytmisesti. Voi olla, että hänestä tulee runoilija". (Razumovskaja M. 1994,18,19.)

Musiikinopetuksen lisäksi äiti luki lapsille vieraskielisiä kirjoja ja keskusteli niistä heidän kanssaan sekä kertoi heille omasta lapsuudestaan, isästään ja ulkomaanmatkoistaan. Kun lapset olivat kävelyllä bulevardilla, äiti ei sallinut heidän leikkiä vieraiden lasten kanssa, koska pelkäsi heidän saavan sairauksia ja erityisesti vieraita vaikutteita. Tämän vuoksi heidän kodissaankaan ei usein käynyt vieraita. Äiti opetti Marinaa rakastamaan ja ikävöimään kahta asiaa: kirjoja ja elämää. Todellinen elämä ja tunteet jäivät puuttumaan lasten elämästä.

Lapsille tulivat tutuiksi Grimmin veljesten tarinat ja Andersenin sadut, samoin kuin Tsehov, Puskin, Dante, Shakespeare ja monet muut maailmankirjallisuuden klassikot. Aluksi Marina luki ja tunsu heidät vain käännöskirjallisuudesta, myöhemmin hän luki niitä alkukielellä.

Äiti ei kieltänyt lapsilta mitään, mutta hänen silmänsä sanoivat kaiken. Kysymysten esittäminen oli häpeällistä. Äidin säännöt jättivät pysyvät jäljet Marinan sieluun. Se oli vaikenemisen, kieltojen ja neuvojen koti. (Schweitzer V. 1992,35,36.)

'Kurlik'

Lapsuus: talo suuri vaikenee,
torahammas noidan pelottaa,
lapsuus: sana käsittämätön,
ja lempeä: kurjen 'kurlik'.
1910-1920

(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,103)

"Äiti ei ollut luonteeltaan ainoastaan kova, vaativa ja jyrkkä, vaan halveksuva ja häilyväinen ... despoottimainen ja sääliittävä sielu", kirjoitti Anastasia Tsvetajeva varhais-
tuotannossaan. "Hän oli luonteeltaan kärsimätön. Äidin mielestä meidän lasten olisi pitänyt tietää ja ymmärtää paljon enemmän kuin muiden samanikäisten. Pieni Musja

koki äidin kanssa usein katkeria hetkiä. Äidin kysymyksiin vastaaminen oli yhtä pelottavaa kuin kysyminen(Tsvetajeva A. 1916,161).

Marina kyseli Napoleonista:

- Äiti, mikä sellainen Napoleon on?

- Mitä? Etkö sinä tiedä?

- En. Kukaan ei ole kertonut minulle.

- Sehän on ilmassa koko ajan!

Marina ajatteli, että Napoleon oli kärpänen, koska kärpänen on ilmassa. "Tietämättömyys aiheutti minussa häpeäntunteen, jota kannoin koko elämäni."(Schweitzer V. 1992,39).

Marina lopetti kyselyn ja alkoi itse etsiä vastauksia kysymyksiinsä. Tietämättömyys herätti Marinan fantasiamaailman, ja äidin kanssa koettu tappio oli alku Marinan elämän monologille ja ensimmäinen loittoaminen ihmisistä.

Marinan äiti, Maria Aleksandrovna Mein oli miestään 21 vuotta nuorempi heidän mennessään naimisiin. Hänen äitinsä oli kuollut tyttären ollessa 19 päivän ikäinen. Isä oli varakas ja tunnettu moskovalainen Aleksander Danilovits, joka kasvatti tytärtään ankarasti ja eristäytyneesti. Marialla ei ollut yhtään ystävää. Orpoutensa ja yksinäisyytensä hän hukutti luontoon, kirjoihin ja musiikkiin. Niistä tuli hänen koko elämänsä. Hän sai erinomaisen sivistyksen: hän puhui sujuvasti neljää kieltä sekä tunsikin Euroopan kirjallisuuden ja historian. Maria kirjoitti runoja venäjäksi ja saksaksi sekä oli Anton Rubinsteinin piano-oppilas. Hän oli myös kyvykäs taidemaalari. Maria matkusteli isänsä kanssa ulkomailla.(Razumovskaja M. 1994,14,15.)

Marina kuvaa äitiään: "Äiti eli vain omassa mielikuvitusmaailmassaan kirjojensa parissa. Seitsenvuotiaana hän tunsikin maailman historian ja antiikin mytologian, haaveili sankareista ja samastui heihin. Myllertävät ajatuksensa hän purki musiikkiin ja päiväkirjaan - ainoaan ystäväänsä. Äiti oli suunnattoman lahjakas. Hänestä olisi voinut tulla konserttipianisti, mutta hänen isälleen oli mahdoton ajatus, että Maria ryhtyisi vapaaksi taiteilijaksi. Maria jumaloi isäänsä ja taipui tämän tahtoon.

Despootti isoisä särki äidin elämän. "Ei kirjailijaksi, eikä pianistiksi! Jäi vain yksi tie: piti valmistua vaimoksi ja äidiksi. Tässä vaihtoehdossa Maria ei nähnyt onnea eikä iloa.(Tsvetajeva M. TOM II 1988c,454,455.)

Luettuaan äidin nuoruuden päiväkirjaa Marina sai tietää äidin salaisuuden: Maria Aleksandrovna meni isänsä tahdosta Ivan Tsvetajevan kanssa naimisiin hoitamaan tämän kotia ja lapsia. Äidin romantiikka oli vierasta aviopuolisolle, mutta tämä yritti kuitenkin ymmärtää nuorta vaimoaan. Koti oli täynnä musiikkia ja vaikka isä oli epämusikaalinen, musisointi ei häirinnyt häntä. Hän jätti jopa joskus työhuoneensa oven auki tottuakseen musiikin kuunteluun.(Razumovskaja M. 1994,16.)

Lapsuus vieri vauhdikkaasti ja jätti itsestään myös onnellisia muistoja. Synnyinkoti oli paikka, jossa jokainen kolo ja nurkka olivat tuttuja.

Talvet perhe vietti Moskovassa. Kesällä oli Tarusa, kesäkoti, joka sijaitsi Kalugan läänissä noin puolentoistasadan kilometrin päässä Moskovasta, pienen puhtaan ja kalaisan Oka-joen varrella. Tarusassa elämänrytmi oli kiireetön ja rauhallinen.

Siniset kukkulat Moskovon ympärillä,.

Ilmassa lämpenevässä pölyä ja tervaa.

Nukun koko päivän, koko päivän nauran,

toivun talvesta - varmaankin.

1915

(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,234).

Tarusassa isällä ja äidillä oli enemmän aikaa lapsille. Vietettiin yhdessä maalaiselämää: uitiin, soudeltiin, kerättiin marjoja ja sieniä sekä samoiltiin luonnossa tai käytiin yhdessä ostoksilla läheisessä kaupungissa. Koko perhe rakasti Tarusaa, ja jokaisella oli siellä omat mieltymyksensä. Syksyllä, kun piti lähteä kaupunkiin, tuntui aina yhtä katkeralta jättää omat koivut ja kuuset, jotka isä oli istuttanut jokaisen lapsen syntymän kunniaksi talon ympärille. Marinalle Venäjä ja isänmaa ruumiillistuivat sanoissa Tarusa ja Kolmenlammen koti.(Razumovskaja M. 1994,23,27.)

Tavanomaisuus oli Marinalle vierasta. Jo lapsena hänen käsityksensä maailmasta oli erilainen kuin muilla: todellisuutta ei olisi voinut yhdistää fantasiaan, mutta niitä ei kuitenkaan voinut erottaa toisistaan. Hän kuvasi lapsensuhdettaan paholaiseen novellissaan Piru 'Черт' niin yksityiskohtaisesti ja haltioituneesti, että hän olisi voinut vakuuttaa lukijan siitä, että paholaisen tapaaminen toisi mukanaan hyvyyden.

Marinan luonne ei ollut helppo läheisille eikä hänelle itselleenkään. Hän oli ylpeä, uppiniskainen ja voimakas. Joskus äiti suuttui hänelle soittotunnin jälkeen ja huusi: "Sinä et rakasta musiikkia". Marina rakasti musiikkia, hän vain ei nauttinut omasta soitostaan. Äiti hukutti lapset omiin toteutumattomiin toiveisiinsa. Marinasta ei tullut pianistia. Hänelle jäi vain yksi mahdollisuus: ryhtyä runoilijaksi. Äidin mielestä Marina soitti hyvin, mutta kirjoitti huonoja runoja. Hän yksinkertaisesti unohti, että pientä Musjaa ei voinut verrata Mozartiin tai Goetheen. (Tsvetajeva M. 1991b,20,21,22,23.)

Jo varhain mieltyi romaaneihin

ja vaipui niiden muisteloon...

1827

(Puskin A.S. TOM I 1985,402).

Marina rakasti Puskinin Tatjanaa. Tatjana oli melkein kaikkien nuorten ihanne 1900-luvulla. Kun Marina oppi lukemaan, hän suorastaan syöksyi kirjoihin ja luki kaiken minkä sai käsiinsä. Sisarensa Valerien kaapista hän löysi Puskinin Kertomukset. Kirja oli äidin mukaan tarkoitettu vain aikuisille, ja sen vuoksi Marina luki sitä salaa. Puskin oli hänen rakkain runoilijansa, ja hänen kauttaan Marina loi oman suhteensa runouteen. Hän rakasti ja jumaloi Puskinia, josta tuli osa hänen sieluaan.

Hän kirjoitti Runoja Puskinille 'Стихи к Пушкину' sekä runoelman Minun Puskin 'Мой Пушкин'. Voi jopa sanoa, että äiti, paholainen ja Puskin loivat hänen maailmankatsomuksensa, elämäntiensä ja suhteensa ympäröivään maailmaan.

Marina ei ainoastaan lukenut kirjoja, vaan hän eli niissä ja jätti ulkopuolelleen koko maailman. Lapsuuden fantasiat avasivat hänelle tien runouteen. Oi, lapsuus! Sielun syvyyden kauha! Näitä Boris Pasternakin sanoja hän rakasti.

Marina kirjoitti ensimmäiset runonsa jo 7-vuotiaana, ennen kouluun menoaan. Lapsuusajan runoista on säilynyt vain muutamia hajanaisia palasia, joita aikuinen Marina siteeraa ensimmäisestä vihkostaan:

Loppu lempeille sepitelmille
 tuskin uudestaan ne aloitan
 unohtaen ne muistan ja niitä rakastan
 1899.
 (Schweitzer V. 1992,42,43.)

"Varhainen lapsuus ei ole minulle kuin uni, vaan ensimmäinen elämä, täydestä täydellisiin, loputon avautuminen - aluksi maailma, vähitellen minä itse siinä."(Efron A. 1989,153).

Lapsen maailma ei ole pieni eikä suuri - ei hyvä eikä paha. Se on vain yksinkertaisesti olemassa, ulkopuolella kaiken vertailun ja arvostuksen. Maailma on olemassa vain lapsessa, sellaisena kuin lapsi sen näkee omilla silmillään, kaikissa niissä tapahtumissa, jotka hän kokee. Ja eräänä päivänä, katsoessaan itseään peilistä, hän näkee siinä itsensä; samastuu kuvaan: minä elävä itse. Ympärillä on kuviteltu, romanttinen maailma, jossa aluksi jumalina ja sankareina ovat äiti ja isä.

"Kummallista ajatella, että meidän elämämme on kertomus ilman juonta ja ilman sankaria, tehty tyhyydestä ja lasista...", kirjoitti Osip Mandelstam.(Schweitzer V. 1992,16).

Marinan lapsuus ei ollut tyhjä kertomus. Äiti johdatti hänet jo varhain sankarien romanttiseen maailmaan, jossa päärooleja näyttelivät musiikki, kirjallisuus ja taide. Hän oli varma, että tulee aika, jolloin lapset ymmärtävät ja arvostavat taidetta. Siinä hän oli oikeassa.

Maria Aleksandrovna oli miehensä kanssa sopuisa pari. He rakastivat ja kunnioittivat toisiaan. Heidän välillään ei ollut mitään roihuavaa rakkautta, vaan he olivat läheisiä ystäviä. Äidillä oli musiikkinsa ja isällä museonsa.

Isä oli hyvin huomaamaton ja poissa perheen elämästä. Hän oli luonteeltaan rauhallinen ja pehmeä. Museo oli hänen elämänsä tärkein sisältö. Marina kertoi, että se oli isän runous. Hänen maailmansa oli lapsille kaukainen ja luoksepääsemätön. Isä oli perheessä hiljainen sankari, jonka äiti jätti varjoonsa. Seinillä oli äidin maalaamia tauluja, oli hänen musiikkinsa sekä myrskyisiä temperamenttinsa.

Isän ensimmäinen vaimo, nuori ja kaunis laulajatar Barbara Dimitrevna Ilovaiskaja oli kuollut nuorena. Liitosta heille oli syntynyt Valerie ja Andrej. Valerie oli 8-vuotias ja Andrej vastasyntynyt, kun isä meni uusiin naimisiin nuoren ja lahjakkaan Maria Aleksandrovnan kanssa. Tästä liitosta syntyivät Marina ja Asja.

Ivan Vladimirovits syntyi 1847 köyhän maalaispapin perheeseen. Perheen tradition mukaan Ivan ja hänen kolme veljeään suorittivat pappisopiston, minkä jälkeen Ivan pyrki pappisseminaariin.

19-vuotiaana hänen elämässään tapahtui jyrkkä käänne, kun hän lähti Pietariin opiskelemaan lääketiedettä. Samanaikaisesti hän opiskeli historiallis-filologisessa tiedekunnassa. Valmistuttuaan filologian kandidaatiksi, hän opetti kreikan kieltä Pietarin naislyseossa, teki maisterintutkielman Tacituksen Germaniasta, opetti Varsovan ja Kievin yliopistoissa roomalaista kirjallisuutta ja keräsi kahden vuoden ajan ulkomailla materiaalia väitöskirjaansa varten. Hän oli myös kiinnostunut keskiajan italian kielestä ja oli yksi sen uranuurtajia. Hän väitteli tohtoriksi Pietarin yliopistossa syksyllä 1877.

Italiassa ollessaan Ivan Tsvetajev kiinnostui arkeologiasta ja taidehistoriasta. Kun hän vuonna 1877 sai roomalaisen kirjallisuuden dosentuurin Moskovan yliopistosta, hän halusi laajentaa tieteellistä aluettaan ja unelma antiikin taiteen museon perustamisesta sai alkunsa. Sen toteuttaminen vaati lähes neljännesvuosisadan ja paljon työtä.

Hän alkoi kerätä antiikin kulttuurin esineitä ja taidetta. Marinan äiti tuki koko sydämestään miehensä työtä ja alkoi opiskella taidehistoriaa ja museoalaa, että voisi paremmin auttaa miestänsä. Pian häiden jälkeen he matkustivat ulkomaille ja

tutustuivat museoihin ja näyttelyihin ja valitsivat näyttelyesineitä. Maria Aleksandrovasta tuli Ivan Tsvetajevin työtoveri, ystävä ja auttaja. Hän laati suunnitelmat uudeksi museorakennukseksi, otti oppia eurooppalaisista museoista, auttoi ja neuvoi miestänsä.(Schweitzer V.1992,18,19,20,21.) "Hän tuntee klassisen veistotaiteen paremmin kuin kukaan muu nainen meidän yhteiskunnassamme", kirjoitti Ivan Tsvetajev vaimostaan. Yhteiset asiat lujittivat myös perhe-elämän.(Schweitzer V. 1992,29).

7 ULKOMAILLA

Syksyllä 1902 Marinan äiti sairastui keuhkotautiin, ja hänet määrättiin hoitoon Italiaan. Koko perhe lähti matkalle lukuun ottamatta Andrej-veljeä, joka jäi isoisä Ilovaiskin hoiviin opiskelujensa takia.

Runot olivat kuin kiusaus, ja niissä avautui Marinalle valtava maailma, jossa hän sai olla yksin. Hän aisti koko kehollaan Puskinin rakkauden ja ikävän mereen. Marina opetteli runoja ulkoa ja kirjoitti niitä vihkoonsa, jotta hän voisi pitää ne aina mukanaan ja kirjoittaa itse merelle samanlaisia runoja kuin Puskin. Pian hän näkisi omilla silmillään ja kokisi, miltä meri näytti ja tuntui. (Razumovskaja M. 1994,28.)

Luonnonvoimat vapaat, hyvästi jääkää!

Viimeisen kerran edessäni

vyörytät aaltojasi sinisiä,

ja välkyt kauneutta ylpeätä.

1824

(Puskin A.S. 1982,21,22).

Kodin ovet avautuivat ja päästivät lapset vapaaseen maailmaan. Entinen elämä oli jäänyt ainaiseksi taakse. "Lapset, minä en enää palaa tähän kotiin", sanoi äiti. (Tsvetajeva A. 1984,92). Edessä oli uudet maat, vieraat ihmiset ja uusi elämä. - Seuraavat kolme vuotta perhe eli kolmessa eri maassa.

Marraskuussa 1902 perhe oli jo Nervissä, Välimeren rannalla. Äiti oli huonokuntoinen eikä ensimmäisenä kuukautena pystynyt lähtemään edes ulos. Hänen sairautensa antoi tytöille vapauden liikkua, tutkia ympäristöä ja tutustua uusiin ihmisiin. Samassa pensionaatissa Tsvetajevien kanssa asuivat eräät yksitoista ja kuusitoistavuotiaat pojat. Marina ja Asja tutustuivat heti nuorempaan, Volodjaan. Volodja opetti heitä kiipeämään kallioille, sytyttämään nuotion ja paistamaan kaloja tuhkassa. Hänen kanssaan tytöt kokeilivat myös ensimmäisen kerran tupakanpoltoa.

He viettivät kaikki päivät puistoissa, kallioilla ja merellä. Heti, kun äiti tunsu itsensä terveemmäksi, alkoivat musiikkitunnit. Kotiin tuli myös venäjän kielen opettaja, jotta oma kieli ei unohtuisi. Marina osasi jo puhua ja lukea italiaa. Tunneista huolimatta vapaa-aikaa jäi tarpeeksi. Volodjan ystävyys oli tällä hetkellä pääasia elämässä. Myöhemmin Marina kirjoitti tästä runon:(Tsvetajeva A. 1984,95 -101, passim.)

Hän oli sinisilmäinen ja punatukkainen
(kuin olisi leikkinyt ruudin kanssa),
viekas ja hellä. Me taas kaksi pientä,
maantienväristä siskosta.

Jo laskeutui kallioille yö,
savuaa nuotio meren yllä,
ja taivuttaa Volodja väsyneen
pään olkapäälle siskosten.

Torailevat siskokset:
- Hän on minun! - Minunpas! - Miten niin?
Volodja ratkaisee: - Tahdon molemmat!
Vaimojani te, ja minä - turkkilainen miehenne.
Uudet mekot rypistyneet ja repeytyneet.

Houkuttelevina, kosteina kiiltävät kalliot!
Iloisesti humisevat pinjat!

Katkelmia sävelmistä joistakin
ja kuiskaus unen läpi: - Ei, hän on minun!
- Kotiin Asja, Musja ja Volodja!
- Ei, mieluummin kuin kotiin, nuotioon!

Kallioihin tarrautuvat hameet,
kiviin repeää tasku.

Piippua poltamme - kuin aikuiset,
olemme rosvoja, ja hän atamaani.

Miten hänet voisi kivutta muistaa,
niin monien voittojen toverin?
Nyt olemme isoja jo, emme enää
poikasia hameissa - eihän toki!

Mutta muisto hänestä matkaa
mukanamme koko elämämme. Miksi?
- Olin kymmenen minä, Asja kahdeksan,
yksitoista tasan hän.
1910-1920
(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,31).

Marina ja Asja irtautuivat äidin maailmasta ja tempautuivat täysin rinnoin Volodjan leikkeihin. He kokivat ensimmäisen kerran todellisen lasten maailman.

Myös Nervissä asuvat aikuiset, venäläiset emigrantit, olivat uusia ja mielenkiintoisia tuttavuuksia. Heidän tapaamisensa oli Marinan henkisen kehityksen kannalta erittäin merkittävä. Emigrantit kielsivät Jumalan, avioliiton ja perheen. Heidän keskuudessaan ei ollut miehiä eikä naisia - oli vain ihmisiä. He olivat ystäviä keskenään, vaikka koko ajan riitelivät puolueista, vallankumouksesta ja kansasta. He olivat vallankumouksellisia, jotka vastustivat kansaa sortavaa tsaaria. Nämä vierailivat joskus Tsvetajeveilla, joivat teetä ja kuuntelivat äidin soittoa. Äiti pelkäsi heidän vaikutusta Marinaan, joka otti itselleen sinä talvena kaksi vapautta: leikit Volodjan kanssa kallioilla ja vallankumoukselliset. (Schweitzer V. 1992,46,47.)

Matkan aikana äiti ihastui Vladislav Aleksandrovits Kobyljanskiin, jolle Marina antoi lisänimen Tiikeri. Tiikeri ei ollut äidin ensimmäinen ihastus. Kaksi vuotta aiemmin hän oli ihastunut Valerien kotiopettajaan. Tämä joutui kuitenkin lähtemään talosta, kun isä huomasi romanssin. Marinan äiti kirjoitti: "Olen 32-vuotias, minulla on mies, lapsia, mutta..." Sivun loppu oli huolellisesti revitty. Valerie oli kertonut, että isä oli

repinyt sen pois, jotta lapset eivät saisi tietää perhedraamasta. Andrjusa, Marina ja Asja olivat silloin vielä niin pieniä, etteivät huomanneet kotona mitään merkillistä.

Suhde Tiikeriin ei ollut salainen, ja lapset jumaloivat häntä. Tiikeri oli tavallisuudesta poikkeava vallankumouksellinen emigrantti.

Äidin ihastuksesta on säilynyt yksi valokuva, jossa Tiikeri on Marinan ja Asjan kanssa käsikkäin. Tiikerillä on ironiset ja tarkkaavaiset silmät sekä pitkät kasvot, joita kehystää terävä parta. Kaulassa on epätavallinen musta rusetti solmion sijasta. (Tsvetajeva A. 1984,121.) Palattuaan monien vuosien jälkeen Venäjälle Kobyljanskij tapasi Marinan Moskovassa ja kertoi, että äiti oli ollut valmis jättämään perheensä ja aloittamaan uuden elämän hänen kanssaan. (Razumovskaja M. 1994,29,30.)

Talven lopussa oli jo selvää, ettei äiti voinut palata terveytensä vuoksi Venäjälle. Siksi isä oli sitä mieltä, että äidin ja tyttöjen oli parasta jäädä ulkomaille kesään 1904.

"Piti jättää Nervi, meri, uudet ystävät ja vapaus. Me emme olleet nähneet pitkään aikaan Volodjaa."

- Minut lähetetään kouluun, sanoi Volodja ja katsoi meitä ujosti.

Juoksimme yhdessä paikkaan, jossa ensimmäisen kerran näimme meren. Silloin oli myrsky. Nyt meri oli peilityni. Mitä kaikkea yhteistä meillä olikaan ollut, ja nyt kaikki oli lopussa. Kurkkua kuristi. Marina käänsi päänsä toisaalle.

- Te ette enää tule tänne, sanoi Volodja ja punainen pää kääntyi Marinaan päin.

- Kirjoitatko sinä minulle?

- Kirjoitan.

Me juoksimme pois katsomatta taaksemme - Volodja, meri, meidän meremme. Milloinkaan emme enää tapaa toisiamme. Marina kirjoitti Nervistä runon, jonka alun hänen sisarensa Asja muistaa:

Nervi rakkaimpani,
Sinut silmät kyynelissä jätin
kevällä aikaisin lähdin.

Se oli ensimmäinen askeleeni
 elämässä..
 1910-1920
 (Tsvetajeva A. 1984, 128,129.)

Isä oli huolissaan tyttöjen huolettomasta elämästä ja matkusti Lausanneen saadakseen heidät sisäoppilaitokseen. Lakas'n sisäoppilaitos osoittautui miellyttäväksi paikaksi.

Opettajat olivat ystävällisiä, ja kaikki kunnioittivat heitä. Marina ja Asja antautuivat korviaan myöten uuden elämän ja ranskan kielen pauloihin. Päivät kuluivat opiskelun, musiikin ja kirjojen parissa, leikkiessä ja ystävien tapaamisissa sekä kirjeiden kirjoittamisessa vanhemmille.

Äidin tulo tyttöjen luokse kouluun oli aina juhlaa, vaikka vierailut olivatkin lyhyitä.(Tsvetajeva A. 1984,136)

Äiti piti käsiämme, katsottuaan
 meitä sielujemme syvyyteen
 ...
 Olemme lähekkäin.
 Ja surullisia. Älä pidä kiirettä,
 aika!...
 Voi tuntia tuota, kärsimyksen kynnystä,
 voi iltaa tuota, Ouchyssa ruusuisessa!
 1910-1920
 (Tsvetajeva M. TOM I 1990b,32).

Kesälomalla oppilaat vietiin Alpeille, jossa oli loputtomiin ennennäkemättömiä maisemia, vuoristoteitä ja kinttupolkuja, elämyksiä ja päivällisiä luonnon helmassa. Nervi jäi menneisyyteen ja muuttui vähitellen kaukaiseksi uneksi.(Razumovskaja M. 1994,32.)

Anastasia Tsvetajeva kirjoitti, että Nervin aikana sisarukset olivat olleet vallankumouksellisten tapaan jumalankieltäjiä. Alkuaikoina Marina oli vastustanut uskonnollisia seremonioita melkein sotaisesti, mutta hän ei saanut ymmärrystä eikä

myötätuntoa omille ajatuksilleen. Sisäoppilaitoksen ilmapiiri oli iloinen ja ystävällinen ja opettajat suhtautuivat moraalisiin kysymyksiin vakavan hurskastelematta. Opettajien kanssa käydyt keskustelut Jumalasta muuttivat tyttöjen ajatukset. Vähää aiemmin tytöt olivat pilkanneet kirkkoa ja ihmisiä, jotka pitivät itseään kristittyinä - nyt he itse rukoilivat iltaisin. (Tsvetajeva A. 1984,132,133,134. passim)

Yli vuoden Marina ja Asja olivat Lausannessa, minkä jälkeen elämäntilanne taas muuttui. Äidin piti vähitellen totuttaa keuhkonsa kuivaan ilmastoon, jotta he voisivat vuoden kuluttua palata Venäjälle. He matkustivat pohjoiseen Schwarzwaldiin, joka oli heille jo tuttu saduista. Talven tytöt asuivat Freiburgissa Brinkien sisarusten saksalaisessa sisäoppilaitoksessa, ja taas uudesta kielestä tuli heille kotikieli.

"Miten minä rakastin - ikävöin, hulluuteen asti rakastin Saksaa", muistelee Marina 20-luvun Venäjällä nälän ja kurjuuden keskellä. Marina hallitsi saksan kielen yhtä hyvin kuin venäjän, ja itse saksalainen mentaliteetti tuntui läheiseltä. "Minulla on monta sielua, mutta pääsielu on saksalainen", vakuutti Marina. (Schweitzer V. 1992,50,51.)

Kesän tytöt viettivät vanhempiensa kanssa retkeillen Schwarzwaldin ympäristössä. Aika kului valitettavan nopeasti. Isä matkusti takaisin Venäjälle, ja tytöt palasivat sisäoppilaitokseen Freiburgiin. Onneksi äiti asui aivan lähellä. Ilman häntä tytöt eivät olisi kestäneet Brinkien sisarten kuria ja kolkkoa ilmapiiriä. Vaikka Freiburg oli kaunis kaupunki, Brinkien sisaruksilla ei riittänyt tarpeeksi mielikuvitusta löytää mielenkiintoisia paikkoja, joihin olisi voinut käydä tutustumassa. Jopa Jumalasta he puhuivat niin vastenmielisesti ja pitkäväteisesti, että protestiksi Marina vähitellen tukahdutti "lausannelaisen" uskonsa.

Helmikuussa katosi loppukin ilo freiburgilaisesta elämästä. Äiti vilustui, ja hänen terveytensä huononi yllättäen. Äidin tapaamiset loppuivat. Hän meni parantolaan hoitoon, ja isä tuli Venäjältä käymään hänen luokseen. Samaan aikaan Moskovassa kuoli keuhkotautiin ystävä ystävän jälkeen, samoin läheisiä sukulaisia. Nämä olivat

ensimmäisiä mystisiä kokemuksia Marinan elämässä. Kun Marina oli saanut tiedon tätinsä Nadja Ilovaiskajan kuolemasta, hänen maailmansa tyhjeni.

"Olisi pitänyt tavata Nadja, katsella häntä ja kertoa rakkaudestani häneen", kirjoitti Marina. (Schweitzer V. 1992,52.)

Sydämessä ja muistoissa oli paikka Nadjalle. Marina ymmärsi ensimmäisen kerran, että kuolema tarkoittaa ainaista erossa oloa ja että Nadjaa ei enää ole. Se oli Marinalle järkytys, johon oli mahdoton alistua. Marina alkoi etsiä tätiään kaikkialta, jotta voisi tavata hänet. Hän yritti arvata, minkälaiseen paikkaan Nadja voisi tulla, ettei kukaan häiritsisi eikä pelästyttäisi tätä. Marina tunsi, että Nadja oli jossakin tässä, vierellä, kulki hänen kanssaan ja että Nadja tarvitsi hänen rakkauttaan. (Razumovskaja M. 1994,33.)

Myöhemmin Marina kirjoitti Nadjan kuolemasta Vanhan Pimenin talo-novellissaan 'Дом у Старого Пимена'. Nadja oli hänen ensimmäinen kokemuksensa salaisesta maailmasta - ensimmäinen avautuminen kohti ikuisuutta.

Unet merkitsivät Marinalle toista elämää ja muodostivat mystisen suhteen elämän ja kuoleman välille. Aikuisena Marina näki unissaan usein myös kuolleen Aleksandr Blokin ikään kuin elävänä kuljeskelevan Moskovon öisillä kaduilla ja silloilla. Marina tiesi, että Blok oli harhaillut siellä ja odottanut suurta rakkauttaan Marinaa, vaikka he eivät tunteneet toisiaan kovin hyvin. Marina kaipasi kiihkeästi Nadjaa unissaan, mutta ei tavannut häntä, - Blokia hän ei kaivannut, mutta hänen kanssaan tapasi.

Nadjan menetys oli Marinalle enemmän kuin äidin kuolema, jonka hän tunsi olevan lähellä. Marina oli muodostanut Nadjasta itselleen sellaisen äiti-ihanteen, jota hän ei omassa äidissään kohdannut.

Marina kirjoitti 1909 runoilija Ellisille keskustelleensa unessa kuolleen äitinsä kanssa.

- Äiti, tee jotakin, että me tapaisimme toisemme kadulla, vaikkapa muutaman minuutin. Äiti tee jotakin!

- En voi. Kun sinä näet jotakin hyvää, jotakin kummallista kadulla tai kotona, ajattele, että se on osa minua tai minä itse.

Kun Rainer Maria Rilke kuoli 1926, Marina alkoi etsiä ja tavata häntä Pariisin kaduilla.

Kesällä koulun loputtua isä vei Marinan ja Asjan parantolaan, jossa äitiä hoidettiin. Jälleen he kuljeskelivat yhdessä - tosin vain kolmestaan, koska äiti oli hyvin heikossa kunnossa. Äidin voinnissa ei ollut tapahtunut muutosta parempaan.

Tärkeintä, mitä Marina sai Freiburgissa, oli saksan kieli ja sukulaisuustunne saksalaiseen kulttuuriin. Siellä heräsi myös kaksi innostusta: Napoleon ja Venäjä. Kiinnostus Venäjää kohtaan sai alkunsa meneillään olevasta Venäjä-Japani sodasta, josta isä oli kertonut kirjeissään - ei suinkaan ikävästä kotimaahan. Venäjän epäonni herätti Marinassa ensimmäisen kerran isänmaantunteen. (Schweitzer V. 1992,54,55,56, passim)

8 PALUU VENÄJÄLLE

Perhe muutti takaisin Venäjälle, koska ei voinut ikuisesti asua vieraissa maissa. Asja oli jo melkein unohtanut venäjän kielen. Marina ei ole milloinkaan kirjoittanut siitä, miltä hänestä tuntui palata Venäjälle. Hän oli jo melkein 13-vuotias. Äidin sairauden vuoksi perhe muutti Jaltaan. Tytöillä kävi kotiopettaja, joka valmisti heitä venäläisen oppikoulun pääsytutkintoon. Tytöt opiskelivat innokkaasti: molemmat rakastivat opettajaansa ja opettaja heitä. Äiti alkoi taas antaa Marinalle musiikkitunteja ja oli iloinen tämän menestyksestä. Äidin unelmissa eli vielä haave nähdä Marina pianistina. (Schweitzer V. 1992,56.)

Vuoden 1905 lopussa maa eli myrskyisiä aikoja: oli lokakuun suurlakko, asevarustelua, Potemkinin kapina ja tsaarin manifesti. Marina oli huolissaan Venäjästä. Hän odotti joka päivä kärsimättömästi sanomalehtiä, saadakseen lisätietoja maan tilanteesta ja läheisten kohtalosta. Isä, Andrjusa ja Valerie asuivat Moskovassa, jossa joulukuussa alkoi aseellinen kapina. Lehdessä kerrottiin, että kotitalo oli ympäröity barrikadein. Jaltalaisessa sisäoppilaitoksessa, jossa äiti ja tyttäret asuivat, käytiin kiivaita poliittisia keskusteluja ja riitoja. Naapurissa asui vallankumouksellisesti ajatteleva perhe, ja Marina vieraili usein heidän luonaan äidin kielloista huolimatta. Hän kirjoitti vallankumouksellisia sankarirunoja, mutta ei näyttänyt niitä äidilleen.

Marinan ja Asjan innostus vallankumoukseen ja yhteiskunnallisiin ongelmiin vaikutti moniin Tsvetajevan perheen läheisiin ystäviin, mutta ei heidän vanhempinsa. Äiti oli konservatiivinen eikä ymmärtänyt tyttöjä. Isä eli täysin politiikan ulkopuolella. Äidin sairaus aiheutti isälle tarpeeksi huolia, eikä hän niin ollen olisi ehtinytkään syventyä poliittisiin tapahtumiin. Hänelle riitti vain perhe ja museo. Koska perhe ei ollut kiinnostunut vallankumouksesta, se vain lisäsi Marinan intoa päästä asioista selville – mitä maassa tapahtuu ja miksi. Yhdessä Asjan kanssa hän kävi vallankumouksellisten kokouksissa. (Tsvetajeva A. 1984, 192-195,204 passim.)

Puolessa välissä maaliskuuta 1906 äiti alkoi yskiä verta. Se oli uhkaava merkki lähestyvistä kuolemasta. Hän vain makasi ja lopetti syömisen.

Isä saapui Jaltaan ja he tiesivät, että äidillä oli vain muutama päivä jäljellä. Sairaudessa tapahtui kuitenkin käänne parempaan. Parin kuukauden ajan äiti käveli itse huoneesta terassille, vaikka se olikin vaikeaa. Kesäkuun alussa perhe muutti Tarusaan - kesäkotiin.

Koko matka Jaltasta Tarusaan äitiä kannettiin. "Lähdin matkustajana ja tulen perille matkatavarana", pilaili äiti. Sisälle hän ei antanut kantaa itseään. Hän kieltäytyi tuesta ja käveli itse kuistilta pianon luokse. Katsotaan nyt, mihin minusta on", hän hymähti itsekseen. (Tsvetajeva M. 1986,119). Äiti istuutui pianon ääreen ja muut seisoivat. Se oli hänen viimeinen soittonsa. Hänen viimeiset sanansa kesäkodissa olivat: "Minun tulee ikävä musiikkia ja aurinkoa. Muut näkevät, miten te kasvatte ja millaisia teistä tulee, minä en." (Tsvetajeva M. TOM II 1988c,454.) Marinan lapsuus päättyi äidin kuolemaan.

9 RUNOILIJA

Vaikka lapsuus loppui niin elämä jatkui. Piti vain suhtautua realistisesti orpouteen. Ei kukaan sukulaisista - ei edes vanhempi sisar Valerie halunnut ottaa vastuulleen Marinan ja Asjan kasvattamista. Se olisi ollut kaikille liian vaikeaa, koska tytöt olivat aivan erilaisia kuin muut lapset. Isälläkään ei ollut minkäänlaista otetta tyttäriinsä. Hän teki paljon työtä eikä voinut antaa mitään murrosiässä oleville tyttärilleen, jotka olisivat tarvinneet äitiä omiin naisellisiin ongelmiinsa.

Orpous vei Marinan vuosi vuodelta kauemmaksi ihmisistä kirjojen maailmaan. Ensimmäisen vuoden äidin kuoleman jälkeen hän opiskeli Dervisin sisäoppilaitoksessa ja kävi kotona vain sunnuntaisin ja juhlapäivinä. Vallankumouksen sankaruus eli yhä hänessä, ja hän löysi samalla tavalla ajattelevia ystäviä, joiden kanssa käytiin kiivaita keskusteluja sisäoppilaitoksessa. Keväällä Marina jätti koulun. Opiskelu ei enää kiinnostanut häntä. Seuraavien kolmen vuoden aikana hän vaihtoi kolme kertaa sisäoppilaitosta, ja viimeisestä hän lähti seitsemännen luokan jälkeen. Kahdeksannelta luokalta hän olisi valmistunut opettajaksi, mutta sitä hän ei halunnut. Soittamisesta hän ei saanut enää tyydytystä ja vähitellen sekin innostus tyrehtyi. (Tsvetajeva A. 1984, 226,236,237.)

Marina ihastui 16-vuotiaana palavasti näyttelijä Sarah Bernhardtin. Sitten tulivat ranskalaiset kirjailijat Victor Hugo ja Pierre Béranger, jotka ylistivät Napoleonin ja keisariaikaa. (Schweitzer V. 1992,69.) Marina sulkeutui täydellisesti omaan maailmaansa, omien rakkaiden kirjailijoidensa pariin. Huoneessa oli kaikkialla heidän kuviin, jopa ikonin vieressä oli Napoleonin kuva. Marinalle vallankumous merkitsi ennen kaikkea sankaruutta, joka ruumiillistui Napoleonissa.

Hän luki kaiken, mitä Napoleonista oli kirjoitettu: muistelmia, historiallisia dokumentteja, tieteellisiä tutkimuksia ja runoja. Runojen kirjoittaminen tuli hänelle välttämättömäksi. Marinasta tuli runoilija. (Razumovskaja M. 1994,48,49.)

Intohimo Napoleoniin sai Marinan kiihkeästi haluamaan Ranskaan, jossa oli Sarah Bernhardt. Bernhardt näytteli Napoleonin poikaa, Rooman kuningasta Edmond Rostandin näytelmässä Kotkanpoika 'L'Aiglon'. Marinan ensimmäinen todellinen kirjallinen työ sai alkunsa rakkaudesta näytelmän sankarittareen. Hän alkoi kääntää Rostandia.(Tsvetajeva A. 1984,268.)

Isä antoi suostumuksensa, ja 16-vuotias Marina matkusti yksin kesällä 1909 Pariisiin. Hän kirjoittautui Sorbonnen yliopistoon opiskelemaan muinaisranskalaista kirjallisuutta. Marina janoi nähdä paikat, joissa Napoleon oli ollut ja nähdä Sarah Bernhardt näyttämöllä. Pariisi ei kuitenkaan osoittautunut sellaiseksi paikaksi, josta hän oli unelmoinut. Kaikesta huolimatta hänellä oli ympärillään rakkaiden ihmisten varjot. Pariisi ei haihduttanut unelmaa, vaikka siellä ei ollutkaan Napoleonia.(Razumovskaja M. 1994,52.)

Pariisissa

Talot tähtiin asti,
taivas matalalla,
huumeessa maa, sille läheinen.
Pariisissa, suuressa ja iloisessa,
huolimatta kaikesta, ikävä salainen.

Iltaiset bulevardit, äänekkäitä.
Iltaruskon säde himmeni, viimeinen,
pareja pareittain, kaikkialla,
huulten värinä, ja röyhkeys silmien.
1909
(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,77).

Runot eivät olleet vielä kovin syvällisiä, mutta niistä huokui rakkauden ikävä. Marina halusi uskotella itselleen, että hän voisi elää ilman ihmisiä, että kastanjan runko kykenisi korvaamaan ystävän sylin ja läheisyyden:(Schweitzer V. 1992,70.)

Olen yksin täällä. Runkoon kastanjan
 painautuu pää, makeasti niin!
 Ja sydämessä itkevät Rostandin runot
 Moskovassa siellä, mistä lähdin.

Vieras ja säälettävä on Pariisi yöllä,
 sydämelle rakkaampi on aiempi heure!
 Menen kotiin, orvokkien suru siellä,
 ja jonkun muotokuva, lempeä.

Jonkun katse surullisen veljellinen,
 vieno profiili seinällä siellä.
 Rostand, ja marttyyri Reicstandt,
 ja Saara - uniini kaikki tulevat!

Pariisissa, suuressa ja iloisessa,
 ruhosta uneksin, ja pilvistä,

ja nauru on kauempana, pitempiä varjot,
 kipu syvä kuin ennenkin.
 1909
 (Tsvetajeva M. TOM I 1990b,77,78)

Muutaman kuukauden kuluttua Marinalla oli tunne, että pelkkä metsä ja valokuvat eivät riittäneet hänelle. Hän halusi miehen rakkautta ja ystävyyttä:

Päivät olen piilossa, vaiti.
 Taivaalla kuu - voimaton!
 Näinä kuutamoinä,
 kiihkeästi, pyrin luo olkapään rakkaimman.

Pariisissa hän tunsu itsensä aikuiseksi, mutta silti yksinäisyyden tuska vain lisääntyi.(Schweitser V. 1992,71.)

Koko syksyn ja talven Marina käänsi Rostandin Kotkanpoika-näytelmää. Jokaisen vapaan hetken hän istui pienessä huoneessaan. Siellä hän unohti kaiken. Ympäri vuorokauden ja jopa öisin hän mietti haltioituneena kahden kielen rytmi- ja lop-
pusointuja. Napoleon Bonaparte täytti hänen sydämensä, ja hän eli niin täydellisesti tämän kohtaloa ja elämää, että unohti kokonaan omansa.

Ennen Pariisin-matkaa Marina ja Asja olivat saaneet kaksi uutta aikuisystävää: Lidia Aleksandrovna Tamburer, hammaslääkäri, joka oli aktiivisesti mukana Moskovan kirjallisisissa ja taiteellisissa piireissä. Toinen tärkeä ystävä oli runoilija Ellis, Leo Kobyljinski, ensimmäinen elävä runoilijaystävä Marinan elämässä. (Razymovskaja M. 1994, 50,51.) Lidiasta tuli koko perheen läheinen. Marinalle hän oli aikuinen ystävätär, jota hän nimitti Lohikäärmeeksi. Lidia Aleksandrovna ei voinut korvata äitiä, mutta hän piti Marinasta ja tämän runoista. Hänen kanssaan Marina keskusteli kirjallisuudesta, ja tämä antoi Marinalle jokapäiväisiä äidillisiä elämänohjeita.

Myöhemmin Marina kirjoitti hänestä: "Hän oli meidän perheemme yhteinen ystävä, vanhan isän museoystävä ja minun useiden nuoruudenrunojeni tuntija, minun aikuisen veljeni kalamieskaveri ja nuoremman sisareni ensimmäinen askel lähemmäksi aikuisuutta. Hän oli jokaisen ystävä yksityisesti ja koko perheen yhteisesti." Lohikäärmeen kanssa elämä oli helppoa ja hän auttoi Marinaa kestämaan ja voittamaan nuoruuden surut.

Runoilija Ellis oli Tsvetajevien siskosten elämässä kuin tähdenlento. Ellis aukaisi heille oven tuntemattomaan maailmaan ja katosi jälkiä jättämättä. "Hän oli Charles Baudelairin kääntäjä, ja eräs kaikkein varhaisimpia ja kiihkeimpiä symbolistien edustaja, rikkinäinen sekä nerokas ihminen," Marina muistelee häntä. "Hän oli todella kummajainen tavallisten ihmisten joukossa. Ellis oli unohtumaton kuten Andrej Belyi, ainutlaatuinen. Päivin ja öin hänen huoneessaan oli pimeää, vain kynttilä paloi Baudelairin sekä Danten kuvien edessä. Hän oli mystikko ja okkultisti ja veti myös minut valtavaan mielikuvitusmaailmaansa, demonien toiseen maailmaan - jossa olivat kuolema ja rakkaus, synti ja kauneus." (Schweitser V. 1992,71,72.)

Erikoisesti Marinalle Ellis oli kuin puolijumala mystisine ajatuksineen. Ikuisuuden etsiminen ja tie uuteen maailmaan houkuttelivat siskoksia. Marinan ja Asjan sielu jänosi tavallisuudesta poikkeavaa, ja heidän matkansa Ellisin kanssa avasi heille salaperäisen ja sadunomaisen maailman.

Ellis opiskeli Moskovan yliopistossa taloustiedettä erittäin menestyksekkäästi, ja häntä pyydettiin jäämään yliopistoon. Hän oli kuitenkin innostunut symbolistien aatteesta ja unohti Marxin opit, jotka olivat kiinnostaneet häntä nuoruudessa.

Hän kieltäytyi karriäärin luomisesta ja eli satunnaisten kirjoituspalkkioiden varassa ja kärsi usein nälkää. Hänen elämänsä päämääränä oli etsiä tie henkiseen maailmaan ja vastustaa sisäistä pahuutta ja Saatanaa, joka Ellisin teorian mukaan oli jo laajalle levinnyt ihmisen luonteeseen.(Schweitser V. 1992,72,73.)

Tällaisen ihmisen kanssa Marina ja Asja viettivät iltojaan, ja usein öitäkin. Tytöt kuuntelivat haltioituneena Ellisin fantasioita ja kertoivat itse hänelle uniaan, joita Ellis tulkitsi. Valvotun yön jälkeen he saattoivat Ellisiä Moskovan hiljaisilla kaduilla. Erottuaan hänestä tyttöjen oli vaikea palata takaisin maan pinnalle, kymnaasin oppitunneille ja tavalliseen arkeen.(Tsvetajeva A. 1984,285.)

Ellisin ja Marinan ystävyys oli hehkuvimmillaan 1909, kun Marinan isä matkusti arkeologien kokoukseen ulkomaille. Marina ja Asja tunsivat itsensä vapaiksi kuin taivaan linnut. Kukaan ei kontrolloinut heidän tulojaan ja menojaan.

Tapaamiset Ellisin kanssa olivat nyt entistä helpompia. Marina luki hänelle runojaan sekä käännöstyötään Napoleonista. Lopetettuaan työn Marina sai kuulla, että näytelmä oli jo käännetty. Marina hävitti käännöksen eikä sen jälkeen enää muistellut sitä.(Tsvetajeva A. 1984,283,284.)

Ellis kuunteli Marinaa aina haltioituneena ja hyväksyvänä. Hänen mielipiteensä olivat ensimmäisiä vakavasti otettavia analyyseja siitä, mitä Marina kirjoitti. Ellis oli aikuinen, oikea runoilija ja kriitikko, joka oli jo itse julkaissut runoja ja arvosteluja.

Ellis avasi Marinalle senaikaisen venäläisen runouden maailman ja tutustutti hänet symbolistien aatteeseen.

Hän vei Marinan, joka oli vielä kymnaasilainen, Moskovan runoilijoiden seuraan, jossa hänen oma henkinen elämänsä oli kehittynyt. Ellis oli Moskovaan 1910-luvulla perustetun kirjallisen ja älyllisen elämän keskuksen kirjankustantamon Musagetin perustajia. Musaget oli Marinalle onnenpotku. Siellä hän tapasi samalla tavalla ajattelevia ihmisiä, ja siellä saksalainen romantiikka ja mystiikka tiivistyivät runoiksi ja filosofisiksi keskusteluiksi. Marina alkoi käydä nuorten musagetien tilaisuuksissa. Myöhemmin hän tunnusti, ettei hän ollut ymmärtänyt mitään heidän teorioistaan ja esitelmistään, joihin hän oli suhtautunut samoin kuin matematiikkaan kymnaasissa. (Schweitzer V. 1992,75.) Marina kirjoitti Ellisille:

"Ellis hyvä,

Eilen Te katositte yhtäkkiä. Miksi? Musagetissa oli oikein miellyttävää. Minä näin jopa unta siitä. En vain ole tottunut ihmisiin ja keskusteluihin. Kun tuli erimielisyyksiä, minäkin halusin lähteä pois. Siellä on kyllä useita mukavia ja sympaattisia ihmisiä, ja sen vuoksi käyn siellä, mutta..." (Tsvetajeva A. 1984,306,307.)

Ellis otti Marinan runoja Musagetin antologiaan. Marinalle oli suuri kunnia saada runonsa julkaistuksi yhdessä Aleksandr Blokin, Andrei Belyin, Mihail Kuzminin ja Nikolai Gumiljovin runojen kanssa. Hän oli koko joukon nuorin kirjoittaja.

Kesällä 1910 Marina tutustui Ellisin avulla Vladimir Ottonovits Nielenderiin. Tämä oli ensimmäinen todellinen nuorimies, jota Marina odotti, ikävöi ja itki ja jolle hän kirjoitti runoja. Marina oli 18-vuotias ja Nielender 26-vuotias. Marinan tavoin tämäkin eli runoudelle. Hän tutki ja käänsi antiikin kirjallisuutta. Nielender tutustutti Marinan Orfeukseen, jonka teema esiintyy erilaisina variaatioina Marinan runoudessa. Nielender oli ihastunut Marinaan, mutta mistään romanssista ei voinut puhua. Hänen kauttaan Marina yritti etsiä tietä ulos yksinäisyydestä, mutta se tie oli tukossa. Runossaan 'Невестам мудрецов', Marina ironisoi katkerasti: (Schweitzer V. 1992,76,77.)

He löytävät rauhan Herakleitoksesta ,
 Orfeuksen varjo sytyttää heidän katseensa...
 Mutta mitä on teillä päällä? Vain vihkiäisharso!
 Tiuhemmiksi kutokaa kultaiset langat,
 rukoilleen levittääkää jokainen hetki,
 rakkauteenne, kuin pieni matto!
 1910-1920
 (Tsvetajeva M. TOM I 1990b,97)

Nielender ja Marina päättivät olla tapaamatta toisiaan, koska elämä olisi muodostunut molemmille liian vaikeaksi.

Syksyllä 1910, salaa isältään, Marina alkoi kerätä 15-16-vuotiaana kirjoittamiaan runoja julkaistakseen ne Ilta-albumi 'Вечерний альбом' -nimisenä kokoelmana. Hän painatti niteen omalla kustannuksellaan ja vei kirjat myytäväksi kirjakauppoihin. (Razumovskaja M. 1994,61.)

Ilta-albumista heijastuu Marinan nuoruusvuosien sielunmaailma: äiti, sisko, rakkaus luontoon, ensimmäiset rakkaudet, ystävyudet ja kouluajat. Rakkaussosassa oli runoja Nielenderille sekä Marinan omia ensimmäisiä rakkauskokemuksia, eron tuskaa ja yksinäisyyden ikävää:

Rakkaus
 Ikimuistoinen olet minulle,
 nuoteista hellin,
 harhaillessa sielun...

Sinua ikävöi salimme,
 - sinä varjossa sitä tuskin näit,
 Sinua ikävöivät sanat,
 joita varjossa sinulle sanonut en.
 1910-1920
 (Tsvetajeva M. TOM I 1990b,65).

Kokoelmassa olivat myös Marinalle tärkeät henkilöt: Napoleon, Sarah Bernhardt, Nielender ja Ellis.

Huolimatta runojen naiiviudesta Ilta-albumista tuli kirjallinen sensaatio. Se sai ylistävät arvostelut johtavilta modernisteilta mm. Valeri Brjusov erotti Marinan muista runoilijoista: "Marina Tsvetajeva on hahmottanut itselleen lapsuuden impressioiden ja unelmien pienen maailman. Hänen runonsa lähtevät aina jostakin tosiasiaista, jostakin koetusta. Hän ei pelkää näyttää runoudessaan jokapäiväisiä ja tavallisia elämänpiirteitä, vaan tuo ne syvän intiimisti esille." (Schweitzer V. 1992,80.) Nikolai Gumiljovin mukaan Marina Tsvetajevan kirja toi mukanaan uutta verta venäläiseen runouteen: "...uutta rohkeutta, intiimiyttä ja uusia teemoja kuten rakkauden, uuden välittömyyden ja elämän pienten asioiden ihailun. Hän on sisäisesti lahjakas, nuori ja omaperäinen runoilija, jonka runokielessä ei näy jälkeäkään ajan muoti-ismien tavoittelusta. Venäläiseen runouteen on ilmestynyt runoilija, joka ei ole kenenkään kaltainen eikä jäljittele ketään." (Razumovskaja M. 1994,64.)

Oli selvää, että muutamat kriitikot nimittivät Marinaa ja hänen ympärillään olevia aikalaisia naisrunoilijoiksi. Anna Ahmatova sanoi: "Minä ymmärrän, että on olemassa naisten- tai miesten vessoja, mutta sitä minä en ymmärrä, että erotellaan runoilijat nais- ja miesrunoilijoiksi. Runoilija on aina runoilija, sukupuoleen katsomatta." (Vilenkin V.J. 1991,140.)

Marina ei antautunut ulkopuolisille vaikutteille. Hän oli alusta alkaen oma itsensä. Symbolistien piiri oli hänelle vieras, ja siksi hän ei halunnut kuulua ryhmään, vaikka ihailikin muutamia sen runoilijoita. Hän ei ollut luonut omaa runoilijantietään, vaan se oli ennalta, hänelle määrätty tehtävä.

Ilta-albumin ilmestymisen aikoihin 18-vuotias Marina oli omavaltainen, epäjohdonmukainen, ja hän halveksi muiden ikäistensä mielipiteitä ja ajatuksia. Hän alkoi polttaa tupakkaa ja juoda. Huolimatta siitä, että Marina rakasti isää, hän tuotti tälle paljon mielipahaa. Sisar Asja muistelee: "Kerran, kun isä tuli illalla kotiin, hän ihmetteli näkyä, kun talonmies yritti häätää tuntematonta miestä pihalta kadulle.

Myöhemmin kävi ilmi, että Marina oli laittanut lääkärilehteen ilmoituksen, jossa hän halusi sulhasen. Ilmoituksen alle hän oli kirjoittanut osoitteen.

Tupakoimisella ja juomisella sekä epämääräisellä ilottelulla Marina kompensoi syvää yksinäisyyttään. Samanaikaisesti hän kuitenkin teki työtä väsymättä: kirjoitti, luki ja käänsi.

Kotona oli vaikeaa ja jokainen kulki omia polkujaan. Isän ajatukset ja voimat vei museo. Hänen terveytensä heikkeni, ja hän pelkäsi, että ei ehdi tehdä kaikkea tarvittavaa ennen kuolemaansa. Runossaan Ruokasali, Marina kuvailee perheensä jäseniä, jotka kaikki olivat toisilleen vieraita, jopa vihollisia. (Schweitzer V. 1992, 81-83. passim.)

Ruokasali

Ruokasali, neljä kertaa päivässä,
toisilleen vieraat, sovussa istuvat.
Ja tarpeista ikävimmistä puhuvat,
joka ei vastata viitsi, vaikenee.

- Ovatko kaikki syöneet? Anjuta, lautaset!
Sävy vihamielinen, äänissä hiljaisissa,
ja kaikki katsovat, kun seinäkellossa
toinen toistaan ajavat takaa viisarit.

Suoristavat tuolin... Kiirehtivät askeleitaan...

Jää hyvästi, sinä rauha
keittolautasten vuoksi!

Ateriasta hyvästä he kitsaasti kiittävät,
ja taas eroavat - viholliset illalliseen asti.
1910-1920

(Tsvetajeva M. TOM I 1990b, 89).

Marina vaikenä kotona. Eläminen läheisten ihmisten kanssa oli mahdotonta huolimatta

Marina vaikenen kotona. Eläminen läheisten ihmisten kanssa oli mahdotonta huolimatta siitä, että he olivat hänelle kaikkein rakkaimpia: kukaan ei ollut hänelle tarpeellinen.

Rukous

Annoit minulle lapsuuden - paremman satua,
 Anna minulle kuolema - seitsentoistavuotisna!
 1909
 (Tsvetajeva M. TOM I 1990b,82).

Marinan vaikeudet kasautuivat. Myös romanssi, jota hän olisi halunnut Nielenderin kanssa, epäonnistui. Marina ei löytänyt muuta vaihtoehtoa kuin itsemurhan. Asja lähti tätinsä luokse Tarusaan ja Marina jäi Moskovaan, koska Sarah Bernhardt oli tulossa sinne kiertueelle. Marina oli ostanut lipun jokaiseen Bernhardtin näytökseen. Ennen lähtöään Asja oli huomannut, että Marina hautoi jotakin. Bernhardtin esityksen aikana Marina yritti ampua itsensä, mutta ase ei lauennut.(Tsvetajeva A. 1984,322,327.)

Samaan aikaan myös intensiivinen ystävyys Ellisin kanssa vähitellen ehtyi. Vielä runossaan Velho, jonka Marina oli omistanut sisarelleen Asjalle, hän muistelee Ellisin intomielistä ystävyyttä.

Velho

Hän oli meidän enkelimme, meidän demonimme,
 kotiopettajamme - ja velhomme,
 meidän prinssimme ja ritarimme.
 Ihmisten joukossa hän oli meille kaikki.
 1914
 (Tsvetajeva M. TOM I 1990b,201).

Vähitellen Ellis katosi kokonaan Marinan elämästä.

10 ELÄMÄ

Uusi aika ja uusi ihminen, kirjailija Maksimilian Voloshin, Max, tuli Marinan elämään. Max vei tämän omaan kirjalliseen maailmaansa, ja Marina tunsu saaneensa Maxista sielunveljen itselleen. Heidän välilleen syntyi yhteisymmärrys ja ystävyys - puhdas kirjallinen ystävyys. Max oli kuusitoista vuotta Marinaa vanhempi ja suhtautui tähän ja tämän runoihin hyväntahtoisesti ja kunnioittavasti. Silti Marina epäili ystävyuden aitoutta. (Saakjants A. 1986,26.)

Tekö toivottoman aikuinen? Ei suinkaan!

Lapsi te olette, ja tarvitsette leluja,

siitä syystä minä pelkään ansaa,

siksi on tervehdykseni pidättyväinen.

Tekö toivottoman aikuinen? Ei suinkaan!

1910

(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,307).

Marina kirjoitti Maxille kirjeen, jossa jokaisen sanan läpi kuului ikävä ihmisen luokse: *"Minä katson merelle - kauas ja lähelle. Kastan käteni veteen - meri ei ole minun ja minä en ole sen. En voi yhtyä siihen"*. (Razumovskaja M. 1994,71).

Avautumisen ja yhtymisen teema esiintyivät jatkuvasti Marinan tuotannossa: ikävä ihmistä ja ihmisen läheisyyttä. "Minulla ei ole reaalista elämää, minulla on vain kirjat", sanoi Marina. Kirjat antavat minulle enemmän kuin ihmiset, ja tämä tarkoittaa sitä, etten voi elää onnellisena. Minussa asuu täydellinen yksinäisyyden tunne, jota en voi lääkitä. Minun kehoni on toisen ihmisen, sen ja sielun välillä on seinä, joka häiritsee minua. Oi, miten minä vihaan tätä seinää!" (Tsvetajeva M. TOM II 1988c,441).

Sammuta minun sieluni!

(huulia koskettamatta, ei voi sielua sammuttaa!)

Huulille laskeutuen,

ei voi olla laskeutumatta alas Psyykeen,
joka lennähtää huulille vieraan...

Sammuta minun sieluni: ja näin, sammuta huulet.
1910-1920
(Schweitzer V. 1992,86.)

Koko elämänsä ajan Marina halusi unohtaa ruumiinsa ja olla tekemisissä ihmisen kanssa vain henkisellä tasolla. Ilta-albumi loppuu rukoukseen:

...

Anna minun ymmärtää, Kristus, etteivät kaikki ole vain
varjoja,
anna muutakin kuin varjoa minun halata, lopultakin.

1910

...

(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,98).

"Tietäisitpä Asja, miten epätavallinen ihminen Max on", sanoi Marina sisarelleen. "Hän ei todellakaan muistuta ketään toista ja suhtautuu ihmiseen aivan toisella tavalla kuin kaikki muut. Hän ei halua itselleen mitään, ja hänen ystävyytensä kestää koko elämän. Hän ymmärtää kaiken ja rakastaa koko maailmaa, eikä mikään ole hänelle vierasta: kaikki mikä minussa on, on luonnollista. Hän ei kilpaile mistään, eikä halua opettaa ketään! Hän yksinkertaisesti iloitsee ihmisestä. Minä lepään hänen kanssaan! Lisäksi hän ihailee Ranskaa, kuten minäkin. Hän rakastaa Koktebelia enemmän kuin mitään muuta paikkaa maailmassa, vaikka on matkustellut paljon. Hän on taiteilija. Me lähdemme Koktebeliin hänen kanssaan.

- Antaako isä meidän lähteä?

- Tietysti antaa. Max puhuu isän kanssa ja sitä paitsi Koktebelissä on myös hänen äitinsä. Oletko huomannut, että Max on aivan toisenlainen kuin muut ihmiset?

- Tietysti olen. Lähdemmekö sinne?

- Lähdemme.

Andrei sanoi minulle eilen illalla, että meillä ei ole enää Tarusaa. Olivat laittaneet huvilan myyntiin niin, ettei kukaan tiennyt siitä mitään. Sitten Petrov kertoi, että ei ollut löytänyt ostajaa ja seuraavana päivänä tuli takaisin ja osti huvilan itselleen, talon

jossa me elimme monia vuosia ja halusimme itse monta kertaa ostaa sen valtiolta. Onneksi elämä lahjoitti meille Koktebelin samaan aikaan kun Tarusa otettiin meiltä."(Tsvetajeva A. 1984,360,361.)

Koktebel sijaitsee koillisessa, Krimin suojaisessa laaksossa vuorten ympäröimänä. Maxin äiti Jelena Ottobaldovna oli sen ensimmäisiä asukkaita. Hän osti maa-alueen aivan meren rannalta, ja he rakensivat sinne huvilan. Max oli vielä silloin kymnaasilainen. Hänen äitinsä vietti suurimman osan vuotta Koktebelissa ja Max palasi sinne lopetettuaan kiertolaiselämänsä. Jelena Ottobaldovnan talo oli tunnettu vieraanvaraisuudestaan. Max ja hänen äitinsä olivat koko sydämellään mukana kiehuvan, hällisevän ja sekalaisten nuorten maailmassa. Maxin äiti oli kaikkien nuorten päällismies.

Koktebelin luonto oli kaunis, ja siitä muodostui älymystön tapaamispaikka. Sinne saapui kirjailijoita, taiteilijoita ja näyttelijöitä. Sinne saapui Maxin ystäviä, joita hänellä oli valtavasti. Ihmiset ystävyistyivät keskenään. Siellä iloittiin ja rakkaus leijui koko ajan ilmassa - rakastuttiin - menttiin yhteen - erottiin.

Talvella 1911 Max kutsui tytöt luokseen seuraavaksi kesäksi. Se oli Marinan kohtalonkesä. Marina oli keräämässä kiviä meren rannalla, kun kaunis, surullinen ja ujo poika, jolla oli suuret harmaat silmät tuli Marinan luokse ja halusi auttaa. Marina vilkaisi häntä silmiin ja lupasi itselleen: Jos nuori mies löytää ja lahjoittaa minulle karneolin, menen hänen kanssaan naimisiin. Kaikki tapahtui kuin sadussa. Nuori mies oli 18-vuotias Sergei Efron ja kaikki alkoi 5.5.1911 Koktebelin kivistä. Marina kirjoitti Sergei Efronille runon:

Serjoza

Hän on laiha kuin ohut oksa.

Hänen silmänsä ovat - ihanan hyödyttömät!

Alla siipien, aukaistujen kulmien -
ammottaa kaksi kuilua...

1910-1920

(Schweitzer V. 1992, 89.)

Max, minä menen naimisiin vain sen vuoksi, että joku arvaa, mikä on minun rakkain kiveni.

- Marina! Rakastuneet, kuten sinä, tekevät aina tyhmyyksiä. Kun rakkaasi tuo sinulle vaikka mukulakiven, sinä uskot, että se on rakkain kivesi!

- Max! Minä viisastun kaikesta, jopa rakkaudesta. (Schweitzer V. 1992, 88, 89, 90.)

11 SERJOZA

Serjozan edusti Marinalle juuri sitä, mitä hänen sielunsa oli kaivannut: sankaruutta, romantiikkaa, uhrautuvaisuutta, epätavallista ihmistä ja valtavaa tunnetta:

...

Lopultakin tapasin

itseni kaltaisen:

joka kuollakseen tarvitsee minua.

1936

...

(Tsvetajeva M. TOM III 1992c,65).

Melkein aina aikaisemmin Marina oli erehtynyt tunteissaan, mutta nyt hänen haaveensa toteutui Serjozassa, joka oli hänelle yhtä tarpeellinen kuin jokapäiväinen leipä. He syöksyivät toisiinsa aukaistakseen yhdessä yksinäisyyden oven. Jokaista runoilijaa ei odota tällainen onni, tällainen ritari, joka heti ja koko elämänsä ajan lupasi rakastaa ja rakasti Marinaa ja hänen runojaan. Serjoza ymmärsi, että Marina oli nero eikä siksi voinut olla toisten kaltainen.

Serjoza oli Marinalle kuin keskiaikainen ritari. Hän opiskeli draamastudiossa, näytteli, kirjoitti jonkin verran ja harrasti taidehistoriaa. Hän oli vielä poika, ja yhdessä Marinan kanssa matkalla elämään.(Schweitzer V. 1992,95.)

Iloksi

Armas, armaani, olemme jumalia:

meitä varten on koko maailma!

1910-1920

(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,164).

Marina uskoi tulevaisuuteensa Serjozan kanssa. Serjozasta tuli hänen runoutensa romanttinen sankari. Missään rakastetulle omistetussa runossa ei ole erotiikkaa.

Pian tapaamisen jälkeen, Marinan ja Serjozan ollessa avioitumassa, Marina pyytää runossaan:

Sadusta satuun

...Anna minulle mahdollisuus lentää...!

Anna minun hämmästyä, ole kuin

nuori poika, salaisuudessa kauheassa,

auta minua pysymään tyttönä, vaikka olen vaimo.

1910-1920

(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,172).

Varhaisissa runoissaan Serjozalle Marina käyttää melkein vaativaa äänensävyä. Hän ikään kuin ennustaa kohtalonsa:

Haasteena kannan hänen sormustaan.

- Olen vaimo - iankaikkisuudessa, en paperilla, -

hänen mittaamattoman kapeat kasvonsa

ovat miekan kaltaiset...

Jokainen säikeistö on porras, joka johtaa ylöspäin jalustalle tai mestauslavalle.

...

Hänen kauttaan olen ritaristolle uskollinen. -

Kaikille teille, jotka elitte ja kuolitte pelotta. -

Sellaiset - aikoina kohtalokkaina

sepittävät stanzan - ja menevät mestauslavalle.

1914

(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,213).

Marina ei voinut vielä tietää, mitä aika toisi tullessaan ja mitä Serjozan elämässä tapahtuisi. Sielu oli löytänyt toisen sielun, eikä Marinalla ollut muita vaatimuksia. Marina otti hänet kuin pojakseen. Äidintunne tuli häneen ja hänen elämäänsä rakkauden myötä. Marina otti vastuun Serjozan kohtalosta. Oli joku, jolle Marina oli

tarpeellinen. Nuoruusiässä Serjoza oli sairastunut tuberkuloosiin. Marina hoiti ja hoivasi häntä sekä valvoi, että Serjoza söi terveellisesti. Hän huolehti, että Serjoza kävi loppuun kymnaasin ja yliopiston. (Saakjants A. 1986,30.)

Ilja Ehrenburg, joka oli tuntenut molemmat jo lapsuudesta asti, kertoi että nimenomaan Marina muovasi Serjozan Serjozaksi ja loi hänen elämänsä.

Kesästä 1911 - vuoden 1917 vallankumoukseen saakka Marina kävi lepäämässä Maxin ja hänen äitinsä luona. Syyskuun alussa Marinan isä joutui sairaalaan, koska hänen sydämessään oli havaittu toimintahäiriöitä. Sairaalasta isä palasi kotiin, jossa häntä odotti yllätys.

Marina oli menossa naimisiin, ja isä oli aiikeesta suorastaan tyrmistynyt. Hän oli nuori, koulunsa kesken jättänyt tyttö, ja menossa naimisiin epäonnistuneen koululaisen, Serjozan kanssa, jolla ei ollut edes loppututkintoa! Isän mielestä Marina ja Serjoza eivät olleet kypsiä avioliittoon. Tämä ei voinut vielä aavistaa, mikä toinen isku häntä odotti. Asja, joka oli 17-vuotias, oli myös menossa naimisiin ja lisäksi odotti lasta.

Keskustelu isän kanssa loppui rauhallisesti huolimatta myrskyisestä alusta.

- Tiedän, että teille on turha puhua mitään. Te ette kuuntele ketään. Sinä et edes keskustellut minun kanssani. Tulit vain ja sanoit meneväsi naimisiin.

- Mutta isä, miten minä olisin voinut keskustella sinun kanssasi?

- Hän alkoi taas: Häihin, sinun häihisi en tietystikään tule. En, en, en.

Hieman myöhemmin hän kysyi, koska heidät vihittäisiin.

Keskustelu käytiin kahden vuosisadan hengessä. (Tsvetajeva M. TOM II 1988c,444.)

Vihkiminen tapahtui tammikuun lopulla 1912 ja häät vietettiin Kolmenlammen kodissa. Marina oli kutsunut häihin vain läheisiä ihmisiä, jotka pitivät hänen runoistaan ja kodin ilmapiiristä.

Marina oli ensimmäisen kerran elämässään todella onnellinen. Samalla viikolla tapahtui muitakin iloisia asioita. Marina sai Vapaan estetiikan seuran

kilpailussa ensimmäisen ja ainoaksi jääneen kirjallisuuspalkintonsa runollaan Paratiisissa, jonka hän kirjoitti jo kauan ennen kilpailua:(Schweitzer V. 1992,106.).

Paratiisissa

Muistot painavat liikaa harteita
vuoksi maallisen itkun paratiisissakin,
mutta vanhoja sanoja tapaamisessa uudessa
en salaa.

Missä lentävät enkelit rauhallisina,
missä harput, liljat ja lapsikuoro,
missä kaikki rauha, siellä rauhattomana,
kalastan minä katsettasi.

Näyt paratiisiin naurahtaen saatan,
yksin piirissä syyttömän-ankarien neitojen,
olen laulava, maallinen ja vieras,
maallista sävelmää!

Muistot painavat liikaa harteita,
koittaa hetki, - jona en kyyneleitä salaa.
Ei täällä eikä siellä, -
ei missään tarvitse tavata
emmeä tapaamisen takia herää paratiisissa.
1910-1920
(Tsvetajeva M. TOM I 1988b,138,139)

Helmikuussa 1912 ilmestyi Marinan toinen kirja Taikalyhty 'Волшебный фонарь' ja Serjozan kirja Lapsuus 'Детство'. Rahat, jotka vanhemmat olivat jättäneet heille, turvasivat molemmille itsenäisyyden. Elämä alkoi kuin Andersenin tarinat, joita lapsille luettiin iltaisin.(Schweitzer v. 1992,106.) Samaan aikaan ilmestyi myös Maxin kirja Ilja Repinistä sekä Anna Ahmatovan runokokoelma Ilta 'Вечерь'. Mihail Kuzmin

kehotti Marinaa lukemaan sen. Kuzmin itse kirjoitti Ahmatovasta: "Olemme saaneet uuden, nuoren kyvyn, jolla on kaikki ominaisuudet tulla todelliseksi runoilijaksi. Hänen nimensä on Anna Ahmatova".(Kuzmina J. 1992,43.) Marinan kaksoisolento oli ilmestynyt, ja hänestä tuli yksi Marinan jumaloimia ja rakastamia ihmisiä.

Taikalyhdyn ilmestymisen jälkeen Marina kirjoitti Maxille: *"Max, olen varma että sinä et pidä tästä kirjastani. Sanoit, että sen pitää olla parempi kuin ensimmäinen - muuten käy huonosti. "En poésie, comme en amour, rester à la même place - c' est reculer". Nämä erinomaiset sanat innostavat minua, mutta eivät muuta minua!"*(Tsvetajeva M. TOM II 1988c,445.)

Ne kriitikot, jotka kirjoittivat toisesta kirjasta, huomasivat nuoren runoilijan heikkoudet, vaikka ylistivätkin häntä. Myöhemmin Marina itsekin sanoi, että Iltalbumi ja Taikalyhty olivat hengeltään kuin yksi ja sama kirja.(Razumovskaja M. 1994,84,85.)

Helmikuun lopulla Marina ja Serjoza lähtivät häämatkalle. He kävivät Italiassa, Ranskassa, Schwarzwaldissa ja asuivat Pariisissa, jossa lähes kolme vuotta aikaisemmin Marina oli nähnyt Sarah Bernhardtin esittävän Napoleonin poikaa.

Serjoza kirjoitti sisarelleen: *"Olin hämmästynyt hänen näyttelemisestään...vanhuksen veltoa kävelyä...ja kuitenkin erinomainen esitys!"* Marinalle Sarah Bernhard oli yhtä suuri jumala kuin aikaisemminkin, eikä rakkaus häntä kohtaan ollut tippaakaan vähentynyt. Toukokuun alussa he palasivat Moskovaan.(Saakjants A. 1986,38.)

Marinan isä oli lopultakin saanut työnsä päätökseen. Museo avattiin 31. toukokuuta 1912. Se, minkä vuoksi isä oli koko elämänsä eteen tehnyt työtä, oli nyt totta. Valerie Tsvetajeva muistelee isänsä sanoja avajaisissa: "Perhe-elämä ei minulta onnistunut, sen sijaan isänmaan palvelu onnistui".(Tsvetajeva A. 1984,464.)

Kaikki oli poikkeuksellisen juhlallista. Itse tsaari Nikolai II osallistui näyttelyn avajaisiin vaimoineen ja lapsineen. Se oli Marinan ainoa tapaaminen tsaarin perheen

kanssa. Isästä tuli museon johtaja. Valtava työ ja jännitys, jossa isä oli monet vuodet elänyt, oli heikentänyt hänen voimiaan. Hän haaveili vielä kirjan kirjoittamisesta. Kuitenkaan toteutuneet unelmat eivät jaksaneet pitää häntä hengissä. Ivan Tsvetajev ehti vielä iloita lastenlapsistaan. Elokuussa 1912 Asjalle syntyi poika Andrei ja 5. syyskuuta 1912 Marinalle syntyi tytär Ariadna - Alja. Ivan Tsvetajev kuoli vuonna 1913, vuosi sen jälkeen, kun museo oli avattu. (Schweitzer V. 1992, 107, 108.)

Isän kuoleman jälkeen Marina matkusti Jaltaan, jossa Serjoza oli hoidettavana tuberkuloosin vuoksi. Tältä ajalta on säilynyt romanttinen kirje 18-vuotiaalle runoilija Maria Pavlovalle, jonka Marina oli tuntenut vasta hyvin vähän aikaa.

"Jalta 14. syyskuuta 1913

Rakas Maria,

Luen Teidän yliluonnollisia ja jumalaisia runojanne. Teidän runonne ovat ainutlaatuisia. Niissä on musiikin levollisuus, samanlainen tunne, kun sielu on levollinen. Ei - en löydä sanoja, joilla kuvaisin Teille, miten erinomaisia ne ovat.

Niissä on kaikki: hehkua, herkkyyttä, ironiaa ja taikaa. Teidän runonne ovat kuin korkealentoista musiikkia.

Maria, Teille voi sanoa, että Te olette aina kuin 18-vuotias. Te ette koskaan vanhene. Sielunne pysyy iankaikkisesti samanikäisenä. Lepäilen huovan päällä, jonka isäni lahjoitti minulle ennen kuolemaansa ja ihailen Teidän vihreänkeltaista vihkoanne.

Teidän runonne rakkaudesta ovat ainutlaatuisia, kuten suhteenne rakkauteen. Ah, koko Teidän elämänne on kuin galleria kauniine nuorine kasvoineen, joissa on harmaat tai vihreät silmät, vaaleat tai tummat, silkiset - suorat tai kiharat hiukset. Koko Teidän tienne on kuin saarelta saarelle, taiasta taikaan. Maria, Te olette sunnuntailapsi. Sunnuntaina syntyneet lapset tuntevat metsän, lintujen, eläinten kielen ja aaltojen puheen.

Te näette miljoonien virstojen päähän maasta tähtiin. Te olette syntynyt taiottuna. Te olette varmaan jonkun noidan kultakutrinen perillinen, joka antoi Teille koko viisautensa ja näkökykynsä.

Te olette minulle yhtä läheinen kuin auringonsäde vanhanaikaisessa muotokuvassa tai kuin keväinen poutapilvi.

Kirjoittakaa enemmän ja lähettäkää minulle runoistanne kopioita.

Teidän runonne ovat minulle kuin onni.

Maria, minulla on suunnitelma: Kun Lilja Efron, Serjozan sisar lähtee, tulkaa luokseni viikoksi, tai kahdeksi tai vaikkapa kuukaudeksi tai niin pitkäksi aikaa kuin haluatte, jos äitinne päästää Teidät. Asumme samassa huoneessa.

Te tarvitsette rahaa vain lippuun ja ruokaan. Minulla on huoneisto."(Saakjants A. 1986, 51,52.)

Marina kirjoitti paljon elämänsä aikana tällaisia intomielisiä ihailijakirjeitä tuntemattomille lahjakkuuksille. Romanttinen Maria miellytti häntä. Ystävyyttä heidän välilleen ei kuitenkaan syntynyt.

Jaltan matkan jälkeen Marina löysi Moskovasta sadunomaisen kodin, josta he molemmat Serjozan kanssa pitivät. Huoneisto ei ollut kelvannut kenellekään muulle. Marina asui perheineen siinä lähes kahdeksan vuotta eli siihen asti, kunnes he muuttivat ulkomaille.

12 ALJA

Vuonna 1912 syntyi Tsvetajevan ensimmäinen lapsi, tytär, Alja. Marina antoi tyttärelleen Kreikan mytologiasta nimen Ariadna (Kreetan kuninkaan Minoksen tytär, joka pelasti lankakerän avulla ateenalaisen Theseuksen isänsä labyrintista), joka oli hänen rakkaimpia sankareitaan.

"Annoin hänelle nimeksi Ariadna, vastoin Serjozaa, joka olisi halunnut tyttärellemme venäläisen nimen. Kaikki ystäväni sanoivat, että Ariadna on salonkinimi eikä sopinut venäläiselle tytölle. Minusta nimessä on vastuuta, ja siksi halusin antaa tyttärelleni nimen Ariadna."(Schweitzer V. 1992,108.)

Ensimmäisen lapsen syntymä oli valtava tapahtuma nuorena perheessä. Marina ei ollut itse vielä kahtakymmentä, ja Serjoza oli 19-vuotias. Marinan päiväkirja täyttyi Aljan kasvusta.

"Alja täytti vuoden ja kaksi kuukautta. Hän kuuntelee puhetta ja toistaa sanan äiti lumoavan hellästi. Joskus äänessä on niin vaativainen sävy, että korvat halkeaa. Kieltoja hän ei ymmärrä ollenkaan ja saa välittömästi raivokohtauksen, kun kuulekin sanan EI. Hän rakastaa minua yli kaiken ja ojentee käsiään sängystä ja kirkuu Ma! Hän ymmärtää lähes kaksikymmentä sanaa."(Tsvetajeva A. 1984,506.)

"Kun olimme Jaltassa, naapurit päivittelivät ja sanoivat, että noiden silmien vuoksi kuolee monta miestä."(Schweitzer V. 1992,110).

"Eilen minä kirjoitin Aljalle runon. Huomenna hän täyttää vuoden ja kaksi ja puoli kuukautta. Hän alkaa jo tiedostaa omaa minäänsä. Hän osaa jo sanoa nimensä, kun sitä kysytään."(Tsvetajeva A. 1984,506).

Alja

Voi, huolimatta ystävien ennustuksista,
tulevaisuutta - ei voi nähdä.

Mekossa - sinun valapattoinen Theseus,
pieni Ariadna.

Alja! - Pieni varjo
suurella horisontissa.

Turhaan sanon: älkää koskeko.

Tulee päivä -
armas surullinen ja suuri,
päivä, jolloin vieressäsi olevasta elämästä
Sinä irrotat katseesi
ja sielusi.

...

ihanuus kahden valtavan silmän,
- niiden uhka - niiden vaarallisuus -
luoksepääsemättömyys - ylpeys
intohimoisuus
ensimmäisen kerran...
1913
(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,311).

5. joulukuuta 1913:

"Tänään Alja on vuoden ja kolmen kuukauden ikäinen. Hänellä on 12 hammasta. Hän ei puhu, mutta näyttää esineitä käsillään, kun häneltä kysytään. Hän kävelee vähän huonosti, koska pelkää koko ajan kaatuvansa. Muutama päivä sitten istuin Aljan kanssa Serjozan huoneessa tämän lähdettyä sairaalaan. Alja meni koko ajan isän sängyn luokse, otti peiton pois, katseli ympärilleen ja toisti: "Papa! Minne?"(Schweitzer V. 1992,110.)

Alja esiintyi jatkuvasti Marinan runoudessa:

Aljalle

Sinä olet viaton ja hoikka
ihana - ja kaikille vieras.
Kiehtova amatsoni,
ja raju rouva.

Kyllä, minä olen jo mustasukkainen sinulle,
niin mustasukkainen, niin!
Kyllä, minä olen sinusta jo huolissani
oman ikäväni vuoksi.
1914
(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,213,214).

Aljasta kasvoi epätavallinen lapsi, mikä ei tietysti ollut ihme. Olihan hänen äitinsä epätavallinen runoilija. Nelivuotiaana Alja alkoi lukea ja kuusivuotiaana kirjoittaa päiväkirjaa.

Marinan suhde tyttäreen oli alistava ja vaativainen, samanlainen kuin Marinan äidin suhde omiin lapsiinsa.

Alja alkoi piirtää heti, kun kynä pysyi kädessä. Kerran hän oli omasta mielestään saanut lopultakin aikaiseksi ihmisen näköisen kuvan ja huusi kovalla äänellä: Marina, Marina! Tulkaa heti tänne! Marina juoksi omasta huoneestaan pelästyneenä ja kysyi, mitä oli tapahtunut. Alja näytti ylpeänä piirustustaan ihmisestä.

- Missä on ihminen? Tämäkö on ihminen?

- Niin, sanoi Alja.

- No ei Aljotska! Eivät ihmiset ole tämän näköisiä. Tämähän on epäsikiö! Katso kuinka monta sormea sinulla on kädessäsi. Kuinka monta sormea on tällä? Ja jalat kuin tulitikut! Katso omiasi. Millaiset jalat sinulla on! Ja hampaat! Miten minä häpeän! Ja pää on suurempi kuin itse ihminen. Ja napit erillään, ilman vaatteita. Ei

Aljotska, sinä piirrät huonosti. Sinun täytyy piirtää vielä paljon, jotta saat aikaiseksi ihmisen näköisen kuvan."(Abramovits L. ym.1992,158,159.)

Marinan arvostelu ensimmäisestä ihmisestä oli Aljan itsetunnolle ja itseluottamukselle valtava kolaus. Marinalta ei yksinkertaisesti riittänyt kärsivällisyyttä neuvoa ja opastaa Aljaa. Hänen piti opetella kaikki itse. Kerran eräät perhetuttavat antoivat Aljalle kuva-albumin, jotta Marina olisi kertonut hänelle tarinoita. Marina otti albumin Aljalta ja sanoi, että hänen täytyi itse piirtää ja värittää kuvat ja kirjoittaa sitten omia tarinoita. "Minun piti koko ajan ajatella, mitä teen ja miten teen, että olisin miellyttänyt Marinaa."(Abramovits L. ym. 1992,158,159.)

Kun Aljan piti mennä kouluun, alkoi 1917-lokakuun vallankumous. Niinpä Marina alkoi itse opettaa häntä. Aljan lapsuudenkirjoitelma äidistä vuodelta 1918 kuvaa hyvin heidän suhdettaan:

"Minun äitini,

Minun äitini ei ole samanlainen kuin muut äidit. Yleensä äidit rakastavat omaa lastaan ja lapsia, mutta Marina ei rakasta pieniä lapsia.

Hänellä on vaaleanruskeat hiukset. Ne ovat Jumalan kähertämät. Hänellä on vihreät silmät, kyhmynenä ja roosanväriset huulet. Hän on solakkavartaloinen ja hänellä on sellaiset kädet, jotka miellyttävät minua.

Hänen rakkain päivänsä on Marian ilmestymispäivä. Hän on usein surullinen. Hän rakastaa musiikkia ja runoja, joita hän iltaisin kirjoittaa. Hän suuttuu ja rakastaa. Hän on koko ajan menossa jonnekin. Hänellä on suuri sielu ja hellä ääni. Hän kävelee nopeasti. Hänellä on kaikissa sormissa sormukset. Hän lukee öisin. Hänellä on melkein aina pilkallinen ilme silmissä. Hän ei pidä siitä, että häneltä kysytään tyhmiä kysymyksiä. Silloin hän suuttuu. Joskus hän kulkee omissa maailmoissaan, mutta herää äkkiä, alkaa puhua ja taas menee jonnekin."(Abramovits L. ym. 1992,159,160.)

Alja halusi olla tytär, jota äiti arvosti. Hän ei voinut elää kuin lapsi, eikä hänellä ollut ystäviä. Seitsemänvuotiaana hän kirjoitti runoja ja piirsi erinomaisesti. Kahdeksanvuotiaana hän oli kirjeenvaihdossa runoilija Anna Ahmatovan kanssa.

"Rakas Anna Ahmatova!

Olen lukenut Teidän kokoelmanne Rukousnauha 'Чемку' ja Valkoinen parvi 'Белая стая'. Minun rakkain runoni, on runo tsaarin pojasta. Se on yhtä kiinnostava ja ihana kuin Andersenin vedenneito, jota en unohda koskaan. Muistatteko, miten pieni vedenneito tanssi jaloillaan?

Muistan myös aina valkoisen linnun hätähuudon. Minä tiedän, millaiset silmät Teidän valkealla linnullanne on. Teidän runonne ovat lyhyitä, mutta jokaisesta runosta voisi tehdä valtavan kirjan. Meillä on koko talven ollut kotona nokista ja savuista. Teidänkin kirjanne päällyskannet ovat aivan mustat. Mutta me vaihdamme niihin kyllä puhtaat päälliset, kun kesä tulee eikä tarvitse lämmittää.

Minun sänkyäni yläpuolella on suuri valkea kupoli. Marina pesi seiniä niin pitkälle, kuin kädet ylettyivät ja löysi sattumalta kupolin noen alta. Kupolissa on kaksi kalenteria ja neljä ikonia. Yhdessä kalenterissa vanha ja uusi vuosi kohtaavat toisensa sekunnin ajaksi ja sitten ne eroavat. Vanhalla vuodella on hoikka ja jalo olemus, ja sen päällä roikkuu vanha ja nuhrainen viitta. Uusi vuosi on viaton lapsi, joka saapuu hoitajansa kanssa naamiaisasussa.

Ikkunan takana on uudenvuoden pimeydenpeikko. Minulla on yksi vanhanaikainen ikoni, jossa Jumaläidillä on samanlaiset silmät kuin Teillä.

Me elämme Marinan kanssa todella köyhästi. Kattoikkunan päällä roikkuu risainen kettupuuhka ja joka nurkassa on lämpöhormit. Kaikki ihmiset, jotka tulevat meille, ovat kauhuissaan asunnostamme, mutta me olemme tyytyväisiä. Prinssi ei voi tulla kauniiseen ja uuteen kotiin, mutta köyhään kotiin se voi tulla.

Alja luki yhdessä Marinan kanssa antiikin mytologiaa. Orfeuksesta tuli hänelle samanlainen sankari kuin Marinalle. Hän näki maailman Marinan silmin ja eli koko lapsuutensa tämän ehdoilla.

II

13 SOFIA PARNOK

Syksyllä 1914 eräässä kirjallisuusillassa Marina tutustui moskovalaiseen runoilijaan Sofia Parnokiin. Hänen elämässään ja runoudessaan alkoi uusi vaihe. Marina tunnusti heti rakkautensa: (Saakjants A. 1986,75.)

... Sydän sanoi heti: "Armaani"
 Annoin sinulle heti kaiken,
 sinusta mitään tietämättä - edes nimeä.
 Oi rakasta minua, oi, rakasta minua.
 1915
 (Tsvetajeva M. TOM I 1990b,231)

Esseekokoelmassaan Kirjeitä Amazonkalle 'Письмо к Амазонке'. Marina kirjoittaa yksityiskohtaisesti tapaamisesta: "Siinä hän oli, hymyilevä neitonen, joka ei halunnut päästää tuntematonta lähelle kehoaan ja joka halusi vain minut. Hän on yksi minun tieni vastaantulijoita, jotka minun pitää tavata. Hänelle minun ei tarvitse puolustella tunteitani. Hän ottaa minut sellaisena kuin olen. Hänessä ei ole mitään, mitä pelkäisin. Olen onnellinen. Olen vapaa rakastamaan - ilman kipua ja pelkoa." - Olen aina pelännyt, etten pysty rakastamaan, rakastamaan ja etten saa enää uusia kokemuksia. (Schweitzer V. 1992,126.)

Minä rakastan sinua - Kuin ukkospilvi
 ylläsi on synti
 sen vuoksi, että olet pisteliäs, polttava
 ja paras kaikista
 sen vuoksi, että me, meidän elämämme
 pimeydessä teitten - ovat erilaiset,
 innoittuneiden viettelystesi vuoksi,
 ja pimeän kohtalon,
 sen vuoksi, että sinulta, jyrkkäotsainen demonini pyydän anteeksi,

sen vuoksi sen, että Sinua - vaikka räjähtäisit arkun yllä!
- ei voi pelastaa!

Tämän värinän vuoksi,
ja sen vuoksi,
etten - kai näe unta? -

tämän ironisen ihanuuden vuoksi, ettet Sinä - ole hän.
1914
(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,225,226)

Erotiikka kukoisti kirjallisuus- ja teatterisalongeissa ja toi pikantin yksityiskohdan taiteisiin. Homoseksuaaliset suhteet olivat hyvin tavallisia. Marina kirjoitti lähes kaksikymmentä runoa Parnokista. Vielä useiden vuosien jälkeen hän palasi sappolaiseen rakkauteen kokoelmassaan Kirjeitä Amazonkalle, jossa hän kirjoitti rakkauskokemuksistaan. Myöhemmin, novellissaan Sonetska, Marina kirjoittaa toisenlaisesta rakkauskokemuksesta näyttelijä Sofia Holidayhin.

Marina vannoi Sofia Parnokille ikuista uskollisuutta:

Alla auringon - palavia kaikki silmät,
päivä ei ole yhtä kuin toinen.
Sanon siltä varalta,
että petän:
kenen tahansa huulia
suutelenkin rakkauden hetkellä,
pimeän puolen yön hetkellä kehen tahansa
intohimoisesti nojaankaan, -

elän, kuin äiti neuvoo lastaan,
kuin kukkanen kukin,

en koskaan enkä ketään
silmälläkään vilkaise...

Näetkö ristin sypressisen?
 - Se on sinulle merkki-
 kaikki herää - vain vihellä
 alla minun akkunani.
 1915
 (Tsvetajeva M. TOM I 1990b,233,234)

Kesällä 1915 Marina kirjoitti Serjozan siskolle Liljalle: *"Sonja rakastaa minua ja minä häntä. Tämä on ikuista, enkä voi jättää häntä."*(Poljakova S. 1983,57.)

Marina, Alja ja Asja-sisko asuivat Parnokin huvilalla Harkovin läänissä. Tätä ennen kaikki olivat olleet yhdessä kaksi kuukautta Koktebelissa. He elivät ja olivat kuin suurperhe. Serjoza suoritti asepalvelustaan punaisen ristin ensiapujunassa, eikä pystynyt muutamaaan kuukauteen käymään Marinan luona. Marina tapasi Koktebelissä ohimennen myös runoilija Osip Mandelstamin.

Marinan sielu oli haljeta rakkaudesta Sofia Parnokiin. Heidän suhteensa oli enemmän kuin puhdas rakkaussuhde; Sofia oli Marinaa seitsemän vuotta vanhempi ja Marina koki hänet myös äidikseen.(Schweitzer V. 1992,129.)

Päivinä joinakin sinä olit minulle kuin äiti,
 jota öisin saatoin kutsua...
 1916
 (Tsvetajeva M. TOM I 1988b,277).

Sofia Parnokin runo vahvistaa hänen tunnettaan:

Tyttönä pienenä sinä eteeni astuit kömpelönä,
 voi Sapfon nuolella lävisti yksisäkeistöinen minut!
 Yöllä ajattelin kiharaista päätäsi,

 äidin hellyyden sydämessä hurjassa intohimon
 vaihdoin
 (Schweitzer V. 1992,129).

Marina ei kohdannut omassa äidissään sitä äidillistä hellyyttä, jota hän etsi ja jota hän halusi.

Samanaikaisesti, kun rakkaus ja intohimo Sofia Parnokiin oli kuumimmillaan, Marina yritti päästä tästä eroon:

"Itkupaju, taipuva paju! Paju naisen sielu ja keho! Kun näen, miten epätoivoinen paju on, minä ymmärrän Sapfoa."

Marinan sielu kamppaili rakkauden tunteesta Sofian ja Serjozan välillä. Marina tiesi, ettei hänellä itsellään ollut voimia jättää Sofiaa:(Schweitzer V. 1992,129.)

... Miksi Sinulle, miksi
Onko minun sieluni spartalaisen lapsen?
1915
(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,235).

Marina pyytää Sofiaa jättämään hänet:

...
Kiitän Teitä kaikille
Neljälle taholle!
1915
(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,236).

Ja lopuksi melkein rukoillen:

Ja menen itseeni... Sinä myös,
ja myös sinä, ja sinä.

Lakkaa rakastamasta minua,
lakatkaa kaikki!
1915
(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,237).

Marinalle ei ollut tärkeää, kumpi oli syypää eroon tai mikä oli eron syy. Yhtäältä Sofia Parnok oli hyvin mustasukkainen Marinan miehelle Serjozalle, toisaalta Marina Sofialle, jolla oli hänen ohellaan uusi ihastus. Sofia Parnok kirjoitti Serjozalle runon, joka loppuu voitonvarmoinhin säkeisiin:

Dionysos, liekkiin näiden rakastavien huulien,
ei sinua vaan minut muistaa Marina -
minun nimeni muistaa rakastaja.

Ero oli molemmille kitkerä pala. Parnok kirjoitti ironisesti Marinalle:

Mutta alla iskun rakkauden - olet kuin kulta taontakelpoinen! Kumarruin kasvojen puoleen, pelottavassa varjossa kalpeiden, joita sananmukaisesti kuolema petkutti lumisella puuterihuiskulla...(Schweitzer V. 1992,131.)

Marina kirjoitti miehensä sisarelle Liljalle suhteestaan Parnokiin ja Serjozaan: *"Serjozaa minä rakastan koko elämäni. Hän on minun rakkain ja läheisin ihminen, enkä milloinkaan jätä häntä. Kirjoitan hänelle joka toinen päivä, ja hän tietää kaiken minun elämästäni. Vain kaikkein surullisimpia asioita en kerro hänelle, ettei hän huolestuisi. Hänen kanssaan nukahdan ja herään. Tuskallisinta on ikuinen painolastini - suhteeni Sofia Parnokiin."*(Poljakova S. 1983,57.)

Huolimatta riidoista ja erosta Marina matkusti vielä Sofia Parnokin kanssa Pietariin, jossa he viettivät yhdessä muutaman päivän. Palattuaan takaisin Moskovaan Sofia Parnok halusi Marinan muuttavan hänen kanssaan asuntoon, jonka hän oli vuokrannut Arbatin varrelta. Sofia halusi julistaa koko maailmalle rakkautensa Marinaan.(Saakjants A. 1986,87.)

Serjoza tiesi, että Sofia Parnok oli vain yksi Marinan elämäkokemuksista ja oli siksi rauhallinen. Hän odotti vain, koska Marinan intohimo palaisi loppuun, minkä jälkeen olisi vain Marina ja Serjoza. Heidän yhteinen kohtalonsa oli sinetöity elämän loppuun saakka.

Lopullinen ero Parnokiin tuli helmikuussa 1916. Marinassa särkyi jotakin tämän puolentoista vuoden aikana. Hän itse nimitti romanssiaan elämänsä ensimmäiseksi katastrofiksi. Kuitenkin suhde Parnokiin avasi uuden Marina Tsvetajevan. Suhteeseen jäi myös viimeiset rippeet nuoruudesta, josta Marina kertoo runossaan 31.12.1915:(Saakjants A. 1986,87.)

Minulle annettiin sekä ääni rakastava,
että ihastuttava taive otsan.
Kohtalo suuteli minua huulille,
opetti olemaan etupäässä kohtalo.

Huulille maksoin anteliasta veroa,
arkulle pudotin ruusuja...
Mutta juostessa kädellä raskaalla minua
tarttui tukasta Kohtalo!
1915
(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,248).

Kaikki mitä oli tapahtunut, oli kohtalon johdatusta. Viimeisen Parnok-muistelolon jälkeen Marina kirjoitti miehelleen katumusrunon:

Tulin sinun luoksesi hetkellä keskiyön,
apua viimeistä hakemaan.
Minä kulkuri, sukulaisuutta en muista,
uppoava laiva.

... Petkuttajat, hurtat petomaiset
putipuhaaksi minut ryöstivät.
Luona porttiesi, tsaari todellinen,
seison minä - kerjäläinen.
1916
(Tsvetajeva M. TOM I 1988b,74).

Viiden vuoden kuluttua Marina keräsi kokoelman Nuoruudenrunoja 'Юношеские стихи' ja otti mukaan seitsemäntoista Parnokille kirjoittamaansa runoa. Sofia Parnokin jälkeen Marinan ääni ei ollut enää runon ääni vaan runoilijan ääni. Parnokille kirjoitetut runot olivat Marinalle tärkeä askel 20-luvun kypsään runouteen.

Entinen pilvetön ja onnellinen elämä oli ohi. Marina astui aikuisuuteen. Kohtalo suuteli hänen huuliaan ja näytti hänelle paikan elämässä.(Saakjants A. 1986,87.)

14 AIKUISUUS

Uudet elämäkokemukset muuttivat voimakkaasti Marinan runoja.

Linnut paratiisiin laulavat,
meitä paratiisiin päästä eivät...

Marinan itsetunto heräsi ja sankarit olivat uusia. Hänelle ei ollut enää tärkeää, miltä itse näytti - kulissien aika oli ohi. Myös runojen maisemat ja sisältö muuttuivat. Vieraskoreuden aika oli myös ohi. Runoissa näkyy Marinan aikuisuus - spartalaisen lapsen sielu oli jäänyt kauas menneisyyteen. (Schweitzer V. 1992,134.)

...

Kissana kiipesin katolle,
tuulelle käänsin kasvoni.
Tuulivat tuulet, leikkuivat linnut ...
1916
(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,251).

Marina ei hämmästyttänyt lukijoita, kuten nuori Vladimir Majakovski, ei ripittäytynyt, kuten Anna Ahmatova eikä ollut pidättyväinen, kuten Osip Mandelstam. Hänen runoissaan ei avautunut ainoastaan hänen elämänsä vaan hänen koko sisimpänsä:

Kuka tuulten tiellä - köyhä?
Tiellä suurella jokainen -
ruhtinas naamari kasvoilla!
(Schweitzer V. 1992,135.)

Niissä toistuivat eron ja tapaamisen teemat sekä kiertolaisuus - samanlaisen sielun etsintä ja löytäminen. Perhe, eivätkä kaikkein läheisimmätään olleet Marinalle enää tarpeellisia.

Hänelle oli tärkeää vain itse ihminen, jota hän etsi ja jonka luokse hän halusi intohimoisesti. Marina oli nyt runoilijantiellään, jossa muuttuivat elämisen arvot, ihmiset, runojen sanasto, sisältö ja rytmi, sekä itse Marina. Hän oli valmis vastaanottamaan kaiken, mikä hänelle oli tarkoitettu.

Tänä yönä minulla on kaikki tämän
ainoan pääkaupungin avaimet!

Unen puute ohjaa minua polullani.
Oi kuinka ihana olet, pimeä Kremlin!
Tänä yönä minä suutelen rintaan
pyöreää, sotivaa maata!

Tunnen turkin pörhistyvän, en tukan,
ja tukahduttava tuuli puhaltaa suoraan sieluuni.
Tänä yönä minä säälin kaikkia,
joita säälitään, ja joita suudellaan.
1916
(Helin H. 1997, 25)

Vuosina 1912 -1920 Marina kirjoitti kokoelmat Nuoruuden runoja 'Юношеские стихи', Virsta I 'Версты I', Joutsenten leiri 'Лебединый стан' sekä Ammatti 'Ремезло', jotka kaikki julkaistiin myöhemmin. Vaikka saksalainen romantiikka ja voimakas Napoleoniin, Rostandiin ja Hugoon kohdistuva ihailu eli Marinassa, hän ei kuitenkaan voinut unohtaa venäläistä runoutta, josta ammensi voimansa.

Moskovan kirjailijaseurassa Marina tutustui Maxin ystävään, runoilija Adelaida Kasimirovna Gertsikiin. Marina oli heti ensi tapaamisen jälkeen Getsikin lumoissa, vaikka tämä oli 20 vuotta Marinaa vanhempi, mitättömän näköinen ja kuuro. Adelaida Gertsikillä oli aivan oma maailmankatsomuksensa sekä suhteensa maailmaan ja ihmisiin.

Gertsik rakasti Maxin runoutta ja vieraili usein hänen luonaan. Max piti häntä runoilijana, joka toisista poiketen etsi uusia muotoja sanoihin ja rytmeihin venäläisestä kansanrunoudesta.

Marina tunsu Adelaida Gertsikiä ja Maxia kohtaan ikuista kiitollisuutta ja rakkautta. Myöhemmin Gertsik muutti Krimille, mutta silti ystävyys säilyi. Kun Marinan kokoelma *Virstat I* 'Версты I' ilmestyi, Gertsik pyysi ystäviään lähettämään sen hänelle. Luettuaan kokoelman hän sanoi, että se on parasta runoutta, mitä Venäjällä on ilmestynyt. (Schweitzer V. 1992, 145-147, passim.)

15 OSIP MANDELSTAM

Marina tapasi Osip Mandelstamin ensimmäisen kerran vuonna 1915 Koktebelissä, jossa hän vietti kaksi kuukautta Aljan ja Sofia Parnokin kanssa.

"Talvella 1916 olin Pietarissa Sofia Parnokin mukana. Muistan, että oli kova pakkanen ja Pietarissa oli paljon muistomerkkejä. Ajoimme reellä ympäri kaupunkia. Reki melkein lensi paikasta toiseen, ja maisemat ja talot sulautuivat silmissä yhdeksi massaksi. Se, mitä Pietarista todella jäi mieleeni, oli Puskin ja Ahmatova. Niin, ja sitten vielä - melkein joka kodissa, jossa kävin, oli valtavan isoja marmorisia takkoja. Pietarin maaseudulla oli kokonaisia palaneita tammilehtoja ja valkoisia jääkarhuja oli pelloilla ja niitä tulitettiin hirveästi". Koska Marina oli likinäköinen, hän ei erottanut maassa ryömiviä olentoja sotilaksi, joita tulitettiin. "Kaikilla ihmisillä oli jakaukset ja kaikilla oli Puskinin runokokoelmat käsissä. Oi, miten siellä rakastetaan runoja. En ole koko elämäni aikana lausunut niin paljon runoja kuin Pietarissa kahdessa viikossa. Siellä ei todellakaan nukuttu. Kolmelta yöllä soi puhelin. Voinko tulla? Tietysti, tietysti, me tässä juuri kokoonnumme. Ja niin jatkui aamuun saakka."(Saakjants A. 1986,88).

Marina ei tavannut Pietarissa ollessaan ihailemiaan kirjailijoita Aleksandr Blokia eikä Anna Ahmatovaa. Blok oli Pietarhovissa, ja Ahmatova asui Tsarskoje Selossa. Mutta hän tutustui Mihail Kuzminiin ja tapasi Sergei Jeseninin sekä Osip Mandelstamin useita kertoja.

Pietarissa kaikkialla kaikui runous. Osip Mandelstam lahjoitti Marinalle ystävyys- ja tapaamisen muistoksi kirjansa Kivi, johon hän kirjoitti: "Marina Tsvetajeville kivinen muisto. Osip Mandelstam, Pietari, 10. tammikuuta 1916."(Schweitzer V. 1992,156.) Sofia Parnok tunsii pietarilaisen kirjallisuuslehden 'Северные записки' kustantajan. Hänen tuttavuutensa ansiosta Marinan nuoruusrunoja alettiin julkaista melkein joka numerossa.(Saakjants A. 1986,89).

Pietarissa Marina ja Osip Mandelstam kuuntelivat ensimmäisen kerran toistensa runoja. Marina muistelee, miten Osip Mandelstam suljetuin kamelinsilmin julisti:

Lähdemme Tsa - arskoje Se - eloon,
vapaina, iloisina ja humalassa,
siellä hymyilevät ulaanit,
hypättyään vahvaan satulaan...

Sensuuri pakotti Osip Mandelstamin vaihtamaan sanan humala sanaksi innokas, koska Tsarskoje Selossa ei voinut olla humalaisia upseereita. Hän luki Marinalle kuitenkin sensuroimattoman runonsa.

Marina puolestaan luki Mandelstamille Saksalle omistettuja runoja. Sodan aikana se oli kuin rakkauden julistus protestiksi sodalle. "Ei pidä ihmisten ihmistä vastaan taistella, maan päällä missään..." (Schweitzer V. 1992,155.)

Mandelstam oli jo odottanut näitä runoja ja niistä tuli hänelle hyvin läheisiä. Hän alkoi viljellä samoja teemoja.

Me opimme kuolemaan, mutta tätäkö me halusimme?
(Mandelstam O. 1973, 270.)

kysyy Mandelstam eräässä sodanvastaisessa runossaan, johon Marina vastaa haastavasti:

Saksa - minun mielettömyyteni!
Saksa - minun rakkauteni!

.....

rakkauttani arkuun asti Sinulle, Saksa, vannon.
1914
(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,223,224)

Mandelstam etsi juuria Venäjän ja Saksan sukulaisuussuhteista:

Mutta minä laulan viiniä ajan -
 lähdettä puheen italialaisen -
 ja kehtoa esiarjalaista
 alkua saksalaisen ja slaavin!

Myöhemmin Marina nimitti näitä säkeitä Venäjän ja Saksan liitoksi, joita vain nero voi luoda.(Schweitzer V. 1992,156.)

Tammikuun 22. päivänä, heti Pietarin matkan jälkeen, Marina esiintyi runoilijoiden illassa. Runoillan jälkeen oli Naisten elämä-lehdessä valokuva Marinasta sekä artikkeli, jossa kerrottiin hänen tuotannostaan, hänen naisellisesta herkkyydestään ja älykkyydestään. Marinalle ennustettiin loistavaa tulevaisuutta.

Tammikuun lopussa Osip Mandelstam saapui Moskovaan. Mandelstamin lähdettyä Moskovasta Marina kirjoitti hänelle runon:(Saakjants A. 1986,89,90.)

Kukaan ei ole vienyt meiltä mitään!
 Minulle herkkua, että me erossa.
 Suutelen Teitä - päästä satojen
 Erottavien virtojen.
 Minä tiedän, meidän lahjamme - epäsuhtainen,
 Minun ääneni ensimmäisen kerran - vaikeni.
 Minä teille, nuori Derzavin,
 minun huonosti kasvatettu runoni!

Hellemmin ja peruuttamattomammin
 Kukaan ei katsonut Teidän peräänne...
 Suutelen Teitä - päästä satojen
 Erottavien vuosien.
 1916
 (Tsvetajeva M. TOM I 1990,253).

Helmikuussa Osip Mandelstam saapui uudelleen Moskovaan, jossa hän tämän tästä alkoi vierailla. Hän halusi saada Moskovasta työtä voidakseen asettua sinne pysyvästi. Ystävät yrittivät auttaa häntä. Työn saanti oli mahdotonta, koska hänellä ei ollut mitään muuta työkokemusta kuin kirjailijantyö. Ystävien mielestä Mandelstamia oli vaikea kuvitella pankkivirkailijaksi, joka seisoi pankkitiskin takana ja palvelisi asiakkaita. Joku ystävästä sutkautti, että koska Mandelstam kulki niin usein Pietarin ja Moskovan väliä junalla, hän voisi saada työpaikan vaunupalvelijana tai jonain muuna rautatien virkailijana. (Schweitzer V. 1992, 157).

Kesän alussa Mandelstam vieraili Tsvetajevoilla Aleksandroviissa, jossa Marina asui sisarensa Asjan luona. Marina muisteli vierailua humoristisen hellästi ja ironisesti. Serjozan sisarelle kirjoittamassaan kirjeessä Marina kuitenkin kertoo tästä kuumasta episodista aivan eri sävyyn, melkein pilkallisesti:

"...Lilinka, kerron nyt Teille Mandelstamin vierailusta. Hän soitti ja rukoili, että sallisimme hänen tulla Aleksandroviin. No me annoimme luvan ja hän saapui heti seuraavana päivänä. Halusimme heti lähteä hänen kanssaan kävelyille, mutta hän ei halunnut. Hän vain makasi sohvalla kuin mykkä. Sitten minä ikävystyin ja vein hänet kävelyille hautausmaalle.

- Miksi me tulimme tänne? Mikä kamala tuuli! Mistä Te olette niin iloinen?

- Koivuista, taivaasta, kaikesta!

- Niin, koska Te olette nainen. Minäkin haluaisin olla nainen. Minussa on kummallinen tyhjyys ja minä joudun perikatoon.

- Mistä syystä?

- Tyhyydestä. En voi enää kauempaa olla yksin, muuten menetän järkeni. Haluaisin, että joku huolehtisi minusta, ajattelisi minua. Voisiko Lilja mennä kanssani naimisiin?

- Mitä tyhmyyksiä!

- Silloin me olisimme sukulaisia. Te olisitte minun belle-soueurini, kälyni.

- Kyl..lä., mutta Serjoza tuskin suostuu moiseen ehdotukseen.

- Miksi ei?

- Te olette mahdoton ihminen eikä teillä ole rahaa elättää perhettä.

- Alkaisin tehdä työtä. Minulle tarjottiin jo työtä pankista. Saisin 150 ruplaa palkkaa kuukaudessa, ja puolen vuoden kuluttua palkka nousisi. Minä puhun nyt vakavasti Marina.

- Mutta Lilja ei mene kanssanne naimisiin. Rakastatteko Te häntä?

- En.

- Miksi Te sitten haluatte naimisiin?

- Jotta olisi oma nurkka ja perhe...

- Nyt Te laskette varmasti leikkiä!

- Ah, Marinotska, minä en tiedä, mitä tehdä!

Päivä meni hänen kohtaloaan säälien. Keskiyöllä hän kävi makuulle porontaljalle ja oli todella epämiellyttävä. Olimme Asjan kanssa väsyneinä huoneen toisessa nurkassa. Sitten ehdotimme Mandelstamille, että söisimme jotakin.

- Mitä tämä tarkoittaa? Enhän minä voi koko päivää syödä. Tulen hulluksi Teidän kanssanne. Miksi minä tulinkaan tänne? Olen kyllästynyt! Haluan lähteä täältä heti! Sitten hän juoksi puistoon, mutta pelkäsi tuulta ja tuli pian takaisin. Me juttelimme Asjan kanssa, ja hän kävi uudelleen makuulle porontaljalle. Yhden aikaan yöllä saatoimme hänet läheiselle asemalle. Hän lähti pois meihin tympääntyneenä." (Tsvetajeva M. TOM II 1988c,460,461).

Kirjeessään Liljalle Marina halusi vain muuttaa vakavan asian leikiksi. Marinan tunsu itsensä loukatuksi naiseksi, jonka luota mies melkein pakeni. Enemmän on uskottava runoon, jonka Mandelstam kirjoitti ja omisti Marinalle.

Reen pohjalla oli olkia.

Ja vällyä tuskin ollenkaan.

Ajo Moskovan Varpusvuorilta,
ja se kirkko oli tuttu vanhastaan.

Ovat noppasilla Uglitsin lapset.

Ja tuoksui tuoreelta leivältä.

Avopäin rekikydyillä kaupunkiin.

Ja kolme oli kynttilänliekkiä.
 Kolme kohtaamiskertaa, ei kynttilää.
 Ja yksi oli Jumalan siunaama.
 Eikä neljättä tule milloinkaan,
 Sillä hänkin hylkäsi Roomansa.

Tien kuopissa jalakset ryskyivät.
 Kylän kansa palaili juhlistaan.
 Akat häijyt ja laihat musikat
 porteilla kopistivat jalkojaan.
 Tulo lintujen taivaan pimentää.
 Kädet alkavat puutua kahleissaan.
 Tsarevitsia tuodaan, jääksi jäätyvää.
 Oljet purppuranväriset poltetaan.
 (Baschmakoff N. ym. 1978, 127)

Kesä 1916 oli Marinalle ihmeellinen. Hän ystävystyi Osip Mandelstamin kanssa, kuljeskeli tämän kanssa Moskovassa, kirjoitti runoja rakastamalleen Anna Ahmatovalle ja keskusteli tämän runoudesta Mandelstamin kanssa. Kaikki oli kuin unta ja suurta juhlaa Marinalle.

Pietarin matkan jälkeen hän kirjoitti sarjan runoja Moskovasta ja oli kiitollinen niistä Anna Ahmatovalle, jonka hän koki henkiseksi innoittajakseen, muusaksi. Marina oli saanut uuden veljen, jolle hän kirjoitti runoja melkein päivittäin. Mandelstam tunsi Marinaa kohtaan enemmän kuin siskonrakkautta. Nadezda Mandelstam kirjoitti: "Nimenomaan Marina Tsvetajeva opetti Mandelstamin rakastamaan ja Tsvetajeva oli hänen elämänsä ensimmäinen nainen. No, jos ei nyt ihan ensimmäinen, mutta hän oli kuitenkin varma, että villi ja loistava Marina vapautti Mandelstamissa elämänmyönteisyyden ja kyvyn spontaaniin ja intohimoiseen rakkauteen - eikä ainoastaan rakkauteen vaan myös rakkausrunoihin." (Mandelstam N. LG no 9 1992,9).

Marina ja Mandelstam kirjoittivat ja omistivat toisilleen runoja. Niitä lukiessa ei ole epäilystäkään siitä, etteivätkö molemmat runoilijat puhuisi toisilleen syvästä ja vilpittömästä tunteesta.

Ylönousemuksen ihmeeseen uskomatta,
 me kävelimme kirkkomaalla.
 - Tiedätkö, minusta maa kaikkialla
 muistuttaa niitä kukkuloita,

 missä Venäjä loppuu
 mustaan ja karuun mereen.

Suutelen päivettynttä kyynärpäätäsi
 ja otsasi sitä valjua kohtaa
 jonka tiedän jääneen kalpoiseksi
 vuoksi hiuskiehkuran kultaisen.
 Suutelen rannerenkaan ranteeseen
 jättämää vaaleaa kaistaletta.
 Tavridian liekehtivä kesä luo sellaisia ihmeitä.

Kuinka pian sinä rusketuitkaan,
 Ja tulit luo Vapahtajan ikoniraukan
 ja sitä lakkaamatta suutelit,
 vaikka oli niin ylpeä Moskovassa.
 (Meille jää vain nimi,
 ihmeellinen ääni.
 Tässä, ota vastaan tämä kämmeniäni läpi valunut
 hiekka.)
 (Mandelstam O. 1990,105)

Sinä nakkelet niskoja siksi
 että valehtelet ja olet ylpeä.
 Millaisen iloisen seuralaisen
 minulle toikaan tämä helmikuu!
 Resupekat perässämme
 ja hillitysti röyhyten,
 juhlallisina vierasmaalaisina
 me kuljemme kotikaupunkia pitkin.
 1916
 (Tsvetajeva M. TOM I 1990b,254).

Matka Mandelstamin kanssa jatkui aina vain syvemmälle. Marina kirjoitti hänen pitkistä silmäripsistään ja hellistä käsistään (Osip Mandelstamin ripset olivat todella legenda. Ne olivat tuuheat ja pitkät kuin kamelilla). Toisessa runossaan Marina kysyi hämillään:

Mistä tällainen hellyys?
 Ei ensimmäistä kertaa -
 näitä kutreja silitän, ja huulia
 Olen tuntenut tummempia sinun.
 1916
 (Tsvetajeva M. TOM I 1990b,255).

Marina kävi ensimmäistä kertaa Kremlissä Osip Mandelstamin kanssa ja kirjoitti sen jälkeen runoja kirkoille ja kupoleille.

Ystävyys Marinan kanssa avasi Mandelstamille Moskovan, tuntemattoman Venäjän ja muutti hänen mielikuvansa ei ainoastaan Venäjästä ja maailmasta, vaan myös hänestä itsestään. Jotakin uutta ja tärkeää tuli Mandelstamin elämään - Marina ja hänen ajatuksensa. Marina kirjoitti vilpittömästi runossaan siitä, mitä itse oli löytänyt:

Käsistä minun - ei ihmiskätten tekemä kaupunki
 Ota vastaan, minun kauhea, minun ihana veljeni.

Kirkko kerrallaan - kaikki lukemattomat
 ja leijailevat niiden yllä kyyhkysset;
 Ja Spasskin - kukkien kera - portit?,
 jossa hattu ortodoksin riisuttu;

Rukoushuone tähtinen - turvapaikka pahuuksien -
 jossa kulunut - suudelmista - lattia;

Viiden tuomiokirkon verraton piiri
 Ota vastaan, minun ikivanha, haltioitunut ystäväni.

Odottamattoman Ilon luo puutarhassa
 Minä vieraan vierasmaalaisen vien.

Punaiset välkkyvät kupolit,
 Unettomat pauhaavat kellot,

Ja sinun päällesi purppuroituvista pilvistä
 pudottaa jumalanäiti peitteen,

Ja nouset sinä, täynnä ihmeellisiä voimia...
 - Sinä et kadu, että sinä minua rakastit.
 1916
 (Tsvetajeva M. TOM I 1988b,59,60)

Runo oli yhteinen askel lähemmäksi uskonnollis-filosofista etsintää.

Nadezda Mandelstam kirjoitti heidän ystävyystään: "Marinalla oli tärkeä rooli mieheni elämässä ja työssä. Hänelle elämä ja työ olivat samanarvoisia. Marina oli kuin silta siirryttäessä yhdestä elämänvaiheesta toiseen. Tsvetajeva lahjoitti Mandelstamille ystävyytensä, vapautti ja lumosi hänet. Se oli ihmeellinen lahja. Sillä, joka tuntee vain Pietarin, eikä Moskovaa, ei ole oikeaa tunnetta Venäjästä - todellista vapauden tunnetta.(Mandelstam N. LG no 9 1992,9)

Osip Mandelstamin ystävyydellä oli vaikutuksensa myös Marinan maailmaan ja ajatuksiin. Hänen runoutensa muuttui samanaikaisesti syvemmäksi ja laajalaisemmaksi. Mandelstamille kirjoittamiensa runojen jälkeen Marinalta ilmestyi sarja Aleksandr Blokille ja Anna Ahmatovalle kirjoitettuja runoja.

16 ANNA AHMATOVA

Kahdeksantentoista lokakuuta 1939 kirjailija Lidia Tsukovskaja oli Anna Ahmatovan luona ja he kokosivat yhdessä runoja uutta kirjaa varten.

- Olen pahoillani, mutta en ymmärrä erästä runoanne: "Minä tulin sinun tilallesi siskoseni..."

- Voi, minä en edes muista sellaista runoa, vastasi Anna Ahmatova. Tämä on minun runoistani ainoa, jota minä en itsekään ymmärrä. (Tsukovskaja L. Neva nro 6 1989, 23.)

Lidia Tsukovskaja luki runon Anna Ahmatovalle, joka kuunteli sitä tarkkaavaisena:

- Minä tulin sinun tilallesi, siskoseni,
metsään, korkean nuotion luokse.

Sinun hiuksesi ovat harmaantuneet. Silmäsi
samensi, ja verhosi kyynel.

Sinä et enää ymmärrä lintujen laulua,
sinä et huomaa tähtiä, et elovalkeita.

Et enää pitkään aikaan ole kuullut lyöntejä
tamburiinin, ja minä tiedän, että sinä pelkääät
hiljaisuutta.

Minä tulin sinun tilallesi, siskoseni,
metsään korkean nuotion luokse.

- Sinä tulit hautaamaan minut.
Missä on lapiosi, missä?
Käsissäsi on vain huilu.

En aio syyttää sinua,
 sääli vain, että jo kauan sitten,
 ääneni vaikenen ainiaaksi.

Pue vaatteeni päällesi,
 älä ole huolissasi minusta,
 annan tuulen leikkiä kutreillasi.

Sinä tuoksut, kuin tuoksuu syreeni,
 vaikka tulit vaikeaa tietä pitkin,
 jotta täällä kirkastuisit.

Ja toinen poistui, yksin,
 antaen paikkansa toiselle,
 ja ryömi epävarmasti, kuin sokea,
 pitkin tuntematonta kapeata polkua,
 ja koko ajan hänestä tuntui,
 että liekki oli lähellä...
 ja tamburiinia piti käsi.

Ja hän oli kuin valkea lippu
 tai kuin majakan valo.
 1912
 Ahmatova A. TOM I 1986,71-72).

Lidia Tsukovskajan kysymys oli ymmärrettävä, koska runosta ei käynyt ilmi, kenestä puhuttiin ja kenelle se oli osoitettu. Outoa on, ettei Anna Ahmatova itsekään ymmärtänyt kirjoittamaansa runoa, jossa hän luovuttaa, laittaa matkaan jonkun itselleen tärkeän ja läheisen ihmisen.

Pietarilainen runoilija Anna Andrejevna Gorenko syntyi Bolsoi Fontanissa lähellä Odessaa vuonna 1889. Isä oli laivainsinööri Andrei Gorenko, ja äiti Inna Erazmovna oli tilanomistaja. Perheessä oli kuusi lasta. Kun Anna oli vuoden ikäinen, perhe muutti Tsarskoje Seloon, lähelle Pietaria, jossa hän kävi tyttökymnaasia. Anna Gorenko otti

itselleen kirjailijanimen Ahmatova vanhoilta tataariesiäideiltään, koska isä kielsi tyttäätä käyttämästä nimeään kuultuaan tämän aikovan julkaista runoja. (Haight A. 1991,22,23.)

Marina oli lukenut Ahmatovin julkaisemia runoja jo muutamia vuosia aikaisemmin, ennen kuin tämän ensimmäinen runokokoelma Ilta 'Вечеръ' ilmestyi vuonna 1912. Tällöin Marina itse oli jo tunnettu kirjailija. Hänen ensimmäisiä runojaan oli julkaistu jo vuonna 1908, ja ensimmäinen kokoelma, Ilta-albumi 'Вечерний альбом' oli ilmestynyt vuonna 1910. Runoilijat ja kriitikot tunsivat jo Marinan. Olisivatko Marinan runot jääneet Anna Ahmatovalta huomaamatta?

Ahmatovan Ilta 'Вечеръ'-kokoelman jälkeen Marina koki hänet runoilija-sisarekseen. Yhdenätoista helmikuuta 1915 hän kirjoitti Ahmatovalle omistamansa runon, jossa hän piirtää tämän demonisen muotokuvan, tunnustaen samalla avoimesti rakkautensa runoilijaan ja tämän runoja kohtaan.

Kapea, ei-venäläinen vartalo -

....

Unisena aamuhetkenä,

- Neljänneistä yli viiden, luulen -

Rakastuin Teihin,

Anna Ahmatova.

1915

(Tsvetajeva M. TOM I 1988b,53,54)

Tästä alkoi 25-vuotinen rakkaus, runokirjeenvaihto ja -dialogi, josta Anna Ahmatova kertoo vuonna 1962.(Ahmatova A. TOM II 1986,208.) Marina kirjoittaa päiväkirjassaan samasta asiasta yhdeksäntenä lokakuuta 1940: "Kyllä, eilen luin, luin uudestaan ja uudestaan kaikki Ahmatovan kirjat. Aluksi oli rakkaus, sitten runot" (Belkina M.1992,265.)

Kesällä 1916 Marina kirjoitti Aleksandroviissa kolmetoista runoa, joista kaksitoista oli osoitettu Anna Ahmatovalle, jonka kerrotaan kantaneen niitä aina käsilaukussaan.

Jos Aleksandr Blok ruumiillistui Marinalle auringon lähettilääksi, niin Anna Ahmatova oli hänelle raivoisa myrsky, pyryn lähettiläs ja kyömynenäinen velho. Hänen sielussaan kasvoi polttava ja vastustamaton riemu kirjoittaessaan runoja Ahmatovalle. Saattaa olla, että Ahmatovan kokoelma, Rukousnauha 'Четки', sai Marinan kirjoittamaan pohjoiselle sisarelle hymnin rakkaudesta:(Saakjants A. 1986,101.)

Kaupungissani soinnukkaassa ovat kupolit tulessa,
ja sokea kulkuri ylistää loistavaa Vapahtajaa...

- Ja minä lahjoitan sinulle kirkonkellojen kaupunkini,
Ahmatova - ja sydämeni lisäksi.
1916
(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,284).

Aleksandrovin kesässä ja luonnon läheisyydessä Marina tunsi itsensä vapaaksi:

Voi, raju oli aalto
joka nosti minut harjalleen!
Minä ylistän sinua, ainutlaatuista ja yksinäistä
kuin kuuta taivaalla!
.....
.....
Voi, olen onnellinen! Ei loistanut milloinkaan aamurusko –
kirkaammin.
Voi, kaiken Sinulle lahjoittaen, olen onnellinen poistuessani –
kerjäläisenä,

sillä äänesi - sen syvyys, ja pimeys -
salpasi hengitykseni, ja minä
ensimmäisenä kutsuin Sinua
Tsarskoje Selon Muusaksi.
1916
(Tsvetajeva M. TOM I 1988b,75,76)

Yksi Marinan parhaista runoista, jonka hän kirjoitti 1916 Aleksandrovisissa Ahmatovalle:

Kädet on minulle annettu - jotta ojentaisin ne kaikille,
 etten estäisi niillä.
 Huulet - jotta antaisin nimiä,
 silmät - että näkisin,
 korkeat kulmat niiden yllä -
 jotta ihmettelisin rakkautta ja - hellää - vastenmielisyyttä.
 Ja tuo kirkonkello tuolla, joka on kremliläisiä raskaampi,
 ja pysähtymättä liikkuu

ja liikkuu rinnassa, - se kenties? - voi olla -
 niin sen täytyy olla -
 ei anna minun kauan viipyä venäläisellä maalla!
 1916
 (Tsvetajeva M. TOM I 1990b,290)

Aikaisemmin Marina ei ollut kirjoittanut tai puhunut itsestään runoilijana samalla tavalla kuin tässä runossa, jossa hän irtautuu kehostaan – lentää kaiken yläpuolella ja samanaikaisesti antaa kaiken tulla lähelle sieluaan.

Tsarskoje Selon muusaa kohtaan tuntema läheisyys avasi Marinalle näkijän tien. Runossaan Ahmatovan pojalle Leolle, hän ennustaa tämän kovan kohtalon:

Punaruskea leijonanpoika
 vihreine silmiesi
 kauhea on perintösi!

Pohjoinen valtameri ja Eteläinen
 ja lanka helmillä koristeltujen
 mustien rukousnauhojen - sinun käsissäsi.
 24.6.1916
 (Tsvetajeva M. TOM I 1988b,77).

Marina kirjoitti runon, joka ei ole omistettu kenellekään. Osoite on kuitenkin selvästi Anna Ahmatova, jonka hän koki kilpailijakseen:

Kilpailijatar, luoksesi tulen
joskus, kuutamoyönä sellaisena,
kun sammakot kurnuttavat lammikossa
ja naiset ovat säälistä mielettömiä.

Ja liikuttuneena vuosisatojen sykinnästä
ja mustasukkaisista silmäripsistäsi,
kerron sinulle, etten ole ihminen
vaan uni, josta uneksitaan.

Ja minä sanon: - lohduta minua, lohduta,
sillä joku takoo sydämeeni nauvoja!

Ja minä kerron sinulle, että tuuli - on raikas,
tulikuumia - pään päällä tähdet...

1916

(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,322).

Runossaan Marina haluaa antaa mahdollisuuden tavata unessa: ota minut uniisi, lohduta minua, tule lähelleni, tunne minun sieluni yhteys sinun sielusi kanssa.

Tsvetajevan ja Ahmatovan suhdetta on verrattu Chopinin ja Schumanin suhteeseen. Schuman jumaloi Chopinia, kuten Marina Ahmatovaa. Marina oli kaunopuheinen, Ahmatova tunteissaan pidättyväinen. Kuitenkin molemmat runoilijat tunsivat, että heidän välillään vallitsi syvä sielullinen yhteys ja yhteisymmärrys- sekä ideaali rakkaus, josta he koko ajan puhuivat runoissaan toisilleen hellästi.

Kriitikko Nikolai Vladimirovits Nedobrov kirjoittaa Anna Ahmatovan 1910-luvun lyriikasta:

"... jano... matka... rakkaus, jota ei ole vielä saavutettu... onneton rakkaus, joka hengittää valtavan syvänä jokaisessa Ahmatovan runossa ja josta hän itse kärsii... Onko tämä onnetonta rakkautta?"(Naiman A. 1989,248.)

Jos viivyt vielä hetken kanssani,
 rukoilen jumalalta anteeksiantoa
 sekä sinulle, että kaikille niille, joita rakastat..
 1913
 (Ahmatova A. TOM I 1986,67)

Tällainen itsensä unohtaminen osoittaa paitsi valtavaa sääliä myös valtavaa rakkautta."(Naiman A. 1989,252).

Marina kirjoittaa naisesta, jota ei ollut nähnyt, mutta jota intohimoisesti rakasti ja jumaloi:

Teidät voi kuvata yhdellä viivalla,
 yhdellä yhtenäisellä katkoviivalla..
 1915
 (Tsvetajeva M. TOM I 1988b,53)

Tämän runon Marina kirjoitti Anna Ahmatovasta, nähtyään italialaisen taiteilija Amedeo Modiglianin vuonna 1911 piirtämän muotokuvan, jossa tämä on rajannut koko Ahmatovan kuvan mustalla.(Schweitzer V. 1992,149.)

Kylmyys - ilossasi, helle -
 alakuloisuudessasi.
 Jokaista maallista on Sinun liehiteltävää - pikkujuttu!
 Ja runo aseeton tähtää meitä sydämeen.
 1915
 (Tsvetajeva M. Tom I 1988b,53).

Runon loppuosa on kuin Amorin nuoli, joka lävistää sydämen.

Amedeo Modiglian oli ystävästynyt nuoren Ahmatovan kanssa, mutta ei tuntenut hänen runojaan. Marina avasi Modiglianille tien Ahmatovan runojen maailmaan omilla runoillaan.(Schweitzer V. 1992,150).

Marina vieraili 1915-1916 Pietarissa, missä hän esiintyi ja luki runojaan kirjallisuussalongeissa sekä kuunteli pietarilaisrunoilijoiden esityksiä. Häntä verrattiin

Anna Ahmatovaan, ja heidät asetettiin jopa runoilijoina rinnakkain: - Kumpi on parempi? "Luen teille kaikki runoni vuodelta 1915. Niitä on vähän, mutta niitä tulee lisää. Tiedän ja tunnen, että runoissani on Moskovan kasvot. Toivon, etten häpäise niitä ja voisin kohottaa ne ahmatovaiselle tasolle."(Razumovskaja M. 1994,98)

Ahmatovan nimi esiintyi Pietarin-vierailujen jälkeen tiiviisti Marinan tuotannossa. Tämä kaikki oli vasta alkua Marinan ja Anna Ahmatovan runokirjeenvaihdolle, väittelyille ja rakkaudelle, joka ei kalvennut edes lopun lähestyessä.

Runoilija Inna Lisnjanskaja, joka on tutkinut Marina Tsvetajevaa ja Anna Ahmatovaa, sanoo, että heillä oli keskenään viha-rakkaussuhde, kuten Puskinilla ja hänen puolalaisella runoilijaystävällään Adam Mickiewiczillä. Lisnjanskaja rinnastaa Ahmatovan Puskiniin ja Marinan Mickiewiczziin.(Lisnjanskaja I. 1991,58.)

Marinan runoissa heijastuu sama sävelkulku, sama sanallinen ja ajatuksellinen yhteys kuin Anna Ahmatovan varhaisrunoissa:

Oi Muusa itkun, muusista ihanin!

Oi sinä, mieletön sikiö yön valoisan!

...

...Ja minä lahjoitan sinulle kirkonkellojen kaupunkini,

Ahmatova - ja sydämeni lisäksi.

...

Ja minä ylistän sinua, ainutlaatuista ja yksinäistä,

kuin kuuta taivaalla!

1916

(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,284,285)

...

Ystävystyä minun kanssani ei saa,

rakastaa minua - ei voi!

...

1918

Minä rakastan sinua koko elämäni ja joka päivä

...

kaikki alkoi ja päättyi ilman sinua.

1918

...

Kuin kaksi nuotiota, silmäsi näen,

hehkuvat ne minulle hautaan - ja helvettiin...

1919

(Tsvetajeva M. TOM I 1988b,103,105,106)

Marina etsi omaa tietään. Hänen kiertolaisentiellään oli kohtaamisia ja eroamisia koko ajan, enemmän kuitenkin eroamisia. Hän kirjoitti Anna Ahmatovalle 25.6.1916:

Miten paljon matkatovereita ja ystäviä!

Sinä kenellekään et kerro.

Hallitsevat nuoruutta lempeätä tätä -

ylpeys ja katkeruus.

... Kuin mustalainen sinulle annoin

kiven kehyksissä leikkauksin koristellussa,

kuin mustalainen sinulle valehtelin

jotakin kunniasta...

1916

(Tsvetajeva M. TOM I 1988b,77,78)

Marina oli lopullisesti kietoutunut Anna Ahmatovan pauloihin. Velho, vanki ja kaksoissisar toistuvat molempien runoissa:

En voi irrottautua sinusta! Olen vanki,

vartija - sinä. Kohtalo yhteinen.

Autiomaassa tyhjässä

sama meillä matkapassi.

Luonteeni on rauhallinen!

Silmäni kirkkaat! Päästäpä minut,

vartija, jaloittelemaan

vaikka tuohon mäntyyn asti!
1916
(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,287)

Anna Ahmatova Marinalle:

Tiedän, että olet palkintoni
vuosista kivun ja vaivan,
siitä etten koskaan antautunut
iloille maallisille,
etten sanonut
rakastetulle: "Rakastan sinua".
Ja siksi, että annoin kaikille kaiken anteeksi,
Sinä olet enkelini.
1916
(Ahmatova A. TOM I 1986,117).

Marina oli nuori ja vapaa. Tänään hän tietää kaiken rakkauden valosta ja pimeydestä:
tänään rakastetaan ja huomenna erotaan.

Marina puhuu rakkauden ikuisesta dialektiikasta:

Kuten vasen ja oikea käteni
sinun sielusi on minun sieluani lähellä,
pyhästi ja lämpimästi olemme yhtä
kuin vasen ja oikea siipi
Tuuli nousee - tyhjyys välillämme
kuin siivetön lintu-
sinä vasen siipi - minä oikea!
1918
(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,343).

Tässä eräs tunne hänen sielunsa palosta, jossa jokainen rivi on kuin aforismi:

Jos sielulla olisi siivet
(syntyessään)

miksi se tarvitsee huonetta!
 Mitä tsingisgaani sille merkitsee -
 mitä Orda!
 Kaksi on minulla vihollista -
 Kaksoset - erottomasti valetut:
 Nälkä nälkäisten - kylläisyys kylläisten!
 1918
 (Tsvetajeva M. TOM I 1988b,97).

Vielä siivitettyjä säikeitä Ahmatovalle vuonna 1918:

Runot kasvat kuten tähdet ja ruusut
 kuten kauneus - joka ei ole tarpeellista
 kotioloissa.

Mutta seppeleisiin ja apoteoseihin -
 yksi vastaus: Mistä minulle ne?

Me nukumme - ja kas, läpi kivilevyjen,
 taivaallinen vieras neljän terälehdän kera!
 Oi, maailma, ymmärrä!
 Laulaja on - unessa - avannut
 tähtien lain ja kukan kaavan.
 1918
 (Tsvetajeva M. TOM I 1988b,97).

Tähän runoon Anna Ahmatova vastasi 21. tammikuuta 1940.

En tarvitse sotajoukkoja oodien,
 en koristeellista lumousta elegioitten.
 Minusta runoudessa kaiken on oltava sijoiltaan,
 eikä niin kuin ihmisillä ja kohdallaan.

Voi kunpa te tietäisitte, millaisesta roskasta
 runous kasvaa, häpeää tuntematta,
 kuin keltainen voikukka aidan luona,
 kuin takiainen ja savikka.

Huuto sydämistynyt, tervan tuoksu tuore,
 salaperäinen home seinällä...
 ja yhtäkkiä kiihkeä ja hellä säe soi,
 iloksi teille ja minulle.
 1940
 (Ahmatova A. TOM I 1986,190,191).

Anna Ahmatova riiteli Marinan kanssa ja halusi todistaa, että runot eivät kasva ainoastaan tähdistä ja ruusuista, vaan itse elämästä - elämän proosasta.

Kun Lidia Tsukovskaja luki Ahmatovan runon, hän ihmetteli viimeisiä säkeitä, joissa oli kaiku: runo on ilo vain lukijalle, mutta kärsimys sen kirjoittajalle. Hänen mielestään säkeestä "На радость вам и мне" kaikui enemmänkin voitonironia. (Lisjanskaja I. 1991,52).

20-luvulla Ahmatovan ja Tsvetajevan kirjeenvaihto ei ollut ainoastaan runojen lähettämistä. He kirjoittelivat toisilleen myös kirjeitä.

Marinan romansseista on kirjoitettu paljon. Hänen tyttärensä Alja kirjoitti Anna Ahmatovan ja Marinan suhteesta: "He olivat toistensa aikalaisia. Marinan lyyrinen ylistely Anna Ahmatovalle kuvasti vain sisarellista suhdetta, ei enempää". (Abramovits L. ym. 1992,177.)

Marinaa viehätti Ahmatovan runojen ulkoinen pidättyvyys, harmonia ja sisäinen palo. Hän oli ilmaisussaan vastakohta Marinalle, joka intohimoisen kiihkeästi jumaloi, ylisti, rakasti ja ikävöi rakkautta ja ihmistä, jonka kanssa olisi halunnut kohdata. Marina kirjoitti Anna Ahmatovalle luopumisesta:

Sinä et myötäile ketään.

ja

Kuulen intohimoisia ääniä -

ja yhden, joka itsepintaisesti vaikenee.

1916

(Tsvetajeva M. TOM I 1988b,78)

Suuruudesta:

Kaunopuhuja Annalle - koko Venäjän

sovittelevalle sanalle, -

tuuli, minun ääneni kannan...

1916

(Tsvetajeva M. TOM I 1988b,79)

Näin ei Ahmatovalle ollut kirjoittanut kukaan aikaisemmin eikä myöhemminkään.(Pavlovski A.1989,125).

Paitsi kirjeitä ja viestejä, he lähettelivät toisilleen lahjoja. Marina lahjoitti Ahmatovalle mm. saalin ja ikonin - Ahmatova puolestaan Marinalle sormuksen, jota tämä piti sormessaan läpi elämänsä. Ahmatovan viestit olivat hyvin tavanomaisia tervehdyksiä, Marinan kirjeet sen sijaan hyvin emotionaalisia.

Saatuaan Aljan kirjeen Ahmatova kirjoitti Marinalle 1921:

"Rakas Marina Ivanovna,

Kiitän Teitä hellästä muistamisesta ja ikonista, jonka lähetitte minulle. Olen tällä hetkellä hyvin väsynyt ja minun on vaikea koota ajatuksiani, jotta voisin syvemmin kirjoittaa Teille. Olen menettänyt tämän vuoden aikana kaksi läheistäni - poikani ja hänen isänsä.

Minun uusin kirjani ilmestyy näinä päivinä. Lähetän sen Teille ja Teidän ihmeelliselle Alja-tyttärelle. Perheasioista ei ole mitään erikoista sanottavaa: Mitään hyvää ei ole näkyvissä.

Se mitä kirjoititte itsestänne, oli hyvin iloista luettavaa.

Toivotan Teille onnea ja muusan kaitsemusta sekä sielun hyvyttä.

Toivon, että voisimme joskus tavata.

Syleilen Teitä

Teidän Ahmatovanne"(Aksenenko M.B. ym. 1992,99.)

9.5.1921 Marina kirjoittaa Anna Ahmatovalle:

"Rakas Anna Ahmatova!

On niin paljon, mitä pitäisi sanoa ja niin vähän aikaa. Kiitos jatkuvasta onnesta minun elämässäni - Piharatamo. En luovu eikä Alja luovu. Lähetän Teille kolme kirjaanne, että kirjoittaisitte niihin omistuskirjoituksenne.

Älkää ajatelko, että minä kerään omistuskirjoituksia. Kuinka paljon olenkaan lahjoittanut omia kirjojani ja omistuskirjoituksia. Niillä ei ole minulle mitään merkitystä, mutta Teidän kirjanne otan mukaan arkkuuni ja laitan ne tyynyni alle.

Voi, miten minä rakastankaan Teitä ja iloitsen Teistä. Kunnioitan Teitä suuresti. Te olette minun rakkain runoilijani. Joskus, kuusi tai seitsemän vuotta sitten, näin Teidät unessa ja Teidän tulevan kirjanne. Sääli, että nämä kaikki ovat vain sanoja. Rakkaus - minä en voi jatkaa näin - minä haluaisin pysyvän nuotion, jossa palaa.

Olen Teidän kaikista kolmesta kirjastanne hyvin onnellinen: Piharatamo 'Подорожник', Rukousnauha 'Чемку', Valkoinen parvi 'Белая стая' - miten pieniä ja suojattomia ne ovat. En saa kyllekseni Teidän sielustanne ja kirjoituksistanne.

Teidän kirjeenne ovat minulla ja Aljalla aina mukana.

M.T."(Tsvetajeva M. TOM II 1988c,469,470.)

Anna Ahmatova kirjoitti Piharatamo-kirjaan 'Подорожник' omistuskirjoituksen:
"Marina Tsvetajevalle, toivosta tavata, rakkaasti.

Anna Ahmatova"

Anno Domini-kirjaan 'Анно Домини МСХХІ': "Suloiselle Marina Tsvetajevalle,
minun salaiselle ystävälleni, rakkaasti.

Ahmatova"

U samogo morja-kirjaan 'У самого моря' : "Marina Tsvetajevalle - kirjeen sijasta -
Anna Ahmatova."(Aksenenko M.B. ym. 1992,99,100).

Pietarissa 1921

"Rakas Marina Ivanovna

*Minua on jo vuosia vaivannut koristesolki, jonka olen kadottanut. Haluni puhua
Teidän kanssanne vaivaa minua tänään samalla tavalla. Minulla ei ole tapana
kirjoittaa kirjeitä, mutta Te suhtaudutte minuun niin lempeästi, että Teille en voi olla
kirjoittamatta. Olen siitä ikuisesti kiitollinen.*

*Kiitos Teille kaikista muistamisista ja runoista. Ensimmäisenä kesäkuuta olen
Pietarissa. Odotan kovasti, että saan luettavakseni Teidän uusimmat runonne.*

Suutelen Teitä ja Aljaa.

Teidän Ahmatovanne"(Aksenenko M.B. ym. 1992,99.)

Elokuun 31. päivänä Marina kirjoittaa Anna Ahmatovalle:

*"En vieläkään ymmärrä Aleksandr Blokin kuolemaa, ja kestää kauan, ennen kuin
tajuun sen. Ajattelen, ettei kuolemaa ymmärrä kukaan.*

Hänen kasvonsa jäivät kasvoihimme, ja hän alkoi elää kuolemanjälkeistä elämää meidän rakkaudessaamme. Väliltämme ei ole katkennut mitään, eikä mikään ole erottanut meitä. Minulle Blokin kuolema merkitsee ylösnousemusta - ikuista elämää, elämän jatkuvuutta ja sielun ikuista pysyvyyttä.

Yritän unohtaa ihmisentuskani. Hänen tuskansa loppuivat, eikä meidän kannata miettiä sitä. En halua nähdä häntä arkussa, vaan aamuruskossa tai auringonnousussa.

Ei sen vuoksi, ettei enää ole Dantea eikä Goethea - että sanoja olisi vähemmän. Ei. On olemassa mestarillisia, todella suuria sanoja. Ne, jotka ovat mestareiden kirjoittamia, elävät ikuisesti omaa elämäänsä heidän kirjoittamissaan runoissa. Blok oli enemmän ihminen kuin runoilija."(Saakjants A. 1986,304,305.)

Elokuun lopussa Moskovassa liikkui huhu, että Anna Ahmatova olisi lopettanut itsensä Nikolai Gumiljovin, poikansa isän, teloituksen vuoksi. Murheesta ja suuresta rakkaudesta Marina kirjoittaa Tsarskoje Selon muusalle:

Kilpailun karsta
ei meissä voittanut sukulaisuutta.
Niin yksinkertainen oli jakomme:
Sinun - Pietari, Moskova minun.

Autuaasti niin ja pyyteettömästi
nerouteni nerouttasi kuunteli.
Jokaisesta kätesi kirjaamasta huokauksesta
kohosi hengityksen aalto.

Mutta aalto ylpeyteni puolalaisen -
kuinka se romahti! Vuorilta kultaisten
aamuruskosten runoni - kuin vapaaehtoiset
luoksesi virtasivat katoksen alle.

Marina itkee orpona omaa yksinäisyyttään:

Tyhjyydestä eetterin ehtiikö perille

imarteluni lyyrinen?

Olen lohduton, naisellisen lyyran

yksinäisestä taakasta.

1921

(Tsvetajeva M. TOM II 1988c,320).

Muutaman päivän kuluttua huhu osoittautui vääräksi ja Marina sai tietää Ahmatovan elävän. Syyskuun kolmantenatoista 1921 hän kirjoittaa rakastamalleen Piharatamolle:

"Rakas Anna Andrejevna!

Viime päivinä Teistä on kerrottu kummallisia ja itsepintaisia huhuja. Kaikki on ollut kuin painajaisunta, josta haluaisin herätä, mutta en pysty. Kävin kaikkien tuttavien luona ja rukoilin, että he kertoisivat Teidän olevan elossa. Alja lohdutti minua.

Näinä kolmena päivänä, (ilman Teitä) Pietari ei ollut minulle enää Teidän Pietarinne. Eilinen ilta oli ihmeellinen - synkät pilvet poistuivat taivaalta. Te elätte!

Pidän Teistä ensimmäisen kerran esitelmän ja luen Teidän runojanne.

Enempää en voi sanoa kuin - HOOSIANNA!

Suutelen Teitä ja kumarran Teille syvään.

M.T. "(Tsvetajeva M. TOM II 1988c,471,472.)

Mikään eikä kukaan voinut horjuttaa Marinan uskoa ja luottamusta sekä syvää jumalointia Anna Ahmatovaa kohtaan. Marina oli vakuuttunut siitä, että kaikkien todellisten runoilijoiden välillä oli horjumattoman vankka suhde ja vastuu toisistaan, mikä näkyy hänen runostaan Tsarskoje Selon musalle.

Marraskuun alussa Marina oli päättänyt lähteä Serjozan luokse Prahaan. Hän kirjoittaa sydän itkien runon Anna Ahmatovalle:

Kuka palstaasi nyt hoitaa?
 Mustalettini,
 ja velhoni!

Kaukana on veljesi!
 Ei sinne huutosi yllä!
 Selvänäkijäni,
 ja velhoni!
 1921
 (Tsvetajeva M. TOM I 1988b,173).

Vuonna 1921 alkoi älymystön muutto ja karkotus ulkomaille. Lähtijät olivat huomanneet, ettei Venäjällä voinut enää elää eikä hengittää.

Luomisen vapaus oli päättynyt. Älymystön muutto ei tapahtunut vallankumouksen aikana, vaan vuosina 1921 ja 1922. Silloin lähtivät mm. Andrei Belyi, Aleksei Tolstoi, Maksim Gorki ja Marina Tsvetajeva. (Kyzmina J. 1992,86) Marina lähti miehensä luokse eikä kokenut itseään petturiksi. Hänellä oli Venäjän passi ja virallinen maastamuuttolupa. (Schweitzer V. 1992,277.)

Anna Ahmatova ja Boris Pasternak olivat todellisia isänmaanystäviä, vaikka heissä ei ollut tippaakaan kansalliskiihkoa. Molemmat vihasivat emigrantteja, jotka hylkäsivät oman kansansa ja pakenivat länteen. Ahmatova oli valmis kuolemaan kotimaansa puolesta. Sisäinen kuolema oli yhtä paha kuin fyysinen. Hänet unohdettiin kirjailijana eikä hänen kirjoituksiaan julkaistu. Hän kirjoitti 22. heinäkuuta 1922 runon paenneista:

En ole niitä jotka hylkäsivät maan
 ja jättivät sen vihollisen armoille.
 En luovuta heille laulujani,
 Imartelijain ääntä en tahdo kuulla.

Mutta alati säälin pakolaista,
säälin kuin vankia tai sairasta.
Tiesi on pimeä, vaeltaja,
ja vieraassa leivässä katkera tuoksu.
Me täällä, tulipalon huminassa, katkussa,
tuhlaamme nuoruutemme rippeitä.
Otamme vastaan jokaisen iskun,
emme suojaudu yhdeltäkään.

Me tiedämme jokaisen hetkemme täällä
on historia joskus oikeutettava.
Kukaan ei voi olla kyneleetön,
Yhtä kopea ja koruton kuin me
1922
(Mikkola M.-L. 1992,64).

Uudenvuoden yönä 1917 Marina kirjoitti Ahmatovalle runon yksinäisyydestä:

Uudenvuoden otin vastaan yksin.
Minä, rikas, olin köyhä,
minä siivellinen, olin kirottu.
Jossain oli paljon puristettuja käsiä -
ja paljon vanhaa viiniä.
Mutta siivellinen oli kirottu!
Mutta ainoa oli - yksin!
Kuin kuu - yksin, silmässä ikkunan.
1917
(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,433).

Vuonna 1940 Ahmatova vastasi Marinan yksinäisyydentunteeseen:

Roomalaisesta karnevaalista puolenyön
ei hajuakaan ...

.....

Oveeni ei kukaan koputa,.....
(Ahmatova A. TOM I 1986,292).

Marina kirjoitti Ahmatovalle Venäjältä lähtönsä jälkeen vuonna 1926. Kirjeen mukaan Anna Ahmatova oli tulossa Pariisiin. Oliko Ahmatova kirjoittanut Marinalle, vai mistä Tsvetajeva oli saanut tiedon hänen vierailustaan. Joka tapauksessa Marina odotti rakastamaansa runoilijaa luokseen.

"Belleville, 12. marraskuuta 1926

Rakas Anna Andrejevna,

Miten iloinen olenkaan tulostanne Pariisiin. Kirjoitan Teille kertoakseni, että me odotamme Teitä täällä ja teemme kaikkemme, että matkanne onnistuisi.

Haluaisin tietää, tuletteko yksin vai poikanne kanssa? Älkää jättäkö tulematta! Olkaa rohkea ja tulkaa! En kerro Teille nyt yksityiskohtaisesti täkäläisistä järjestelyistä. Saatte meiltä kaiken tarvittavan avun matkanne aikana.

Vielä: teemme kaiken niin kuin Te haluatte. Teillä on täydellinen vapaus suunnitella oma ohjelmanne: mitä haluatte tehdä ja minne mennä. Tulkaa luokseni!

Älkää olko vaivautunut, kuten koristesoljestanne, josta kerroitte kirjeessänne. Kirjoittakaa minulle tarkasti: koska tulette, yksin vai poikanne kanssa ja kertokaa toiveenne, jos Teillä on jo etukäteen tiedossa, mitä haluatte tehdä.

Tiedoksi Teille: Tulen Teitä asemalle vastaan.

Suutelen ja rakastan - jo 10 vuotta (Aleksandrovin kesä 1916 ja sotilasjunien lähdöt).

Tiesittekö, että minulla on Georgi-niminen poika. Hän on vuoden ja yhdeksän kuukauden ikäinen. Kolmetoistavuotias Alja on melkein kokoiseni.

Osoite: Belleville (Seine et Oise)

Prés Paris, 31 Boulevard Verdun.

Vastatkaa pian. Kirjoittakaa osoite seinään, ettei se katoa."(Ahmatova A. 1989d,83,84).

Ei tarvita minkäänlaisia näkijän kykyjä, kun lukee Marinan Ahmatovalle lähettämää kirjettä. Jokaisesta sanasta pursuaa ikävä, rakkaus ja tapaamisen odotus sekä pelko - jospa hän ei tulekaan: *"...tulen Teitä asemalle vastaan."*

Ei ole tiedossa, vastasiko Ahmatova Marinan kirjeeseen. Kirjeen mukaan he eivät olleet ainakaan kahteen vuoteen kirjoitelleet toisilleen, mikä näkyy siitä, että Marina kertoo kirjeessään pojastaan Murista, joka oli jo lähes kahden vuoden ikäinen.

Yksikään kirje tai dokumentti ei ole vahvistanut tai kieltänyt heidän tapaamistaan Pariisissa.

Anatoli Naiman toteaa kirjassaan Kertomuksia Anna Ahmatovasta: "Jos maailmassa on vain kaksi venäläistä naisrunoilijaa, niin tuntuu ihmeelliseltä, jos he eivät olisi tavanneet toisiaan?" (Naiman A. 1989,114.)

Anna Ahmatova sanoi Venäjältä lähteneitä isänmaan vihollisiksi. "Ne, jotka ovat isänmaan vihollisia, ovat myös minun vihollisiani. Vihollisille en luovuta laulujani."(Ahmatova A. 1984,302.)

Marina palasi Neuvostoliittoon vuonna 1939 ja tapasi Anna Ahmatovan 1941.

17 VALLANKUMOUS

Moskovassa aavisteltiin ja odoteltiin jotakin tärkeää olevan tulossa, mutta Marina ei huomannut mitään erikoista olevan tekeillä. Hän oli vain uppoutunut omiin yksityisiin tunteisiinsa ja toisen lapsen odotukseen. Hän haaveili pojasta. Se lievensi odotusaikaa ja yksinäisyyden ikävää. Serjoza oli kaukana eikä Marina ollut saanut häneltä pitkään aikaan mitään viestiä. Hänen luomisvoimansa ei ollut täydessä kukassa. Siinä näkyi uupumus ja vanhojen aiheiden toisto.(Schweitzer V. 1992,177.)

Maailmanlaajuinen alkoi hämyssä vaellus:

siinä vaeltavat öistä maata - puut,

viininä kultaisena - rypäletertut,

siinä matkaavat talosta taloon - tähdet,

ja joet alkavat virrata - taaksepäin!

Ja minun tekee mieli vasten sinun rintaasi - nukkua.

1917

Tsvetajeva M. TOM I 1990b,329).

Moskovassa tiedettiin 27. helmikuuta 1917 Pietarissa tapahtuneesta vallankaappauksesta, ja samana iltana pääkaupungin ja Pietarin väliset puhelinlinjat suljettiin. Moskovassa puhelimet toimivat aivan normaalisti. Seuraavana aamuna alkoi tehtaissa lakot, raitiovaunut pysähtyivät ja lehtien tulo lakkasi. Parlamenttitalon edessä oli jatkuvia mielenosoituksia. Joukot liikehtivät Moskovassa, mutta mitään epätavallista ei tapahtunut: ei ampumisia, ei katutaisteluita, ei epäjärjestystä. Pietarissa vallankumoukselliset valtasivat aseineen Talvipalatsin sekä ryöstivät ja hävittivät kaiken, mitä eivät ehtineet saada mukaansa. Muutamia ihmisiä kuoli valtauksen yhteydessä.

Toisena huhtikuuta muodostettiin väliaikainen hallitus. Tsaari Nikolai Toinen luopui vallasta ja kolmantena huhtikuuta hänen veljensä Suuriruhtinas Mihail Aleksandrovits. Ensimmäinen Venäjän suuren vallankumouksen alku tapahtui melkein verettömästi. Keisari perheineen murhattiin 1918.(Schweitzer V. 1992,177,178.)

Istoritseskij Vestnik 'Исторический Вестник'-lehti kirjoitti vallankumouksesta: "Venäjän maalle alkoi paistaa kirkas aurinko. Diktatuuri, joka oli kuin synkkä ukkospilvi auringon edessä, on poistunut. Nyt auringonsäteet voivat vapaasti antaa Venäjälle lämpöä ja energiaa ja vapauttaa sen luovat voimat."(Schweitzer V. 1992, 178.)

Aleksandr Blok kirjoitti äidilleen: *"Tapahtui ihme ja vielä tulee muita ihmeitä. Emme ole voineet edes unissamme toivoa, että jotakin tällaista voisi sattua meille. Olemme olleet todistajina tässä historiallisessa mullistuksessa. Kaduilla on vain punaisin nauhoin koristeltuja tankkeja ja sotilaita. Talvipalatsin katolla liehuu punainen lippu."*(Schweitzer V. 1992,178,179.)

Marina koki kaikki aivan toisin kuin Blok, Majakovksi ja monet muut aikalaiset. Hänelle itse vallankumous oli merkityksetön ilmiö. Se merkitsi persoonatonta ja hengetöntä massaa, johon hän suhtautui kielteisesti.(Schweitzer V. 1992,179.)

... Kulkevat ohi - tuhkan ja hiekanväriset -
vallankumoukselliset joukot.

...

Ei kasvoja heillä ei nimiä, -
eikä lauluja!

Eksynyt olet sinä soitto Kremlin,
tähän lippujen metsään tuuliseen.

Rukoile, Moskova, ja ikuisen uneen, nukahda!
1917

(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,365).

Tytär Irina syntyi 13. huhtikuuta 1917. "Ensin halusin antaa hänelle nimeksi Anna - Anna Ahmatovan mukaan - jotta kohtalo ei toistuisi...," kirjoitti Marina vihkoonsa. Lapsuudenkodistaan, jossa hän vietti kolme viikkoa, Marina kirjoitti Aljalle (viisivuotias Alja osasi jo lukea ja Marina kirjoitti hänelle tikkukirjaimin):

"Alja kulta,

Olen ikävöinyt sinua paljon. Lähetän sinulle lehdestä leikatun kuvan saippuasta. Haikara toi sinulle Irina-sisaren. Haikara on sellainen iso valkoinen lintu, jolla on kaunis nokka ja pitkät jalat.

Irinalla on tummat silmät ja tummat hiukset. Hän nukkuu, syö ja itkee eikä ymmärrä mitään. Hän itkee kuin Aljosa)Aljosa oli Asjan toinen poika, joka syntyi kesällä 1916).

Minä jätin sinulle piirustuspaperia. Piirrä itsesi, minut ja Irina. Anna piirustukset Liljalle, niin hän tuo ne minulle.

Ole kiltti tyttö Aljotska, äläkä kiukuttele ruoasta. Niele kaikki, äläkä sylje ruokaa ulos.

Kun tulen kotiin, tuon sinulle uuden kirjan.

Syleilen sinua. Kirjoita minulle Liljan mukaan kirje.

Marina"(Saakjants A. 1986,120.)

Moskovassa, 28. huhtikuuta 1917

«Alja kulta,

Lähetän sinulle konvehteja. Lilja saa antaa sinulle yhden päivällisen ja yhden illallisen jälkeen, jos olet syönyt hyvin.

Muistatko sinä minut vielä? Minä muistelen sinua usein. Täällä on eräs lapsi, joka kitisee kuin leikkilamma. Entä sinun lampaasi, jonka isä lahjoitti sinulle pääsiäisenä, kitiseekö se vielä?

Aljonka, kysy Masalta, saiko hän ne kengät, jotka piti korjata ja antoiko hän takaisin korjatut kalossit. Jos ei, pyydä, että hän tekisi. Kirjoita minulle Liljan tai Veran mukaan kirje. Sain piirustuksesi. Ikävöin sinua.

Jokin aika sitten näin Mavrikin. Aljosalla on kaksi hammasta ja pian hän alkaa jo kävellä. Andrjusa on sairas. Hänellä on kuumetta.

Syleilen sinua lujasti, Martisenka. Ole terve ja kiltti tyttö. Kun tulen kotiin, annan sinulle uuden kirjan.

Marina"(Saakjants A. 1986,121.)

Moskova 29.4.1917

"Alja kulta,

Voi olla, että tulen pian takaisin kotiin. En ole nähnyt sinua kuuteentoista päivään, ja se tuntuu minusta jo muutamalta kuukaudelta. Sinulla on varmasti hiukset kasvaneet sillä aikaa, kun olen ollut poissa ja sinulle voi tehdä palmikot.

Irinalla on tummat hiukset, samanlaiset kuin sinulla, mutta vain lyhyemmät. Silmät ovat tummemmat kuin sinulla.

Martisenka, miksi sinä et lähetä minulle piirustuksiasi? Miksi kirjoitat niin harvoin?

Pelkään, että olet kokonaan unohtanut minut.

Ole nyt ulkona, kun on hyvä sää. Bulevardille voit ottaa mukaan pallon, mutta koirapuistoon älä ota, äläkä muutenkaan käy siellä leikkimässä.

Suutelen sinua. Ole järkevä. Voi olla, että tapaamme pian.

Marina".(Saakjants A. 1986,121.)

18 KESÄ 1917

Kevät ja kesä 1917 olivat vaikeita aikoja Marinalle. Toukokuussa kuoli äkillisesti Asjan toinen mies, Mavrik Aleksandrovitš. Asja matkusti poikiensa kanssa Krimille, mutta ei ehtinyt miehensä hautajaisiin. He tulivat takaisin Koktebeliin Maxin ja hänen äitinsä luokse. Heidän luonaan oli helpompi olla suruineen. Lisää surua oli tulossa. Kahden kuukauden kuluttua kuoli Koktebelissa Asjan nuorin poika Aljosa. Marina oli huolissaan sisarestaan ja olisi halunnut matkustaa tämän luokse, mutta ei voinut, koska Irina oli liian pieni. Marina pyysi Asjaa vain keräämään voimia elämää varten. (Schweitzer V. 1992, 185.)

Marinalla oli Asjan lisäksi huolia omassa perheessä. Elokuussa Serjoza sai siirron Moskovaan, jossa hän koulutti sotilaita. Hän oli edelleenkin huonokuntoinen. Marina kirjoitti 9.8.1917 Maxille kirjeen, jossa hän pyysi tätä auttamaan Serjozaa pääsemään tykistöosastoon joko Koktebeliin tai Fedosiaan.

Moskovan-elämä oli Marinallekin vaikeaa ja hän halusi matkustaa Krimille Maxin ja Pran luokse. Kirjeessä Maxille 24.8.1917: *"Minä tulen lasten kanssa Fedosiaan. Moskovassa on nälkä ja pian myös kylmä. Kaikki suosittavat täältä lähtöä. Kahden viikon kuluttua olen siellä."* Seuraavana päivänä hän kirjoitti taas Maxille: *"Yritä suostutella Serjozaa ottamaan lomaa ja tulemaan Koktebeliin. Nälkäisenä hän voi huonosti Moskovon kosteassa ja tunkkaisessa ilmastossa. Kirjoita hänelle Maxinits! Sitten tulen lasten kanssa luoksenne. Pelkään jättää Serjozaa yksin."* (Saakjants A. 1986, 129.)

Marinan voimat olivat lopussa. Hän kirjoitti 13. syyskuuta Serjozan sisarelle Vera Efronille: *"Minusta tuntuu, että lähdän Fedosiaan. Kotona on raskasta ja vaikeaa, enkä tiedä, mitä tehdä. Voisitteko Te tai Lilja pitää huolta Irinasta? Minä en voi enää elää näin, muuten käy huonosti."* (Saakjants A. 1986, 129.)

Tämän kesän ehkä suurin ilonaihe oli Rets-lehdessä 'Речь' julkaistu Maxin artikkeli, jossa hän kirjoitti Marinasta yhtä ylistävästi kuin Anna Ahmatovasta ja Osip Mandelstamista.

Marina lähti yksin Krimille lokakuun 1917 alussa. Siellä oli aurinkoa, meri, valkoista leipää ja viinirypäleitä. Oli läheiset Max, hänen äitinsä Pra ja Asja. Krimillä hän sai uutta tietoa vallankumouksesta ja siihen liittyvästä vapausajattelusta. Hän näki omin silmin, kuinka sotilaat ryöstivät viinikellareita ja tekivät tuhoja ihmisten asunnoissa. Se ei ollut enää persoonaton ja äänetön massa, vaan ihmisyyden kadottanut rosvojoukkio, jolle vapaus merkitsi mielivaltaa.(Schweitzer V. 1992,186.)

Junassa matkalla Moskovaan Marina luki lehdestä vallankumouksellisten katutaisteluista. Serjoza palveli 56. jalkaväen rykmentissä, joka oli puolustamassa Kremlia. Kaupungissa oli tuhansia kuolleita ja yleinen epäjärjestys. Marina ajatteli vain sitä, että tapaisi Serjozan elävänä ja kirjoitti hänelle kirjeen - *"elävälle tai kuolleelle"*, joka ennakoi koko elämän kestäväää suhdetta Serjozaan.(Saakjants A. 1986,134.)

Marina ja Serjoza olivat olleet yhdessä kuusi vuotta, ja ensimmäiset suuret myrskyt oli jo koettu. *"Ettekö Te voisi olla kotona? Te olette syytön, koska ette voi tappaa muita, koska Te olette leijona ja Teille on annettu leijonan vastuu. Kaikki muut elävät kuin jänikset ja ketut. Jos Jumala tekee ihmeen ja jättää Teidät elämään, minä kuljen perässänne kuin koira."*Viimeisinä sanoina Marina vielä kirjoitti: *"Kas tässä, tulen niin kuin koira."*(Kudrova I. 1991,343,44.)

Marina saapui Moskovaan 25. lokakuuta 1917. Piti ratkaista tuleva elämä lasten kanssa. Missä ja miten elää? Serjoza oli hengissä. Kotona oli kaikki olosuhteisiin nähden hyvin. Bolsevikit olivat saavuttaneet voiton.

Muutaman päivän kuluttua Marina oli taas junassa. Tällä kertaa hän oli saattamassa Serjozaa Krimille. Pimennetyssä junavaunussa oli nuoria upseereita, jotka olivat

menossa taistelemaan Donille bolsevikkien rinnalle. Heidän rakkauttaan runouteen ei voinut poistaa edes sota tai vallankumous.(Schweitzer V. 1992,192,193.)

Vaunussa oli nuori teatterinopiskelija, joka lausui toverinsa runoja. Runot miellyttivät Marinaa. "Kenen runoja ne ovat? kysyi hän. "Kas tässä, toverini Pavlik Antokolski. Katsokaa, miten paljon hän muistuttaa Puskinia: pieni, ketterä, kiharatukkainen ja pulisongit. Meillä sanotaankin häntä Puskiniksi. Hän kirjoittaa joka aamu uuden runon."(Schweitzer V. 1992,194.)

Marina jäi Serjozan kanssa pariaksi viikoksi Maxin ja Pran luokse Koktebeliin, josta Serjoza sitten matkusti tukikohtaansa. Keskustelut Venäjästä, vallankumouksesta ja ihmisten kohtalosta olivat jokapäiväisiä. Historian pyöriä ei voinut kääntää takaisinpäin ja kaikki se, mikä odotti ja oli tulossa, oli tulevaisuutta.(Schweitzer V. 1992,192.)

Marinalla ei ollut Maxin tavoin minkäänlaisia historiallisia teorioita, joiden avulla olisi voitu ratkaista Venäjän menneisyys tai tulevaisuus. Hän katseli asioita omalta näkökannaltaan olemassa olevien tosiasioiden ja tapahtumien perusteella.

Kun sisällissota oli kuumimmillaan, Marina kirjoitti Pietari Suuresta runon.

...

Alle tämän kiehuvan kattilan -

Sinä laitoit hiiliä itse!

Alkuun saattaja - olit - Neuvostojen,
innokas harrastaja Yleiskokousten!

... Mutta ei! Päähänpistoillesi loppu!

Veljellä on - sisar...

- Kansainvälisen - pyyhimme pois!

vuoksi Sofian ja Pietarin!

1920

(Tsvetajeva M.TOM I 1990b,393).

Max toistaa omissa säikeissään:

Pietari Suuri oli ensimmäinen bolsevikki..."(Schweitzer V. 1992,191).

Marinalle ja Maxille oli yhteistä kiinnostus maailmaan ja myötätunto yksityiseen ihmiseen huolimatta tämän ihanteista tai puolueesta. Krimillä asui saksalaisia, ranskalaisia, englantilaisia, tataareja.

Max kirjoitti: "Minulle eivät poliittiset ohjelmat ole tärkeitä vaan yksityinen ihminen."(Schweitzer V. 1992,191).

Maxille vallankumous oli kuin rangaistus, vaikka se samanaikaisesti puhdistikin ilmapiiriä, johon Venäjä oli kietoutunut historian alkuajoista saakka. Max odotti tulevaa ja maineikasta Venäjää.

Marinan sisin oli jakautunut kahtia. Koktebelissa oli hyvä olla läheisten ja rakkaitten ihmisten joukossa. Kuitenkin lapset odottivat tätä Moskovassa, jossa kaikki piti alkaa alusta. Marina oli 25-vuotias ja hänen piti yksin huolehtia taloudesta, perheen toimeentulosta sekä kaikista elämiseen liittyvistä asioista.

Marraskuussa Marina matkusti takaisin Moskovaan. Tämä oli Pran, Maxin ja hänen viimeinen tapaamisensa. Moskovassa elämä oli kurjaa. Vanhemmilta saadut rahat olivat lopussa. Kaikesta oli puutetta - ei ollut ruokaa eikä kunnollisia vaatteita. Marina kuitenkin uskoi elämään ja yritti kirjoittamisella ansaita elantoa perheelleen.

Edessä oli Moskovan painostavat vuodet, jotka piti kestää. Marina kesti ne.(Schweitzer V. 1992,191,192,193.)

19 TEATTERI

Ensimmäisen kerran Marina ihastui teatteriin jo varhaisnuoruudessaan Pariisissa, jolloin hän oli rakastunut Napoleoniin. Toinen yhtä palvottu henkilö Marinalle oli Sarah Bernhardt, joka näytteli Rostandin näytelmässä Kotkanpoika, L'Aiglon.

Avioliiton alkuaikoina Serjoza ja tämän sisar opiskelivat teatterikoulussa ja näyttelivät koulun studiossa. Serjozan vanhempi veli, joka kuoli hyvin nuorena, oli ammatiltaan näyttelijä. Marinaa miellytti teatterin arkinen ilmapiiri ja erikoisesti harjoitukset, joissa työn ja erehdysten kautta sekä unettomien öiden jälkeen syntyi kokonaisuus - esitys. Vielä enemmän Marina rakasti teatterin ensi-iltojen ilmapiiriä: näyttämöltä ei ollut vielä lähtenyt liiman ja maalien hajut, ja katsojina salissa oli tuntemattomia ihmisiä, joiden reaktioita ei voinut tietää etukäteen. (Abramovits L. ym. 1992,162,165.)

Kun Marina palasi Koktebelista Moskovaan, hän otti yhteyttä nuoreen runoilija Pavel Antokolskiin, joka oli aloitteleva dramaturgi, ohjaaja ja runoilija. Antokolski oli Marinaa neljä vuotta nuorempi ja Marina suhtautui häneen kuin omaan poikaansa. Marina ja Pavlik ystävästyivät salamannopeasti. Pavlik oli kuin pieni Puskin. "Ensimmäinen tapaaminen oli kuin maanjäristys, vaikka olimme tavanneet vain yhden ainoan kerran junassa. Seisoimme teatterissa kumpikin toisiamme katsellen ties kuinka kauan ja sitten lähdimme ulos ." (Tsvetajeva M. TOM II 1988c,122.) Näin Pavlik ja teatteri tulivat Marinan elämään.

Pavlik Antokolski vei Marinan Vahtangovan teatterin kolmosstudioon ja esitteli hänet ystävilleen, jotka Marina otti heti omikseen. Ensimmäinen ihastus teatterissa oli nuori ja solakkavartaloinen, enkelikasvoinen ja kultakutrinen ohjaaja - näyttelijä Juri Zavadski. Marina kirjoitti heti Zavadskille hempeännaisellisen rakkausrunon: (Tsvetajeva M. TOM II 1988c,122.)

Beaux tenebres! Olet surullinen! Ja sairas.
 Maailma on turha, - hammasta särkee!
 Pitkin poskea pehmeää, - fulardi, kuin yö.
 Ei heleä sointi helmien venetsialaisten
 (muisto Casanovan nunnalle rikolliselle), ei terä
 Damaskoksen teräksen, ei jylinä kirkonkellojen

Loppiaisena, yllä unisen Moskovan
 nyt haihduta kuvaasi.

Minulle usko tämä yö.
 Pidän salaista lyhtyä saalin alla,
 puoli kahdeltatoista - tasan,
 etkä sinä tiedä, kuka minä olen.
 1918
 (Saakjants A.1986,140.)

Marina eli romansseille. On vaikea sanoa, moniko niistä oli todellinen. Marina oli kuitenkin aina aktiivinen ja rakastunut osapuoli huolimatta siitä, mitä toinen osapuoli ajatteli asiasta. Ihastuminen Zavadskiin synnytti näytelmän Komedjantti, 'Комедьянт'. Tämän lisäksi hän kirjoitti ihastukselleen runoja. Zavadski ja Antokolski olivat toistensa vastakohtia, mutta molemmat lumosivat Marinan omalla persoonallaan. Myöhemmin tähän ihastusten ryhmään ilmestyi vielä Volodja Aleksejev, myös studion oppilaita, sekä Sonetska, josta hän myöhemmin kirjoitti novellin. Marinan maailma oli täynnä sankareita, joita hän tarvitsi elämässään.

Lukuun ottamatta romanssejaan Marina oli ihastunut myös itse studioon sekä sen nuoriin ja intomielisiin opiskelijoihin, jotka etsivät uusia tapoja ja uusia teitä esittää elämää teatterin keinoin. Marinakin sai tartunnan heidän etsinnöistään, ja hänelle avautui draaman maailma. Marinalla oli ensimmäisen kerran elämässään mahdollisuus osallistua näytelmän synnyttämiseen, jossa salaisuuksista tulee julkisia. (Abramovits L. ym.1992,165.)

tekijänä romantiikka: Lumipyry 'Метель', Fortuna 'Фортуна', Kivinen enkeli, 'Каменный Ангел', Herttasotilas 'Червонный валет', Feniks 'Феникс' ja Seikkailu 'Приключение'. Kivinen enkeli ja Herttasotilas-näytelmät hän kirjoitti ystävilleen.

Marina luki näytelmiään teatterissa studiosäälle. Sali oli tyhjä, mutta näyttämö täysi. Näytelmä Lumipyry pääsi lukuharjoituksiin saakka, mutta harjoitusten alkaessa teatterin ryhmä hajosi ja lähes puolet heistä lähti Zavadskin matkaan. Se jäi esittämättä kuten Marinan kaikki muutkin näytelmät.

Teatterissa näytelmät koettiin liian subjektiivisiksi: kaikilla henkilöillä oli Marinan luonne, ja jopa ulkonäkö. Marina vaati, että näytelmässä piti ehdottomasti säilyttää hänen näkemyksensä.

Marinalle teatteri oli tärkeä kokeilu ja sisäinen kokemus: hän oivalsi, että dialogi voi olla taidetta, mutta ei sitä, että teatteri on kollektiivinen taidemuoto. Joka tapauksessa vahtangovalaisten tapaaminen oli Marinalle ainutlaatuinen kokemus omassa lajissaan sekä luomis- että ihmissuhteissa. Teatteri antoi hänelle luomisen iloa, suuria pettymyksiä ja suuria rakkauksia. (Abramovits L. ym. 1992,166; Schweitser V. 1992,199.)

20 SONETSKA

Teatterissa, Lumipyry-näytelmän lukuharjoituksissa, Pavlik Antokolski esitteli Marinalle pienikokoisen tytön, jolla oli kaksi mustaa palmikkoa, liekehtivät posket ja kaksi mustaa silmää, jotka tuijottivat Marinaa. Siinä oli Sofia Holiday, sama tyttö, josta Pavlik oli kirjoittanut runon Sylilapsi. Siinä hän seisoi Marinan edessä, vaikka sellaisia ei voinut olla olemassa. Elävä palo, jonka katseesta kaikki palaa. Pavlikin infantti. Pelkään! Rakastan! Marina piti kättään Sonjan kädessä. Kaikki muut olivat kadonneet heidän ympäriltään. Vain Marina ja Sonetska olivat näyttämöllä.

Sofia Jevgenija Holiday oli Taiteellisen teatterin kakkosstudion näyttelijä. Hän oli neljä vuotta Marinaa nuorempi, mutta näytti pienen kokonsa vuoksi aivan 14-vuotiaalta tyttöseltä. Fjodor Dostojevksin monologinäytelmästä Valkeat yöt hän sai loistavat arvostelut: "Lahjakkain ja ihmeellisin näyttelijä kakkosstudiossa." Koko kaupunki tunsivat Sonetskan, missä hän vain kulkikin. "Näittekö, pienikokoinen, valkeassa leningissä, letteineen, mikä suloisuus..."

Varhain keväällä 1919 Sonetska tuli Marinan elämään.

- Marina. Säikähdin silloin teatterissa niin kamalasti. Ja sitten itkin. Kun näin Teidät ja kuulin äänenne, rakastuin Teihin heti silmittömästi.

- Sonetska! Huomasitteko, miten poskeni hehkuivat silloin?

- Ajattelin vain, että Teidän poskenne ovat ihanan punaiset.

- Puna tuli sielusta ja pelkäsin, että poltan koko näyttämön, koko teatterin ja koko Moskovan. Se hehku tuli teistä ja siitä syntyi rakkaus - meidän rakkautemme.

"Se oli viimeinen punastukseni, joulukuussa 1918, ja olen onnellinen, että se tuli Sonetskan vuoksi." (Tsvetajeva M. TOM II 1988c,125,126,127.)

"Sonetska, kirjoitan Sinulle valtameren rannalla, missä et ole milloinkaan ollut, ja tuskin tulet tänne. Sen rannoilla, ja ennen kaikkea sen saarilla, asuu paljon mustia silmiä. Merimiehet tietävät." (Tsvetajeva M. TOM II 1988c,127.)

Ystävyys Sonetskaan oli tulista ja kiihkeää. "Kävin katsomassa kakkosstudion esitystä. Näin Teidän Sonetskanne". "Hänestä tuli heti kaikille minun Sonetskani, samalla lailla kuin minun hopeiset sormukseni tai rannerenkaani, jotka olivat tarpeellisia minulle."(Tsvetajeva M. TOM II 1988c,131.)

Sonetska oli Marinalle kuin rakas esine, josta hän ei halunnut luopua. Sellaista tunnetta hän ei ollut kokenut aikaisemmin, eikä myöhemminkään. Sonetskasta tuli vakituinen vieras Marinan kodissa. Sisään tultuaan hän nosti ensimmäiseksi Irinan häkkisängystä ja sanoi: "Mitä kuuluu tyttöseni? Vieläkö tunnet Hallidusi? Miten sinä laulatkaan sen minulle: Hallii-da, hallii-da. Eikö niin?"(Tsvetajeva M. TOM II 1988c,162.)

"Sonetska otti Irinan polvilleen ja kietoi toisen kätensä Aljan ympärille. Sellaisena näin heidät kaikki kolme yhdessä: Sonja vajonneena halauksen autuuteen. Ja mikä näyssä oli hauskinta: aikuinen Sonetska näytti vain hieman suuremmalta kuin lapset. Se jäi mieleeni kuin valokuva. Hän oli lasteni kanssa täydellisen äitimäinen, äitimäinen tyttö, nuori tyttö, ei – tyttö - jumalanäiti. Tuntikausia hän jaksoi väsymättä laulaa ja leikkiä lasten kanssa.(Tsvetajeva M. TOM II 1988c,162).

Marina omisti Sonetskalle näytelmänsä Kivinen enkeli. Kivinen enkelipatsas seisoo maaseututorilla, ja sen vuoksi morsiamet hylkäävät sulhasensa ja vaimot miehensä. Sen vuoksi hukuttaudutaan, otetaan myrkyä tai lähdetään luostariin. Vaikka mitä tapahtuu, enkeli seisoo paikoillaan. Kaikki tehdään vain rakkaudesta kiviseen enkeliin.

Marinan ystävät sanoivat Sonetskaa egoistiksi ja kovaksi. Marinalle Sonetska oli sellainen kuin oli, ja sellaisena Marina arvosti häntä. Oli vain yksi Sonja, joka oli aina oma itsensä ja jota Marina halusi suojella.

Pavlik kertoi Marinalle paljon Volodja Aleksejevistä - Volodja on ihmeellinen ihminen, hän aina lisäsi. Hän ei tuonut Volodjaa Marinan luokse.(Tsvetajeva M. TOM II 1988c,168,169,176.)

Marina tapasi hänet ensimmäisen kerran talvella 1919 ollessaan kylässä erään vanhan vallankumouksellisen luona. Marina kutsui heti Volodjan kylään. Volodjaa miellytti se, että Marina kutsui Volodjan kotiinsa tuntematta häntä. Heistä tuli ensi tapaamisen jälkeen hyvät ystävykset.

"Vuosina 1918-1919 en voinut jakaa maskuliinista itsenäni kenenkään kanssa. Volodjan kanssa kevensin miehistä sieluani. Sanoin häntä heti Volodjaksi, kiitokseksi siitä, ettei hän rakastunut minuun, enkä minä häneen. Volodjan kanssa kaikki oli niin turvallista. Me keskustelimme tähdistä, Jeanne D'Arcista, Napoleon Bonapartesta ja Jack Londonista, Volodjan lempikirjailijasta. Milloinkaan emme keskustelleet teatterista tai runoista. Meidän suhteemme oli enemmän kuin syvä rakkaus, syvempi kuin runous. Tällainen suhde oli meille molemmille tärkeä. Minä en tiennyt hänen elämästään mitään, en myöskään kysynyt.

Volodja tuli Marinan luokse milloin tahansa. Marina ei ikävöinyt häntä, kun Volodja oli poissa, mutta oli iloinen kun hän oli tämän luona. Marina tunsii Volodjaa kohtaan sisarellista hellyyttä.(Tsvetajeva M. TOM II 1988c,175.)

"Sonetskan tulo Marinan luokse juuri silloin, kun Volodja oli siellä, oli kuin ennalta tähtiin kirjoitettu.

- Kas Volodja, Tekin täällä? Käyttekö Tekin täällä? Marina, minä olen mustasukkainen! Te ette olekaan yksin, kun minä en ole täällä!

- Entä Te Sonetska, oletteko Te yksin, kun ette ole täällä?

- Minäkö, voi olen toivoton tapaus. Minä en voi olla yksin. Minä pelkään kuolemaa niin paljon. Minä pelkään kuolla yksin Marina! - Volodja, mitä Te teette täällä?

- Samaa kuin tekin!

- Siispä Tekin rakastatte Marinaa. En tiedä, mitä Te merkitsette hänelle, mutta Marina rakastaa minua enemmän. Eikö totta Marina?

Marina tarttui Sonjan käteen ja suuteli sitä.

- Mitäs minä sanoin, enemmän. Sillä Marina ei ole koskaan suudellut Teidän käsiäni.

Siitä, miten Sonetska kohteli Volodjaa, Marina ymmärsi, miksi miehet eivät pitäneet hänestä". Hänen kanssaan tarvittiin kärsivällisyyttä ja huomaamatta jättämistä.(Tsvetajeva M. TOM II 1988c,192,193.)

Sonetska ja Volodja alkoivat käydä Marinan luona samaan aikaan yhä useammin. Ensin kerran viikossa, ja vähitellen joka ilta. Jotakin oli tapahtumassa. Kaikki oli loppumassa.

Sonetska oli lähdössä koko kesän kestäväälle teatterikiertueelle. Kesä merkitsi rakastavaisille koko elämää, ikuisuutta. Hän tuli hyvästelemään Marinaa ja lapsia.

"Irina kasva suureksi ja kauniiksi ja tule onnelliseksi." Irina huusi ja hymyili: "Halli-da, Halli-da!"

Irina, joka ei ollut aikaisemmin nähnyt kyyneleitä, yritti ottaa niitä käsiinsä Sonetskan silmistä. "Mär-kä, mär-kä, simmät märät." "Niin, märät, ne ovat kyyneleitä."

Irina oli Sonetskalle rakkain ja läheisin lapsi. "Hyvästi tyttöseni, minä rukoilen sinun puolestasi." Tämä oli Sonetskan ja Irinan viimeinen tapaaminen.(Tsvetajeva M. TOM II 1988c,196.)

7-vuotias Alja kertoo 1919 päiväkirjassaan:

"Meillä on yksi tuttava, joka ei ole Moskovassa. Hänen nimensä on Sofia Holiday. Me kutsumme häntä, kun hän on meillä, Sonetskaksi, mutta muuten Sonetska Holidayksi. Irina rakastaa häntä. Sonetska on matkustanut aikaisemminkin. Irina muistaa hänet koko ajan. Nytkin hän puhuu ja laulaa: Halli-da, Halli-da!"(Tsvetajeva M. TOM II 1988c,197.)

"Marina, voitteko Te rakastaa minua, kun minä rakastan tyhmiä runoja? Kunpa tietäisitte, miten Volodja suutelee - niin lujasti - niin lujasti! Tänään minulla paloivat melkein kasvot."(Tsvetajeva M. TOM II 1988c,210.)

Marina tiesi Volodjan suhteesta Sonetskaan. Hän koki sen kuitenkin lähestymisenä itseään kohti. Kun Volodja suuteli Sonetskaa, hän samalla suuteli Marinaa.

He kaikki kolme suutelivat toisiaan. Silloin, kun he olivat kaikki kolme yhdessä ja Sonetska istui Marinan ja Volodjan välissä, Volodja antoi heille kummallekin kätensä ja koko rakkautensa. (Tsvetajeva M. TOM II 1988c, 210.)

Edellisenä päivänä kun Sonetska oli lähdössä kiertueelle, Marina meni jo varhain aamulla Aljan kanssa hänen luokseen. He viettivät koko päivän yhdessä iltaan saakka. Marina lahjoitti Sonetskalle korallihelmet, ja Sonetska antoi Aljalle lahjaksi Leo Tolstoin kirjat Lapsuus ja poikaikä 'Детство и отрочество'. Kirja kertoo Serjoza Ivanista, hänen sinisistä silmistään ja hellyydestään. Marinalle Sonetska olisi halunnut antaa Fjodor Dostojevskin Netotshka Nezvanova 'Неточка Незванова'-nimisen kirjan, mutta joku oli ottanut sen lainaksi, eikä ollut palauttanut sitä. "Marina, jos joskus näette jossakin tämän kirjan, niin ostakaa se muistoksi minusta. Siinä on kaikki se, mitä halusin Teille antaa. Se on kertomus meistä kahdesta, ja se on jäänyt keskeneräiseksi, kuten meidänkin kertomuksemme."(Tsvetajeva M. TOM II 1988c,219.)

Sitten oli viimeinen ilta, lähtö ja aamunkoitto . Marina sai kirjeen.

"Rakas Marinani!

En pystynyt olemaan itkemättä. Itkin ja kävelin pitkin valoisaa, aamuista Povarskajaa.

Kiitän Teitä loputtomasti jokaisesta minuutista, jotka olin kanssanne ja kadun aikaa, jonka annoin muille. Pyydän anteeksi, että kerran sanoin Volodjalle, että hän on minulle kaikkein rakkain. Kaikista rakkain olette Te, minun Marinani.

Jos minä en kuole ja jos taas alan odottaa syksyä, sesonkia ja teatteria, se johtuu vain Teistä ja Teidän rakkaudestanne. Ilman rakkautta kuolen tai oikeastaan ilman Teitä. Kun tiedän, että Te olette olemassa, tiedän, että kuolemaa ei ole.

Suutelen tuhat kertaa käsiänne, joiden pitäisi olla vain suudeltavina, mutta ne siirtelevät kaappeja ja nostelevat raskaita tavaroita. Kuinka äärettömästi rakastankaan käsiänne juuri sen vuoksi.

En tiedä, mitä vielä sanoisin. Minulla on tuhat sanaa, jotka pitäisi sanoa, mutta minun täytyy lähteä. Hyvästi Marina, älkää unohtako minua. Tiedän, että olen koko kesän onneton, kun muistelen Teitä. Marina - miten rakas nimi se on. Kenelle minä sanon sen?

Ikuisella ja loputtomalla tiellä – Teidän Sonja Holiday (pidän sukunimestäni, koska Irina rakastaa sitä, minun oma tyttöseni).

Tavarat on pakattu – näkemiin Elämäni! Miten monta aamua valkeni, kun istuin vihreässä nojatuolissani yksin ja ajattelin Teitä. Rakastan täällä kaikkea, koska Te olitte täällä.

Marina, rakkaani, jumalaiseni – en pysty kirjoittamaan, koska itken. Hyvästi – sydämeni ilo!

Teidän Sonja

Aljalle Sonetska kirjoitti lappusen:

Suutelen sinua, sinun hentoja kätösiäsi, jotka syleilivät minua - suutelen, näkemiin Alja - ehkä vielä tapaanme?

Tee taikatemppu ja taio minulle onnea ja suuri rakkaus, koska minä olen niin pieni enkä ole oikein onnellinen.

Sinun Sonjasi"(Tsvetajeva M. TOM II 1988c,220,221.)

Sonetskan lähdön jälkeen Marina etsi tätä kaikkialta. Hän kulki Sonetskan jälkiä pitkin ja uskotteli itselleen, että kaikki on kuten ennenkin. Sonetska oli poissa.

Marina otettiin samalla tavalla vastaan studiossa kuin aikaisemminkin. Nyt vain ei ollut Sonetskaa ja rakkautta. Tämä oli kadonnut Marinan ja Volodjan välistä. Kun he istuivat sohvalla, tällä oli paikka heidän välissään. Marina ja Volodja eivät puhuneet keskenään Sonetskasta. Marina tiesi, että Volodja rakasti tätä eri lailla kuin hän, ja Sonetska rakasti Volodjaa eri lailla kuin Marinaa.

Sonja siirtyi kaikkine tavaroineen ja ihmisineen Marinaan, ja siksi Marina ei ikävöinyt häntä. "Kuitenkin - jos Sonetska tulee - tulee rakkaus. Rakastan vain Sonetska Holidayta", sanoi Marina. (Tsvetajeva M. TOM II 1988c, 224,227.)

Seuraavaksi Marinan elämästä lähti Volodja. Hän matkusti etelään. "Volodja, me kirjoitamme Marinan kanssa Teille kirjeitä matkaa varten, niin kuin joskus kirjoitimme isälle, että hän sai lukea niitä junassa. Ne ovat meidän jäähyväisäänemme."

"Rakas Volodja!

Toivon, että junassa ei ole tunkkaista ja että Te saatte siellä ruokaa. Toivon myös, että Teihin suhtaudutaan ystävällisesti ja että saisitte ikkunapaikan. Toivon, että matkanne sujuu yhtä hyvin kuin aikaisemminkin.

Volodja, nyt vasta ymmärrän, että Teitä ei ole ja mimua itkettää. Olen hyvin surullinen. Te olitte viimeinen todellinen ystävämme, joka rakasti meitä vilpittömästi. Olitte meille niin hellä ja kiltti.

Volodja, minusta on väärin, ettei Teitä enää ole.

Toivon, että tapaaamme vielä. Uskon siihen."(Tsvetajeva M. TOM II 1988c,232,233.)

Volodjan lähdön jälkeen Marina tapasi Sonetskan yhden ainoan kerran, kun hän oli käymässä Moskovassa. Sonetska kävi ja matkusti pois.

"Tiesin, että meidän oli pakko erota. Jos olisin ollut mies, se olisi ollut maailman onnellisinta rakkautta. Eromme oli väistämätön. Hänen oli pakko irrottautua minusta - sydänjuuria myöten - ja minun hänestä. Sonetska lähti ja vei sydämeni mennessään."(Tsvetajeva M. TOM II 1988c, 239.)

Samana kesänä myös Volodja katosi jälkiä jättämättä.

.....

Toukokuun 15. päivänä 1937 Marina sai Venäjältä kirjeen Pariisiin:

"Äiti! Unohdin kirjoittaa Teille. Sain tietoja Teidän Sonetskastanne, mutta liian myöhään. Hän kuoli viime syksynä maksasyöpään. Kuolema oli kivuton. En tiennyt, että hänellä oli syöpä. Hän oli provinssin parhaita lausujia ja tuli Moskovaan pari vuotta sitten. Häntä pidettiin uskomattoman lahjakkaana."(Tsvetajeva M. TOM II 1988c,248.)

Sonetska poltettiin. Hän itse halusi, että hänen haudalleen laitetaan risti, johon pitää kirjoittaa:

" Kaikki päättyi kertosaakeeseen:

- Pikku murunen!"

(Tsvetajeva M. TOM II 1988c, 250.)

Kuultuaan Sonetskan kuolemasta Marina kirjoitti hänestä novellin kesällä 1937. Runoja Sonetskalle ilmestyi vasta vuonna 1940.

Kaksi puuta haluaa toistensa luo.
 Kaksi puuta. Vastapäätä taloani.
 Puut vanhoja. Talo vanha.
 Minä nuori, sillä muuten, kenties
 en vieraita puita säälisi.

Se, joka on pienempi, ojentaa kätensä,
 kuin nainen, viimeisillä voimillaan
 nousi ylös, - katsoakseen ankarasti
 miten tekee mieli - sen toisen luokse,
 joka on vanhempi, kestävämpi
 ja kenties vielä onnettomampi.

Kaksi puuta: pölyssä aamuruskon
 ja sateen alla - lumen alla -
 ja aina, ja aina: toinen toisen luo,
 sellainen on laki: toinen toisen luo,
 laki yksi: toinen toisen luo.

1919

(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,483-484).

Marinan sydämessä oli syvä yksinäisyys ja ikävä. Sonetska katosi hänen elämästään yhtä nopeasti kuin oli ilmestynytkin. "Sonetska lähti luotani omaan naiselliseen kohtaloonsa - rakastamaan miestä. Ei ainoassakaan käskyssä puhuttu minun rakkaudestani häneen, hänen rakkaudestaan minuun eikä meidän yhteisestä rakkaudestamme."(Tsvetajeva M. TOM II 1988c,239.)

Kun Sofia Parnokille ja Sofia Holidaylle omistettuja runoja vertaa toisiinsa, ne ovat aivan erilaisia. Runot ystävättärelle ovat avoimia minä- ja sinä- tunteita kahden rakastuneen naisen välillä. Sen sijaan suhde Sonetskaan oli sankarillinen ja romanttinen.

Novellissaan Sonetska 'Повесть о Сонечке' Marina kirjoittaa valtavasta ja hellästä rakkaudestaan Sonetskaan - rakkaudesta, jossa heidän välillään ei ole mitään fyysistä läheisyyttä. "Me suutelimme toisiamme vain tervehtiessä ja hyvästellessä. Syleilin häntä usein suojelevasti, vanhemman eleellä. Minussa itsessäni ei ollut mitään pientä. Rakastin häntä liikaa. Mikään muu ei merkinnyt minulle mitään. Minun rakkauteni Sonetskaan oli puhdasta rakkautta."(Tsvetajeva M. TOM II 1988c,140.)

Lopetettuaan novellinsa, Sonetska, Marina kirjoitti Anna Teskovalle: *"Koko kesän kirjoitin Sonetskastaa - novellia ystävättärestäni, joka vähän aikaa sitten kuoli Venäjällä. Ystävätär on väärä sana kuvamaan meidän suhdettamme, joka oli puhdas naisten välinen rakkaus. En ole elämässäni rakastanut ketään niin kuin häntä.*(Tsvetajeva M.1991a,135.)

"Mutta nyt hyvästi Sonetska! Siunaan sinua ja kiitän niistä onnellisista hetkistä, jotka annoit minun yksinäiselle sydämelleni. Jumalani! Täydellinen onni! Eikö siinä ole jo tarpeeksi yhden ihmisen elämälle."

Lacanau-Océan, kesä 1937"(Tsvetajeva M. TOM II 1988c,251.)

Kahden vuoden kuluttua ilmestyi pienenä vihkosena Feniks-näytelmän finaali Kasanovan loppu 'Конец Казановы', jonka alkukirjoituksessa Marina toteaa Heinrich Heinen sanoilla. "Teatteri ei suosi runoilijaa eikä runoilija suosi teatteria." Marina itse sanoi: "Suhtauduin aina kielteisesti teatteriin.

Se häiritsi yksinäisyyttäni, jossa minä olen runon sankari ja jossa olen unelmani seurassa. Teatteri on kuin ylimääräinen, kolmas henkilö kahden ihmisen välisessä rakkauskohtauksessa." (Schweitzer V. 1992,199-200.) Teatteri oli Marinalle vain rakkaus, joka katosi Sonetskan mukana.

Serjoza kirjoitti Marinalle 26.9.1918 Koktebelista.

"Minun rakas Marinotskani,

Vaikka en haluaisikaan, minun täytyy lähteä armeijan vapaaehtoisjoukkoihin.

Olen odottanut Teitä Koktebelissa viisi kuukautta ja lähettänyt Teille tänä aikana vähintään viisitoista kirjettä, joissa olen rukoillut Teitä tulemaan mitä pikimmin Aljan kanssa tänne. Nähtävästi ette ole saanut kirjeitani, ja ilmeisesti Teillä on vaikea tilanne, jotta ylipäätänsä voisitte matkustaa.

Kaikki, mitä olette kysyneet kirjeissänne, on toteutunut. Odotin Teitä täällä, koska se oli loppujen lopuksi mahdollista, ja olin aivan rahaton. Olen yrittänyt tehdä vaikka mitä saadakseni aikani kulumaan siihen asti, kunnes te saavutte tänne. Rahattomana on vaikeaa.

Max kertoo Teille elämästäni Koktebelissa. Hän on tulostani asti auttanut minua. Max ja hänen äitinsä ovat minulle hyvin läheisiä.

Tärkeintä ja pääasia, Marinotska, että tiedätte minun kantavan Teitä aina sydämessäni. Olen Teidän ikuinen ja todellinen ystävänne. Ajatelkaa minusta aina niin.

Minun viimeinen ja suurin pyyntöni Teille - pysykää elävinä. Älkää myrkyttäkö päiviänne turhilla huolilla ja murheilla.

Kaikki menee juuri niin kuin pitääkin. Joka tapauksessa kirjoitan Teille.

Syleilen Teitä, Aljaa ja Irinotskaa. Teidän uskollinen

S"(Saakjants A.1986,156.)

Tätä kirjettä Marina ei saanut. Se löytyi myöhemmin Maxin arkistosta.

21 MARINA JA LAPSET

Sinulle, joka synnyt
 vuosisadan kuluttua, kuin hengähdys, -
 hyvin syvältä, - kuin kuolemaan tuomittu,
 omin käsin - sinulle kirjoitan:

- Ystävä! Älä etsi minua! Muoti on toinen!
 Minua eivät muista edes vanhukset.

...

Käsissäni - kuin pölyhiukkanen -
 ovat runoni! -
 ja näen: tuulessa
 etsit taloa, jossa synnyin - tai
 jossa jonain päivänä kuolen!
 1919
 (Tsvetajeva M. TOM I 1988b,481,482).

Tämän runon Marina kirjoitti elokuussa 1919, jolloin Sonetska ja Volodja olivat poistuneet hänen elämästään todellisina ja läheisinä ihmisinä. Jäljelle oli jäänyt rakkaus - minä odotan sinua jossakin. Epäselvää on, kenelle runo on osoitettu: Anna Ahmatovalle, Sonetskalle vai Sofia Parnokille?

Vallankumoukseen saakka Marina oli elänyt erittäin suljetussa yliopiston, kirjallisuuden ja teatterin eliitin parissa. Nyt näillä ihmisillä ei ollut mitään merkitystä hänelle.

Syksyn alussa hän tuli Moskovaan pienen Irinan kanssa. He olivat viettäneet kesää Lilja Efronin luona maaseudulla. "Syntyessään Irina oli älykäs, kiltti ja hellä lapsi", muistelee Marina. "Tuotuaani hänet Moskovaan, hän oli heikko ja sairas, nukkui koko ajan eikä pystynyt seisomaan jaloillaan. Kolmen kuukauden kuluttua hän jo puhui ja juoksi. Hän oli epätavallisen paljon hiljaa."(Saakjants A.1986,151.)

Marina kirjoitti 8. syyskuuta kaksi runoa, jotka oli osoitettu Irinalle:

Kolybel, jota leyhyttää punainen!
 Kolybel, jota musta keinuttaa!
 Sotilaiden jylinä - pitkin kirkkoja -
 ennen vesperiä...
 Mutta lapsi kasvaa - ihanaksi.
 1918
 (Tsvetajeva M. TOM I 1988b,382).

Toisessa runossaan hän rukoilee korkeaa Kaitsemusta säilyttämään ja suojelemaan hänen lastaan:

Keskellä pauhun ja kansalaissodan myrskyn,
 huonona vuotena, annan sinulle nimen - maailma,
 ja perinnöksi - asuurin.
 Mene pois, mene pois, Vihollinen!
 Suojele, Kolmiyhteinen,
 Perijätärtä ikuisen hyvän
 Pikkuista Irinaa!
 1918
 (Tsvetajeva M. TOM I 1988b,382).

Elämän todellisuus oli joskus liian kova Marinalle. Aamusta iltaan hän joutui juoksemaan kaupoissa ja toreilla ostamassa ja myymässä tavaroita.

Piti hoitaa myös lapsia, olla heille äiti ja rakastaa heitä kuin äiti. Siihen Marina ei pystynyt. "En tiedä, missä sinä olet ja missä minä, missä laulut, huolet", kirjoitti Marina runossaan 6-vuotiaalle Aljalle, johon hän suhtautui kuin aikuiseen ystävättäreen.

Kuusivuotias Alja kirjoitti päiväkirjaa, runoja ja kirjeitä. Hän osoittautui jo pienestä pitäen kirjalliseksi lahjakkuudeksi. "Minun esikoiseni on erilainen kuin muut," sanoi Marina. (Saakjants A. 1986,151.)

Myöhään syksyllä 1919 Marina kirjoittaa: "Asun Aljan ja Irinan kanssa Borisoglebskin kujalla, vastapäätä kahta puuta, vinttikamarissa, joka oli ennen Serjozan huone. Jauhoja ei ole eikä leipää. Kirjoituspöydällä on kaksitoista perunaa, lattialla muutama puu, jotka naapuri on lainannut."(Saakjants A.1986,209.)

Marina eli vain lasten ilmaisen ruoan ja hyvien naapurien avustuksella. Suutarin rouva, joka oli viiden lapsen äiti, lähetti vanhimman tyttärensä mukana perunoita ja silloin tällöin Aljalle piirakan. Toinen naapuri toi keittoa Irinalle ja avusti heitä rahallisesti.

Marina ei antanut arkipäivän vastoinkäymisten masentaa itseään. Avuttomuutensa käytännön asioissa hän korvasi romantisoimalla tilanteet. "On sopimatonta olla nälkäinen kun toiset ovat kylläisiä. Ylpeyteni ei salli, että muut ihmiset näkevät meidät nälkäisinä. No miten teillä menee. Onko teillä kaikkea? Kyllä kaikkea on riittävästi, luojan kiitos!"(Saakjants A. 1986,210.)

Minkälainen ihminen voi vastata kielteisesti edelliseen kysymykseen? Vain äiti, jonka pitäisi huolehtia lapsistaan, mutta ei pysty."(Saakjants A.1986,210.)

Marina jatkoi muuttunutta elämäänsä, joka näkyi kirjeissä, runoissa ja päiväkirjassa. Ainoa todellisuus hänelle oli luomistyö, joka piti hänet hengissä. Vaikka hänellä oli ympärillä suuri joukko ihmisiä, joita nimitetään ystäviksi, pieni Alja oli kuitenkin hänen ainoa tukensa ja turvansa.(Saakjants A. 1986,210.)

Jos kaadut - sormea en liikauta.
Sinua rakastan kuin poikaa.
Kaikki haaveeni sinua saattavat,
voimia säästämättä, säälimättä.
Sinua opetan: huulille terveellistä
on hehkuva rauta,
pehmeitä mattoja terveellisempiä -

naulat - jalkapohjille nuorille.

Ja vielä yönä tähdettömänä alla jalkojen - terveellisiä - kuilut!

1919

(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,351).

Muistiinpanot, joita Marina nimitti Maallisiksi tuntomerkeiksi 'Земные приметы,' olivat hänelle yhtä tärkeitä kuin runot. Marina kuvaili mm. erästä päiväänsä myöhäissyksyllä 1919:

"Minun päiväni: nousen - ylin ikkuna on hieman rikki - on kylmä - vesilätäköitä lattialla - pölyä - ämpäri - kannuja - rättejä ja kaikki paikat sekaisin lasten vaatteita. Sahaan puita. Lämmitän. Pesen jääkylmässä vedessä perunoita, jotka keitän samovaarissa. Laitan samovaariin kuumia hiiliä, jotka otan uunista. Siivousta, pyykin- ja astioiden pesua. Lastentarhaan pitää viedä puhtaat astiat ja sieltä saa ruokaa. Kulkureitti: Kun menen ruokalaan hakemaan leipää, vien ohikulkumatkalla astiat lastentarhaan päivällistä varten. Välillä käyn suutarin rouvan luona hakemassa perunoita ja sitten takaisin ruokalaan hakemaan päivällistä. Ruokalasta menen takaportaita kotiin. Heti tuli uuniin. Hiilet kytevät vielä. Puhallan niihin tulta. Ne syttyvät. Koko päivällinen on yhdessä kattilassa: velliä. Syötän Irinan ja laitan sänkyyn. Lämmitän kahvia. Juon. Tupakoin. Klo 22.00 päivä päättyy. Joskus vielä illalla sahaan ja hakkaan puita seuraavaksi päiväksi. Klo 23.00 tai 24.00 menen itse sänkyyn. Olen onnellinen lampusta, tyynystä, hiljaisuudesta, vihkosta, tupakasta ja joskus leivästä." Ja edelleen: "Aljan ja minun sielunelämä kasvaa runoistani, näytelmistä ja hänen vihkosestaan."(Saakjants A.1986,211.)

Korkealla akkunani!

Ei siihen sormella yllä!

Aurinko ullakon

seinälläni risti.

Akkunani risti kaita

Maailma. - Ikuisiksi ajoiksi.

Olen näkevinäni näkyjä: minut
 on haudattu taivaaseen!
 1919
 (Tsvetajeva M.TOM I 1990b,487.)

Irina osoittautui Marinalle enemmän taakaksi kuin iloksi. Kun Irina syntyi, hän ei ollut aivan terve eikä kehittynyt samalla lailla kuin Alja. Irinaa ei voinut näyttää vieraille eikä kehua hänen taitojaan. Irina oli Marinalle kuin tavara, josta oli pakko huolehtia.

Marinan sisar Asja kertoo muistelmissaan: "Kun palasin lähes neljän vuoden jälkeen Moskovaan, kauhistuin sitä sotkua, epäjärjestyä ja likaa, mitä Marinan kodissa oli. Aloin heti pestä, siivota, silittää ja laittaa huonetta järjestykseen. Kun Marina tuli kotiin, ja näki siivotun huoneen, hän sanoi minulle:" Tämä ei ole todellakaan tarpeellista. Älä kuluta voimiasi turhuuteen."(Tsvetajeva A. 1984,597.) Siinä oli kiitos avusta: Marina loukkaantui ja heittäytyi puhumattomaksi.

Irina oli kuin ilmaa Marinalle mutta Aljan hän otti mukaan studioon, vierailuille ja kirjallisuussilloihin, joihin tämä oli liian nuori. Hänen olisi pitänyt saada leikkiä, olla lapsi kuten muutkin ikäisensä. Marina ei halunnut. Aljan piti tietää ja osata yhtä paljon kuin hän ja vielä enemmänkin - hänen piti olla myös Marinan henkinen tuki. Usein, kun Marina ja Alja lähtivät illalla jonnekin, he sitoivat Irinan sohvaan, että hän ei päässyt putoamaan. (Schweitzer V. 1992,246.)

Marinan läheiset huomasivat, miten vaikeaa Irinan hoitaminen oli äidilleen. He ehdottivat, että Marina antaisi molemmat lapsensa lastenkotiin, jossa heistä huolehdittaisiin ja he saisivat ravitsevaa ruokaa. 27. marraskuuta Marina teki päätöksen ja antoi molemmat lapset Kuntsevon lastenkotiin.(Saakjants A.1986,213.)

Yksinäisyys oli Marinalle vaikeaa. Ero Aljasta antoi aiheen yhteen parhaimmista runoista:

Pieni kotihengettäreni,
 minun kotineroni!

Siinä se on, ero kahden
sukulaisinnoituksen!
Sääli minusta, kun uuni on
kuuma - mutta sinä et näe!
Ovesta - tähti yössäni! -
et käy sisään, etkä ulos!

...

Tuulille harmaille ei voi sanoa,
parville kyyhkysten -
äänelläsi kaikkein ihanimmalla: - Marina!
1919
(Tsvetajeva M. TOM I 1990,488).

Alja pystyi pienenä lapsena antamaan Marinalle energiaa ja rakkautta, että tämä pystyisi koossa, pystyisi elämään ja huolehtimaan kaikesta. .

Muutaman päivän kuluttua, kun lapset oli viety lastenkotiin, Alja sairastui ja oli kuolla. Hän sairasti kuukauden, eikä lääkäri pystynyt tekemään diagnoosia. Marina tuli käymään lastenkotiin ja otti hänet kotiin. Aljan sairaus kesti lähes kolme kuukautta: kuume nousi ja laski ja Marina sekä Serjozan sisar Vera Efron yrittivät hoitaa häntä.(Saakjants A. 1986,214,216.)

Matka lastenkotiin 4. tammikuuta 1920 synnytti dramaattiset säkeet:

Tähti yllä kätkyen - tähti yllä arkun!
Ja välissä - sinisenä nietoksena -
suuri elämä. - Vaikka olen sinulle myös äiti,
mitään muuta sanottavaa minulle ei sinulle,
tähteni minun!
1920
(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,491).

Alja oli kotona ja Irina oli lastenkodissa. Läheiset ihmiset puhuivat, että Irina pitäisi ottaa pois - mutta minne? Kuka pystyisi huolehtimaan kahdesta sairaasta lapsesta?

Ei ainakaan Marina! Vinttihuoneessa oli aamuisin vain neljä, viisi astetta lämmintä, vaikka Marina lämmitti huonetta koko yön.

Serjozan sisar Lilja halusi ottaa Irinan lastenkodista omakseen, mutta Marina ei suostunut siihen, koska oli huonoissa väleissä Liljan miehen kanssa.

Uudenvuoden 1920 Marina otti vastaan näyttelijä ja runoilija Vera Zvjagintsevan miehen Jerofevin kanssa. Vera itse juhli teatterissa ystäviensä parissa ja jätti Marinalle miehensä ja samppanjapullon, jotta ilta sujuisi rattoisasti. Kolmen päivän kuluttua Marina lahjoitti miehelle runon, joka oli omistettu heidän tapaamisensa kunniaksi. (Schweitzer V. 1992,248.)

...

Ihana luomus!

Puno luokseni köysi

ja istu - vanhasta muistista -

tytön luo vuoteelle.

- Kaukaisiin tapaamisiin! -

Kuinka pian taas opimme

paremmin, kuin päähän poikasia suutelemaan.

1919

(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,489).

Marina pystyi kieltämään todellisen elämän, ja unohtamaan runoissansa koko muun maailman, vaikeat tilanteet ja tapahtumat.

Elämän keveys loppui pian uudenvuoden juhlien jälkeen. Puolessa välissä helmikuuta Irina kuoli. Kirjeessä Zvjagintsevalle ja hänen miehelleen Marina kirjoittaa katkerana:

Moskova 7. helmikuuta 1920

” Ystäväni!

Minulla on suuri suru: Irina kuoli lastenkodissa 3. helmikuuta. Minä olen syypää hänen kuolemaansa. Minä olin koko ajan varattu Aljalle, kun hänellä oli malaria. Pelkäsin matkustaa lastenkotiin (pelkäsin sitä, mikä nyt tapahtui), luotin kohtaloon. Olin menossa Ligyyn kysymään Aljalle sanatoriosta paikkaa. Siellä minulta kysyttiin - Oletteko rouva se ja se? Kyllä - Sitten he sanoivat, että tyttäreni oli kuollut heikkouteen, ei sairauteen. Minä en mennyt hautajaisiin, koska Aljalla oli sinä päivänä 40,7 astetta kuumetta - totta - minä en yksinkertaisesti voinut. - Ah, herrani! - Mitä minä sanoisin? Tämä on kuin painajainen, josta haluaisi herätä. Olen iloinen, että Aljalla on vähemmän kuumetta - Jumalani - en voi vielä uskoa, että Irinaa ei ole.”(Tsvetajeva A. 1984,591,592.)

Marina syytti itseään siitä, ettei tehnyt kaikkea mahdollista pelastaakseen Irinan. "Nyt ymmärrän enemmän: kaikkeen on syypää minun avanturismini, minun kevytmielinen suhtautumiseni vaikeuksiin: kun itselläni on helppoa, en näe muiden vaikeuksia. Muut naiset unohtavat lapsensa tanssin, rakkauden tai iloisen elämän vuoksi.(Schweitzer V. 1992,249.)

Minun elämäni juhla ovat runot, mutta en minä niiden vuoksi unohtanut Irinaa - en kahteen kuukauteen kirjoittanut yhtäkään runoa.

Luojani, jospa Alja pääsisi sanatorioon ja minä voisin asua teillä. Nukun vaikka käytävän lattialla tai keittiössä. Ottakaa minut ja Alja teille. Teillä on lämmintä ja minä pelkään, että Alja kuolee sanatoriossa - pelkään - olen paniikissa, auttakaa minua!"(Saakjants A. 1986,218,219.)

Marina salasi Irinan kuoleman pitkään Aljalta. Hän arvasi, että ympärillä olevat ihmiset tuomitsivat ja syyttivät tätä Irinan kuolemasta. Tsvetajevoiden lähiperheissä puhuttiin, että Alja suhtautui Irinaan ironisesti ja halveksuvasti.

Alja kirjoitti kertomuksessaan ”Äitini”: Marina ei rakasta pieniä lapsia...(Abramovits L. ym. 1992,159) Alja ei nähnyt Marinan lähellä ketään muita pieniä kuin Irinan, ja sen miten Marina suhtautui pikkusiskoon.

Marina oli paniikkimaisesti huolissaan Aljasta ja sääli itseään: "Kaikilla muilla on joku: mies, isä, veli - minulla on vain Alja ja hän on sairas, ja kaikki alkoi hänen sairaudestaan - Jumala rankaisi...

Minulla on ihmisten kanssa paha olla. Kukaan ei rakasta minua, ei sääli, ei ajattele minua. Vaikka minulla on ympärillä ihmisiä, kukaan ei ajattele, että minäkin olen ihminen. Ihmiset käyvät Aljan luona ja tuovat hänelle ruokaa - minä olen kiitollinen siitä. Haluaisin itkeä, koska kukaan, ei kukaan ole tänä aikana silittänyt minun päätäni."(Tsvetajeva A. 1984,592.)

Aljan pitäminen hengissä oli Marinalle ainoa keino pitää myös itsensä hengissä. Hänellä ei ollut tänä vaikeana aikana yhtäkään läheistä ihmistä, jonka olkapäähän hän olisi voinut nojata ja jonka kanssa tuntee inhimillistä osanottoa, läheisyyttä ja rakkautta. Aljan pienet olkapäät eivät tähän riittäneet, ja Serjoza oli kaukana.

Vähitellen Alja tervehtyi. Marinalla oli edessään vaikea asia - miten kertoa Serjozalle Irinan kuolemasta. "Minulla on tunne, että minä - ilman Irinaa - en ole Serjozalle mitään enkä ole enää hänelle tarpeellinen. Olisi ollut parempi, jos minä olisin kuollut. Minua hävettää, että olen elossa. Miten minä kerron hänelle..." (Saakjants A. 1986,220.)

Kun Irinan kuolemasta oli kulunut kolme kuukautta, Marina alkoi taas kirjoittaa. Marina kirjoitti Irinasta, puolustaakseen itseään toisten edessä. Myöhemmin Alja säilytti tämän runon itsellään:(Schweitzer V. 1992,252.)

Kaksi kättä kevyttä
pään päällä pienoisen!

päätä kaksi hoivanani
- käsi yksi kummallekin.

Mutta molemmilla - puristetuilla -
raivoisilla - kuinka saatoin! -
vanhemman pimeydestä vetäessäni -
unohtaa, nuorempaa en suojellut.

Kaksi kättä - helliä silitellä
hentoja päitä pöyheitä.
Kaksi kättä - ja toinen niistä
kävi yön aikana tarpeettomaksi.
Vaalea ja ohutkaulainen -
voikukka varren päässä!
Minä en vielä täysin ymmärrä,
että lapseni on maan sisässä.
1920
(Tsvetajeva M.TOM I 1990b,499)

Marina kirjoitti sisarelleen Asjalle Krimille: *"Tämän vuoden helmikuussa Irina kuoli nälkään Moskovan lähellä olevassa lastenkodissa. Lilja ja Vera käyttäytyivät huonommin kuin eläimet - ylipäätensä kaikki hylkäsivät Irinan. Jos kuulet Serjozasta jotakin - kirjoita, että Irina kuoli keuhkokuumeeseen."*(Schweitzer V. 1992,253.)

22 ALEKSANDR BLOK

Talvella 1916 käydessään Pietarissa, Marina ei tavannut suurta sankariaan Aleksandr Blovakia. Heti matkan jälkeen 15. huhtikuuta hän kirjoitti ensimmäisen runonsa tälle:

Sinun nimesi - kädessä lintu,
 sinun nimesi - kielelle jää,
 yksi ja sama huulten liike.
 Sinun nimesi - 5 kirjainta.
 1916
 (Tsvetajeva M. TOM I 1990b,279.)

Lyhyesti ja nöyrästi Marina halusi sanoa Blokille sen, mitä tunsi sielussaan. Hän rakensi itselleen runollisia sankareita, joita hän ei kohdannut. Sankarit, joita hän kunnioitti ja rakasti, hän nosti korkealle jalustalle ja kirjoitti heille intomielisiä runoja: kaiken sen, mihin hän todellisessa elämässä ei kyennyt, mitä hän ei elämässään löytänyt tai kaiken sen, mitä hän elämältään etsi.

Marina kirjoitti vielä samassa kuussa Blokille sarjan runoja joissa hän ylisti moitteetonta ritariaan, saavuttamatonta ja toteutumattonta unelmaansa:

...
 Kaikella unettomuudella minä sinua rakastan,
 kaikella unettomuudella minä sinua kuuntelen -
 Oi tuota aikaa, jolloin kaikkialla Kremlissä
 Heräävät kellonsoittajat...

Mutta minun jokeni - sinun jokesi kanssa,
 Mutta minun käteni - sinun kätesi kanssa
 Eivät liity yhteen, Iloni minun, ennen kuin
 Saa kiinni aamuruskon - aamurusko.
 1916
 (Tsvetajeva M. TOM I 1990b,282)

Blok oli Marinalle tämän koko elämän ajan hyvyyden ja valon symboli:

...

Ja makea kuumuus, ja sellainen kaiken yllä loiste,
Ja nimesi sinun, joka sointuu sanamukaisesti kuin Enkeli.
1916
(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,283).

1916 luvulla Marina kirjoitti jo ensimmäisiä runoja Blokille kuolemasta: rakkauden- ja kuoleman teema olivat hänelle samanarvoisia: kuolematon rakkaus, kuolematon kuolema.

Luotiin - ihminen!
ja kuolemaan pakotettiin.
kuoli nyt, iäksi.
- Itkekää kuollutta enkeliä!
1916
(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,282).

Kaksi kertaa Marina näki Aleksandr Blokin elävänä. Toukokuussa 1920 hän oli kuuntelemassa Blokin runoiltoja - 9. toukokuuta Polyteknisessä museossa ja 14. toukokuuta Taiteiden talossa, jossa Alja oli hänen mukanaan. Alja kirjoittaa päiväkirjassaan 15. toukokuuta: "Lähdimme kotoa, kun oli vielä valoisaa. Marina kertoi minulle, että Aleksandr Blok on yhtä suuri runoilija kuin Puskin. (Kuten Marina aina sanoo: minun Puskinini). Kaikki paikat olivat varattuja ja Pavlik Antokolski, joka oli siellä vaimoineen, haki meille tuolit. Blok ei ollut vielä näyttämöllä. Kuului supatusta: Blok, Blok, missä hän on? Blok tuli ja istuutui pöydän ääreen. Hän luki kokoelmaansa Kosto, 'Возмездие'. Illan toisessa osassa hän luki yksitoikkoisella ja tasaisella äänellä runoja sankaruudesta ja sodasta, jossa monet kuolivat.

Marina istui salin nurkassa. Hänellä oli kasvoilla tuima ilme ja huulet tiukasti yhteen puristettuina: samalla tavalla kun hän on kamalan suuttunut. Välillä hän otti käsiinsä kukat, jotka olivat sylissäni ja haisteli niitä. Kasvoissa ei näkynyt riemua, mutta silmät olivat haltioituneet."(Efron A. 1989,88,89.)

Kun Blok luki runojaan, Marinan sisällä kävi kuin maanjäristys. Hän näki vain vaikeasti sairaan ja väsyneen ihmisen, jo melkein maailmasta poissa olevan.

Illan lopussa Alja vei Blokille Marinan kirjoittamia runoja, jotka oli omistettu hänelle. "Varovaisesti ja kevyesti otin häntä kädestä ja tervehdin. Ojensin hänelle kirjeen. Blok hymyili, ja kiitti pienellä äänellä ja kumarsi syvään. Minä lähdin."(Efron A. 1989,87,89.)

Kuin heikko säe läpi mustan kiusan helvettien -
Niin äänesi sinun läpi jylinän räjähtävien ammusten.

Ja kas, jylinässä, kuin eräs serafi,
Ilmoittaa äänellä hiljaisella

- Jostakin kaukaisista aamuista utuisista -
Miten meitä rakasti, sokeita ja nimettömiä,
Vuoksi sinisen takin, vuoksi petollisuuden - synnin...
Ja kuinka - uskollisemmin kaikkia - tuota, syvemmin kaikkia

Yönä menneenä - huonolle tolalle!
Ja kuinka ei lakannut rakastamasta sinua, Venäjä!

Ja pitkin ohimoa - menetetyllä sormella -
Yhä vie, vie... Ja vielä siitä,

Millaiset päivät meitä odottavat, kuinka Jumala petkuttaa,
Kuinka alat aurinkoa kutsua - ja kuinka ei nouse...
Niin, vankina yksin itsensä kanssa,
(Vai lapsiko puhuu unessa?)

Nousi eteemme - koko aukiolle leveälle! -

Pyhä sydän Aleksandr Blokin.

1920

(Tsvetajeva M. TOM I 1990b,391).

Viesti Aleksandr Blokin kuolemasta 7. elokuuta 1921 oli Marinalle raskas kokemus.

Ei murtunut kylkiluu -

ei katkennut siipi.

Eivät ampuneet rintaa

rikki ampujat.

Ei poistaa

voi sirpaletta. Ei korjata siipiä.

Rujoksi runneltuna hän kulki.

1921

(Tsvetajeva M. TOM II 1992b,18).

Aleksandr Blok oli Marinalle runouden jumalolento, jolle kuten jumaluudelle - kumarrettiin. Hän ei ollut ihminen, vaan mytologinen hahmo ja muusa, Jumalan poika, joka kuolleenakin palaa takaisin maan päälle:

...

Ja voi olla, uudelleen tulet - kehossa lepää?

1921

(Tsvetajeva M. TOM II 1992b,19)

23 VIIMEISET PÄIVÄT VENÄJÄLLÄ

Syksyllä 1920 Marina sai tiedon, että Serjoza oli elossa. Sen jälkeen Marina ei ollut kuullut hänestä mitään.

Marina kirjoitti Vera Zvjagintsevalle: *"Vera kulta, minulla ei ole tulevaisuutta eikä voimia ja minä pelkään kaikkea. Ellei Serjoza ole elossa, minäkin haluan kuolla."*(Kudrova I.1991,25.)

Marina alkoi etsiä Serjozaa. Hän pyysi Eurooppaan lähdössä olevan Ilja Ehrenburgin ottamaan mukaansa etsintäkirjeen.

Keväällä 1921 Asja-sisko muutti Marinan luo poikansa Andrjusan kanssa. Hänen piti alkaa koko elämä alusta. Vallankumousvuosien aikana hän oli menettänyt kaiken: rahat, asunnon ja huonekalut. Marina yritti jakaa Asjan kanssa kaiken sen, mitä omisti. Vaikka he eivät olleet läheisiä toisilleen, sisaren kanssa oli helpompi odottaa ja toivoa tietoja Serjozasta.(Schweitser V. 1992,263.)

Marina sai iloisen viestin. Ilja Ehrenburg oli löytänyt Serjozan Konstantinopolista. Heinäkuun 1. päivänä 1921 hän sai yli kolmen ja puolen vuoden erossa olon jälkeen kirjeen Serjozalta:

"Rakas ystäväni Marinotska. Sain tänään Ilja Ehrenburgilta kirjeen, jossa hän kertoi, että te olette eläviä ja terveitä. Luettuani kirjeen kuljeskelin koko päivän kaupungilla ilosta humaltuneena.

Mitä minä kirjoittaisin Teille? Mistä alkaisin? Pitäisi kertoa niin paljon, ja olen melkein unohtanut, miten kirjoittaa ja puhua.

Toivon ja elän tapaamisellemme. Ilman teitä minulla ei ole elämää - eläkää! En halua teiltä mitään, paitsi että olette eläviä.

Itsestäni on vaikea kirjoittaa. Kaikki nämä vuodet, jotka olen elänyt ilman Teitä, ovat olleet kuin unta. Elämäni oli jakautunut kahtia. Ennen ja jälkeen - kummallinen uni, josta ei voi herätä." (Kudrova I. 1991,26,27.)

Mukana oli kirjelappunen Aljalle: *"Kiitos minun iloni. Koko minun rakkauteni ja ajatukseni ovat sinun ja äidin kanssa. Uskon, että pian tapaamme ja voimme alkaa taas elää yhdessä, emmekä koskaan eroa." (Efron A. 1989,121)*

"Minun Serjozenkani! Sain juuri Teidän kirjeenne. Jos onnesta ei kuole, niin siitä joka tapauksessa kivettyy. Viimeinen viesti Teistä oli Maxille. Sen jälkeen vallitsi täydellinen tyhjyys. En tiedä, miten aloittaisin, miten lopettaisin: minun rakkauteni Teihin..." (Efron A. 1989,121.)

Saatuuan ilosanoman Serjozalta, Marina kirjoitti tälle kiitos- ja ylistysrunon:

Elossa ja terveenä!
 kovempaa kuin ukkonen -
 kuin vasaralla - lyö ilo!
 ...
 Siis elossa?
 silmäluomet sulkien,
 sinä hengität, sinua kutsutaan - kuuletko?
 ...
 Kuollut - ja ylösnoussut?
 nipin napin hengitän,
 kivellä taivaista,
 rautakangella
 päähän, -
 kahvaa myöten miekka rintaan -
 ilo!
 1921
 (Tsvetajeva M. TOM II 1992b,56).

Marina olisi halunnut heti matkustaa Serjozan luokse, mutta se ei käynyt päinsä. Matkustusluvan saaminen oli vaikeaa, ja siihen kului aikaa melkein kokonainen vuosi.

Seuraavan kirjeen Serjoza lähetti 11. marraskuuta 1921 Prahasta Bogenhardtin, Serjozan rintamatoverin perheelle.

"Rakkaat ystävät

Kirjoitan Teille Prahasta, jonne saavuin kaksi päivää sitten. Tšekäläiset suhtautuvat meihin ihmeen ystävällisesti - mitään tämän tapaista en osannut odottaa. Parempaa paikkaa ei voisi olla. Täällä puhutaan venäjää ja meitä venäläisiä pidetään myös hyvinä ihmisinä. Rakkaus Venäjään on täällä vuosisatojen kasvattama.

Me asumme täällä meille vuokratuissa työläisten taloissa. Jokaisella on pieni kymmenen neliön huone. Huoneet ovat siistit ja valoisat ja muistuttavat hieman laivan hyttiä. Huonekaluina on sänky ja jakkara. Pian saamme pöydänkin...

Kun saavuin Prahaan, sain heti kirjeen Marinalta. Hän kirjoitti yrittäneensä matkustaa Venäjältä kaksi kertaa. Molemmilla kerroilla hän oli epäonnistunut. Toivon, että hän ei lannistu ja uskoo, että saa keväällä matkustusluvan. Hänen elämänsä on hyvin vaikeaa.

Täältä on helppo kirjoittaa Venäjälle. Posti toimii moitteettomasti ja kirjeet menevät kahdessa viikossa Moskovaan. Ehrenburg kirjoitti minulle ja sanoi, että kirjeiden lähettäminen Moskovaan on täysin vaaratonta. Luotan häneen ja jo eilen lähetin kirjeen Marinalle."(Schweitzer V. 1992,273,274.)

Serjoza alkoi opiskella Prahan yliopiston filologisessa tiedekunnassa.

"Runot ovat minulle kuin koti - haluan kotiin vieraista juhlista."(Saakjants A. 1986,312.)

Vaikka lähtö kotimaasta olikin Marinalle vaikeaa, hän halusi matkustaa miehensä luokse. Kirjeessään 2.11.1921 hän puhuu lähdöstään Ehrenburgille: *"Tiesin, että Riikaan meno, odottaminen siellä ja viisumien saaminen maksaa 10 miljoonaa ruplaa.*

Kaikki on nyt minulle samantekevää. Olen myynyt Serjozan turkin, antiikkisen kattokruunun, kirjojani. Olen saanut valtavalla työllä kokoon 4 miljoonaa. Teidän täytyy ymmärtää minua. Minä en pelkää nälkää enkä kylmyyttä, vaan riippuvuutta. Minulla on tunne, että ihmiset ovat lännessä kovempia kuin täällä.

Täällä on rikkinäisiä kenkiä - köyhyyttä, siellä se on häpeä. Muistan erään Aljan runon, joka on kirjoitettu 1919:

*Älä ujostele, Venäjän maa,
enkelit ovat aina paljasjalkaisia.
Saappaat on piru itse vienyt,
ja pelottava on nyt se, joka ei ole avojaloin.*

(Saakjants A. 1986,312,313)

Joka tapauksessa lähden, vaikka rahani riittävät vain matkalippuun. Nähtävästi saan pian paperini.

Alja seuraa minua kaikkialle ja lohduttaa optimistisillä ajatuksillaan. Hän on minun ainoa neuvonantajani.

Kotona on kylmää ja kuollutta. Tavarat ovat pakaaseissa. Ratkaisuni on ollut alusta alkaen kuin unta. Se on kuin kansi laatikon päällä tai katto, joka on aina paikallaan.

Ainoa iloni ovat runot. Kirjoitan samoin kuin juon - en niin kuin viiniä vaan kuin vettä. Silloin olen onnellinen ja luottavainen." (Saakjants A. 1986,312,)

Marina sai Ilja Ehrenburgista itselleen ystävän. Tämä auttoi häntä matkavalmisteluissa. Marraskuun lopussa 1921 Marina kirjoitti vielä sielunmessun Aleksandr Blokille sekä muutamia runoja lähtemisestä, ihmisen loputtomasta kulkemisesta, pelastuksesta ja varjelusta.

...

Tarttukaa häneen kiinni! Lujemmin!

Rakastakaa, ja rakastakaa vain häntä!

Oi kuka minulle kuiskaa,

missä kehdossa lepää?

...

Kiskaiskaa hänet! Korkeammalle!

Pitäkää kiinni! Älkää vain päästäkö häntä!

Oi kuka minulle henkäisee, missä kehdossa lepää!

...

1921

(Tsvetajeva M. TOM II 1992b,19,20)

Ennen lähtöä kotimaasta, Marina kirjoitti muutamia todella syvällisiä runoja Serjozalle ja Anna Ahmatovalle. Serjozalle osoitetussa runossa hän vannoo uskollisuutta hautaan saakka:

...

Ei ole mäntyä näin suoraa

kuusikossa vihreässä.

Siksi me yhdessä olemme -

yhdestä kehdosta kotoisin.

Emme me tuhansia kohtaloita -

vaan yhtä varten synnymme.

Kämmentä ja leipää läheisimmiksi

käymme yhteen.
1921
(Tsvetajeva M. TOM II 1992b,77).

Vielä ehti ilmestyä pieni vihkonen, Runoja Blokille 'Стихи к Блоку'. (Saakjants A. 1986,319).

Viimeiset kuukaudet Moskovassa Marinan sielussa eli tyhjiys ja epätietoisuus: Miksi? Miksi? Miksi hän ei voinut asua omassa kotimaassaan, jossa hän oli elänyt kaksi vallankumousta, sisällissodan ja sotakommunismia. Miksi? Kaikkialla haisi liian voimakkaasti veri. Kaikkialla oli nälkäisiä ja onnettomia ihmisiä. Kaupoissa ei ollut mitään myytävää, mutta jos oli paljon rahaa, kaikkea löytyi. Marinalle oli tapahtunut liian paljon, että hän olisi voinut palata menneisyyteen. Hän tunsi itsensä Jairuksen tyttäreksi, jonka Jeesus herätti kuolleista:(Schweitzer V. 1992,283.)

...

Rintani syvyyksistä irti reväisty -
nuoruuteni! Toisen luo mene!...
(Tsvetajeva M. TOM II 1992b,74).

Lähtö. Orpous, kaipuu ja tyhjiys sydämessä Marina kirjoitti jäähyväisensä Moskovalle runossa Kenttä 'Площадь':

Ei kyyhkysille jyviä,
ei hevosille ruohoa,
aukio kuin meri
mutta kiveä pelkkää.

Rannan keinuntaa
... ilkeämpi
torniin älä usko: mastot
turmiollisten laivojen - kaada...
Läkähdy kiveen, rinta...
1922
(Tsvetajeva M. TOM III 1992c,665).

III

24 LÄHTÖ EMIGRAATIOON

Marina sai tarvittavat dokumentit vasta viimeisellä viikolla ennen lähtöä miehensä luokse Tsekkoslovakiaan. Hän tapasi Majakovskin ja kysyi, millaisia terveisiä hän veisi Eurooppaan. Majakovski vastasi: " Sen, mikä on totta täällä."(Saakjants A. 1986,342.)

Tavarat olivat koossa: Kaikki tärkeät käsikirjoitukset, muistoesineet ja hartiahuivi, jonka Marinan isä oli lahjoittanut hänelle viikkoa ennen kuolemaansa. Mitään ei jäänyt, koska vallankumousvuosien aikana kaikki oli joko myyty tai rikkoutunut.

Marina pelkäsi koko ajan, että he myöhästyisivät junasta, koska heidän piti ajaa koko Moskovan läpi Arbatilta Rizkajan asemalle. Kaupungin läpi ajaessaan hän ja Alja tekivät jokaisen kirkon luona ristinmerkin: palaammeko? He jättivät Venäjän 11. toukokuuta 1922.

Moskovasta ei päässyt matkustamaan Prahaan, koska Tsekkoslovakialla ja Neuvostoliitolla ei ollut diplomaattisuhteita. Parhaaksi välietapiksi osoittautui Riika, josta oli helpointa matkustaa Berliinin kautta Prahaan.

Matka Riikaan oli pitkä, ja ensimmäisen kerran Marina ja Alja nukkuivat vasta Riian-Berliinin-junassa. Toukokuun 15. päivänä 1922 he saapuivat Berliiniin. Marina ja Alja lähettivät Serjozalle sähkeen Prahaan, että olivat tulleet perille. Ensimmäinen ystävä, jonka he tapasivat, oli Ilja Ehrenburg. Hän oli Marinaa ja Aljaa vastassa asemalla ja luovutti heille huoneensa siksi ajaksi, kunnes löytäisi näille oman asunnon.

Serjoza lähetti Bogenhardteille kirjelappusen 17.5.1922: "*Rakkaat ystävät - hurraa - Marina ja Alja ovat Berliinissä. Kuumat terveiset S. Efron.*"(Schweitzer V. 1992,285.)

25 BERLIINI 1922

"Tänään toukokuun 15. päivänä olemme vihdoinkin aurinkoisessa Berliinissä - uskomatonta! Ilmasto, ihmiset, kukat, siisteys. Pääasia, ettei yläpuolella ole verisiä uhkapilviä", kirjoittaa Marina Vera Zaitsevalle, jonka luona Alja vietti viimeisen kesän kotimaassa. Ilja Ehrenburg vaimoineen auttoi Marinaa ja Aljaa elämisen alkuun. He muuttivat pieneen hotelliin, jossa heillä oli kaksi huonetta ja parveke.

Elämä Berliinissä oli intensiivistä. Jo neljäntenä päivänä Berliiniin saapumisen jälkeen Marina luki Venäjän kulttuurikeskuksessa omiaan ja Vladimir Majakovskin runoja. Hän tapasi uusia ihmisiä ja sai uusia ystäviä. Parveke oli paikka, jossa Marina istui aamuisin ja katseli aurinkoista katua ja aikaisia kulkijoita. Syntyi ensimmäinen berliiniläisruno Parveke (Schweitzer V. 1992, 286,287.)

Läpi suolaisen kaatosateen
 Piki suudelmien ilkeiden.
 Ja vihan voittamattomaan
 Huokaus: hengittää säkeeseen!

Rutistettu kädessä palloksi -
 Mikä: sydän vai repale Batistinen? Tälle
 haudevedelle
 On nimi: - Jordan.

Kyllä, sillä tämä taistelu rakkauden kanssa
 Ankara ja kovasydäminen.
 Jotta graniitisista kulmakarvoista
 Noustuaan - hengittää kuolemaan!
 1922
 (Tsvetajeva M. TOM II 1992b,202,203)

Marinan sisin etsi ihmistä. Ei kulunut kuin puolitoista kuukautta, kun Marina ystäväystyi Andrei Belyin kanssa. He kuljeskelivat yhdessä pitkin Berliinin katuja, kävivät Aljan kanssa eläintarhassa, ja Marina jaksoi kuunnella Belyitä tunnista toiseen. Hänen läheisyytensä oli rauhoittavaa, kaiken jättämisen ja eron jälkeen.

Kuitenkin Marina oli tässä sielujen ystävyudessa sivustakatsoja, joka piteli toista maan päällä. Marina kunnioitti Belyitä ja ihaili hänen runoilijansieluansa.

"Voi olla, etten ole kenellekään aikaisemmin antanut kaikkea ystävänrakkauttani, niin kuin annoin Belyille - puhtaan ystävyuden tunteen - kävelemällä kadulla hänen vierellään."(Kudrova I. 1991,19-20.)

Kesä oli Belyille vaikea. Hänen piti tehdä monia ratkaisuja yksityiselämässään, ja Marina tarjosi hänelle olkapäänsä ja kuunteli häntä. Kesäkuun 26. päivänä Andrei Belyi kirjoitti Marinalle kirjeen, joka oli osoitettu kuin hyvin rakkaalle ja läheiselle ihmiselle: *"Minun rakkaani, rakkaani, rakkaani Marina Ivanovna. Te olette minulle kuin hiljainen, rakas ääni: tänä aamuna halusin vain tulla luoksenne, katsoa Teitä ja sanoa kiitos. Näinä viimeisinä ja erikoisen vaikeina päivinä Teidän hellä äänenne ja ihmeellinen äänensävyenne kuului minussa. Haluaisin vain nähdä Teidät, puristaa Teitä kädestä ja kiittää kaikesta, mitä Te olette tehneet minun hyväkseni. Kyyhkyseni, rakkaani - minkä vuoksi Te olitte minulle niin hyvä?"*(Kudrova I. 1991,20.)

"Belyin rinnalla tunsin itseni täysin anonyymiksi", kirjoitti Marina. Hän ei ollut Belyille anonyymi, vaan runoilija, jota tämä arvosti ja rakasti. Ero 'Разлука' oli ensimmäinen Marinan runokirja, jonka Belyi luki ja arvosteli. "Luin Teidän kirjanne. Se on rytmisesti selkeä ja johdonmukainen. Teitä voisi nimittää runoilija-laulajaksi."(Schweitzer V. 1992,290.)

Vaikka Marina ei oikein ymmärtänytään Belyin rytmiiikkapohdiskeluja, eikä ollut ihastunut hänen runoihinsa. Marina kuitenkin arvosti Belyin kritiikkiä.

Marinan runot olivat hänen elämänsä partituuri. Hän kirjoitti runoja kuin musiikkia.(Pavlovski A. 1989, 37.)

Serjoza saapui Berliiniin 8.6.1922. Lähes neljän vuoden erossa olon jälkeen perhe oli vihdoinkin yhdessä. Alja oli kuusivuotias, kun he edellisen kerran olivat tavanneet toisensa tammikuussa 1918.

Alja kirjoitti myöhemmin:

"Marina ei halunnut kenenkään ulkopuolisen tulevan asemalle Serjozaa vastaan - vain hän ja minä. Kun me tulimme asemalaiturille, se oli aivan tyhjä: ei tulijoita eikä vastaanottajia.

Kävelimme läpi odotussalin, kävimme tavarasäilön edessä ja ravintolassa, eikä Serjozaa ollut missään. Meillä molemmilla oli uudet vaatteet, varta vasten ostettu isän tapaamisen kunniaksi. Kaikki oli turhaa. Molempien sisimmässä oli täydellinen tyhjyys odotuksesta ja tapaamisesta, jota ei tullutkaan. Yhtäkkiä kuului jostakin Serjozan ääni: " Marina, Marinotska!" Jostain toiselta laiturilta juoksi meitä kohti pitkä ja laiha ihminen kädet ojennettuina Marinaa ja minua kohti. Minä en tuntenut isää, koska olin niin pieni, kun olin edellisen kerran tavannut hänet. Muistin hänet aivan toisenlaisena. Marina ja Serjoza halasivat ja suutelivat pitkään. Tapaaminen oli kuin sokki, josta oli vaikea toipua."(Abramovits L. ym. 1992,204.)

Ilja Ehrenburg otti Serjozan vastaan kuin sukulaisen ja järjesti suuren juhlan perheen tapaamisen kunniaksi. Juotiin samppanjaa ja Marina ja Serjoza yrittivät löytää yhteisen kielen ja yhteisen elämisen sävelen. Melkein 29-vuotias Serjoza näytti Marinan rinnalla vielä keskenkasvuiselta pojalta. Hän oli sairastanut koko ulkomailla olonsa ajan.

Serjoza ei ollut kauan Berliinissä, ja Alja tapasi häntä hyvin vähän. Silloin kun hän oli Aljan seurassa, hän oli hyvin hiljainen ja miettiväinen, mutta kuitenkin hellä.(Abramovits L. ym. 1992, 204,205.)

Serjoza palasi Prahaan ja he sopivat, että asuisivat siellä yhdessä. Hänen oli tarkoitus jatkaa opiskeluaan yliopistossa ja saada stipendi, jolla koko perhe voisi elää.

He toivoivat, että Tsekkoslovakian hallitus antaisi avustusta, joka oli tarkoitettu venäläisille emigranteille, erikoisesti kirjailijoille ja opiskelijoille. (Abramovits L. ym. 1992,206.)

Todellinen ilosanoma tuli Moskovasta 27. kesäkuuta, kun Ilja Ehrenburg toi Marinalle kirjeen Boris Pasternakilta. Kirjeessä oli veljen ja ystävän kotoinen ääni. Marina ja Pasternak olivat nähneet ensimmäisen kerran Musagetin aikoihin, kuunnelleet toistensa runoja, mutta jääneet vieraiksi.

Pasternakin kirje oli pitkä ja sekavan soinnukas. Se oli kirjoitettu kuin yhdellä henkäyksellä. Hän asetti Marinan Ahmatovan ja Majakovskin rinnalle: *"Rakas, kultainen ja lahjakas runoilijani..."* (Kudrova I. 1991,36.)

Marina vastasi Pasternakille heti ja lähetti hänelle runojaan. Pasternak tunsi ainoastaan yhden hänen kirjansa – Virstat 'Версты'. Marina luki Pasternakin runokokoelman Sisareni - elämä 'Сестра моя жизнь', joka ilmestyi Berliinissä.. *"... Puristan kättänne Odotan Teidän kirjaanne ja Teitä. M.T."* kirjoitti Marina Pasternakille. (Tsvetajeva M. TOM II 1988c,475.) *"Odotan Teitä"* osoittautui todeksi Marinan ja Pasternakin välillä. He tapasivat toisensa seitsemäntoista vuoden kuluttua.

Parveke ja muutamia muita Berliinissä kirjoitettuja runoja, on omistettu Abram Grigorjevits Visnjakille, Gelikon-nimisen kustantamon omistajalle. Hänen kanssaan Marinalla oli lyhyt, mutta myrskyisä rakkaussuhde. Serjoza tiesi heidän suhteestaan ja palasi siksi niin nopeasti Prahaan.

Berliinissä Marina antoi Gelikonille kustannettavaksi kokoelmansa Epoque, Эпоха', Tsaari neito, 'Царь-Девича' sekä Ammatti, 'Ремесло'.

Andrei Belyi lähti Berliinistä, ystävyys Ehrenburgin kanssa viileni ja suhde Visnjakin kanssa päättyi. Ehrenburg-Gelikon vyyhti oli sietämätön Marinalle ja hän lähti Berliinistä kuin painajaisunesta. Hänen ympärillään oli paljon ihmisiä, mutta ei yhtään läheistä.

Berliinistä lähti aivan toinen Marina kuin se, joka lähes kolme kuukautta aiemmin oli lähtenyt Moskovasta. Hänellä oli vastuu tulevasta elämästä, mutta oli myös toivoa jostakin paremmasta. (Schweitzer V. 1992,295,296.)

26 PRAHA 1922 - 1925

Ensimmäisenä elokuuta 1922 Marina ja Alja saapuivat Prahaan ja asettuivat asumaan pieneen Mokropyn kaupunkiin.

"Talo, jossa asumme, sijaitsee laaksossa. Asunnossa on kolme huonetta, joista yhdessä asumme Marinan kanssa. Täällä asuu seitsemän ihmistä, joista neljä on lapsia. Aika lähellä meidän taloamme on pieni kylä, jossa käymme ostoksilla. Nousemme kahdeksalta aamulla. Marina laittaa aamiaisen, minä petaan sängyt, käyn ostamassa kaupasta maitoa ja haen kaivosta vettä. Aamiaisen jälkeen tiskaan astiat ja äiti alkaa laittaa päivällistä, minkä jälkeen hän rupeaa kirjoittamaan. Minäkin kirjoitan omaa päiväkirjaani. Päivällisen jälkeen lähden kävelyille ja joskus Marinakin tulee mukaani. Iltaisin luen ja piirrän. Yleensä menen aikaisin nukkumaan. Joskus meille tulee vieraita tai Marina lähtee jonnekin.

Serjoza asuu neljä päivää viikossa Prahan opiskelija-asuntolassa ja lukee paljon. Kun hän tulee luoksemme, äiti tekee hänelle ruokaa: keittää muniä, antaa teen sijasta kaakaota ja tekee voileipiä. Isä ei halua syödä, vaikka ruoka on hänelle hyvin tarpeellista. Hän on niin laiha ja väsynyt. Ruoan jälkeen Serjoza opiskelee. Marina haluaisi lähteä hänen kanssaan kävelyille, mutta tämä ei halua. Lähdetään kävelemään metsään, Serjozenka! Lähdetään isä! Marinotska, minä en ehdi, minun täytyy lukea tentteihin. Ettekö todellakaan tule? En Marinotska. No levätkää sitten vaikka hiukan. Hyvä, hyvä, lepään! Me lähdemme Marinan kanssa joko kauppaan tai rakkaille kallioillemme.

Kun Serjoza lähtee takaisin Prahaan, me nousemme jo seitsemältä aamulla. Marina keittää kaakaota ja kananmunia. Minä katan pöydän. Syömmme oikein nopeasti, jos isä lähtee jo 7.20 junalla. Pakkaamme hänen laukkuunsa partaveitsen, saippuan, hammasharjan ja hammastahnan, pyyheliinan, nenäliinoja ja vihkoja.

Saatamme isän junalle. Marina unohtaa melkein aina jotakin kotiin ja palaa takaisin. Silloin me Serjozan kanssa menemme äitiä piiloon.

Kun kuulemme askeleet, murisemme ja mau'umme ja Marina huutaa: Oi, miten minä pelästyinkään! Kiirehdimme askeleitamme. Silta ja sitten asema. Serjoza ostaa lipun ja me istumme odotushuoneen tuolilla. Edestämme menee tsekkiläinen Prahan-Pariisin pikajuna.

Sitten tulee Serjozan juna. Näkemiin Marinotska! Nähdään perjantaina. Näkemiin isä, tulkaa pikemmin. Näkemiin Alja! Ja juna lähtee. Marina ei käy kovin usein Prahassa - kerran tai kaksi kuukaudessa", kirjoittaa Alja päiväkirjassaan tulosta Prahaan ja perheen yhdessäolosta ensimmäisessä Tsekkoslovakian kodissa.(Abramovits L. ym. 1992,220,221.)

Tsekkoslovakian hallitus oli vuoden 1921 alussa avannut virallisesti ovensa venäläisille emigranteille, jotka halusivat lopettaa ennen vallankumousta aloittamansa opiskelut. Venäläiset opiskelijat ja kirjailijat saivat kuukausittain valtiolta avustusta. Marinalla oli oma kirjailija-avustuksensa ja Serjoza sai opiskelijastipendin. Efronin-Tsvetajevan perheyhteisö asui maaseudulla ja Serjoza säilytti itsellään opiskelija-asunnon. Siellä hän sai rauhassa syventyä opintoihinsa. Jokapäiväinen matkustaminen kaupungista maaseudulle olisi ollut liian raskasta. Pääasia oli, että perhe oli taas yhdessä.(Schweitser V. 1992,297,298.)

Berliinissä roihunnut suhde Visnjakin kanssa muuttui vähitellen ironiseksi tunteeksi.

Kivisenä lohkareena harmaana,

Vuosisatojen ajaksi rikottuaan sukulaisuuden.

Ruumiisi sinun - luola

Äänesi sinun.

1922

(Tsvetajeva M. TOM II 1992b,210).

Ensimmäinen Prahan vuosi oli perheelle rauhallinen ja onnellinen, jopa idyllinen. Serjoza luki iltaisin ääneen kerosiinilampun valossa Dickensin tai Gogolin kertomuksia tai molemmat vanhemmat kertoivat loputtomasti improvisoituja tarinoita Aljalle ennen nukkumaanmenoa. (Abramovits L. ym. 1992,228.)

Aamuisin Marina puuhaili keittiössä ja valmisti perheelle aamiaisen. Marina ei juurikaan muuttanut vuoden aikana, mutta Alja kasvoi kuin jättiläismäiseksi virtahevoksi, jonka oli vaikea kannatella käsiään.

Aljalle ensimmäinen huoleton vuosi Tsekkoslovakiassa oli kuin lyhyt lapsuus, josta hän oli aina haaveillut. Marina oli kuin muutkin äidit, jotka huolehtivat lapsistaan ja tekivät kotitöitä. Yhteinen joulukuukausi oli Aljalle suuri lahja. Se oli kuin uni, jonka hän ei halunnut loppuvan.

Vähemmän mukavia asioita, mutta välttämättömiä, olivat Marinan päivittäiset ranskan ja venäjän kielen oppitunnit sekä viikonvaihteessa Serjozan pitämät matematiikantunnit.

Venäläiset emigrantit eivät eronneet toisistaan kovinkaan paljon: ei ollut oikein köyhiä, mutta ei oikein rikkaitakaan. Ihmisten keskinäisissä suhteissa ei ollut kilpailuhenkeä, kaikki toivoivat toisilleen hyvää ja auttoivat toisiaan. Efronin-Tsvetajevan perhe sai muutaman oikein hyvän perhetuttavan. Eräs heistä oli Anna Teskova, jonka kanssa lämmin ystävyys jatkui koko Marinan elämän.

Maaseutuelämässä riitti työtä. Vesi piti hakea kaivosta, pilkkoa puut ja lämmittää liesi. Vaikka kaikki vei paljon aikaa. Elämä oli kuitenkin helpompaa ja onnellisempaa kuin sotavuosina Moskovassa. Marina eli kotiäidin elämää, jota sekä rakasti että vihasi.

Ensimmäisen vuoden aikana Marina kirjoitti 90 runoa, sekä runo-tarinan Nuorukainen 'Молодец', jonka hän yhdisti kirjaan Maalliset tuntomerkit 'Земные приметы'. Hän teki vuoden intensiivisesti työtä, ja vei itse kirjansa Berliiniin julkaistavaksi. Pääsy Berliinin matkaan oli kuitenkin Boris Pasternak, joka oli silloin siellä. Kun selvisi, että

tapaamisesta ei tulisikaan mitään ja Pasternak lähtisi pian takaisin Moskovaan, Marina menetti kiinnostuksen kirjaansa kohtaan. *”Maalliset tuntomerkit –kirja tulee, mutta Te ette. Te olette minulle tarpeellinen, kirja ei”*, kirjoitti Marina Boris Pasternakille.(Schweitzer Mio 1992, 301-304 passim.)

Syyskuun lopulla 1923 Alja alkoi opiskella pienen saksalaisen rajakaupungin kymnaasi-sisäoppilaitoksessa.

Marina ei olisi halunnut Aljan lähtevän. Hän pelkäsi yksinoloa. Aljan lähdettyä kouluun päättyi hiljainen maalaiselämä. Marina muutti Serjozan luokse Prahaan.

Hän alkoi suunnitella tragedian kirjoittamista ja teki ensimmäisiä luonnoksia Theseukseen. Hän keräsi materiaalia, istui kirjastossa ja kirjoitti. Ensimmäisen kerran, monien vuosien jälkeen, hän pystyi suunnittelemaan oman ajankäyttönsä. Kaikki oli onnellista ja tasapainoista, kunnes yhtäkkiä tuli myrsky, joka sekoitti jälleen kerran Marinan elämän.

Nuori kriitikko Aleksander Bahrah osoittautui syväksi ja ymmärtäväiseksi Marinan sielunelämän tuntijaksi arvostellessaan hänen runokokoelmansa Ammatti. Hän sai Marinan sielun palamaan. Bahrah oli tämän sammumaton toive ja haave pojasta, jolla on paikka Marinan sydämessä. Marina tiesi Bahrahista vain, että tämä oli 20-vuotias.(Schweitzer V. 1992, 301-305 passim.)

Spitaalisairaalaista valheen ja ilkeyden

Minä sinut kutsuin ja otin

Aamuruskoihin! Kuolleesta unesta hautakivien -

Käsiin, juuri näihin kämmeniin, molempiin,

Simpukankuoriin - kasvamaan, ole hiljaa:

Helmeksi muutut kämmenillä näillä!

Oi, eivät maksa ei sheikki, ei shaahi
 Salaista iloa ja salaista pelkoa
 Simpukankuoren... Minkäänlaisten kaunokaisten
 Korskeus salaisuuksiin sinuun liittyen

Ei ota sinua omakseen niin, kuin tuo
 Simpukankuoren salainen kokoelma

Käsiä omakseen tulemattomia ... Nuku!
 Salainen ilo minun ikäväni...
 1922
 (Tsvetajeva M. TOM II 1992b,278).

Runo oli kirjoitettu kolmen viikon kuluttua ihastumisesta, eikä siinä ollut enää jälkeäkään äiti-poika -suhteesta. Marinalle oli tärkeää, että hänellä oli kuuntelija, joka ymmärsi häntä ja hänen ajatuksiaan ja tekojaan. *"En tiedä, kuka olette, en tiedä mitään Teistä. Kuitenkin olen valmis puhumaan kanssanne koko sielustani. Minulle on tärkeää, ettette rakasta minua, vaan minun sisintäni, kaikkea, mikä minussa on. Silloin kaikki on toivotumpaa, avarampaa ja ikuisempaa..."*(Kudrova I. 1991,63.)

Kesäkuun 5. Marina kirjoitti: *"Rakastakaa maailmaa minussa, ei minua maailmassa. Minä olen elävä. Teidän ei tarvitse olla runojen ja ihmisen välissä..."*(Kudrova I. 1991,63.)

Viimeisessä kirjeessä oli jo toivomus tapaamisesta. Bahrah ei kuitenkaan halunnut tavata Marinaa. Hän luki vain tämän runoja, joista piti, mutta ei kirjeitä.(Kudrova I.1991,64.)

Päivät ja viikot kuluivat ja Marina kirjoitteli Bahrahille kirjeitä ja runoja:

Näitä kirjeitä ei odoteta,
 näin odottavat - kirjeet.

Sisällä - sana.

Ja onni. Siinä - kaikki.

1922

(Tsvetajeva M. TOM II 1992b,279).

Hänellä ei ollut voimia irrottautua löytämästään illuusiosta. Hän kirjoitti päiväkirjaansa odotuksesta, jota hän nimittää myöhemmin "ilmoitukseksi sairaudesta". Saatuaan elokuun lopussa kirjeen Bahrahilta, hän lähetti tälle "ilmoituksen".

"Pysähtykää sekunniksi ja ymmärtäkää: ei riviäkään, ei sanaakaan kokonaiseen kuukauteen. Mitä minun pitäisi tehdä, kun kaikista maailman asioista tällä hetkellä vain Te olette minulle tärkeä! Ja mitä tapahtuu: keskustelukumppani vaikenee. Minä luotan ihmiseen ja sallin hänelle kaiken. Päähuoleni on aina: elääkö? elävä? siis minun!"

Viimeinen "ilmoitus" Bahrahille 25. elokuuta: *"Olen väsynyt ajattelemaan Teitä. En tunne syyllisyyttä, en ole tehnyt Teille mitään pahaa, en edes ajatuksissani. Tämä on tavallinen tarina. Jätän Teidät täällä metsiin, sateisiin, kirkkojen kupoleihin."* Bahrah ei kadonnut Marinan elämästä. Tällä hetkellä hän vain osoittautui liian lihalliseksi. (Kudrova I. 1991, 65-68, passim.)

Myöhemmin julkaistessaan Marinan kirjeitä, Bahrah kertoo: "Hänelle ei ollut tärkeä itse ihminen, jolle hän pyrki purkamaan tunteensa paperilla, sanoissa ja riveissä juuri sillä hetkellä ja niin kuin hän tunsu. Marina loi ihmiset, joiden kanssa hänellä oli syvät ja läheiset suhteet juuri sellaisiksi kuin halusi, ottamatta huomioon ihmisten todellista luonnetta ja itse ihmistä". (Schweitzer V. 1992, 305.)

Bahrahin lisäksi Marinalla oli uusi ihastus, K.B. Rodzevits - nuorukainen, joka näytti aivan pieneltä tytöltä punaisine poskineen. Hänen kanssaan Marina teki retkiä vuoristoon, joskus Aljakin oli mukana. "Näin lapset ystäväystyivät", kirjoittaa Marina. "Uskollinen nuorukainen, joka oli heti valmis yhteisiin seikkailuihin. Hän tuntee kaikki kasvit ja kertoo niistä minulle ja ruokkii minua pähkinöillä ja marjoilla." (Kudrova I. 1991,70.)

Lokakuussa Marina matkusti Aljan luokse sisäoppilaitokseen. Alja oli koko elämänsä elänyt äitinsä kaikuna. Sisäoppilaitoksessa hän oli alkanut etsiä omaa sisintään ja oli jnään pienessä ajassa muuttunut Marinan silmissä.

Ihastuminen Bahrahiin eli vielä Marinassa, kun hän kirjoitti Aljan luota: *"Ilma, jota hengitän on kuin tragedia. Onko Teillä voimia rakastaa minua loppuun saakka? Ehkä minä en ole elämää varten. Minussa on jatkuva rakkauden palo.*

Minun on paha olla, ymmärrätekö? Olen rikkinäinen ihminen ja Teillä on kuin panssari yllänne."(Kudrova I. 1991,74,75.)

Marina palasi Prahaan 17. lokakuuta. Bahrah oli tavoittamattomissa, mutta K.B.Rodzevits odotti häntä. Syyskuun 22. päivänä Marina kirjoitti hänelle: *"Harlekiini. Näin minä kutsun Teitä. Ensimmäisen kerran rakastan onnellisena ja voi olla, että ensimmäisen kerran etsin onnea, en kadotettua. Haluan ottaa, en antaa, haluan elää, mutta en syöstä kuihuun. Tunnen Teidän voimanne, jollaisia minulla ei aikaisemmin ole ollut vierelläni. Minussa pitää rakastaa sitä, mikä on tärkeintä minussa, mikä on parasta minussa. En ole milloinkaan antanut ihmisille oikeutta valita: kaikki tai ei mitään, mutta kaikki on - kaaos.*

Ihmisen pitää hävittää ihmisessä se, mikä on ihmistä ja löytää se, mikä on tärkeintä lopputuloksen kannalta - ihmisen sielu - minä.

Te Teitte minulle ihmeen. Ensimmäisen kerran aistin taivaan ja maan. Maata ja Teitä rakastin: metsää! Rakastin kaikkea paitsi ihmisen kehoa, joka on kuin seinä, jota vasten iskeydyn. Minulle tulee tuntemus, etten ole nainen, vaan sielu ja henki. Etten ole elävä vaan kuollut. Rautatieasema."(Kudrova I. 1991,79,80.)

Bahrah oli Berliinissä ja K.B.Rodzevits oli vierellä. Rodzevits, joka tapasi kesällä 1982 Viktoria Schweitserin, kertoo: *"Meidän välimme olivat vilpittömät, ja me olimme onnellisia yhdessä. Onni oli vain lyhytaikaista."*(Schweitser V. 1992,310).

Rakkaus Rodzevitsiin synnytti kaksi loistavaa runoelmaa Vuoren runoelman 'Поэма Горы' ja Lopun runoelman 'Поэма Конца'. Rodzevits rakasti Marinassa elävää naista ja kieltäytyi näkemästä häntä pelkkänä sieluna. Hän kykeni tuntemaan Marinan ainoastaan partnerinaan. "Minä sanoin Teille: on olemassa sielu. Te sanoitte minulle: "On olemassa elämä."(Kudrova I. 1991,86.)

Mahdollisesti K.B.Rodzevits oli ainoa ihminen Marinan elämässä, jolloin hän tunsi maallisen rakkauden ja sen vuorenhuipun:

Ei petos - intohimo, eikä kuvitelma!
 Äläkä valahtele, - älä vain pitkitä!
 Oi Koska oikein tähän maailmaan ilmestyisimme me
 Rahvaanmiehinä rakkauden!
 1921-1929
 (Tsvetajeva M. TOM II 1992b,437).

"Olin Rodzevitsin kanssa onnellinen. Hänen kanssaan olisin halunnut pojan. Tätä poikaa minä toivon intohimoisesti. Jos Luoja ei anna minulle sitä, Hän nähtävästi tietää, mikä minulle on parasta. Toivon poikaa viimeiseen sekuntiin saakka", kirjoitti Marina Bahrahille Rodzevitsin eron jälkeen.(Schweitzer V. 1992,311.)

...
 Vielä murehtii vuori: edes
 Lapsen kanssa - päästäisi irti Agar.
 ...
 1921-1929
 (Tsvetajeva M. TOM II 1992b,438).

Huolimatta sielunelämän myllerryksistä Marina jatkoi työtään Theseus-tragedian parissa. Lokakuun lopulla Serjoza sai kuulla hänen rakkaussuhteistaan. Aluksi hän ei halunnut uskoa kuulemiaan juttuja ja ajatteli kaiken olevan väärinkäsitystä. Hän ei uskonut, että Marina voisi valehdella. Serjoza tiesi mennessään naimisiin Marinan kanssa, että tämä oli erilainen kuin muut ja että hänen tunne-elämänsä oli erilainen kuin muilla ihmisillä.

Hän oli elänyt Marinan ja Sofia Parnokin suhteen rinnalla ja tiesi Marinan Berliinin-rakkaudet. (Kudrova I. 1991, 90.)

Kaiken hämmingin keskellä Serjoza sai Maxilta kirjeen, jossa hän kertoi äitinsä kuolemasta.

Serjoza kirjoitti Maxille:

"Hyvä, rakas Maxini

Sain hellän kirjeesi jo kauan sitten, mutta minulla ei ollut aikaa vastata siihen. Sinä olet ainoa ihminen, jolle minä voin puhua ajatukseni. Nyt minun on vaikea puhua sinulle, koska en pysty muotoilemaan sanottavaani: Miten sanoa? Miten kertoa?

Max, olen täysin heikko, avuton ja sokea mitä tulee Marinaan. Minulla on tunne, että hän on ajautunut täysin umpikujaan ja minulla ei ole voimia ja mahdollisuuksia auttaa häntä - löytää hänelle ulospääsyä.

Kaikki on kuin kuollutta ja jokainen ulosmenotie voi johtaa turmioon.

Marina on intohimoinen ihminen, enemmän kuin aikaisemmin. Kun hän joutuu himojensa valtaan, hänelle ei ole mikään muu tärkeää. Kaikki on itsepetosta, kuten aikaisemminkin. Kun ihminen vain kuvittelee, niin hän saa myrskyn nousemaan. Tänään hän on epätoivoinen ja huomenna ylihaltioitunut. Rakkaus rutistaa hänen päätään joka hetki.

Kun matkustin Marinan luokse Berliiniin, huomasin jo silloin, ettei minulla ole mitään annettavaa hänelle. Muutama päivä meni hyvin.

Sitten sama kierre alkoi uudelleen. Marinan viimeinen tempaus oli minulle kaikkein raskain, kun konstantinopolilainen ystäväni joutui hänen pilailunsa kohteeksi. Odottamaton lähtöni kotoa sai aikaan valtavan myrskyn.

Sitten tein ratkaisuni, josta kerroin Marinalle: lähdetään kumpikin omille tahoillemme. Kaksi viikkoa Marina käyttäytyi kuin mielipuoli. Hän ei tiennyt mitä tehdä tai mitä halusi. Tänä aikana hän asui ystäviemme luona, ei nukkunut öisin ja

laihtui. Ensimmäisen kerran näin hänet todella epätoivoisena. Loppujen lopuksi hän kertoi minulle, ettei voi elää ilman minua. Epätietoisuus siitä, että hän ei tiedä, mitä minulle tapahtuu tai missä minä olen, ei antaisi hänelle hetkenkään rauhaa. Tiesin, että se oli totta. Voisin olla rauhallinen ja luovuttaa hänet toiselle ihmiselle, jos tuntisin tämän ja voisin uskoa Marinan tämän hoiviin.

Marina halusi kuolla. Maa oli jo kauan sitten pudonnut hänen jalkojensa alta. Hän puhui kuolemasta jatkuvasti. Ja jos ei puhunut, se näkyi kyllä ulospäin. Hän tuli takaisin kotiin kaikkine vanhoine ajatuksineen.

Minun elämäni on loputonta kidutusta. Elän kuin pilvessä. En tiedä, mitä pitäisi tehdä. Jokainen päivä on pahempi kuin edellinen. Rasittavan kiusallista olla kahden.

Joka tunti vaihdan valintaani. Onko Marina minun heikkouteni? Olen liian vanha, jotta voisin olla vahva - ja liian nuori, jotta voisin olla läsnä silloin, kun olen tarpeellinen - ja poissa, kun minua ei tarvita. Tämä on hidasta itsemurhaa. Mitä tehdä? En kirjoita Sinulle Marinan Moskovassa viettämästä elämästä. En halua kirjoittaa siitä.

Sanon sinulle vain, että heti matkustettuani Moskovasta, hän jakoi aikansa monien kanssa. Nyt hän kutsuu heitä naurettaviksi tyhmyreiksi ja roistoiksi. Hän syytti minun sisariani tyttäreni Irinan kuolemasta. Vasta vähän aikaa sitten sain kuulla totuuden, ja nyt minulla on taas läheiset suhteet sisariini. Tähän olen tyytyväinen. Mitä tehdä? Tällainen yhteiselämä ei voi jatkua pitkään tai minä tuhoudun.

Olen rakastanut häntä syvästi ja rehellisesti ja pelkään ainoastaan hänen kuolemaansa. Minulla on lapsuudesta lähtien ollut tunne, että haluan näin, toisin en voi tehdä. Päätäväisyydessä on ollut minun elämänvoimani. Siitä syystä olen nyt auttamattomassa tilanteessa. Nyt tasapainoni on lentänyt piruille enkä pysty tekemään valintaa.

Odotan vain kiihkeästi tulevia päiviä ja kuukausia. Perheen vetovoima vetää minua alaspäin. Yritän kaikin voimin selviytyä tilanteesta, mutta miten ja minne. Kirjoitan tämän kirjeen vain Sinulle. Kukaan ei vielä tiedä tilanteestamme (tai voi olla, että kaikki tietävät)."(Kudrova I. 1991,91,92,93,94,95.)

Kaikesta huolimatta Serjozan kirje kertoo rakkaudesta Marinaan. He olivat eläneet yhdessä jo monia vaikeitakin vuosia, joita ei voi kevyesti heittää pois. Elämälle ei tuntuvan löytyvän minkäänlaista lopullista ratkaisua. Alja eli täysin perheen ristiriitojen ulkopuolella. Hänestä oli kasvanut kaunis ja vapaa nuori neiton. Samanhenkisten ystävien löytäminen oli hänen ongelmansa. Hän oli elänyt aina aikuisten maailmassa ja yhteisen kielen löytäminen samanikäisten kanssa oli vaikeaa. Vähitellen hän sai ystäviä, ja jokaisessa kirjeessään Marinalle hän kertoi uusista löydöistään. Marina pelkäsi Aljan samastuvan liikaa tavallisiin ihmisiin. Se olisi ollut Marinalle valtava katastrofi.

Marina oli aina huolissaan Aljan terveydestä. Kun hän ei saanut omasta mielestään tarpeeksi usein tältä kirjeitä, hän heti kirjoitti sisäoppilaitoksen johtajalle: *"Olen syvästi huolissani Aljasta. Jo kahdeksan päivää, enkä ole saanut häneltä kirjettä. Pelkään, että hän on sairas, ettekä Te kerro.*

Luojan tähden, älkää salatko, jos hän on sairas. Kirjoittakaa, mikä häntä vaivaa! Tänään olemme Serjozan kanssa koko päivän vuoron perään käyneet postilaatikolla."(Schweitzer V. 1992,314,315.)

Marina ja Serjoza hakivat Aljan jouluksi kotiin eikä mennyt kauan, kun hän sairastui. Kun Alja tuli kesäloman ajaksi kotiin, hänellä havaittiin varjostuma molemmissa keuhkoissa.

Marina yritti lähettää Aljan Italiaan, mutta matka kuivui kokoon, ja he veivät Aljan Prahahan maaseudulle lepäämään. Syksyllä Alja jäi kotiin ja Marina alkoi taas opettaa häntä ja tämä puolestaan auttoi Marinaa kotitöissä.(Schweitzer V. 1992,315.)

Marina kirjoitti Konstantin Rodzevitsille jäähyväisrunon:

Sinä, joka rakastit minua tosilla valheilla,
ja totuuksillasi valheellisilla

sinä, joka rakastit minua yli kaiken
välimatkan! Yli rajojen!

Sinä, joka rakastit minua kauemmin kuin
kaikki aika, silmäiset minua kerran!
etkä rakasta minua yhtään enää,

viidellä sanalla sanottuna: se on totuus.
1923

(Helin H. 1997,57).

Tuliko lyhyestä rakkaudesta katkera hautakirjoitus, vai oliko se vain runollista liioittelua?

Kaikista ihastuksista ja rakkauksista huolimatta tärkein ihminen Marinalle oli oma aviomies, jonka kanssa hän oli luvannut olla koko elämänsä. Syksy ja talvi 1923-24 olivat Serjozalle vaikeimmat. Hänen roolinsa kiihkeän ja lahjakkaan runoilijan vierellä ei ollut helppo.

K.B.Rodzevits kertoo vuonna 1982 Veronika Losskajalle: "Marina Tsvetajevalla oli valtava elämänkaipuu, alkuvoimainen rakkaus luontoon. Hänessä oli kaikki alkuvoimaista. Hän oli täynnä elämänrakkautta. Me ihastuimme toisiimme heti. Se oli rakkautta ensi silmäyksellä. Se oli valtava tunne. Toista samanlaista rakkautta minulle ei ole sen jälkeen ollut..."(Losskaja V. 1992,86-88, passim.)

1970-luvulla K.B.Rodzevits keskusteli tuttavansa Vera Trailin kanssa suhteestaan Marinaan:

- Hyvästelin Marinan Prahassa, ja kahden vuoden kuluttua menin naimisiin Maria Sergejevna Bulgakovan kanssa Pariisissa.

- Mutta miksi te erositte? Marinahan rakasti sinua.

- Rakasti? En tiedä. Minä en ollut hänelle elävä ihminen.

Olin ja elin vain hänen kuvitelmissaan. Sinähän tiedät, millainen mielikuvitus hänellä oli? Hän oli luonut minusta itselleen sellaisen sankarihahmon, joka minä en halunnut olla. Ja sitä paitsi, Serjoza oli minun ystäväni. En voinut pettää häntä ja häpesin suhdettani Marinaan."(Kudrova I. 1991, 103,104.)

Kun Konstantin Rodzevits meni naimisiin Pariisissa kesällä 1926, Marina antoi hänelle häälahjaksi pienen käsinkirjoitetun kirjasen Vuoren runoelman 'Поэма Горы' - runoja heidän rakkaudestaan.(Kudrova I. 1991,104.)

...

anna minun surusta laulaa,
surusta, joka on vuoreni!

...

tuo vuori halusi neitseellisiä
huulia, häämenoja

tuo vuori vaati.

...

- Ota minut! Olen sinun...

1924

(Helin H. 1997, 59,61.)

Lähtö Prahasta alkoi vähitellen kypsyä Marinan ja Serjozan mielessä. Serjoza valmistui yliopistosta ja heidän piti alkaa miettiä tulevaisuutta. Stipendin saaminen loppui kolme kuukautta valmistumisen jälkeen ja Serjozan olisi pitänyt löytää Prahasta työtä.

Kesällä 1924 perhe muutti ensin Prahan esikaupunkiin Jilovisteen ja myöhemmin Venoryyn, jossa he asuivat siihen asti, kunnes muuttivat kokonaan pois Tsekkoslovakiasta.

Marinan elämään tuli uusi odotus - hän oli raskaana. Tällä kertaa hän oli aivan varma, että hän odottaa poikaa. Lähdettyään Venäjältä Marina sanoi ystävälleen Irinan kuoleman jälkeen:

Meille tulee ehdottomasti vielä poika. Vuoden kuluttua Venäjältä lähtöni jälkeen minulle syntyy poika ja minä annan hänelle nimeksi Georgi.

- Miten sinä voit tietää, että se on poika? Voi olla, että saat tytön.

- Minä kirjoitan Sinulle, kun aika tulee. Poika oli Marinalle elämän tärkein tapahtuma ja hän eli vain sen odotukselle. (Schweitzer V. 1992,323.)

Anna Antonovna Teskova oli Tsekkiläis-venäläisen ystävyysseuran kulttuuriosaston johtaja. Seura järjesti usein kirjallisuus- ja musiikki-illoja. Melkein heti Marinan tultua Tsekkoslovakiaan, Anna Teskova pyysi tätä pitämään kirjallisuusillan Ednotiin, seuran tiloihin.

Joulukuussa 1924 Marina kirjoitti hänelle ensimmäisen kirjeen. Tästä alkoi heidän elinikäinen ystävyytensä ja kirjeenvaihtonsa.

"Syvästi kunnioitettu rva Teskova

Minun on kahdesta syystä hyvin vaikea vastata pyyntöönne tulla luennoimaan. Ensimmäiseksi, jotta voisin luennoida, pitäisi olla jokin alue, josta tiedän enemmän kuin muut ja tällaista aluetta minulla ei ole. Toiseksi, minä odotan poikaa (ehdottomasti poikaa!) - joka syntyy helmikuussa - ja toukokuusta en voi vielä sanoa mitään.

Olen käynyt Ednotissa muutaman kerran, mutta en ole tavannut Teitä. En tiedä, onnistuuko 14. päivä - junamatka on minulle liian raskas eikä minulla ole edes äitiysmekkoa.

Haluaisin mielelläni tavata Teidät täällä. Jos tulee hyvä sää, voisimme kävellä yhdessä (täällä on ihania paikkoja, joissa kävellä) Jos sataa lunta, voimme istua

sisällä, keskustella ja minä voin lukea Teille runojani. Tutustuisitte samalla tyttäreeeni ja mieheeni.

Terveisiä M. Tsvetajeva

Kirjeen lopussa oli vielä tarkka matkustusohje.(Tsvetajeva M. 1991a,20,21.)

Marinalle syntyi 1.2.1925 poika, sunnuntailapsi. Viikon kuluttua Marina kirjoitti ystävälleen Pariisiin: *"Jo kahdeksan vuorokautta olen ollut poikani kanssa.*

Kasvoista hän muistuttaa minua: suora nenä, pitkänmuotoiset ja kapeat silmät (silmäripset ja kulmakarvat ovat vielä valkoiset), ilmiselvästi minun suuni ja muutenkin tullut Tsvetajevoihin. Muistatteko, Te ennustitte pojan muistuttavan minua, jos sellainen tulee? - Niin tapahtui. Tytär on taas aivan isänsä näköinen."(Schweitzer V. 1992,325.)

Pojasta tuli heti Marinan silmäterä, eikä kukaan muu ihminen merkinnyt hänelle yhtä paljon.

Häntä alettiin kotioloissa nimittää Muriksi, ja se jäi hänelle pysyväksi nimeksi. Murin syntymän aikoihin puhuttiin, että Serjoza ei olisikaan lapsen isä. Isäksi sanottiin K.B. Rodzevitsia, jonka kanssa Marinalla oli kiihkeä rakkaussuhde. Jopa Serjoza kysyi: "Eikö hän olekin minun näköiseni?" (Turtsanskaja A. LG no 9 1992,7) Marina itse väitti, että lapsi ei voinut olla kenenkään muun kuin Serjozan.

Marinalla olisi pitänyt olla kodinhoitaja vaikean odotusajan ja synnytyksen jälkeen. Alja auttoi häntä, vaikka oli itsekkin vielä lapsi. Marina sai lahjoina vauvantarvikkeita, joita he eivät olisi voineet itse ostaa. Muun muassa emigranttilehden Volja Rossijan 'Воля России' toimitus lahjoitti Murille vaunut, jollaisia Aljalla ja Irinalla ei ollut. Elämän raskaudesta huolimatta Marina oli onnellinen pojastaan, jota hän oli toivonut koko avioliittonsa ajan.

Murin nimestä tuli erimielisyyksiä. Serjoza halusi ehdottomasti, että Murista tulee Georgi, kuten oli sovittu. Marina halusi kuitenkin tehdä hänestä Boriksen, Pasternakin mukaan. Ristiäiset olivat 6. kesäkuuta - Puskinin syntymäpäivänä. Pojasta tuli Georgi.

Valtavasta odotuksesta huolimatta Mur ei tuonutkaan Marinalle toiveen täyttymystä ja rauhaa. Toisin kuin Aljalle, hän ei kirjoittanut Murille runoja, vaan alkoi kirjoittaa lyyristä satiiria Rotanpyytäjistä 'Крысолов'.

Prahan vuosina Marina eli kirjallisissa piireissä. Hänellä oli tuttaviasuhteita eri lehtien toimituksiin, ja hän osallistui kirjailijaliiton toimintaan sekä esiintyi kirjallisuusilloissa.

Volja Rossii 'Воля России' julkaisi melkein joka numerossa Marinan runoja ja proosaa. Pariisissa ilmestyvä lehti Poslednie Novosti 'Последние новости' julkaisi runotarinan Nuorukainen 'Молодец', joka sai hyvät arvostelut kriitikko Vladislav Hodasevitsiltä. (Kudrova I. 1991, 109.)

Sen sijaan emigranttikriitikko Georgi Adamovits ruoski Marinaa arvosteluillaan ja sanoi, että kokoelma on kauttaaltaan paperinmakuista, melkein kelvotonta roskakirjallisuutta alusta loppuun saakka. Kuka on Marina Tsvetajeva? Mitä sanoa hänen viimeisistä runoistaan: sanahelinää, huudahduksia.

Mark L. Slonim, joka oli aikakauslehti Volja Rossijan pääkriitikko, uskoi Marinaan kirjailijana. Hänen mielestään Tsvetajeva edusti parhaimmillaan Venäjän emigranttikirjailijoita. Hänen tuotantonsa oli kuin yhteenveto venäläisen kirjallisuuden kasvusta vallankumouksen jälkeen. Slonim vakuutti, että Tsvetajevan runouden paatos ja liike ovat äärimmäisen tunnusomaisia koko kymmenluvulle. (Schweitzer V. 1992, 330, 331.)

Marina kuului Arkki, 'Ковчег'- nimiseen toimituskollegioon, johon kuuluivat myös professorit S.V. Savadski ja V.F. Bylgakov. He lukivat lähetettyjä käsikirjoituksia ja yhdessä ratkaisivat niiden kohtalot.

Arkki julkaisi Marinan Lopun runoelman 'Поема Конца'.

...

Minä en tätä halunnut.
En halunnut.(haluaminen
se on ruumiitten asia, mutta me olemme
toisillemme tästä lähtien

sieluja...) Mutta sitä ei hän sano.
(Junan lähtöhetkellä, sinä ojennat
naisillesi, kuin maljan,
surullisen kunnian olla
se joka jättää...)

...

Rakkaus, se merkitsee sidettä.
Mutta meillä kaikki ovat erillään: suut ja elämä.
(Pyysinhän minä sinua: älä turmele
tuota salaista, läheistä hetkeä,

tuota hetkeä huipulla vuoren,
ja intohimon.
Rakkaus kaikkien lahjojen
Viskaamista nuotioon, ja aina turhaan!)

1924

(Helin H. 1997, 75,76)

Marina halusi jo lähteä Tsekkoslovakiasta, vaikka olikin aktiivisesti mukana Prahan kirjallisuuselämässä. Tsekin kieli ja kulttuuri jäivät hänelle vieraiksi. "Minun järkeeni ei mene tämä kieli enkä opi puhumaan sitä. Vaikka puhunkin jonkin verran, kukaan ei ymmärrä minua", hän sanoi.(Schweitser V. 1992,336.)

Marina halusi muuttaa Pariisiin. Siellä hän näki uusia mahdollisuuksia kirjailijapiireissä ja siellä runojen julkaiseminen on helppoa. Pariisi oli myös

venäläisen kirjallisuuselämän keskus. Siellä ilmestyi sanoma- ja aikakauslehtiä, joissa oli jo julkaistu Marinan tuotantoa ja joihin hänellä oli suhteita. Hänet tunnettiin siellä kirjailijana. Pariisissa oli mahdollista pitää myös kirjallisuusiltoja, joita Marinalta oli pyydetty jo edellisenä syksynä.

Olga Tsernova-Kolbasina, joka oli Murin kummi, kutsui heidät asumaan luokseen. Yhteisasuminen ei miellyttänyt Marinaa, mutta muutakaan ratkaisua ei ollut.

Syyskuussa 1925 muutto Pariisiin oli jo ratkaistu. Marinalla oli tunne, että hän lähtisi vain vierailulle, ei kokonaan asumaan. Mark L. Slonim auttoi häntä muuttojärjestelyissä sekä viisumi- että raha-asioissa. Hän lupasi myös pitää huolta Serjozasta, joka jäi Prahaan vielä kolmeksi kuukaudeksi. (Kudrova I. 1991, 108,109,110.)

Prahaan jäi hyvin läheinen ystävä Anna Teskova, luonto ja monet rakkaudet. Marina matkusti Pariisiin, että olisi jotakin, mitä ikävöidä ja mistä kirjoittaa.

27 PARIISI 1925 - 1939

Marina muutti lapsineen Ranskaan 1. marraskuuta 1925. He asuivat Pariisin keskustan ulkopuolella sijaitsevalla työläisten asuntoalueella, jossa oli mm. kaupungin teurastamo. Paikka oli meluinen ja likainen, mutta muutakaan asuntoa ei ollut. Olga Tsernova-Kolbasina majoitti heidät omaan asuntoonsa, jossa eli kolmen tyttärensä kanssa. Teurastamon lisäksi alueen vierestä kulki rautatie sekä suuri valtatie, jolla oli koko ajan vilkas liikenne. Vieressä oli Saint-Denisin likainen kanava. Puisto, jossa voisi lasten kanssa kävellä, oli puolen tunnin päässä asunnolta. Tsvetajevat saivat kolmen huoneen asunnosta itselleen yhden huoneen. Itse asunto oli melkein uusi: oli keskuslämmitys, kaasuliesi ja kylpyhuone. Sellaisessa ylellisyydessä Marina ei ollut pitkään aikaan elänyt.

Tuon ajan Pariisi oli Marinalle tuntematon. Oli metro, autot, valtava melu ja saasteet. Kaikki ne haaveet, jotka hänellä oli, haihtuivat heti ensimmäisten päivien jälkeen. Hän kirjoittaa eräässä kirjeessään: *"Tätä Pariisia minä en tunne. Se Pariisi, jonka tunsin, kun olin kuusitoistavuotias, oli toinen: se oli meluton ja puhdas. Asuin viisi kuukautta täällä aivan yksin, enkä tutustunut kehenkään. Tunsinko silloin Pariisiin? En.*(Kudrova I. 1991,110,111.) Sopeutuminen Pariisiin ei ollutkaan niin yksinkertaista kuin Marina oli kuvitellut.

Tsernovien perhe-elämä oli kuin suuri poriseva kirjallinen pata: keskusteltiin kirjallisuusuutisista, luettiin ja kuunneltiin toisten kirjoittamia runoja. Marina kirjoitti paljon. Hän oli muuttunut iloiseksi ja huomaavaiseksi muita ihmisiä kohtaan. Ympärillä olevat ihmiset rakastivat ja kunnioittivat häntä. Hän oli kirjallinen esikuva heidän luonaan käyville ystäville. Marinan ja Aljan välit eivät olleet parhaimmat. Marinan mielestä tämä oli laiskistunut, eikä auttanut häntä enää kotitöissä, kuten aikaisemmin. 14-vuotias Alja opiskeli taidekursseilla ja hänestä oli tullut jo itsenäinen nuori nainen.(Schweitzer V. 1992,342.) Vielä ei ollut päätetty, kuinka pitkäksi aikaa perhe oli aikonut jäädä Pariisiin. Serjoza muutti Prahasta ja he asuivat nelisin yhdessä huoneessa.

Huolimatta asumisen ahtaudesta, Marina istui muutaman tunnin joka päivä keittiön pöydän ääressä ja kirjoitti. Tuli ensimmäinen talvi Pariisissa ja Marinan vihkoon ilmestyi vain vaikertelevia säkeitä:

Nuoruus - rakkautta
 Vanhuus - pysyttelemistä lämpimänä:
 ei koskaan ole aikaa - olla,
 mitään ei voi - tehdä.
 Olisi vaikka komero -
 kunhan vain ilman muita!
 Kraanat - vuotavat,
 tuolit - rämisevät...
 1925-1926
 (Kudrova I. 1991,114.)

Marinalla ei ollut mitään muuta toivomusta, kuin saada oma huone ja oma kirjoituspöytä, jonka ääressä voisi rauhassa kirjoittaa.

Runoilija Elizaveta Tarahovskaja kysyi kerran Marinalta, ikävöikö tämä kotimaahan. Marina vastasi, että hänen kotimaansa on kaikkialla, missä on kirjoituspöytä, tuoli ja puita ikkunan alla.(Belkina M. 1992,125.)

Vuonna 1933 Marina kirjoitti runon omalle kirjoituspöydälleen:

Kirjoituspöytä
 Minun uskollinen kirjoituspöytäni!
 Kiitos siitä, että kuljit
 Minun kanssani kaikki tiet.
 Minua suojelit - kuin arpi.

Minun uskollinen kirjoituspöytäni!
 Kiitos siitä, että juuret

Annettuasi minulle, jotta tulla - pöydäksi,
pysyit - elävänä juurena!

...

1933

(Tsvetajeva M. TOM III 1992c,37,38)

Serjoza jäi pysyvästi Pariisiin, jossa hän toimi prahalaisen lehden 'Своими путями'-lehden toimittajana. Pariisilaiselämä veti Serjozaa puoleensa enemmän kuin Marinaa.

Helmikuun alussa hän kirjoitti V.F. Bulgakovalle: "Minulle on tarjottu hyvin mielenkiintoista työtä, mutta se on vielä salaisuus. Kun kaikki selviää, kirjoitan Teille riemuisan kirjeen. Olen tutustunut täällä kiinnostaviin ihmisiin."(Kudrova I. 1991,121.)

Marina halusi järjestää runoillan, mutta se osoittautui todella työteliääksi. Hänen piti itse järjestää kaikki: tehdä mainokset, painattaa ja myydä liput. Vaikein työ oli salin hankkiminen. Hankalien etsintöjen jälkeen sen luovutti hänelle nuorten venäläisten kirjailijoiden klubi.(Kudrova I. 1991, 115.)

Ensimmäinen runoilta oli valtava menestys ja koko perheen työvoitto. Pariisissa oli paljon venäläisiä emigrantteja, jotka saapuivat kuuntelemaan Marinaa.

Pariisissa ilmestyi myös paljon venäjänkielisiä lehtiä, joissa Marina koko ajan julkaisi runojaan. Oli kulunut kuukausi, kun Serjosa kirjoitti Bulgakoville salaisuudestaan: "*Pariisissa aletaan julkaista kaksi kertaa kuussa ilmestyvää Kulttuuri-lehteä ja minä olen yksi lehden kolmesta toimittajasta.*"(Kudrova I. 1991,121.)

Ensimmäistä venäjänkielistä Virsta-lehden 'Версты' numeroa varten toimituskunnan onnistui hankkia rahaa ja painattaa lehti. Se sai hyvän vastaanoton, mutta lehdestä ei tullut jatkuvaa. Sitä julkaistiin todellisuudessa vain kerran vuodessa eli yhteensä kolme kertaa vuosina 1926 - 28. Marinan kirjoituksia oli joka numerossa.

Marinan toinen runoilta oli ensimmäistä vielä onnistuneempi. Se oli helpompi järjestää, koska venäjänkieliset lehdet mainostivat sitä etukäteen ja kirjoittivat Marinan tuotannosta. Se oli todellinen riemuvoitto, ja arvostelut olivat loistavia.

Serjoza kirjoitti 9. helmikuuta 1926 Prahaan Marinan voittoisasta illasta: *"Ilta oli uskomaton, aivan kuin Saljapinin konsertti. Sali oli täynnä kuuntelijoita, eivätkä kaikki halukkaat mahtuneet sisälle. Osa kuunteli kadulla ikkunoiden läpi Marinan runoja, joita hän luki illan kuluessa lähes sata. Kuuntelijat halusivat aina vain lisää ja lisää runoja."*(Kudrova I. 1991,118.)

Runoillan jälkeen Marina Tsvetajevasta oltiin kiinnostuneita. Ilta osoitti, että tämä oli löytänyt lukijansa. Hän oli onnellinen, ei ainoastaan kuulijakunnastaan vaan siitä, että oli saanut rahaa elämiseen sekä sai mahdollisuuden matkustaa lasten kanssa lepäämään meren rannalle.

Lontoon yliopiston yhteydessä toimivassa Gollegessa venäjän kirjallisuutta opettava Pjotr Svjatopolk-Mirski kirjoitti vuonna 1926 Marinasta neljässä venäläisessä ja yhdessä englantilaisessa lehdessä sekä englanniksi ilmestyneessä kirjassaan "Venäjän kirjallisuuden historia". Marina Tsvetajevan nimi esiintyi pysyvästi hänen muissakin kirjallisuusartikkeleissaan, joissa hän analysoi emigranttikirjallisuutta sekä venäläisen runouden uutta tuloa ja kehitystä. Hän piti Marinan tuotantoa hyvin ihmisläheisenä ja näki siinä yhteyksiä Blokin, Majakovskin ja Pasternakin tuotantoon. Hän oli ensimmäisiä, joka todella arvosti Marinan runouden uuden linjan kasvua, hänen runoutensa syvyyttä sekä runollista puhetta. "Marina Tsvetajeva kasvaa runoilijana jokaisessa uudessa runossaan", hän kirjoitti.(Kudrova I. 1991,126,127.)

Maaliskuun 10. päivänä Marina matkusti yksin Svjatopolk-Mirskin kutsumana Lontooseen, jossa hänelle oli järjestetty kirjallisuusilta. Siellä hän sai elää vain itselleen ja runoudelle, ilman kotitöitä ja huolia. Kirjallisuusillassa Marina luki omia ja Pasternakin runoja.(Kudrova I. 1991,127.)

Lontoossa Marina kirjoitti ison artikkelin Osip Mandelstamin kirjasta Ajan kohina, 'Шум времени'. Kirja ei kauttaaltaan miellyttänyt Marinaa, ja hänen mielestään kirjan muutammat osat olivat moraalittomia. Erikoisesti Marina oli vihastunut Mandelstamin tavasta kirjoittaa valkoisesta liikkeestä ja valkoisten vapaaehtoisarmeijasta, jossa Serjoza oli ollut palveluksessa. (Schweitzer V. 1992,347,348.)

Marina vietti aikaansa Lontoossa lehtimiesten ja kirjailijoiden seurassa. He kuljeskelivat kaduilla, söivät ravintoloissa ja keskustelivat kirjallisuudesta. (Kudrova I. 1991,128.)

Maaliskuun 24. 1926 Marina kirjoitti Lontoosta Anna Teskovalle:

"Rakas Anna Antonovna!

Terveisiä Teille ja teikäläisille Lontoosta, jossa olen ollut jo kaksi viikkoa. Tämä on ensimmäinen lomani kahdeksaan vuoteen. Nautin.

Huomenna palaan takaisin Pariisiin. Lähdän mielelläni kotiin perheeni luo, mutta on sääli jättää Lontoo näin pian. Tämä on ihmeellinen paikka: ihmeellisiä puistoja, ihmeellisiä koiria, ihmeellisiä kissoja, ihmeellisiä kaakeliuuneja ja ihmeellinen englantilainen museo. Ihmeellistä on myös kummallinen kylmyys, joka nousee mereltä. Kaikki on niin erilaista kuin Pariisissa tai Prahassa. Kirjoitin täällä suuren artikkelin. Täällä kirjoitin sen viikossa, mitä kotona kirjoittaisin puolitoista kuukautta. Sydämelliset terveiset Teille ja teikäläisille.

Rakastan ja muistan.

M.T. (Tsevetajeva M. 1991a,31).

Maaliskuun lopussa hän palasi takaisin Pariisiin. Huhtikuussa Marina matkusti yhdessä lasten kanssa Vendéen, Ranskan länsirannikolla sijaitsevaan St. Gillesin kalastajakylään, josta hän vuokrasi pienen kaksihuoneisen talon meren rannalta. Vesi piti hakea kaivosta ja Mur sai opetella kävelemään pihamaalla. Elämä oli

yksinkertaista ja ilman mitään suurempia tapahtumia. Marinalle oli tärkeitä kaivo, maitokauppias ja tuuli. Tärkein oli tuuli. (Kudrova I. 1991,129,130.) Vaikka Marina lepäsi, hän koko ajan myös kirjoitti.

Vendén luonto oli väritön ja karu: meri, paljaita kalliota, piikkipensaita, hiekkavalleja ja kitukasvuisia viinirypäleitä. Rannikko oli kuin kapina isänmaalle, vastakohta Tarusalle, Koktebelille, Mustallemerelle ja Venäjän luonnolle. Kuitenkin siellä oli jotakin sellaista pehmeyttä ja mukavuutta, jota ei löydy kaupungista: luonnollinen elämänrytmi, jossa aika pysähtyy ja luonto sanelee koko elämänjärjestyksen.

Luonnosta tuli Marinalle sankari, mutta merestä ei hänen ystäväänsä. Kuitenkin hän rakasti yli kaiken Puskinin runoja Merelle, ja meriteema toistuu usein hänen omissa runoissaankin. Marinalla oli Vendéssä "olemisen kanssa rakkaussuhde", kuten hän kirjoitti. "Olla olemassa on yhtä kuin olla rakastunut." (Kudrova I. 1991,130-132, passim.)

St. Gillesissä olon aikana Marinan artikkeli Runous ja kritiikki julkaistiin Blagonamerennyj-aikakauslehdessä 'Благонамеренный'. Artikkelin sai aikaan valtavan myrskyn. Hän kirjoitti 9. toukokuuta 1926 Anna Teskovalle:

"Jo kaksi viikkoa lasten kanssa täällä yksin. S.E. on hyvin varattu uuden Virsta-lehden toimituksessa.

Olkaa hyvä ja lukekaa Runous ja kritiikki -artikkelini sekä Blagonamerennyj numero 2. Se on juuri ilmestynyt ja siinä kriitikot Georgi Adamovits, Mihail Osorgin, Aleksander Jablonovski ja jopa Pjotr Struve tyrmäävät minut yksimielisesti. Itse en ole vielä lkenut arvosteluja.

Laisser dire - hylätkää turhat puheet. Näin on kirjoitettu erään kalastajamökin oven yläpuolelle ja minä itse ajattelen samoin.

Rakas Anna Antonovna, voisitteko hankkia lehdet ja lähettää ne minulle

Marina aavisti artikkelin aiheuttamat reaktiot. Myös kolme johtavaa emigranttilehden kriitikkoa tarttuivat heti omissa artikkeleissaan Runoilija ja kritiikki -artikkelin aiheeseen. Marinan artikkelin sävy oli terävä ja jopa ilkeäkin, mutta asian ydin oli totuudenmukainen ja siksi se herätti kriitikoissa erikoisesti suuttumusta.

Artikkelissaan Marina tuomitsi runoilijat ja kriitikot, jotka tekivät politiikkaa eikä taidetta. Marina itse ei halunnut alistua vallanpitäjien tahtoon tai toimia minkään ryhmän edustajana.

"Minä en kirjoita miljoonille lukijoille, mutta en myöskään yhdelle ihmiselle - enkä edes itselleni. Minä kirjoitan itse asioista, tapahtumista ja minun elämäntiestäni, joka puhuu puolestani."

Sanat aiheuttivat varsinaisen hyökkäyksen Marinaa kohtaan. Jopa hyvänsuopaisena tunnettu kriitikko Mihail Osorgin koki Runoilija ja kritiikki -artikkelissa kirjallista kurittomuutta ja tietynlaista naiiviutta. Kukaan kriitikoista ei itse asiassa huomannut, että tämä kurittomuus, kuten he kirjoittivat, toi luettavaksi - avoimen kirjallisuuden. Marina vei lukijat omaan yksityiseen maailmaansa - salaisuuksien salaisuuksiin, sinne, missä alkaa luomisprosessi - ja sinne, missä itse ihminen on merkityksellinen.

Myöhemmin eräässä artikkelissaan Runoilija ja Marina Tsvetajeva, Osorgin osoitti pitävänsä paljon Marinan runoudesta, ja nimesi hänet parhaaksi venäläiseksi runoilijaksi.

Kriitikko Georgi Adamovitsia pidettiin yleisesti hyvin oikukkaana ja epäjohdonmukaisena kriitikkona. Hän kirjoitti itsekin runoja, mutta huonolla menestyksellä. Tämä nimittikin omassa arvostelussaan Marinaa ironisesti ja halveksuen moskovalaiseksi hienohelmaksi, jolla ei ole minkäänlaista johdonmukaisuutta kirjoituksissaan ja joka kirjoittaa ajattelematta, mitä mieleen tulee. "Adamovits ruokkii itseään minun verelläni", sanoi puolestaan Marina. (Schweitzer V. 1992,354,355,356.)

Pjotr Svjatopolk-Mirski kirjoitti eräässä artikkelissaan 1926: "Ne, jotka eivät ymmärrä tätä aikakautta, eivät myöskään ymmärrä tämän ajan kirjallisuutta eivätkä ajatuksia. Taide on saanut uudet arvot. Kukaan ei moittinut Einsteiniä suhteellisuusteoriasta, vaikka oli itsestään selvää, että se on vaikeasti ymmärrettävä. Me ihmiset emme ole tarpeellisia runoilijoille, vaan runoilijat meille. On mahdollista, että Pasternakin ja Tsvetajevan tuotanto ei heti avaudu tai tule läheiseksi lukijalle."(Kudrova I. LG no 9 1992,13.)

Kriitikko Adamovitsin ympärillä oli piiri pariisilaisia runoilijoita. Yhdessä he panettelivat Tsvetajevaa ja nauroivat hänelle ja hänen tuotannolleen.

Yhtä kaikki - pariisilaiset eivät ymmärtäneet Marinan avointa ja romanttista tapaa kirjoittaa, hänen pyrkimystään kohota jonnekin korkeammalle - jonnekin sinne, mikä on vierasta täällä maan päällä. Hän halusi viedä lukijansa runon maailmaan, runon äärelle.

Ymmärtämättömyys ja epäoikeudenmukaisuus loukkasivat Marinaa. Vaikeuksissa häntä auttoi oma motto: Ne daigne. En alistu. Eikä hän alistunut polemiikkiin, jota hänen ympärillään käytiin. Marinalla oli ymmärtäjä, Anna Teskova, jonka kanssa hän oli vilkkaassa kirjeenvaihdossa. Lisäksi oli liittolainen, ystävä, veli, joka ymmärsi jokaisen hänen äänensävyensä ja jokaisen hänen runonsa - Boris Pasternak.(Schweitzer V. 1992,357,358,359.)

28 BORIS PASTERNAK JA RAINER MARIA RILKE

Menestyksellinen runoilta 1926, uudet ystävät, matka Lontooseen sekä Runoilija ja kritiikki -artikkelin ympärillä käyty kiivas keskustelu täyttivät Marinan elämän. Päätaphtuma kuitenkin hänen elämässään oli tutustuminen kahteen tunnettuun aikalaiskirjailijaan - Boris Pasternakiin ja Rainer Maria Rilkeen. Molempien kanssa alkoi vilkas kirjeenvaihto. Marina ja Pasternak kirjoittivat toisilleen jo vuodesta 1922, mutta huhtikuussa 1926 suhteen sävy muuttui.

Marina kirjoitti 3. helmikuuta 1925 Pasternakille kirjeen, jossa hän kertoi poikansa Murin syntymästä. *"Tiedätekö, mikä kummallinen tunne minulla on sisälläni - kummallinen levottomuus: perheen hoitaminen, Te ja rakkaus. Rakkaus Teihin on kuin villieläin, jota en saa kesyntyntymään. Miten rakkauden voisi riisua ja pistää kaappiin ja unohtaa."*(Belkina M. 1922,144.)

Marina ja Boris Pasternak olivat moskovalaisia ikätovereita ja lähtöisin professoriperheistä. Molempien isät olivat tulleet Moskovaan maaseudulta ja luoneet oman yhteiskunnallisen asemansa. Kummankin äiti oli pianisti ja Anton Rubinsteinin oppilas. Heidän perheensä asuivat myös yhtä aikaa Saksassa vuosina 1904-06, ja saksalainen kulttuuri oli molemmille hyvin läheinen.

Marina oli jo tunnettu moskovalaisissa kirjailijapiireissä. Hänelle runous oli kohtalon antama tehtävä jo lapsuudesta alkaen. Boris Pasternak oli sen sijaan vakavasti antautunut säveltämiselle ja opiskeli sen ohella filosofiaa. Vuonna 1913 hän alkoi kirjoitella runoja muistikirjaansa. Ensimmäiseksi voitokseen runoilijan tiellä hän koki vuonna 1917 ilmestyneen kirjansa Sisareni - elämä, 'Сестра моя жизнь.' Keväällä 1922 Prahassa, hän osti pienen vihkosen Marinan runoja. Virstat I 'Версты I' kokoelman sisältö häkellytti Pasternakin ja hän joutui auttamattomasti sen lumoihin.

Hän luki runot melkein hengittämättä. Kaikki, mistä Marina kirjoitti, oli kuin hänen omaa elämäänsä, hänen sisäistä maailmaansa. Heillä oli kaikki yhteistä - perhe, musiikki - kaikki. (Azadovski K.M. ym. 1990,22,23,24 passim.)

Kevään 1926 aikana Marina ja Pasternak kävivät kiihkeää kirjeenvaihtoa. Maaliskuun 25. päivänä Pasternak kirjoitti Marinalle sekavan kirjeen, jossa hän ei pystynyt erittelemään ajatuksiaan: *"Vihdoinkin olen kanssasi kahden. Minä olen kuin uudesti syntynyt. Pystyn kirjoittamaan ja elämään taas uudelleen. Minä haluan viettää yhden yön kanssasi Marina. Minulla on pakottava tunne puhua kanssasi, halu tietää, mitä toinen runoilija saa aikaan toisessa runoilijassa. Sinä saat minut luottamaan itseeni ja haluaisin kertoa Sinulle kaiken itsestäni.*

Olen ajatellut Sinua, vanhempiamme ja lapsuuttamme. Äidit ja musiikki. Sinä ja minä. Minä jumaloin Sinua, enkä voi erottaa Sinua elämästäni enkä myöskään rakastettua runoilijaamme Rainer Maria Rilkeä. Hän on myös osa meidän yhteistä elämäämme ja rakastaa Sinua yhtä paljon kuin minä.

Marina, olen kiitollisuudenvelassa Sinulle henkisestä elämästäni. Rakastan Sinua syvästi ja loputtomasti ja näen Sinusta unta: onnellista loputonta unta ja yhdessäoloa.

Tiesin, etten voi tavata Sinua, mutta en voi lakata rakastamasta Sinua. Pelkään Sinua ja tunteitani. Sinä olet minun laillinen puolisoni päästä jalkoihin - kuumana tunteena. Kun kirjoitan Sinusta, elämäni on helpompaa.

Sinä olet minun syntymäpäivälahjani ja palkintoni. Elämäni on vaikeaa ilman Sinua. Sinä olet totuus, hyvyys ja mielipahani.

Ihmeellistä, että Sinä olet nainen ja vielä lahjakas. Minkä onnen olenkaan kohdannut elämässäni. Onnen, jota en ole vielä kertaakaan tavannut. Jumaloin Sinua, enkä voi elää ilman Sinua." (Azadovski K.M.ym.1990,51,52,53,56.)

He odottivat kärsimättömästi hetkeä, jolloin voisivat tavata. Se siirtyi tältä keväältä, koska Marina oli lähdössä lasten kanssa meren rannalle St. Gillesiin. Oli mahdotonta suunnitella mitään yhteistä. He toivoivat tapaavansa myöhemmin Sveitsissä, jossa Rainer Maria Rilke asui.

Boris Pasternak kirjoitti Marinalle 8. toukokuuta: *"Olen onnellinen ja luottavainen. Miten vaikea onkaan kirjoittaa! Minä olen kokonaan sinun, Marina - kaikkialla - kaikkialla. Minä kuljeskelen ympärilläsi, ja minun ääneni on sinun luonasi joka hetki."*(Azadovski K.M. ym. 1990,79.)

Pasternak oli Marinan elämän merkittävimpiä ihmisiä ja ihmissuhteita. *"Rakastakaa maailmaa minussa, ei minua maailmassa"*, Marina kirjoitti Pasternakille, kuten hän kirjoitti vuonna 1923 Bahrahille. *"Minulle on tärkeää, ettette rakasta minua vaan minun sisintäni."*(Kudrova I. 1991,157,158.)

Marina kirjoitti Pasternakille 22. toukokuuta:

"Boris!

Olen auttamattomasti tämän maailman ulkopuolella. Minä muutan ja muutun ja kuljetan koko ajan mukani kaikkia kadotettuja varjoja, intohimojani, joita en voi tyrehdyttää. Myrkytän kaiken, mikä minussa on. Koko elämäni on kuin ulkoa opittu rooli. Sinä et tiedä mitään minun elämästäni, etkä opi tietämäänkään mitään kirjeitse. Minä pelkään puhua elämästäni ääneen, pelkään kirjoittaa siitä. Nähtävästi minä en voi olla täysin vapaa ja avoin sekä riippumaton toisten mielipiteistä ja ajatuksista.

Ehkä minä kuitenkin voin antaa toisille sitä, mikä heille on tarpeellista. Voisin kirjoittaa, niin kuin sinä kirjoitit itsestäsi: rakastaa, rakastaa, rakastaa. Minä en saa siitä mitään nautintoa. Nimi ilman sukunimeä ei ole mitään, Nimi tarvitsee nimen. Sinulle avautui Amerikka hyvin, ja se Amerikka olin minä. Ei, minä en tahdo mitään sellaista.

Mitä me tekisimme, jos eläisimme yhdessä? Lähtisimmekö tapaamaan Rilkeä? Minä voin kertoa Sinulle, että hän ei tarvitse mitään eikä ketään. Rilke on erakko. Minulla ei ole mitään antaa hänelle. Me emme ole hänelle tarpeellisia. Siinä hän on oikeassa.

*Koko elämän halusin olla kuin kaikki,
Mutta maailma, omassa kauneudessaan,
Ei kuunnellut minun ruikutustani
ja halusi olla - kuin minä.”
1926
(Azadovski K.M. ym. 1990,107,108.)*

Koska kirjeiden tulo Moskovasta Pariisiin ja päinvastoin kesti lähes viikon, jokapäiväinen kirjeenvaihto ei tietysti antanut vastauksia kysymyksiin, joita he tekivät toisilleen. Siksi kirjeissä ei ollut jatkuvuutta vaan aiheet muuttuivat päivittäin, ja joskus myöhemmässä kirjeessä saattoi olla vastaus aikaisempaan.

Kirjeissä roihusi valtava rakkaus. He ymmärsivät toisiaan yli rajojen ja tunsivat kirjeissään tavatonta läheisyyttä ja yhteenkuuluvuutta. Kaksi kertaa heidän piti tavata toisensa Berliinissä, mutta Pasternak joutui molemmilla kerroilla yllättäen palaamaan Moskovaan. Seuraavana kesänä 1925 heidän piti tavata Weimarissa, Goethen kaupungissa, mutta sekään ei onnistunut, koska Marina lähti lastensa kanssa lomalle. Vuonna 1926 he aikoivat tavata Rilken, mutta tämä ehti kuolla vuoden viimeisenä päivänä.

Tuli, joka heidän välillään oli, synnytti runoja, kertomuksia ja kirjeitä sekä toivon tavata vielä jossakin elämänvaiheessa. Kysymys oli vain siitä, missä ja koska? Molemmilla oli perheensä ja lapsensa.

Boris Pasternak kirjoitti 23.toukokuuta 1926 Marinalle: *"Minulla on sinulle pyyntö. Älä ole pettynyt aikaisempaan elämäni. Anna minun uskoa, että sitä ilmaa, jota hengitämme, me hengitämme yhdessä ainaisesti. Minulla on tunne, että hylkää minut, ja kuitenkin mitään ei ole muuttunut välillämme."*(Azadovski K.M. ym. 1990,109,110.)

Samana päivänä Marina kirjoitti Pasternakille:

"Olen sinun kanssasi nyt Vendéessä, toukokuussa. Tiedätkö Boris, että on yksi asia, josta en pidä - MERI! Voin vain haaveilla siitä, katsella sitä - en enempää. Voin katsella sen ääretöntä ja lakkaamatonta liikehdintää. Meren äärellä olen voimaton. Meri on kuin diktaattori, joka sanelee kaiken ja on täynnä itseään. Kun kävelen meren rannalla, minulla on tunne, että aallot haluavat nielaista minut.

Vain kalastajat ja merimiehet voivat rakastaa merta, vain he ymmärtävät sitä. Minun rakkauteni mereen on valhetta. Merelle en ole edes matkustaja vaan kesävieras. Merta rakastava kesävieras.

Rilke ei kirjoita minulle. En ole tarpeellinen hänelle ja se tekee minulle kipeää. Minulle rakas Saksa ei ole mitään ilman häntä. Oi Boris, kerro miksi?

Rakastan sinua. Rilke on kaikki, mitä on sinussa ja sinun valtavassa joessasi - en halua sanoa meressäsi. Ikävöin sinua hyvin paljon.

M.T. "(Azadovski K.M. ym. 116,117.)

St. Gilles, 25.5.1926 tiistai

"Boris, yhtäkkiä minulle selvisi, mitä meri minulle merkitsee. Se on kuin lapsuudessa koettu ensirakkaus, ero, toivo uudesta kasvamisesta ja rakkauden muuttumisesta. Rakkaus ja meri ovat identtisiä, alati muuttuvia elementtejä. Odottamaton autuus, joka unohtuu melkein heti kun sen on kokenut. Kirjoitin sinulle meren rannalla: on asioita, joista voi pysyvästi luopua: MERI JA RAKKAUS. Tiedätkö Boris, nyt kun kävelen meren rannalla, meren aallot mielitelevät minua avoimesti. Meri on kuin yksinvalti, se kuuntelee vain sitä, joka sitä miellyttää. Mutta vuoret ovat kiitollisia, jumalallisia. Oletko saanut Vuoren runoelmani? (Поэма Горы) Ne on kirjoitettu ääneen luettavaksi. Lue ne ääneen.

Häiritsekö sinua, kun kirjoitan sinulle niin usein? Tahdon puhua kanssasi koko ajan.

M.T. "(Azadovski K.M. ym. 1990,120,121.)

26.5.1926 keskiviikko

"Päivää Boris. Kello on kuusi aamulla, ja olen jo juossut kaivolle: (kaksi erilaista iloa: tyhjä ämpäri ja täysi ämpäri) olen kohdannut koko kehollani tuulen ja tervehtinyt sinua samalla.

Tiedätkö, että minulla on runo sinulle. Tässä osa siitä:

...

*- Meri - taivaana sinusta totun pois
 Kuin salaisessa säkeessä -
 Jokin salainen vihellys
 - Silmä! - Valona sinun luoksesi jakaudun,
 häviän. Ikävänä kitaran koskettimille
 virittäydyn...*

Boris, Rilkeellä on aikuinen tytär ja 2-vuotias tyttärentytär Christina. Rilke meni jo nuorena naimisiin, mutta on eronnut. Hän kirjoitti, että minun runojani on vaikea lukea ja ymmärtää. Kymmenen vuotta sitten hän luki Ivan Aleksandrovits Gontsarovin Oblomovia ilman sanakirjaa. Mikä menetys hänelle, ettei hän pysty lukemaan runojani. Tällä hetkellä koen hänet ulkomaalaiseksi, vaikka ennen koin hänet enemmän venäläiseksi kuin saksalaiseksi. Miten masentavaa. Rilken pitäisi ymmärtää, että on erilaisia maailmoja ja arvostuksia.

.....

Mitä sinä haluat vielä kuulla, Boris? Paperi loppuu ja päivä alkaa. Olen juuri tullut torilta. Tänään on juhlapäivä. Ensimmäiset sardiinit olivat myynnissä torilla. Ei mitään purkkisardiineja, vaan ihan oikeita, verkoilla pyydystettyjä.

Tiedätkö Boris, että meri on alkanut kummallisesti vetää minua puoleensa: merkillinen möyryävä uteliaisuus, joka yrittää uskotella itselleen jotakin, mikä ei pidä paikkaansa.

.....

Minä syleilen sinun päätäsi, jonka luulen olevan yhtä iso kuin Ural-vuoristo. Uralin kivet ovat kuin ääni lapsuudesta. Äiti ja isä matkustivat Uralille saadakseen marmoria museota varten.

Missä vietät kesäsi?

No, mitä vielä?

- Kaikki -

Huomaatko, että lahjoitan Sinulle itseni ristiriitaisena!

M."(Azadovski K.M. ym. 1990,121,122,123.)

Varsinainen kohokohta heidän välillään tapahtui kesällä 1926, kun Rainer Maria Rilke aloitti kirjeenvaihdon molempien kanssa.

Boris Pasternak pyysi Marinaa päättämään, matkustaisiko hän tämän luokse Pariisiin vai pitäisikö hänen odottaa vielä vuosi hoitaakseen kaikki asiat kuntoon Moskovassa. Molemmat uskottelivat toisilleen, että voisivat elää onnellisina yhdessä Moskovassa, Weimarissa, Prahassa tai missä tahansa maailman kolkassa.

Marinan ja Boris Pasternakin suhde oli kuin mystinen avioliitto, jossa yhteiset voimakkaat siteet pitivät heitä kiinni toisissaan:

Ei höyhenissä - sulissa

Joutsenen - avioliitto!

Avioliittoja erojen on, erilaisia on!

(Schweitzer V. 1992,363,365.)

"Pasternak on minulle tarpeellinen jokaisena päivänä ikuisuuteen saakka. Kuitenkaan en voisi elää hänen kanssaan, koska rakastan häntä liian paljon." Tapaamisemme olisi katastrofi", kirjoitti Marina Anna Teskovalle.(Kudrova I. 1991,159.)

Rainer Maria Rilke oli Marinalle elämän lahja Pasternakilta. Kun Pasternak kuuli isältään, että Rilke tunsi hänet ja luki hänen runojaan, Pasternak kirjoitti Rilkelle kirjeen. Rilke oli runoilija, jota hän jo nuoruudessaan oli jumaloinut. Kirjeessä Pasternak kertoi Pariisissa asuvasta venäläisestä runoilijasta Marina Tsvetajevasta, jolla oli Jumalan antamat kirjailijan lahjat. Pasternak lähetti Rilkelle Marinan osoitteen ja pyysi tätä lähettämään hänelle kirjojaan: *"Marina Tsvetajeva kuuluu samalla tavalla Teidän elämäänne kuin minä. Hän rakastaa Teitä yhtä paljon kuin minä. Teidän täytyy ehdottomasti tutustua häneen."*(Kudrova I. 1991,160,162.)

Toukokuun alussa Marina sai kirjeen Rilkeltä. Näin alkoi heidän ystävyytensä ja kirjeenvaihtonsa.

Val-Mont 3. toukokuuta 1926

"Rakas runoilijatar,

Boris Pasternak lähetti hyvin lämminhenkisen kirjeen, jossa hän kertoi Teistä. Kaikki se, mitä hän kirjoitti, herätti minussa tunteen, että olemme jo kauan tunteneet toisemme. Lähetän Teille tässä lahjaksi kaksi kirjaani.

Viime vuonna vietin kahdeksan kuukautta Pariisissa venäläisten ystävieni luona, joita en ollut tavannut lähes 25 vuoteen. Miksi me emme tavanneet Marina Ivanovna Tsvetajeva? Nyt, saatuani Boris Pasternakin kirjeen, uskon, että tapaamisemme olisi meille molemmille suuri ilo. Onnistuukohan meidän joskus toteuttaa se?"(Azadovski K.M. ym. 1990,83,84.)

Kirje Rilkeltä oli Marinalle kuin suuri ihme. Kun Pasternakissa Marina löysi oman itsensä, oli Rilke yksi hänen jumalistaan: saksalainen Orfeus - ei ainoastaan runoilija, vaan runon sielu. Marinan elämä pysähtyi molempien runoilijoiden tapaamisen odottamiseen.

Jo ensimmäisessä kirjeessään Rilkele Marina oli kuin vanha ja rakas ystävä. Ei ollut mitään, mistä hän ei olisi voinut avoimesti kirjoittaa ja kertoa. Heidän välillään kaikki oli luonnollista ja avointa.

9.5.1926 St. Gilles

"Rainer Maria Rilke!

Saanhan nimittää Teitä näin. Te olette runouden ruumiillistuma ja jo Teidän nimenne - Rainer Maria - on runo. Rainer Maria - se kuulostaa kirkolliselta ja lapsuusajan ritarilliselta nimeltä. Nimenne ei kuulu tähän aikaan, vaan menneeseen tai tulevaan: johonkin kaukaisuuteen. Teillä on nimi, joka kuuluu Teille ja jonka kohtalo Teille valitsi.

Te ette ole minun rakkain runoilijani, vaan luonnonilmiö, joka ei voi olla minun ja jota ei voi rakastaa. Te olette tunne, henki, joka ei ole tavallinen ihminen ja jolla on nimi Rilke. Te olette suurempi kuin runoilija. Te olette sielu, jota minä nimitän Rilkeksi. Te olette minulle rakkainta maailmassa.

Tulemme tapaamaan Teitä ensi vuonna, kun Boris tulee tänne, missä sitten olettekin. En tunne Borista kovin hyvin, mutta rakastan häntä niin kuin rakastan Teitä, vaikka emme olekaan tavanneet toisiamme.

Odotan Teidän kirjojanne niin kuin ukkonen, joka ei ole vielä jyrähtänyt. Tiedätkö, miksi sanon sinulle Sinä ja rakastan Sinua: koska Sinä olet voima, harvinaisinta, mitä maailmassa on.

Luen Sinun kirjettäsi meren rannalla: meri lukee minun kanssani, me molemmat luemme. Eihän sinua häiritse, että meri tietää myös kirjeesi sisällön? Muita lukijoita

ei tule, lupaan sen. Olen liian mustasukkainen Sinusta."(Azadovski K.M. ym. 1990,85,86,87,88.)

Val Mont, Sveitsi 10.5.1926

Marina Tsvetajeva,

Minulla on tunne, että Te olitte juuri täällä. Vai missä minä olin? Tänään kymmenentenä päivänä Sinusta tuli ikuisiksi ajoiksi osa minun sieluani, joka värisee minussa. Mitä minä kertoisin Sinulle, sydämeni nousuvesi? Minun sydämeni on Sinun käsissäsi. Se on kuin virtaava vesi, joka tulee luoksesi - pidättelevä sitä, älä päästä sitä kokonaan pois itsestäsi.

Tunnetko runoilijani, miten voimakkaasti hallitset minua: Sinä ja Sinun meresi. Minulle te olette yksi ja sama. Marina, minä kirjoitan kuin Sinä. Minä elän Sinun kirjeessäsi! Olen parantolassa ja yritän tulla terveeksi. Kaikki vaatii kärsivällisyyttä." (Azadovski K.M. ym. 1990,89,90,91.)

Kukaan, ei edes itse Rilke, voinut aavistaa, että hänellä oli elinaikaa vain puoli vuotta. Alunperin hermosairautena hoidettu tauti osoittautui leukemiaksi. Rilken pelastamiseksi ei voitu tehdä enää mitään.

St.Gilles

3.6.1926

"Melkein kaikki, mitä kirjoitan, jää vihkooni. Haluan kirjoittaa Sinulle muutaman sanan kirjeestäni Pasternakille: "Olen useasti kysynyt Sinulta, mitä tekisimme, jos eläisimme yhdessä? Sinä vastasit kerran: "Me matkustaisimme tapaamaan Rilkeä." Minä voin kertoa Sinulle, että hän ei tarvitse mitään eikä ketään. Rilke on erakko. Minulla ei ole mitään antaa hänelle. Me emme ole hänelle tarpeellisia. Siinä hän on oikeassa."

Rainer, Sinä et tarvitse minua etkä Borista. Kuitenkin Sinun kirjeesi, jotka saan tänään ja huomenna, kertovat, että Sinä elät tässä ja nyt.

Sinä olet olemassa ja haluan nähdä Sinut. Ilman kirjettäsi olen ilman Sinua, ja kun saan kirjeesi, olen Sinun kanssasi. Tiedän, että Sinä olet koko ajan minulle olemassa niin kauan, kuin kirjeesi tulevat luokseni. Kun ne loppuvat, se merkitsee minulle kuolemaa. Se merkitsee, ettei Sinua enää ole.

Rakkaus on kummallista ja minä olen kummallinen. Minä en rakasta rakkautta enkä arvosta sitä.

Niin Rainer, kaikki on nyt mennyttä ja kuitenkin kirjoitan Sinulle. Marina"(Azadovski K.M. ym. 1990,125,126,127.)

Muzot'in linna, Sierre

Sveitsi

8.6.1926 illalla

"Niin, minun merkityksettömät sanani, jotka toit esille kirjeessäsi Marina - heitti meidän päällemme tumman varjon ja Sinä olit valmis vetäytymään minusta syrjään. Se, mitä ja miten minä kirjoitin ajatukseni Sinulle, ei ollut aivan niin, kuin Sinä kirjoitit Borikselle. Sinä ymmärsit ne väärin. Vapaus, Marina - vapaus ja elämän helppous on ainoastaan kuin (Sinä itse sen tajuat) arvaamaton huuto, täydellinen yllätys. Minä en ole valmis siihen. Minä itsekään en tiedä, mikä minua odottaa ja millä ehdoilla elän ja olen.

Täytyykö kaiken olla niin, kuin Sinä ajattelet ja koet? Ehkä me olemme jo etukäteen kokeneet kaiken ja olemme nyt tyhjiä kaikista uusista kokemuksista. Pitäisikö meidän valittaa vai iloita tästä?

Olen kirjoittanut Sinulle tänään runon auringon lämmittämän seinän vieressä viiniviljelmien ympäröimässä paikassa. Kun luin runoa ääneen, sisiliskotkin kuuntelivat sitä. Huomaatko - olen kotona. Joka paikassa on kylmää ja märkää, vaikka tällä seudulla on aina ollut lämmintä ja aurinkoista. Kaikki on entistä huonommin. En

löydä mistään rauhallista paikkaa, jossa voisin olla yksin omine ajatuksineni.

Tässä on Sinulle valokuvani. (se oli laitettu toiseen pieneen kuoreen) Huolimatta siitä, että minulla on jo yksi valokuva Sinusta, voisitko lähettää toisen? Älä kiellä minulta tätä iloa!

Rainer"

Samassa kuoreessa kirjeen mukana oli Rilken Elegia -runoelma maailmankaikkeudelle, tähdille, enkeleille, uudestisyntymiselle ja rakkaudelle. Toivo siitä, miten ja mitä kaikki voisi olla. Elegia oli omistettu Marinalle.

Marina sai Pasternakilta kaksi kirjettä samassa kuoreessa. Pasternak oli saanut Marinalta paketin, jonka Ilja Ehrenburg oli tuonut hänelle. Siinä oli Marinan valokuva, villapaita, kaunis vihko runoja varten sekä rahaa Pasternakin ulkomailla julkaistuista runoista. (Azadovski K.M. ym. 1990,127,128,130.)

Moskova 5.6.1926

"Kiitän Sinua kaikesta, mitä olet tehnyt vuokseni. Unohda minut viikoksi tai kahdeksi - ei kuitenkaan enempää kuin kuukaudeksi. Tällä hetkellä minun elämäni on myrskyistä. Kotona on pelkkiä huolia ja ongelmia. Minun pitää saada puhua kanssasi vakavasti, mutta ei nyt. Haluan saada perheasiat kuntoon ja sitten. Haluaisin olla yksin, mutta minulla ei ole nurkkaa missä olla. Haluan tehdä töitä - kirjoittaa.

Pelkään kesää kaupungissa, joka on täynnä hiekkaa, pölyä ja ahdistavaa kuumuutta. Pelkään vapautta ja rakkautta. Kaikki sellainen on nyt minulle mahdotonta. En pysty rakastamaan itseäni, en Sinua enkä vaimoani. Tällä hetkellä en pysty rakastamaan edes elämää. Yritän kuitenkin säilyttää sen, mikä minussa nyt on. Enempään en pysty. Boris" (Azadovski K.M. ym. 1990,132,133.)

Pasternak oli halunnut Marinan ja Rilken tutustuvan toisiinsa. Kun suhde alkoi kehittyä tämän mielestä liian intiimiksi, hän tuli molemmista mustasukkaisiksi.

St. Gilles 14. kesäkuuta 1926

"Kuuntele Rainer, minä olen ilkeä ja Boris on hyvä. Kopioin kaksi ensimmäistä minulle lähettämäsi kirjettä ja lähetin ne Borikselle.

Oi Rainer, miten ilkeä minä olen. Minä en ole yksinkertainen, ymmärrätkö? Joku voi ymmärtää minua, joku toinen taas voi kokea minut häiritseväksi. Minun elämäni ei ole ollut helppoa.

Kun minä halaan ystävääni, se on luonnollista. Kun minä kerron siitä, se on luonnotonta (minulle itselleni!) Kun kirjoitan tästä kaikesta runon, se on jälleen luonnollista. Minulle salaisuuden säilyttäminen on sisäinen totuus. Siihen ei kukaan voi kajota. Se kuuluu vain minulle. Unohtaa Sinut, syrjäyttää Sinut. Ei Rainer. Tietysti pitää muistaa, että minä olen naimisissa ja minulla on lapsia. Se on toinen asia, ja meidän ystävyys on toinen.

Boris lahjoitti Sinut minulle ja haluan omistaa Sinut yksin. Halusin tehdä hänet mustasukkaiseksi ja siksi lähetin hänelle kirjeet.

Katson valokuvaasi ja nyt tiedän, miltä Sinä näytät. Rainer, ota minut mukaasi! Rainer, minä rakastan Sinua ja haluan tulla luoksesi. Rainer, Sinun elegiasi minulle on osa Sinua - Sinun runosi ovat runouden runoja. Minun runoni ovat mykkiä, ilman ääntä ja ilman puhetta. Rainer, minä rakastan Sinua. Se on kaikki, mitä haluan sanoa Sinulle.

Marina"(Azadovski K.M.y.m. 1990,138,139,140.)

31. kesäkuuta 1926 Rilke lähetti Marinalle juuri Pariisissa kustannetun kirjansa Hedelmäpuutarha, Verger 'Сад'.

Kirjan etulehdellä oli Marinalle runo ranskaksi:

Ota vastaan hiekka ja näkinkengät
 pohjasta ranskalaisten, vaikka se onkin outoa - pohjasta minun sielun
 ...
 haluan, että näkisit, Marina,
 maiseman koko laajuudessaan, miten se yltää
 Cote d'Azurin uimarannoilta Venäjälle tasangoille!
 Rainer Maria Rilke, kesäkuun lopulla 1926
 (Azadovski K.M. ym. 1990,162.)

Rilken runoilla oli suuri vaikutus Marinan myöhäisempään elämään, kun hän käänsi tämän runoja venäjäksi.

lauantaina 10. heinäkuuta 1926

"En voisi asua enkä elää kanssasi Boris. Ei siksi, että en ymmärtäisi Sinua, vaan juuri siksi, että ymmärrän. Heinäkuu kanssasi Moskovassa - ei, se ei olisi mahdollista. En halua olla Sinun kiukkusi kohde.

Olen ajatellut paljon Sinua ja elämäämme. Uskollisuus on minulle vieras ajatus, en kaipaa sitä. Uskollisuus ja uskottomuus ovat sanoja, muotoja. Niillä ei ole mitään merkitystä minun elämässäni.

Mustasukkaisuus - älä kiduta itseäsi. Elä elämä sellaisena kuin se on. Boris, irrota minut sydäimestäsi. Älä kärsi. Elä. Ajattele vaimoasi ja poikaasi. Vapauta itsesi kaikesta syyllisyydestä. Usko siihen, mitä haluat, niin saat sen kaiken.

Kirjoita, jos haluat. Sinun ystäväsi. M."(Azadovski K.M. ym. 1990,169,170,171,172.)

Moskova 11.7.1926

"Rakas Marina,

Sinä tunnet minua vielä kovin vähän. Tiedän, miten rakkaus aiheuttaa kärsimystä. Rakkaus ei ole minulle ainoastaan sana.

Se on minulle enemmän kuin koko maailma. Rakkaus on kuin romaanin sankarit, jotka ovat pysyviä, ilman yllätyksiä.

Minun täytyy kertoa Sinulle vaimostani. Ikävöin häntä kuollakseni. Rakastan häntä enemmän kuin ketään muuta maan päällä. Nyt kun olemme erossa, kaipaan ja näen hänet juuri sellaisena kuin naimisiin mennessämme. Hän on osa minua, joka kulkee koko ajan minussa ja kanssani.

Sinun täytyy ehdottomasti tutustua vaimooni, jos hän tulee Pariisiin. Olen varma, että kohtalo tuo teidät yhteen. Olen siitä aivan varma.

Odotan kärsimättömästi runojasi, joista kirjoitit minulle.

Sinun B."(Azadovski K.M. ym. 1990,172,173,174,175.)

Pasternakin kirjeen jälkeen Marina päätteli, että heidän väliinsä oli tullut seinä. Marina lopetti kirjeenvaihdon. Hän oli loukkaantunut Pasternakille siitä, mitä tämä kirjoitti vaimostaan, rakkaudestaan ja uskollisuudesta tätä kohtaan.

"En saa enää kirjoittaa Sinulle, etkä Sinä minulle. Anna minulle anteeksi kaikki se, mitä olen tehnyt väärin Sinua kohtaan.

Jos osoitteesi muuttuu, lähetä minulle uusi - ehdottomasti.

Sinun Boris."(Azadovski K.M. ym. 1990,178.)

2.8.1926 St. Gilles

"Sain kirjeesi nimipäivänäni, ja se oli paras lahjani. Minä haluan tavata Sinut. Älä suutu Rainer. Haluan nukkua vieressäsi, nukahtaa ja nukkua. Yksinkertaisesti vain nukkua kanssasi. Enempää en halua. Ei, haluan laittaa pääni Sinun vasempaan kainaloosi ja kädet ympärillesi - en enempää.

Ei, vielä haluan unessa tietää, että se olet todella Sinä, jonka vierellä olen ja kuunnella Sinun sydäntäsi ja suudella sitä.

Tunnen itseni jo vanhaksi lasten leikkeihin, enkä kuitenkaan ole tarpeeksi vakava. Tiedätkö Rainer, että rakkaus ei pidä runoilijoista. Rakkaus tietää, missä on henkisen ja ruumiillisen raja. Olen aina ollut mustasukkainen keholle. Sielua ei kukaan rakasta niin kuin kehoa. Sääli Dantea! Kuka vielä muistaa Danten Beatricen?

Miksi minä puhun Sinulle tästä kaikesta? Varmaan pelosta, että näet minut vain tavallisena lianhimoisena ihmisenä. Minä rakastan Sinua ja haluan nukkua vierelläsi. Jos Sinä haluat ottaa minut itsellesi, saisit vain tyhjyyden, pelkän kuoren minusta.

Rainer - pimenee. Rakastan Sinua. Junan pilli huutaa. Se tuntuu suden ulvonnalta. Junat ovat kuin susia ja sudet ovat kuin Venäjä. Rainer, älä suutu minulle. Tänä yönä haluan nukkua kanssasi. Vuode on kuin laiva, ja me lähdemme yhdessä matkalle.

*... Ja niin hän katosi kaukaisuuteen,
Laiva purjeeton, aavoilla
tähtien piirin, meren
myrskyihin väsyttyään,
Hän ui paratiisiin.*

Voi olla, ettet vastaa minulle - suutelen vielä. M."(Azadovski M.K. ym. 1990,191,192,193.)

St. Gilles 14.8.1926

"Rakas ystävä,

Saitko viime kirjeeni? Boris ei enää kirjoita minulle. Viimeisessä kirjeessään hän sanoi, että kaikki minussa, lukuunottamatta tahtoa, on kuin Sinä ja kuuluu Sinulle. Tahdokseen hän nimittää vaimoaan ja poikaansa, jotka ovat nyt ulkomailla. Kirjoittakoon vaimo hänelle ja hän vaimolleen.

Saitko kirjeeni? Rainer, kirjoita minulle kortti, vaikka kaksi sanaa.

Sitten kirjoitan Sinulle pitkän kirjeen.

Rainer, meidän pitäisi tavata tänä talvena. Ehkä jossakin Ranskassa, lähellä Sveitsiä. Tavataan sellaisessa paikassa, jossa sinä et ole vielä käynyt. Jossakin pienessä kaupungissa, esimerkiksi Savoyssa, joka on aivan lähellä Sveitsiä. Tai ehkä tapaamme syksyllä tai keväällä. Kerro minulle, missä ja mitä haluat.

On myöhä ja olen väsynyt. Syleilen sinua.

Marina.

Menneisyys on vielä edessä..."(Azadovski M.K. ym. 1990,194,195.)

Sveitsi 19.8.1926

"Marina, sinä vastasit jo itse, milloin tapaisimme. Ei talvella. Minä katsoin kartalta. Savoy on pieni kaupunki. Sinä sanoit minulle jo paikan ennen kuin ehdin vastata Sinulle. Minulla on tunne, että Sinä luit ajatukseni. Kirjeen alareunassa Sinä kirjoitit - menneisyys on vielä edessä... (maaginen lause, mutta missä yhteydessä!)

Boriksen vaikeneminen huolestuttaa minua. Ehkä olet liian ankara häntä kohtaan. Jos tahdot, että Venäjä on olemassa minulle vain Sinun kauttasi, niin olkoon. Minä kapinoin kaikkia rajoituksia vastaan. Oatko minut tällaisena kuin olen?

Rainer"(Azadovski M.K. ym. 1990, 195,196.)

St. Gilles 22.8.1926

"Rainer, kun kirjoitin Sinulle, että minä olen Sinun Venäjäsi, se tarkoitti ainoastaan, että minä rakastan Sinua.

Savoy. Juna. Liput. Hotelli. Luojan kiitos, viisumia ei tarvita. Vakavasti Rainer: Haluatko todella tavata minut? Kahden viikon kuluttua - jossakin? Tuletko? Mieti! Minulla ei ole juurikaan rahaa. Riittääkö Sinulla meille molemmille?

Kirjoita heti, kun haluat tavata minut, että ehdin hankkia lapsille hoitajan. Olen täällä 1. - 15. lokakuuta ja sitten Pariisissa, missä täytyy kaikki aloittaa alusta: ei ole rahaa, ei asuntoa, ei mitään. Prahaankaan en halua enää palata. Siispä tapaamme 15. päivän jälkeen, jolloin olen Pariisissa. Kaikki on Sinun käsissäsi Rainer. Kaikesta huolimatta rakastan Sinua.

Syleilen Sinua.

M"(Azadovski M.K. ym. 1990,196,197,198,199.)

Marina ei tiennyt, että Rilke oli kuolemansairas. Hänen sairautensa vakavuus säilyi salaisuutena loppuun saakka jopa kaikkein lähimmiltä ystäviltä. Hän ei enää vastannut Marinan kirjeeseen. Marina huolestui hänen vaikenemisestaan ja lähetti tälle kortin.

Pariisi 7.11.1926

"Rakas Rainer,

Minä asun nyt täällä Pariisissa. Rakastatko vielä minua?

Marina"(Azadovski K.M. ym. 1990,199).

Belleville 31.12.1926

"Boris!

Rainer Maria Rilke on kuollut. Ehkä kolme päivää sitten, tarkemmin en tiedä. Olin uudenvuoden juhlissa ja sain siellä ystäväiltäni tiedon. Viimeisessä kirjeessä, jonka sain häneltä elokuussa, sovimme jo tapaamisesta: ei talvella. Sen jälkeen hän ei enää vastannut minulle.

Kirjoitin hänelle kortin: Rakastatko vielä minua?

Onnellista uutta aikakautta Sinulle Boris, hänen aikakauttaan!

M."(Azadovski K.M. ym. 1990,201,202.)

Samassa kuoressa oli kirje kuolleelle Rilkele.

"Päätyikö vuosi Sinun kuolemaasi? Ei, vaan alkoi. (Rakkaani, tiedän, että luet tämän ennen kuin minä kirjoitan sen Sinulle.) Rainer, minä itken. Sinä virtaat minun silmistäni.

Rakas, nyt kun olet kuollut, kuolemaa ei ole eikä elämää. Mitä vielä? Pieni kaupunki - Savoyssa - koska, missä? Tapaammeko?

En halua lukea kirjeitäsi uudelleen, enkä tulla sinne luoksesi. En edes uskalla toivoa mitään sellaista. Tiedäthän, mitä se merkitsee.

Ajatteletko Sinä joskus minua? Kyllä. Kyllä.

Huomenna on uusivuosi 1927, Rainer. Numero 7 on Sinun onnenumerosi.

Miten onneton minä olen.

Rakkaani, tule minun uniini - ei, elä minun unissani. Nyt sinulla on oikeus tehdä ja toivoa, mitä vain.

Me emme uskoneet kohtaavamme täällä maan päällä, mutta emme myöskään uskoneet elämään täällä, eikö totta?

Sinä lähdit ennen minua, ja niin on parempi, jotta voisit ottaa minut hyvin vastaan. Sinä et ole varannut minulle huonetta tai taloa, vaan kokonaisen maiseman. Suutelen Sinua - huuliasi, ohimoasi, otsaa. Rakas, tietysti suutelen Sinua niin kuin elävää.

Rakkaani, rakasta minua enemmän ja toisella tavalla kuin muita. Älä ole minulle vihainen. Sinähän aloit jo tottua minuun sellaisena kuin olen.

Mitä mnuta?

Sinä olet vielä lähelläni, aivan vierelläni ja Sinun pääsi on olkapäätäni vasten.

Sinä olet minun rakas aikuinen poikani.

Rainer, kirjoita minulle! (Todella järjetön toive!)

Onnellista uutta vuotta kauniissa taivaallisessa maisemassa!

Marina

Belleville 31. joulukuuta 1926 kello 10.00 illalla.

Rainer, Sinä olet vielä maan päällä. Vuosi ei ole vielä vaihtunut."(Azadovski K.M. ym. 1990,203,204,205.) Boris Pasternak ei vastannut Marinan kirjeeseen.

Marina kirjoitti uudenvuoden yönä runon:

29. päivänä, keskiviikkona usvaisena?
vai kirkkaana? - en tiedä! -
tuli meistä orpoja, eikä vain meistä
tuona viimeistä edellisenä
aamuna...

(Azadovski K.M. ym. 1992,119).

Se oli ensimmäinen kerta, jolloin Marina tunsi, ettei Rilkeä enää ollut. Hän ja Boris Pasternak olivat jääneet orvoiksi. Rilke jäi Marinalle eläväksi sieluksi, jonka voi kohdata, kuten lapsuudessa tärkeän Nadjan tai myöhemmin Aleksandr Blokin.

Kirjeenvaihto jatkui Pasternakin kanssa myöhemmin. Kesäkuun lopulla 1935 Pasternak matkusti Pariisiin kirjailijakonferenssiin. Hän oli saanut Stalinilta matkustusluvan ja viipyi Pariisissa kymmenen päivää. Sinä aikana hän näki ensimmäisen kerran Marinan perheineen. Marina kirjoitti myöhemmin: "tapasimme toisemme - mutta emme kohdanneet toisiamme".(Schweitser V. 1992,371).

29 YKSINÄISYYS

Kirjeiden kirjoittaminen oli osa Marinan elämää. Jo Tšekkoslovakiassa alkanut ystävyys ja kirjeenvaihto Anna Teskovan kanssa auttoi häntä Pariisiin yksinäisyydessä.

Belleville 15. tammikuuta 1927

"Rakas Anna Antonovna,

Sääli, ettette voi tulla luokseni. Minä jo uskoin ihmeeseen ja tapaamiseemme.

Koko sydämestäni toivon, että muistatte aina meidät. Te olette minulle enemmän kuin kaikki muut ihmiset. Jospa tietäisitte, miten ikävä minulla on ihmisten kanssa.

Prahassa oli kaikki paremmin. Täällä minulla ei ole ystäviä, eikä tule. On muutama ihminen, joka rakastaa minua ja pitää minua runoilijana - siinä kaikki.

Mur on kohta vuoden. Hän on hieman tukevahko ja sinisilmäinen. Alja ei ole muuttunut juuri ollenkaan, vaikka on jo kohta aikuinen. Serjoza on väsynyt eikä pysty taloudellisesti auttamaan meitä. Rilkestä kirjoitan sitten myöhemmin. Minun saksalainen Orfeukseni, joka ei ollut runoilija, vaan enemmän - runouden sielu.

Näkemiin."(Tsvetajeva M. 1991a,38,39,40.)

Alkuajan Pariisin huumaa oli ohi. Vähitellen Marina vetäytyi entistä enemmän yksinäisyyteen. Hän kirjoitti kuitenkin runoja, vaikka niille ei ollut lukijoita.

Neljäntoista Pariisin vuoden aikana julkaistiin ainoastaan yksi Marinan kirja, Venäjän Jälkeen 'После России 1922-25'.

Pian Rilken kuoleman jälkeen Marina kirjoitti hänelle requiemin Uuden vuoden aika 'Новогоднее', jossa hän toivoo vielä saavansa vastauksia kysymyksiinsä. Eletty elämä ja tuonpuoleinen ovat sovussa - on vain uusi tila ja uudet maisemat.

Vuonna 1928 Marina kiinnostui uudelleen Vladimir Majakovskin tuotannosta ja piti häntä yhtenä merkittävimpänä ja voimakkaimpana sen hetken runoilijana. Hän oli menettänyt sydämensä Majakovskille jo vuonna 1918 luettuana tämän runoelman Ihminen. Hän oli Marinalle kuin jättiläinen, jonka runous avasi Marinalle uuden maailman ja uuden ihmisen. Marina piti Majakovskia yhtenä venäläisen vallankumouksen kantavana voimana, joka erottautui muista runoilijoista. Majakovski oli Marinalle yhtä kuin Venäjä. Hänen runonsa toivat kotimaan lähelle ja lievittivät sielun ikävää.

Marina puhui usein siitä, että runoilijat ovat tuhoon tuomittuja. Runoilijan täytyi paeta itseään ahdistavasta yhteiskunnasta. "Minua ahdistaa, mutta se on normaalia. Olenhan runoilija ja sekin on normaalia, että yhteiskunta vihaa ja ahdistaa. Jokainen kantakoon ristinsä! Marina tunsu itsensä Puskinin, Lermontovin, Jesenin ja Majakovskin kaltaiseksi. Jokaisen loppu oli traaginen.(Turintsev A. LG no 9, 1992,20.)

Ennen kuin vaatii runoilijan
uhrilahjaksi Apollon,
huoliin jokapäiväisiin
hän raukkamaisesti pakenee;
on vaiti kultainen lyyra,
sielu uponnut kylmään uneen,
ja joukossa maailman mitättömimpien
hän on kenties kaikkein mitättömin.

1827

(Puskin A.S. TOM.I 1985,402).

Marina ei kaikesta huolimatta tuntenut itseään mitättömäksi, vaikka elikin kaikkien ihmisten ulkopuolella. Todellisen rakkauden hän koki vain saavuttamattomissa ihmisissä.

Meudon, 3. tammikuuta 1928

"Rakastettava Anna Antonovna,

Suoraan sydämestä valtava ja hellä kiitos uudenvuoden lahjoistanne. Meille tulee muutamia naapureita, joiden kanssa tapaamme useasti. Te puututte - se on paljon.

Uudenvuoden vietimme euraasialaisten kanssa meillä kotona. Se on paras poliittinen ideologia, mutta mitä minä voin antaa heille? Sanon suoraan, että jokaiselle ryhmässä olevalle itse elämä on vierasta. Minun ryhmäni riittää minulle - ihmisen ryhmä, ihmisen yksinäisyys. Oi, unohdin yhden ryhmän, tsaarin ryhmän. Tässä on minulle tarpeeksi. Vaikka asunto oli täynnä ihmisiä uutena vuotena, se oli kuitenkin tyhjä, tyhjä minulle. Tämä ei ollut varmaan Teille mikään uutinen.

Eilen sain ystävällisen kirjeen V.F. Bulgakovilta. Yrittääköhän hän järjestää minulle runoillan?

Marina"(Tsvetajeva M. 1991a,48,49.)

Marina alkoi työskennellä ja kerätä materiaalia tsaarin perheestä. Hän ei ollut yksinvaltiuden kannattaja eikä osallistunut oikeistoryhmien kokouksiin. Marina ei edes halunnut julkaista kirjoituksiaan heidän lehdissään, joita piti epäkultturelleina. Oliko runoelma tsaarin perheestä tarpeellinen, sillä ei ollut mitään merkitystä Marinalle. Siitä tuli hänelle monivuotinen työ. Itse runoelmaa ei julkaistu, vain osia siitä. Sen ohella hän käänsi ranskalaista kirjallisuutta, ja niillä rahoilla elätti perhettään.(Schweitzer V. 1992,385.)

Meudon, helmikuussa 1928

"Rakas Anna Antonovna,

Miten kyllästynyt olenkaan elämään täällä Pariisissa. Prahassa oli aina kaikki hyvin - liiankin hyvin.

Voi, minkälaista minun elämäni täällä on. Teille haluaisin sanoa, että rakastan Teitä. Siitä on jo kauan, kun olen ketään rakastanut. Pasternakia rakastan, mutta hän on kaukana. Rilke otettiin minulta, vaikka minun piti matkustaa hänen luokseen. Minä haluaisin Teidän luokseenne - kotiin.

Teillä on lämmintä, mutta täällä on kylmä.

Jos olisin Venäjällä, kaikki olisi toisin. Venäjällä olisin runoilija ilman kirjoja, täällä olen runoilija ilman lukijoita. Mitä teenkin täällä, se ei ole kenellekään tarpeellista." (Tsvetajeva M. 1991a,50,51.)

Ystävyys ja vilkas kirjeenvaihto Anna Teskovan kanssa piti Marinan hengissä, ja hän jaksoi uskoa tulevaisuuteen. Marinan kirjoituksia ei enää julkaistu lehdissä, ja vähitellen myös nekin vähät ystävät, jotka aikaisemmin olivat hänen kanssaan tekemisissä, kaikkosivat tai hän itse katkaisi suhteet heihin. Ainoa onnistunut asia, oli Marinan kirja, Venäjän Jälkeen 1922-1925, 'После России 1922-1925'. Se jäi todella ainoaksi julkaisuksi koko Pariisin aikana. (Schweitzer V. 1992, 411.)

Marina käänsi Rilken runoja tsekiksi, joka oli tämän kotikieli. Näin Rainer Maria tuli takaisin Marinan luokse.

Marinan kirjeet Anna Teskovalle olivat rakkautta ja hellyyttä täynnä. Melkein jokaisessa kirjeessä oli toive tavata Prahassa tai Pariisissa. He suunnittelivat yhdessä runoiltaa Prahaan ja sitä, mitä musiikkia runojen taustalla soisi. Kaikki oli yhtä unelmaa ja suunnitelmia, mutta mikään niistä ei toteutunut.

Anna Teskova auttoi koko ajan Marinaa ja perhettä, ei ainoastaan kirjallisuuteen ja elämään liittyvissä asioissa, vaan myös taloudellisesti. Myös Boris Pasternak sekä muut lähellä olevat ihmiset auttoivat heitä niin paljon kuin pystyivät.

Marina kirjoitti Anna Teskovalle:

Meudon, 29. marraskuuta 1928

"Kiitän Teitä hellästä huolenpidosta Anna Ahmatovan runon sanoilla:

*Kuinka paljon pyyntöjä on rakastetulla aina!
(Ahmatova A. TOMI 1986,57).*

Syleilen Teitä hellästi ja kiitän kaikesta ystävyyydestä.

Kirjoittakaa.

Teitä rakastava Marina"(Tsvetajeva M. 1991a,57.)

Vuoden 1929 lopussa Serjoza sairastui tuberkuloosiin ja ystäviensä tuen avulla hän sai mahdollisuuden lähteä Savoyhin, tuberkuloosiparantolaan, jossa hän oli hoidossa lähes kymmenen kuukautta.

Meudon, 25. joulukuuta 1929

"Rakas Anna Antonovna,

*Sydämellinen tervehdykseni, onnentoivotukseni jouluksi ja tulevaksi uudeksi vuodeksi!
Sergei Efron matkusti parantolaan ystäviensä avustuksella. Meillä itsellä ei ollut yhtään rahaa. Hänellä oli ennen matkaa koko viikon 39 astetta kuumetta ja kovat kivut keuhkoissa. Viiteen päivään hän ei syönyt mitään, joi vain teetä.*

Puolitoista kuukautta on jo kulunut, eikä hän ole kirjoittanut. Elämä on vaikeaa. Koko päivä menee kotitöissä ja lasten parissa. Illalla olen niin väsynyt, etten jaksa enää kirjoittaa.

Olen kuin taivaan lintu, joka etsii itselleen levähdyspaikkaa."(Tsvetajeva M. 1991a,70.)

Kaikki rahat, jotka Marina sai runoillastaan, menivät perheen elantoon, vuokran- sekä Murin että Aljan koulumaksuihin. He muuttivat asuntoa monta kertaa vuoden aikana. Marinan elämä oli pelkkää siivousta, ruoan valmistusta ja liikennettä, kun hän vei lapsia kouluun ja haki kotiin. Alja opiskeli menestyksellisesti taidekoulussa. Marinan iloja olivat Murin venäjän kielen opiskelu sekä Aljan onnistuneet piirrookset Marinan runoihin. Hän oli myös ylpeä Murin ranskan kielestä, josta tämä sai palkinnon, sekä Aljan saamasta kuvituspalkinnosta, joka takasi hänelle maksuttoman opiskelun.

Kesällä 1930 Marina matkusti Murin kanssa Savoyhin, lähemmäksi Serjozaa. Alja matkusti perässä, kun hän oli suorittanut ranskalaisen koulun piirustustentin. Runokokoelmastaan Joutsenten leiri 'Лебединый стан' saamalla rahoilla, hän vuokrasi pienen talon kolmen kilometrin päästä parantolasta.(Schweitzer V. 1992, 417.)

Koko kesä oli sateinen ja lähes joka päivä ukkosti. Maaseudulta ei saanut mitään muuta kuin maitoa ja juustoa. Kaikki muu piti mennä ostamaan läheisen kaupungin torilta. Elämä oli kuitenkin miellyttävämpää kuin kaupungissa. Oli luonnon hiljaisuus ja metsä, jossa samoilla ja ystävällisiä maalaisihmisiä. Kesäkuukausina he keräsivät voimia syksyä ja kaupunkiin muuttoa varten.

Syksyllä koko perhe palasi Meudoniin, pieneen kaupunkiin, joka sijaitsi lähellä Pariisia. Siellä oli asunut tunnettuja ihmisiä, kuten Honore Balzac, Jean Jacques Rousseau, Richard Wagner, Isadora Duncan sekä paljon muita. Useat kadut oli nimetty heidän mukaansa.(Kudrova I. 1991,190,191,192.)

Meudonissa heillä oli kolme huonetta, keittiö ja kylpyhuone. Marina itse ei tehnyt mitään muuta kuin ruokaa ja heitteli likaiset vaatteet vain syrjään pois tieltä. Kerran viikossa heillä kävi siivooja, joka pesi vaatteet ja lattiat. Kotona oli uskomaton epäjärjestys. Se oli kuin masokismia. Marina oli itse likaisissa vaatteissa, leikkasi itse hiuksensa ja näytti kaiken kaikkiaan vanhemmalta kuin muut ikäisensä. Hänelle ulkonäkö oli samantekevää. Alja opiskeli Pariisissa ja vietti siellä suurimman osan ajastaan. Kun hän sai rahaa piirroksista, hän auttoi mahdollisuuksiensa mukaan perhettään. Heillä oli koko ajan taloudellisia ongelmia. Marinan kirjailijanstipendiä pienennettiin, julkaiseminen oli mahdotonta, ja Serjoza oli ilman työtä. (Kudrova I. 1991, 191, 197; Schweitser V. 1992, 418. passim.)

Marina kirjoitti 17. lokakuuta Anna Teskovalle:

"Minä muistan Teidät aina. Te olette aina minun lähelläni. Teidän tapaamisenne on ollut yksi minun elämäni suurimmista iloista.

Lokakuun 9. päivänä me palasimme takaisin Meudoniin. Serjoza on ilman työtä, eikä jaksa työskennellä tehtaassa. Hän on edelleen hyvin sairas. Hän ilmoittautui elokuvakoneenkäyttäjien kurssille ja lopetettuaan sen hänestä tulee koneenkäyttäjä.

Sain käännettyksi ranskalaisen runoelman Nuorukainen 'Молодеу' ja odotan nyt palkkiota kahdeksan kuukauden työstä. En tiedä, koska saan rahaa. Ostamme kaupasta ruokaa velaksi. Pariisiin ei ole mahdollisuutta matkustaa usein, koska matka sinne maksaa 1 fr. 15 senttiä.

Joskus ajattelen, onko tämä ihmisarvoista elämää? Kestääkö minun kärsivällisyyteni kaiken? Jos olisin kuin muut naiset minun ryhmässäni (onko minulla ryhmää) tai kuten muut kirjailijat, minulle annettaisiin kaikki mahdollisuudet ja minulla olisi päänsilittäjiä. Naisia silitetään päästä, mutta kirjailijat kirjoittavat.

Minulla on oikein paha mieli epäonnistuneesta kesästä. Sää oli koko ajan kamala, mutta onneksi oli hiljaisuus. Joskus ihmettelen, miten paljon rikkaat maksavat kaupungin melusta, jota kadut ovat täynnä.

Minulla ei ole aikaa kirjoittaa, mutta yritän kuitenkin."(Tsvetajeva M. 1991a,72,73.)

30 POLITIIKKA

Sergei Efronin suhde euraasialaiseen ryhmään alkoi jo Prahassa. Alettiin kerätä yhteen ihmisiä, joilla oli uusia näkemyksiä ja poliittista voimaa rakentaa uusi Venäjä. Aluksi koko liike oli poliittis-filosofinen, mutta myöhemmin politiikka tuli liikkeessä keskeiseksi. Ryhmä oli vallankumouksellisten puolella. Se toivoi vallankumouksen avulla voivansa luoda euraasialaisen demokratian. Ryhmä ei kannattanut bolševikkeja, vaikka se taistelikin tsaarinvallan palauttamista vastaan. Sen vuoksi se katsottiinkin valkoiseksi. Lähes neljän vuoden ajan Serjoza uhrasi kaikki voimansa euraasialaiseen toimintaan.

Marina ei osallistunut miehensä politikointiin. Heidän välillään oli syvä kuilu. Euraasialaiset eivät saapuneet Marinan runoiltoihin ja nauroivat hänelle selän takana. Kotona tilanne oli ristiriitainen: Serjoza oli vasemmistolainen - Marina kirjoitti runoelmaa tsaarin perheestä. (Kudrova I. 1991, 196,197.)

Vuonna 1931 ryhmä venäläisiä tiedemiehiä perusti Pariisissa oman euraasialaisen organisaationsa ja alkoi kustantaa Russkaja myisl -lehteä 'Русская мысль'. Vasemmistolla taas oli oma lehtensä Jevrazia 'Евразия', jossa Serjoza oli toimittajana.

Pariisissa lakkautettiin emigranttikirjailijoiden tekstejä julkaisevia lehtiä. Ranskalaiset eivät olleet kiinnostuneita heidän tuotannostaan, ja nuoret venäläisemigrantit taas lukivat ainoastaan ranskalaisia julkaisuja. Myös Volja Rossija -lehti 'Воля России' lakkautettiin, koska tsekkoslovakialaiset lopettivat sen avustuksen. Näin ehtyi myös Marinan tärkein tulonlähde. Tästä alkoi uusi luku Marinan elämässä: 7-vuotinen köyhyys, kurjuus ja loputon yksinäisyys.

Venäjällä asuvien kirjailijoiden asema oli vaikeampi kuin Marinan ja muiden emigranttikirjailijoiden asema Ranskassa. Stalinin kirjailijoita kohtaan suuntaama terrori oli julma ja hellittämätön. Hän sensuroi kaikki kirjoitukset ja julkaisut.

Hän päätti itse, kuka sai kirjoittaa ja miten. Stalin halusi pyyhkäistä koko älymystön yhdellä kertaa yhteiskunnasta ja luoda uudet kriteerit taiteelle ja kirjallisuudelle. Hän suosi vain sellaisia kirjailijoita, jotka kirjoittivat sosialismista ja kansasta sekä ylistivät sosialismia ja kommunismia ainoana mahdollisena elämisen muotona.

Stalin sanoi: "Kirjailijat luulevat, ettei kirjallisuus ole politiikkaa. Riittääkö se, että he kirjoittavat kauniisti sellaisista asioista, jotka vaikuttavat ihmisiin ja heidän käyttäytymiseensä? Ei! Se on turmiollista meidän maallemme ja sen kehitykselle. Meidän lehdistömme ei ole yksityinen - se on koko kansan. Sen tehtävä on kirjoittaa ja sopeuttaa ihmiset tähän yhteiskuntaan eikä antaa harhauttavaa tietoa jostakin muusta, joka häiritsee yhteiskuntamme kehitystä. Voisimmeko esimerkiksi antaa lastemme kasvatustehtävän Anna Ahmatovalle, joka kirjoittaa vain rakkaudesta? Emme! Me elämme sosialismissa, johon ei kuulu rakkaus, vaan työnteko ja oman isänmaan rakentaminen ja kunnioittaminen". (Laszló B.& Tamás K.1990,292.)

1930-luvulla Stalin alkoi varsinaisen puhdistuksen älymystön ja kirjailijoiden piirissä: heitä pidätettiin ja teloitettiin ilman oikeudenkäyntiä, koska heidät koettiin yhteiskunnan hajottajiksi ja vihollisiksi.

Marinan perheessä elettiin toisenlaista kumousta. Aljan kotikäynnit harvenivat. Hän halusi iloita muiden nuorten kanssa, löytää oman elämäntiensä ja irtautua äidin jatkuvasta huolenpidosta. Hän alkoi ajatella isänsä kanssa politiikasta samalla tavalla. Aljan menetys oli Marinalle valtava tappio. Hän koki sen yhtä suureksi tappioksi kuin aikoinaan oman äitinsä kanssa käydyn keskustelun Napoleonista. Poliittisissa ristiriidoissa Marina jäi aina yksin kahta vastaan. Hänellä oli vain Mur, jota hän jumaloi ja jota kohtaan hän tunsu voimakasta rakkautta. Poika teki vielä niin kuin äiti halusi.

Marinalla oli aikaa kirjoittaa vain öisin. "Kun minä en voi kirjoittaa, olen onneton. Kirjoittaminen on minun työtäni, ja vain kirjoittaessani olen levollinen. Työni on leponi."(Schweitzer V. 1992,419,420,421.)

Runous jäi taka-alalle ja Marina keskittyi proosan kirjoittamiseen. Hän kirjoitti novellit Isä ja hänen museonsa 'Отец и его музей', Äiti ja musiikki, 'Мат и музыка', Sulhanen 'Жених', Minun Puskin 'Мои Пушкин' sekä muita novelleja, jotka lähes kaikki oli omistettu Marinan rakkaille ja läheisille ihmisille.

Tammikuun 22. päivänä 1931 Marina kirjoitti Anna Teskovalle:

"Molodjets' ei ole vielääkään ilmestynyt ranskaksi, vaikka kuvitus on itsensä Natalija Gontsarovan. Kustantajilla on taloudellisia vaikeuksia, eikä runoja kustanneta ollenkaan. Kahdeksan kuukauden työ on mennyt hukkaan.

Muutamaa ystävää lukuunottamatta olen hyvin yksinäinen. Sellaista ystävää kuin Te, minulla ei ole toista. Haluaisin, että olisitte koko ajan vierelläni. Antakaa anteeksi, että minulla on sellainen tunne, etten ole kenellekään tarpeellinen. Syleilen Teitä.

M.T. (Tsvetajeva M. 1991a,74.)

Kirjeenvaihto Pasternakin kanssa oli loppunut. Heillä oli kuitenkin salainen sopimus: pysyä ystävinä elämän loppuun saakka.

30-luvun alussa Marina osallistui pariisilaisen kirjallisuuspiirin elämään. Kirjailijakahvilassa kokoontui ihmisiä, jotka pitivät itseään vasemmistolaisina. He lukivat toisilleen runojaan ja novellejaan. Marina tunsu ryhmässä itsensä kuitenkin ulkopuoliseksi ja yksinäiseksi. Ainoan läheisen, Jelena Isvolskajan lähdön jälkeen hänellä ei ollut enää ketään rakasta ystävää Pariisissa. Hänen kanssaan Marina oli samoillut metsässä sieniä ja marjoja keräämässä. Hän oli vierailut usein Isvolskajan kotona ja lukenut hänen ystäväpiirilleen runoja.

Ennen lähtöään Jelena Isvolskaja oli vienyt Marinan Pariisin tunnetuimpaan kirjallisuussaloonkiin, jossa tämä oli lukenut ranskankielisen 'Molodjets'-käännöksensä. Isvolskaja oli toivonut, että ryhmä olisi hyväksynyt Marinan piiriinsä.

Esiintymisen jälkeen salissa oli ollut hiljaista kuin arkussa. Snobistisen salongin ilmapiiirissä Marina oli ollut kuin ulkoavaruudesta tullut olento. Tämän epäonnistuneen esityksen jälkeen hän vetäytyi yksinäisyyteen.(Kudrova I. 1991; Schweitser V. 1992 passim.)

Marina kirjoitti Anna Teskovalle Meudonista 1. tammikuuta 1932:

"Hyvää uutta vuotta, rakas Anna Antonovna!

Keväällä tulee kuluneeksi tasan kymmenen vuotta siitä, kun lähdimme Venäjältä. Kesällä tasan kymmenen vuotta, kun tulimme Tsekkoslovakiaan, syksyllä 1. marraskuuta, tasan seitsemän vuotta, kun lähdimme Ranskaan. Tsekkoslovakia on minulle läheisempi maa kuin Ranska. Siellä minulla oli koko perhe ja ystäviä, jotka rakastivat minua. Täällä minulla on ollut koko aikana vain muutama ihminen, joita olen pitänyt tuttavina. Ainoa ihminen, jota olen pitänyt ystävänäni, jota rakastin, ja joka rakasti minua, oli Jelena Isvolskaja. Hän matkusti Japaniin ja meni siellä naimisiin. Alja on muuttanut kotoa.

Minulle ei ole jäänyt muita kuin Mur, joka on 7-vuotias ja hyvin vaikeassa iässä. Hän tarvitsee vielä minua, muut eivät.

Toistaiseksi olen vielä elossa. Pariisi ei anna minulle mitään henkisesti. Tiedättehän, miten täällä tavataan ihmisiä: vierailaan toistensa luona, aina on paljon ihmisiä ja käydään tyhjiä keskusteluja. Joskus sattuu tapaamaan ihmisen, jonka kanssa voi puhua. Näin tapahtuu todella harvoin. Olen lopettanut ihmisten tapaamisen ja sanonut kaikille hyvästit (tarkoitin ranskalaisia). Minulla on sellainen tunne, ettei minulla ole paikkaa täällä.

Matkustaisinko takaisin Venäjälle? Siellä en voisi kirjoittaa. Stalinin terrori kieltäisi sen. Anna Ahmatovan runoja ei julkaista eikä muiden ystäväieni.

Tammikuun seitsemäntenätoista pidän ensimmäisen esitelmän Runoilija ja aika - illassa. Saan siitä 300 frangia. Luojan kiitos. S.E. on edelleen työtön ja tilanne on epätoivoinen. Mitähän tästä kaikesta oikein tulee?

Kirjoittakaa! Älkää unohtako minua, olkaa sielussani. Olen hyvin yksinäinen kulkija".(Tsvetajeva M. 1991a,82,84.)

Marina piti toisen esitelmä- ja runoiltansa 21. tammikuuta 1932 pienessä vaatimattomassa salissa. Se oli viimeistä sijaa myöten täynnä. Eturivissä istuivat Serjoza, Alja ja Mur. Vain muutama runoilija oli saapunut kuuntelemaan Marinaa, mutta ei yhtään kriitikkoa. Ilta oli kuitenkin niin onnistunut, että Marina piti vielä saman vuoden aikana neljä runoiltaa. Hän sai rahaa perheen elatukseen, ja kesällä he matkustivat meren rannalle täysihoitolaan.

Mark L. Slonim, Volja Rossijan pääkriitikko, on todennut, ettei yksikään venäläinen emigranttiryhmä ollut saanut sitä arvonantoa, joka sille olisi kuulunut. Vain kaksi nimeä oli tullut Pariisissa tunnetuiksi: prosaisti Aleksei Remizov sekä runoilija Marina Tsvetajeva.(Kudrova I. 1991,217,220.)

30-luvulla toimintansa aloittanut venäläisten emigranttien seura, alkoi toimia aktiivisesti. Se perusti ryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää eri mahdollisuuksia palata kotimaahan. Serjoza sai takaisin venäläisen passinsa 30-luvun alussa, Marina vasta kesällä 1939, vähän ennen paluutaan Neuvostoliittoon.

Pariisista tuli GPU:n Venäjän turvallisuuspalvelun, sittemmin NKVD:n sisäministeriön tiedustelupalvelun ulkomaisen toiminnan tärkein keskus. GPU värväsi venäläisiä emigrantteja agenttiryhmäänsä, johon myös Serjoza liittyi. Hänelle alettiin maksaa palkkaa, joka takasi perheelle elinmahdollisuuden.

Alja tuki isänsä poliittista toimintaa ja halusi palata tämän kanssa Venäjälle mihin hintaan tahansa. Marinalle paluu oli mahdoton ajatus, vaikka hän ikävöi suunnattomasti kotimaataan. Mur oli Marinan mielestä liian pieni matkustamaan

Venäjälle. Hän tiesi myös, ettei hänellä olisi ollut mitään mahdollisuuksia elää siellä kirjailijana.

Serjoza salasi Marinalta poliittisen toimintansa ja sen, mistä rahat tulivat perheelle. Hän yritti vakuutella Marinalle, että paluu kotimaahan avaisi uusia mahdollisuuksia ja uuden elämän. Ne, jotka uskoivat, palasivat sinne. He tunsivat olevansa tarpeellisia isänmaalle ja kuvittelivat Venäjän ottavan heidät vastaan avosylin. (Schweitzer V. 1992,428,429,430.)

Marina kirjoitti Murille vuonna 1932:

Älä kaupunkiin äläkä maalle
 matkusta, poikani, maahasi omaan, -
 seudulle - erilaiselle kuin muut! -
 Sinne palaaminen - merkitsee
 tulevaisuutta - erityisesti - sinulle,
 joka et ole Venäjää nähnyt.
 Lapseni minun...
 1932
 (Tsvetajeva M. TOM.III 1992c,29,30)

Clamart 16. lokakuuta 1932

Marina kirjoitti Anna Teskovalle.

"Tämä on minun ensimmäinen vapaapäiväni pitkään aikaan. Olen kirjoittanut muistelmat Maxim Voloshista, joka oli kaikkein läheisin ystäväni silloin, kuin asuimme Venäjällä. Hän kuoli 11. elokuuta. En kirjoittanut hänen muistelmiaan siksi, että ne julkaistaisiin täällä tai Venäjällä. Halusin vain pitää hänen muistokseen illan, jossa kerroin hänestä ihmisenä ja runoilijana.

Kuvitelkaa, että esitys kesti lähes kolme tuntia. Välillä pidin vain kymmenen minuutin tauon. Kuuntelijat olivat melkein kaikki vieraita - suurin osa naisia. Ilta ei olisi voinut onnistua paremmin. Olen hyvin tyytyväinen. Max oli minulle enemmän kuin ystävä ja

enemmän kuin runoilija. Muistan he ihanat hetket, jotka vietimme Koktebelissä. Sergei Efron on jo lähdössä Venäjälle. Hän ei enää halua mitään muuta. Alja on sairastunut anemiaan. Hän on kalpea ja laihtunut. Minä olen hermostunut ja epätoivoinen - koko ajan pala kurkussa. En halua olla yksin, en edes viittä minuuttia ulkona.

Kesä oli kamala.

Koska tapaamme? Miksi ihmisten, joiden pitäisi olla yhdessä, pitää olla erossa? Viettäisimme kaikki vapaat illat yhdessä - niitä ei tosin ole monta. Yhteiskunta ei ole minulle tärkeä. Minulle on tärkeä ihminen - ja kaikista ihmisistä Te olette minulle tärkein.

Minulle Te olette hiljaisuus ja rauha. Ymmärrättekö? Kuten suuret avarat pellot, joita on vain Venäjällä."(Tsvetajeva M. 1991a,86,87.)

Serjoza oli lähdössä, ja se merkitsi Marinalle eroa lähes 20 vuoden yhdessäolon jälkeen. *"Minä en lähde - olen jo kerran lähtenyt".* kirjoitti Marina.(Schweitzer V. 1992,433). Aljalle lähtö merkitsi uudelleen syntymistä. Marina ja Serjoza eivät olleet enää rakastavaisia, mutta eivät myöskään vihamiehiä. Serjoza oli hyvin vähän kotona ja silloinkin heitä yhdisti vain lapset.(Schweitzer V. 1992,434.)

Vuonna 1934 Marina kirjoitti runon Ikävä kotimaahan 'Тоска по родине'.

Ikävä kotimaata! Ajat sitten
 Paljastunut kiusa!
 Minulle on täysin yhdentekevää -
 Missä täysin yksinäinen

Olla...

Mutta jos tiellä pensas

Nousee, varsinkin pihlaja...

1934

(Tsvetajeva M. TOM III 1992c,43,44).

Runo paljastaa Marinan tuskan ja kivun palata omille juurilleen. Vaikka hän kirjoittaa olevan samantekevää, missä ihminen on yksin. Hän etsii silti pelastusta ja pelastajaa yksinäisyydelleen. Marina uskoo, ettei ihminen voi itse muokata elämäänsä, vaan elämän ratkaisut tulevat sisäisestä käskystä. Jokainen kulkee omaa tietään juuri niin, kuin se on ennalta määrätty. On kohdattava jokainen vastaantulija, joka tielle osuu. Ja jokaisesta ihmisestä on luovuttava, kun aika tulee.

Mur suhtautui äitiinsä ylimielisen ironisesti. Tämän kyltymätön rakkaus ja ihailu vain lietsoi hänen käytöstään. Marina tunsi, että hän ei ollut enää perheelleen tarpeellinen, pikemminkin rasitus.

Hän tunsi kaiken olevan kuin Jumalan rankaisua. Marinan elämä oli täynnä kysymyksiä ja ristiriitoja. Miten elää erossa Serjozasta ja Aljasta? Miten Murin käy?

Marinan kirjeet Anna Teskovalle olivat myös täynnä kysymyksiä: *"Miksi me emme elä yhdessä? Te olette minun ainoa ihmiseni, ainoa rakkauteni. Miksi Selma Lagerlöf ei mennyt naimisiin? Rakkaus ja avioliitto eivät ole pysyviä. Ne ovat vain kasvatuksen tuloksia. Liian nuorena naimisiin meno on ylipäättänsä katastrofi. Näin ajattelivat Goethe ja Tolstoi. Pitäisi saada elää ja saada kokemuksia ja sitten vasta avioitua. En tiedä, mitä ajatella."* (Tsvetajeva M. 1991a, passim.)

Ranskan poliittinen sekasorto, Espanjassa puhjennut sota ja Saksassa Hitlerin valtaannousu kokosi venäläisten emigranttien joukot. Serjoza oli yksi niistä prikaatien johtajista ja päättäjistä, jotka johtivat ja organisoivat kansainvälistä toimintaa. Vuonna

Ranskassa koottiin 1936 koottiin joukkoja, jotka matkustivat Espanjaan taistelemaan demokratian puolesta. Espanjassa oli myös venäläisiä sotilaita, aseita, tankkeja sekä NKVD:n miehiä.

Auttaminen ei ollut humanitaarista, vaan Espanjan valtio maksoi Venäjälle avusta. Epäselvää on, oliko Sergei Efron itse silloin Espanjassa venäläisten joukkojen mukana. Hän oli avoimesti kieltäytynyt liittymästä kommunistipuolueen jäseneksi,

vaikka vakaumuksellisesti kannattikin sen toimintaa. Koko poliittisen toimintansa aikana Serjoza ei asunut perheensä parissa. Hän auttoi heitä kuitenkin koko ajan taloudellisesti.

Kaikki tiesivät, että Sergei Efron oli NKVD:n agentti. Pariisilaislehdet kirjoittivat, että euraasialaisten edustaja Sergei Efron oli osallistunut Tsekassa, venäläisessä erikoiskomissiossa toimineen Ignati Reissin (Jan Poretskin) tappoon. Teon jälkeen Sergei Efron oli paennut Ranskasta Espanjaan ja sieltä laivalla Venäjälle vuonna 1937, jonne Alja oli matkustanut jo saman vuoden alussa.

Alja matkusti Venäjälle kohdatakseen onnensa ja isänmaansa avoimin silmin. Hänessä eli toivo siitä, että paluu kotimaahan antaisi hänelle kaikki mahdollisuudet hyvään tulevaisuuteen.(Schweitzer V. 1992,440,441,442,443.; Kudrova I. 1991,324,326,327.)

31 VIIMEISET PARIISIN VUODET

Serjozan ja Aljan lähdettyä Pariisista Marina jäi aivan yksin Murin kanssa. Elämä vaikeutui entisestään. Kirjojen julkaisu oli mahdotonta, koska Serjozaa pidettiin valkoisena upseerina ja Marinaa hänen valkoisena vaimonaan. Serjozan poliittinen toiminta pilasi Marinan maineen ja uskottavuuden kirjailijana. Sen vaikutus tuntui myös myöhemmin hänen palattuaan kotimaahan.

Muutamien viikkojen kuluttua Marina sai ensimmäisen kirjeen Aljalta, joka kertoi asuvansa Serjozan sisaren luona. Hän työskenteli vakituisesti Revue de Moscou -nimisessä aikakauslehdessä ja teki käännös- ja kuvitustöitä. Hän oli tyytyväinen elämäänsä kotimaassa, mutta ikävöi kuitenkin Marinaa, Muria ja Pariisia.

Myös Marina alkoi miettiä paluuta perheensä luokse. Kesän hän vietti Murin kanssa meren rannalla. Vaikeuksista huolimatta hän uskoi, että perhe olisi vielä joskus koossa. Palattuaan Pariisiin Marina sai kirjeen Aljalta, jossa tämä kertoi Sofian Holidayn kuolemasta. Marinan pyynnöstä Alja oli yrittänyt etsiä Holidayta. (Schweitzer V. 1992, 440-444, passim.)

Marina oli järkyttynyt Sofian kuolemasta. Vielä samana kesänä hän kirjoitti novellin Sonetskasta. Marinan viimeinen proosatyö vei hänet takaisin kotimaahan ja entiseen elämään, jossa hän eli Sonetskan kanssa. Teatteri, läheiset ihmiset ja nuoruus heräsivät henkiin. Hän kirjoitti Sonetskasta myös sarjan runoja, joiden sisältö oli sama kuin 20 vuotta aiemmin, jolloin he olivat kohdanneet ja rakastuneet.

Uusi aikakauslehti Russkie zapiski 'Русские записки' julkaisi novellin ja runot. Rahat, jotka Marina sai julkaisuista, antoivat hieman lievitystä ainaiseen köyhyyteen ja rahapulaan.

Kun rahat loppuivat, he muuttivat hotelliin. Venäjän lähetystö maksoi asumisen. (Kudrova I. 1991; Loskaja V. 1992; Schweitzer V. 1992. passim)

Maaliskuussa 1939 saksalaiset valtasivat Tsekkoslovakian. Prahassa he olivat 15. päivänä. Marina kirjoitti Anna Teskovalle: "Tsekkoslovakian kohtalo on minun suurin suruni..."(Kudrova I. 1991,360.)

Kaikesta huolimatta Saksa ja saksalaisuus olivat yhä rakkaat Marinalle, eikä hän osannut samastaa Hitleriä ja fasismia saksalaisuuteen.(Kudrova I. 1991,360.)

Marina kirjoitti 7. kesäkuuta Anna Teskovalle:

"Te olette ihminen, joka täytitte kaikki minun pyyntöni ja jopa sanattomat tarpeeni. Kukaan muu ei ole rakastanut minua niin kuin Te. Minä muistan kaikki ja olen siitä ikuisesti Teille kiitollinen.

Mutta vielä me tapaaamme - varmasti! Teidän aina ja ikuisesti.

M."(Tsvetajeva M. 1991a,160.)

Marina alkoi valmistella lähtöä kotimaahan. Hän ei ollut menossa Venäjälle vaan Neuvostoliittoon, jota hän ei itse ymmärtänyt. Kaikki oli muuttunut kotimaassa seitsemäntoista vuoden aikana. Marina tiesi, ettei Murilla olisi tulevaisuutta Ranskassa, ja tämä halusi myös itse muuttaa isän ja sisaren luokse. Marinalle oli tärkeää, että Alja oli tyytyväinen paluuseensa. Hän tunsi kuitenkin palaavansa kotimaahan kuin koira.

He eivät tieneet, mikä heitä odotti Moskovassa, missä he asuisivat ja saisiko hän kirjoittaa. Mur oli 14-vuotias, eikä osannut ajatella tulevaisuutta yhtä armottomaksi kuin Marina.

Marina hyvästeli kaikki - ainaiseksi, kuten hyvästellään kuolevia. Vielä viimeisenä iltana ei ollut selvää, pääsisivätkö he lähtemään vai ei. Sen vuoksi heillä ei ollut ketään saattajia.(Schweitzer V. 1992,456,457.)

16.6.1939 Anna Teskovalle:

"Kirjoitan Teille Sonetskastani. Meidän suhteemme oli niin syvä, ettei maailmassa voi olla syvempää tunnetta. Se oli syvempi kuin miehen ja naisen välinen rakkaus. Ja nyt minun Sonetskani on kuollut. Hän oli vaaleaihoinen, pieni lettipäinen tyttö.

Samana kesänä, jolloin Sonetskani kuoli, kirjoitin hänelle novellin ja runoja. Ystävyys ei ole oikea sana kuvaamaan meidän suhdettamme. Se oli puhdas naisten välinen rakkaus. En ole elämässäni rakastanut ketään muuta niin puhtaasti ja syvästi kuin häntä. Kirjoittaessani elin uudelleen ne hetket, jotka olimme yhdessä ja hän - minun Sonetskani - eli minussa.

Enemmän kuin mitään muuta maailmassa haluaisin nyt Teidän luoksenne Tsekkoslovakiaan - ainaiseksi. Lopun elämäni haluaisin olla kuin karhu pesässään."(Tsvetajeva M. 1991a,118,134,135.)

Marina kirjoitti runoja Tsekkoslovakialle ja lähetti ne muistoksi Anna Teskovalle.

...

Vain tunnin kestää -

kova onnesi!

Jälkeen yön vankeuden -

valkea yö vapauden!

1938

(Tsvetajeva M. TOM III 1992c,68).

Vähän ennen lähtöään Marina purki tunteensa runoksi:

...

oi musta vuori,

joka pimennät - koko maailman!

On aika - on aika - korkea aika palauttaa piletit Luojalle.

Minä kieltäydyn - olemasta.
Epäihmisten hullujenhuoneessa
minä kieltäydyn - elämästä.
Torien susien kanssa

minä kieltäydyn - ulvomasta.
Kanssa haitten muitten
minä kieltäydyn - uimasta -
pitkin virtoja - alas.

En tarvitse näitä reikiä
korvikseni, en viisaita silmiä.
Maailmasi mielettömyydelle
minä vastaan - kieltäytymällä.
1939
(Tsvetajeva M. TOM III 1992c,79).

"Näkemiin - nyt on helpompaa. Tämän jälkeen kaikki on kohtalon käsissä."(Kudrova I. 1991,367).

IV

32 PALUU KOTIMAAHAN

Voiko palata
taloon, joka - on hajotettu?
...
Sitä, joka oli kolikoissa -
nuoruuteni,
tuota Venäjää - ei ole.

Kesäkuun 18. päivänä 1939 Marina oli jälleen kotimaassaan. Hän oli haaveillut palaavansa kuin tervetullut ja toivottu vieras. Kaikki ei kuitenkaan mennyt haaveiden mukaan. Hän joutui kummalliseen maahan, johon piti tutustua uudelleen. Hän ei saapunut tunnettuna kirjailijana - Marina Tsvetajevana - vaan lännessä toimivan venäläisen agentin Sergei Efronin vaimona.

Saavuttuaan Marina matkusti heti Murin kanssa NKVD:n omistamalle kesähuvilalle Moskovan maaseudulle, missä Alja ja Serjoza jo asuivat. Siellä olivat metsät ja pellot venäläisiä. Niitä Marina rakasti ja niistä hän oli kirjoittanut Anna Teskovalle.

Marinasta tuntui siltä, kuin hän olisi palannut Prahan maalaiselämään. Alja oli hyvin vähän kotona. Hän teki työtä Moskovassa ja vietti iltojaan ja öitään ystäviensä luona. Hänellä oli oma yksityinen elämänsä ja omat ystävänsä. Huvilassa asui heidän lisäksi kaksi muuta paluumuuttajaperhettä.

Marinan oli vaikea tottua uuteen elämäntapaan. Vaikka hän oli asunut Murin kummin luona Pariisissa jonkin aikaa, yhteistalouselämä oli hänelle kuitenkin vierasta. Hän oli

tottunut asumaan ja elämään omilla ehdoillaan ja laittamaan tavaransa juuri sinne, minne halusi. Naapurin kanssa tuli erimielisyyksiä aivan pienistäkin asioista.

Hankaluuksista huolimatta elämä Bolsevassa oli rauhallista ja onnellista. Perhe oli taas yhdessä. Ensimmäiset kuukaudet Marina joutui elämään eristäytyneenä tuttavistaan.(Schweitser V. 1992,458,459,460,461.)

Muutaman kuukauden toimeettomuuden jälkeen Marina halusi palata kirjalliseen elämään. Vladimir Majakovskia pidettiin Neuvostoliiton ensimmäisenä runoilijana - Nikolai Asejev puolestaan oli saanut Stalinin palkinnon. Boris Pasternakia oli loukattu kirjailijana, mutta hänellä oli kuitenkin mahdollisuus kirjoittaa. Hänestä oli tullut tunnettu ja rikas kirjailija. Myös Vladimir Hlebnikovin tuotantoa julkaistiin.

Marina ei tiennyt, että Neuvostoliitossa kirjailijoiden saama tunnustus oli riippuvainen poliittisista suhteista. Hän ei myöskään vielä tiennyt, että Osip Mandelstam oli kuollut. Tämä oli pidätetty kaksi kertaa. Ensimmäisen kerran hänet oli pidätetty 1933 ja karkotettu Voroneziin, toisen kerran vuonna 1938, jolloin hänet oli viety vankileiriin Kolgnaan. Mandelstam oli sairastunut leirillä. Hänet oli viety sairaalaan 26.12.1938, jossa hän kuoli seuraavana päivänä 27.12.1938. Kuolintodistukseen oli viralliseksi kuolinsyyksi kirjoitettu sydäninfarkti.(Sentalinski V.1993,286,289.)

Stalinin epäsuosiossa olevat kirjailijat joutuivat polttamaan ja piilottamaan tekstejään, jotta heitä ei katsottaisi isänmaan vihollisiksi. Anna Ahmatovan mies Nikolai Gumiljov oli vangittu ja teloitettu jo vuonna 1921. Hänen poikansa Leo Gumiljov vangittiin ensimmäisen kerran 1933.(Kuzmina J. 1991, 85,102.)

Ihmiset pelkäsivät toisiaan. Kenestäkään ei voinut tietää, kuka oli salaliittolainen ja valtion kätyri. Puheluita kuunneltiin, ja oli vaarallista tavata ihmisiä, joilla oli epäilyttävä maine NKVD:ssä. Pidätetyiltä yritettiin kiduttaen ja pahoinpidellen saada tunnustus valtiota vastaan suunnatusta poliittisesta toiminnasta. Stalinin terrorin aikana tuhoutui paljon historiallista materiaalia, kirjailijoiden arkistoja ja käsikirjoituksia. Stalin merkitsi kulttuurin tuhoa. Kulttuuri oli isänmaan vihollinen

Marina halusi tavata ensimmäiseksi Boris Pasternakin. Hän kutsui tämän luokseen. Pasternakin mielestä tapaaminen oli vaarallista, ja hän kieltäytyi kutsusta.

Myöhemmin hän suostui tapaamaan Marinan, ei kuitenkaan tämän luona Bolsevassa, vaan Moskovassa. Tavatessaan molemmat olivat hyvin hämillään. Marina oli aivan erilainen kuin aikaisemmin. 20-luku oli kaukana, samoin heidän kiihkeä kirjeenvaihtonsa. Marina oli rouvamainen, leninki päällä, ja hänellä oli harmaat sileäksi kammatut hiukset. Mur oli hienoine vaatteineen kuin lehdestä leikattu mallinukke. Marinalla ei ollut minkäänlaista tietoa kotimaansa todellisista tapahtumista. Kirjeissä, joita hän oli Aljalta saanut Pariisiin, ei ollut sanaakaan Neuvostoliiton todellisesta elämästä. Marina yritti Pasternakin lisäksi tavata muutamia emigraatioajan ystäviään. Se oli kuitenkin hankalaa ja vaarallista. (Schweitzer V. 1992,461,462,463.)

Alja pidätettiin 27. elokuuta 1939. Hänet haettiin autolla Bolsevasta. Se oli viimeinen aamu ja viimeinen kerta, jolloin tytär sekä äiti ja isä, sisko ja veli olivat yhdessä. Kaikille niille, jotka vangittiin, tapahtui samalla tavalla. Aikaisen aamun tapaaminen oli viimeinen hyvästijättö.

Vasta puolen vuoden kuluttua Aljan pidättämisestä Marina sai viestin, että tytär oli vielä hengissä. Ei saatu mitään tietoa siitä, miksi hänet oli pidätetty tai koska hänet vapautettaisiin. Saman vuoden lokakuussa pidätettiin Serjoza. Stalin oli antanut hänen olla lähes kaksi vuotta vapaana: säilyttääkö hänet vai likvidoida? Stalinin taktiikka oli lähes samanlainen kaikkia paluumuuttajia kohtaan. Neuvostoliiton lähetystö oli ottavinaan tulijat suojiinsa, antoi heille avaimet kotiin ja isänmaahan, mutta sen jälkeen... (Losskaja V. 1992,236.)

Alja vietti kahdeksan vuotta eri vankileireillä. Serjoza ammuttiin 16. lokakuuta 1941 NKVD:n vankilassa Bityrkassa. (Sentalinski V. 1993,293.)

Onneksi Marina oli saanut Neuvostoliiton passin ennen kotimaahan tuloaan. Ilman passia eläminen olisi ollut mahdotonta, passin saaminen vielä mahdottomampaa.

Miksi Marinaa ja Muria ei pidätetty? Siksi, että Stalin ei tuntenut Marinaa kirjailijana. Marina Tsvetajeva oli hänelle täysin tuntematon - ei neuvostokirjailija eikä siis vihollinen.(Losskaja V. 1992,236.) Oli "meidän" kirjailijoita, kuten Stalin sanoi - Maksim Gorki, Boris Pasternak, Vladimir Majakovski, Nikolai Asejev ja Aleksander Fadejev, joista kaksi viimeksi mainittua palkittiin Leninin kunniamitalilla.(Losskaja V. 1992,261.)

Lisäksi oli muita kirjailijoita, kuten Aleksei Tolstoi, jotka olivat saaneet Leninin mitalin jo aikaisemmin. "Meidän" kirjailijat olivat tiukasti Stalinin käsissä. Eräässä kirjailijakokouksen juhlapuheessa hänelle lähetettiin terveisiä : "Me haluamme, toveri Stalin, että meidän jokainen sanamme, jokainen rivimme ja jokainen tekomme auttaisi meitä rakentamaan kommunismia Teidän kanssanne."(Schweitzer V. 1992,466.)

33 MARINA JA MUR

Serjozan pidättämisen jälkeen Marinan elämässä alkoi uusi kausi. Alkoi yksinäisyys, pelko ja huoli sekä kiertolaiselämä Murin kanssa. He eivät voineet enää asua Bolsevassa. Jonkin aikaa he pystyivät asumaan naapureilta salaa Serjozan sisaren luona, jolle Marina antoi kirjallisen arkistonsa säilytettäväksi Aljaa varten. Marina asui huoneessa, jossa ei ollut tuolia, pöytää eikä ikkunaa. Kirjoittaminen oli aivan mahdotonta pimeässä kopissa. Hän etsi koko ajan asuntoa ja työtä sekä pelkäsi, että hänet oli jo unohdettu kirjailijana.

Kun Marina oli henkisesti ja taloudellisesti aivan maassa, Pasternak auttoi häntä saamaan käännöstitä. Intohimo ja rakkaus, jota he olivat tunteneet toisiaan kohtaan, oli kadonnut. Jäljellä oli vain velvollisuudentunto ja ystävyyssopimus, jonka he olivat solmineet loppuelämäksi.

Joulukuussa 1939 Marina ja Mur muuttivat Golitsinon kirjailijaliiton taloon. Asumot eivät olleet lapsiperheitä varten, minkä vuoksi he joutuivat asumaan pieneen huvilaan, josta heille oli varattu yksi huone. Marina haki aamuisin kirjailijatalosta aamiaisen, mutta päivällisen he söivät siellä. He asuivat Golitsinossa viisi kuukautta. (Schweitzer V. 1992,467,468,469.)

Ne, jotka muistavat Marinan tältä ajalta, kuvailevat häntä: "Hän oli hyvin laiha, tuskaisen näköinen ja kasvoiltaan värittömän harmaa. Harmaa huivi päässä, hailakat silmät, jotka eivät ilmaisseet mitään. Hän oli koko ajan hermostunut, ailahteleva ja jopa ilkeä. Vaatteet olivat kuluneet. Hän ei enää näyttänyt ihmiseltä. Jotakin hänestä oli ainaiseksi kadonnut." (Lipkin S. LG no 9 1992,21.)

Kiintoisaa oli kuitenkin se, että ihmiset kiinnittivät Marinan puheeseen huomiota. Seitsemäntoista emigranttivuoden jälkeen hänen äidinkieltänsä oli säilynyt täysin puhtaana ja hän hallitsi sen kaikki vivahteet.

Huone, jossa Marina ja Mur asuivat, oli kylmä ja siinä oli mahdoton kirjoittaa. Marina lähetti kirjailijaliittoon Aleksandr Fadejevälle kirjeen, jossa hän pyysi tätä auttamaan asunnon saamisessa. Marina oma kirje ei ole säilynyt, mutta Fadejevin vastauskirje on. Se tuli kuukausi sen jälkeen, kun Marina oli jo muuttanut Golitsinon.

17.1.1940

"Tov. Tsvetajeva!

Yritän tehdä jotakin vuoksenne joka tapauksessa. Moskovassa ei todellakaan ole vapaita asuntoja. Meillä on iso ryhmä tunnettuja ja oikein hyviä kirjailijoita, joilla ei myöskään ole vakituista asuntoa. Vuosiin emme ole pystyneet auttamaan ketään - vapaita asuntoja yksinkertaisesti ei ole. Ainoa vaihtoehto Teille on saada kirjailijatalosta Golitsinosta huone tai pari käyttöönnne. Se maksaa Teille 200-300 ruplaa. Vuokra on tietysti kallis, mutta Te voitte tehdä käännöstöitä lehdille ja kustantajille. Suhteenne kirjailijaliittoon on Teille eduksi. Myös kirjailijakodin johtaja auttaa Teitä. Olen jo puhunut hänen kanssaan. Ottakaa häneen yhteyttä.

A.Fadejev"(Belkina M. 1992,101.)

Elämä Murin kanssa jatkui huolimatta siitä, että perhe oli hajonnut. Marina teki käännöstöitä, ja Mur suoritti samanaikaisesti seitsemättä ja kahdeksatta luokkaa. Hän ei auttanut äitiään kotitöissä ja suhtautui tähän halveksuen, hänen runouteensa jopa kielteisesti.

Murille muut ihmiset olivat yhdentekeviä. Häntä pidettiin kauniina ja älykkäänä. Hän luki paljon, oli originelli, mutta halveksi ja arvosteli muita. Ihmiset sanoivat, että Murilla on samanlainen luonne kuin hänen äidilläänkin. Hän oli hyvin itsekeskeinen ja epäluotettava. Boris Pasternak, joka tapasi joskus Marinan ja Murin, sanoi, että poika oli vaikea ja epämiellyttävä.

Kun Murin piti aloittaa koulunkäynti, Marina sanoi, että pojalle riittäisi aivan hyvin hänen opetuksensa. Kyse ei itse asiassa ollut niinkään kouluun menosta vaan siitä, että Marina halusi sulkeutua Murin kanssa lasiseen pulloon, joka eristäisi heidät kokonaan ulkopuolisesta maailmasta. Hän halusi, että Mur olisi vain ja ainoastaan hänen. Nyt Marinasta tuntui, että hänen läsnäolonsa vain häiritsi Muria, joka ei halunnut äidin holhoavan häntä. Äidin ja pojan suhde muuttui koko ajan vain huonommaksi. Marinan yksinäisyys ei johtunut pelkästään Murin käyttäytymisestä, vaan myös Aljan ja Serjozan menetyksestä. (Sezeman D. LG no 9 1992,29.)

Marinan runous oli kaikille yhdentekevää. Nyt elettiin kommunistisessa yhteiskunnassa ja yhteiskunnan hyväksymien runojen sisältö oli aivan toinen kuin hänen runojensa. Marina kirjoitti muutamia runoja vielä 40-luvun alussa.

Marinan sielu etsi entiseen tapaan toista sielua, joka olisi hänen lähellään ja ymmärtäisi häntä. Hän tutustui kirjailijatalossa asuvaan nuoreen venäjän kielen opettajaan Tanja Kvaninaan. Tämä kunnioitti Marinaa, mutta piti heitä täysin erilaisina. "Mitä minä puhuisin hänen kanssaan? Mitä minä merkitsen hänelle?" mietti Tanja. *"Tanja, älkää pelätkö minua"*, kirjoitti Marina. *"Älkää ajatelko, että minä olen älykäs. Te voitte antaa minulle hyvin paljon - sen, mitä sydämeistäni puuttuu. Kun minä en rakasta, en tunne eläväni. Siitä on jo pitkä aika, kun olen ollut rakastunut. Teidän kanssanne olen oma itseni."* (Tsvetajeva M. TOM II 1988c,548,549.)

Marinalle elämä ilman rakkautta oli samaa kuin olla kuollut. Tanjan kanssa hän tunsi taas olevansa lähellä Sofia Holidayta. Tanjan oli vaikea suhtautua mitenkään Marinaan, vaikka hän olikin kiinnostunut tästä ihmisestä. Hän vieraili joskus tämän luona, toi hänelle syötävää ja toimi emäntänä - keitti ruokaa ja siivosi. Hän näki, että Marina oli hyvin yksinäinen. Heidän välilleen ei kuitenkaan muodostunut henkistä yhteyttä. Tanja kirjoittikin miehelleen, ettei hän ymmärtänyt, miksi hän oli Marinalle tarpeellinen ja mitä tämä halusi hänestä. Myöhemmin hän ymmärsi, mikä Marinalle oli tärkeää: ihminen ja ihmisen läheisyys. (Schweitzer V.1992,480.)

34 TYHJYYS

Huoneen vuokraa nostettiin Golintsinossa. Siihen Marinan rahat eivät enää riittäneet. Ystävien ja tuttavien avustuksella hän ja Mur pystyivät asumaan siellä kuitenkin vielä kevään eikä Murin tarvinnut keskeyttää koulunkäyntiään.

Kesäkuussa he muuttivat Moskovaan ja saivat väliaikaisen asunnon ystäviensä luota Herzen-kadulta. Jotain hyvääkin Marinalle sentään tapahtui. Hän sai vihdoin Pariisista matkatavaransa, joista hän myi osan saadakseen rahaa elämiseen. Huoneiston löytäminen Moskovasta oli kiven takana. Asunnon vuokraajina äiti ja poika olivat yhtä huonossa asemassa kuin yksinäinen mies. Onneksi heillä oli kuitenkin väliaikainen katto päänsä päällä.

Asuminen kesäisessä kaupungissa oli painostavaa, koska Marina oli Pariisissa ollessaan tottunut viettämään kesänsä maaseudulla ja meren rannalla. Kaupungissa hän tunsi kuitenkin olevansa lähempänä Aljaa ja Serjozaa, jotka olivat Ljubljankan vankilassa.

Syksyllä Marina meni kirjailijaliittoon ja pyysi heiltä apua asunnon saamiseksi. Hänen asuntohakemuspaperinsa olivat kadonneet, ja liitossa vastattiin, ettei hänellä ollut edes lupaa asua Moskovassa. Myös Pasternak yritti auttaa Marinaa omilla suhteillaan, mutta kirjailijaliitossa oli liian paljon ihmisiä, jotka vastustivat häntä. Marina uhkasi Pasternakille lopettaa itsensä, jos asuntoa ei löytyisi. Pasternak ei suhtautunut uhkaukseen vakavasti. Loppujen lopuksi Pokrovskin bulevardilta löytyi huone, jonne Marina ja Mur muuttivat lokakuun lopussa. Se oli yhteisasunto, joka sijaitsi talon seitsemännessä kerroksessa. Talossa oli hissi, mutta Marina pelkäsi sitä ja käytti aina rappuja. Huone oli Marinan mielestä yllellinen. Siinä oli melkein koko seinän täyttävä ikkuna, josta näki taivaan ja lintujen lentävän. Marina jatkoi käännostöiden tekemistä, ja Mur alkoi opiskella uudessa hyvämaineisessa koulussa ja sai ystäviä. Elämä tasaantui vähitellen ja alkoi näyttää valoisalta.

Marina pystyi jopa palkkaamaan siivoojan, joka kävi kerran viikossa järjestämässä paikat kuntoon. Hän olisi halunnut julkaista Pariisissa kirjoittamiaan runoja. Paluumuuttajat koettiin isänmaan vihollisiksi, ja sen vuoksi kirjojen julkaiseminen oli mahdotonta. Oli kulunut jo kahdeksantoista vuotta, kun Marinan kirjoja oli julkaistu Moskovassa. Hän koki itsensä unohdetuksi kirjailijaksi, jonka vain vanhukset muistivat. Hän alkoi kuitenkin kerätä kahdenkymmenen vuoden takaisia runoja kokoelmaksi ja otti mukaan mm. runon Sinulle 100 vuoden kuluttua, jolla hän halusi ilmaista rakkautensa Serjozaan:(Schweitzer V. 1992,482,483,484.)

Ja lopuksi, - jotta kaikki tietäisivät! -..
 että sinua rakastetaan! rakastetaan! rakastetaan!
 allekirjoitin sen - sateenkaarella taivaan.
 1920
 (Tsvetajeva M. TOM I 1988b,120).

Melkein kolmekymmentä vuotta sitten Marina oli eräässä runossaan ensimmäisen kerran sanonut rakastavansa Serjozaa. Hänelle oli tärkeää kertoa kaikille miehensä kohtaan tuntema rakkaus.

Kustannusyhtiö Goslitizdato ilmoitti Marinalle, etteivät hänen runonsa kelvanneet kustannettavaksi. Kokoelmassa oli vain muutama julkaistavaksi sopiva runo. Marina ymmärsi lopultakin, että hänen aikansa kirjailijana tässä maassa oli ohi. Kritiikki oli kuin hirttosilmukka kaulaan. Hän koki itsensä jo kuolleeksi. Vain yksi hänen runonsa julkaistiin Neuvostoliittoon paluun jälkeen. Loput viisi, isänmaalle kelvollista runoa, ilmestyivät aikakauslehti Nevassa muutaman vuoden kuluttua Marinan kuoleman jälkeen.(Schweitzer V. 1992,489,491.)

Eilen vielä silmiin katsoin..
 Se oli kuin vanha laulu, muistutus kuolemasta:

 Kaiken tiedän - enkä pane vastaan!
 Jälleen huomaan - etten ole ainakaan rakastajatar!

missä perääntyy rakkaus,
 siellä tilalle astuu Kuolema-puutarhuri
 1920
 (Tsvetajeva M. TOM I 1990b,520,521)

Kaikesta huolimatta Marina oli elävä ja hänen sielussaan eli vielä Fenix: piti vielä
 palata, nousta tuhkasta, syttyä tuleen - ja palaa:

- Aika! tälle tulelle -
 vanha!
 - rakkaus minua vanhempi viidenkymmenen tammikuun
 vuori!
 rakkaus - vielä vanhempi

 Mutta kipu, joka on rinnassa, -
 on rakkautta vanhempi, vanhempi rakkautta.
 1940
 (Tsvetajeva M. TOM I 1988b,330).

35 ARSENI TARKOVSKI

Moskovan kirjailijaklubilla oli joka kevät perinteiset myyjäiset. Samalla se oli myös kirjailijoiden, näyttelijöiden, taiteilijoiden, muusikoiden ja muodinlujien kohtaustapaikka. Jotkut olivat todella kiinnostuneita kirjoista, mutta yleensä ihmiset tulivat näyttämään itseään ja tapaamaan muita kollegoja. Myyjäiset oli yksi seurapiirin tärkeimpiä tapahtumia. Siellä oli mahdollisuus tutustua juuri siihen oikeaan ihmiseen, jolta myöhemmin voisi saada apua.

Myös Marina oli klubilla. Hän oli tuntematon melkein kaikille. Joku salissa kuiskasi, että emigranttirunoilija Marina Tsvetajeva Pariisista, on paikalla. Salissa alkoi hälinä: runoilija Pariisista - mielenkiintoista.

Marina näki salissa nuoren miehen, joka viehätti häntä. Ohi mennessään mies vilkaisi Marinaa, mutta ei voinut tulla tämän luokse, koska oli vaimonsa seurassa. Myöhemmin kävi ilmi, että mies oli runoilija Arseni Tarkovski. (Belkina M. 1992, 16.)

Vielä kerran Marina rakastui. Marinan omisti Tarkovskille viimeisen runonsa, jonka hän kirjoitti 6. maaliskuuta 1941.

Yhä toistan ensimmäistä säettä
yhä korjailen ensimmäistä sanaa:
- "Minä pöydän katoin kuudelle..."
Sinä unohdit - seitsemän.

.....

... Et ole kukaan: et veli, et poika, et aviomies
et ystävä - ja kuitenkin soimaan:
- Sinä pöydän katoit kuudelle - sielulle,
etkä minua istuttanut - sen äärelle.
1941
(Tsvetajeva M. TOM I 1988c, 331, 332).

Elämä oli Marinalle armoton. Hän oli väsynyt ja vanhentunut. Marinalla oli vähän ystäviä, mutta ilman niitä hän ei olisi voinut elää. Murin mielestä äiti näytti vanhalta maalaisnaiselta. Marina eli kuitenkin vielä, ja Arseni Tarkovski antoi hänelle taas vähän elämäniloa ja toivoa, ettei kaikkea sittenkään ollut menetetty.

Marina oli kylässä Tarkovskien luona, jonne oli ryhmä kääntäjiä kokoontunut juhlimaan. Juhlien jälkeen kahden aikaan yöllä Marina soitti illan isännälle. Arseni Tarkovski pelästyi soittoa ja luuli, että Marinalle oli tapahtunut jotakin. Mitään kummallista ei kuitenkaan ollut sattunut. Tämä vain halusi ilmoittaa, että hänelle oli jäänyt Tarkoskin nenäliina, johon oli kirjailtu nimikirjaimet A.T. Tarkovski sanoi, ettei hän käyttänyt milloinkaan kirjailtuja nenäliinoja.

- Ei, kyllä minulla on Teidän nenäliinanne ja haluan palauttaa sen nyt heti Teille.
- Marina, Te olette seonnut. Kello on kaksi yöllä ja Te haluatte lähteä tuomaan nenäliinaa, ja minun pitäisi tulla taas saattamaan Teidät kotiin. Nenäliina ei ole minulle tarpeellinen. Jos haluatte palauttaa sen, tulen huomenna Teidän luoksenne, jos Te sitä halusitte.
- Ei, haluan palauttaa nenäliinan nyt heti.

Hän toi Tarkovskille liinan, jossa oli todella nimikirjaimet A.T.(Belkina M. 1992,212,213.)

Marinan oli pakko saada tavata hänet juuri sillä hetkellä, eikä seuraavana päivänä.

36 JELABUGA

Saksa hyökkäsi Neuvostoliittoon 22. kesäkuuta 1941. Marina pelkäsi Murin joutuvan rintamalle. Kaupunkilaiset evakuoitiin sodan jaloista maaseudulle. Mur ei halunnut lähteä mihinkään Moskovasta. Marina teki kaikkensa, että he olisivat saaneet jäädä kaupunkiin. Vastustuksesta huolimatta heidät vietiin Jelabugan kylään, joka sijaitsi Volgan keskijuoksulla Kama-joen varrella.

Marina teki kaikkensa helpottaakseen omaa ja poikansa elämää. Hän kirjoitti vielä Stalinille kirjeen Aljan ja Serjozan puolesta. Se ei kuitenkaan auttanut heitä. Alja oli vankileirillä, mutta Serjozasta hän ei tiennyt mitään. Hänet ammuttiin lokakuussa 1941. Murin käytös Marinaa kohtaan oli raakaa ja he riitelivät jatkuvasti. Hän syytti Marinaa siitä, että joutui lähtemään Moskovasta ja jättämään opintonsa. (Schweitzer V. 494,495,496,497, passim.)

Marina matkusti läheiseen kaupunkiin tapamaan Nikolai Asejevia, jotta tämä auttaisi häntä saamaan työtä. Hänelle luvattiin paikka tiskaajana pian avattavassa kirjailijoiden ruokalassa. Marina hylkäsi tarjouksen. (Kreid V. 1991,493.)

Asejevillä käynnin jälkeen kaikki oli menetetty. Marina ei nähnyt enää mitään syytä jatkaa elämää. Elokuun 31. päivän aamuna Mur lähti työhön ja hän jäi yksin kotiin. Marinan elämäntuli oli sammunut jo vuosia sitten, mutta hän uskoi kuitenkin vielä kirjoittavansa.

Kun Mur palasi kotiin, Marina oli hirttäytynyt. Poika lähti heti Jelabugasta eikä tullut edes äitinsä hautajaisiin. Marina haudattiin 2. syyskuuta Jelabugan hautausmaalle. (Losskaja V. 1992,279,284,288.)

Kuultuaan Marinan kuolemasta Pasternak tunsu itsensä tapahtumaan syylliseksi, koska ei ollut pystynyt auttamaan Marinaa niin paljon kuin olisi ollut tarpeen. Kuitenkin Pasternak teki hänen puolesta enemmän kuin kukaan muu hänen läheisistään. (Schweitzer V. 1992,498.)

Ennen kuolemaansa Marina kirjoitti kolme kirjettä.

Ensimmäinen oli osoitettu Murille:

"Murluga, anna minulle anteeksi. Olen vaikeasti sairas ihminen ja tästä eteenpäin kaikki muuttuisi vain huonommaksi. Rakastan sinua suunnattomasti. Ymmärrä minua, etten voi jatkaa näin elämääni. Kerro isälle ja Aljalle, jos tapaat heidät, että rakastin heitä loppuun saakka. Kerro, että eteeni tuli seinä, josta en enää päässyt yli."(Losskaja V. 1992,285).

Toinen kirje oli osoitettu Asejeville, hänen vaimolleen ja siskolleen:

"Auttakaa Muria. Auttakaa häntä kokoamaan tavarat ja matkustamaan Tsistopoliin. Älkää jättäkö häntä yksin. Ottakaa hänet luoksenne, että hän voisi opiskella. Älkää hylätkö häntä."(Losskaja V. 1992,285).

Kolmas kirje oli osoitettu Jelabugan viranomaisille:

"Auttakaa Muria. Auttakaa häntä kokoamaan tavarat ja matkustamaan Tsistopoliin. Älkää estäkö hänen lähtöään."(Losskaja V. 1992,285).

37 TAPASIMME TOISEMME - MUTTA EMME KOHDANNEET TOISIAMME

Lidia Tsukovskaja kirjoitti 21. lokakuuta 1941:

"Anna Andrejevna kysyy minulta Marina Tsvetajevasta. Luin hänelle sen, mitä olin kirjoittanut 4. syyskuuta heti kuultuani itsemurhasta. Kävelimme Anna Andrejevnan kanssa Kama-joen rannalla. Menimme samaa lankkua pitkin saman lammikon yli, jonka yli olin mennyt noin puolitoista kuukautta aiemmin Marina Ivanovnan kanssa. Kummallista, sanoin minä - sama joki, sama lammikko ja sama lankku. Silloin puhuimme Teistä. Nyt häntä ei ole. Nyt me puhumme Teidän kanssanne hänestä, samassa paikassa.

Anna Andrejevna ei vastannut mitään, vaan vilkaisi minua tarkkaavaisena. Minä en kertonut hänelle keskustelustani Marina Ivanovnan kanssa.

Marina oli sanonut Lidia Tsukovskajalle: "Nyt ratkaistaan minun elämäni kohtalo. Jos minun täytyy jäädä koko loppuelämäkseni tänne, elää eristyksessä, vieraassa tataarikylässä, kuolen heti. En jaksaisi enää elää."(Tsukovskaja L. Neva no 7 1989,140.,141)

Anna Ahmatovakaan ei olisi jaksanut elää olosuhteissa, joissa Marina oli elänyt. Näiden kahden runoilijan kohtalo oli hyvin samanlainen. Marina Tsvetajevan menetyks oli Anna Ahmatovalle suurempi kuin kukaan voisi kuvitellakaan.

Yksi kulkee tietä suoraa,
toinen kiertää kehää
ja odottaa paluuta isänsä kotiin,
odottaa entistä rakastaan.
Mutta minä kuljen - epäonni jäljessäni
en suoraan enkä viistoon,

en paikkaan enkä aikaan mihinkään,
 kuin kiskoilta suistunut juna.
 1940
 (Ahmatova A. TOM I 1986,227).

Koko elämänsä Marina oli haaveillut ihmisestä, jolle olisi ollut tarpeellinen. Se oli kaikki, mitä hän olisi halunnut elämältä.

Lopultakin tapasin
 itseni kaltaisen:
 joka kuollakseen
 minua tarvitsee.

Mitä silmälle - sateenkaari,
 sitä ihmiselle - tarve
 ihmiseen - itsessään.
 1936
 (Tsvetajeva M. TOM III 1992c,65).

Ennen tapaamista Marina oli lukenut Anna Ahmatovan kokoelman, joka oli julkaistu 40-luvulla. Samana vuonna Marina itse yritti saada kirjansa julkaisuun, mutta se ei onnistunut.

Marina kritikoi Ahmatovaa teemoista ja siitä, mistä ja miten tämä kirjoitti: "Kaikki itsestä, kaikki rakkaudesta, Salomonin korkeista veisuista, ilmasta, punaisista vaahteran lehdistä jne. "Jumalan lahjojako - miten houkuttelevia lahjoja - Anna Ahmatova!".(Saakjants A. 1986,124.)

Marina oli yksinkertaisesti unohtanut, että 40-luvulla oli mahdotonta kirjoittaa tai julkaista sitä, mitä itse halusi tai mitä itse ajatteli. Julkaiseminen ylipäättänsä oli mahdotonta.

Marina kirjoitti artikkelissaan Runoilijat ja historia ja runoilijat ilman historiaa: "On olemassa kehityskykyisiä ja historiallisia runoilijoita. Itsensä hän luki historiallisiin.

Ahmatovaa hän ei pitänyt historiallisena eikä liioin kehityskykyisenäkään runoilijana. Hän oli vain siisti lyyrikko. Tällaisia valmiita sieluja hänen mukaansa syntyi jatkuvasti. Runoilijantiensä alussa ja koko luomistyönsä alussa he kertovat muutamalla sanalla ja säkeellä koko elämänsä."(Belkina M. 1992,265.)

Marinan kritiikki Ahmatovaa kohtaan oli hyvin ristiriitaista, kun tietää hänen tunteensa tätä kohtaan. Ehkä hän olisi halunnut löytää jotakin itsestään lukiessaan Ahmatovan viimeistä kokoelmaa.

Ankarasta kritiikistä huolimatta Marina halusi tavata Ahmatovan. Tapaaminen oli 7. kesäkuuta 1941. Tapaamispäivänä Marina kertoi kysyneensä ihmisiltä, millainen Ahmatova oli:

- Mitä Teille vastattiin? kysyi Ahmatova.
- Vain nainen, sanoi Marina.

Nainen sopi oikein hyvin Ahmatovaan, hänen ulkonäköönsä ja tapaansa puhua. Ahmatova kotonaan, vierailulla, sängyssä, sohvalla tai nojatuolissa - juhlallisen suorana ja ylpeänä. Hän ei puhunut, vaan lausui sanoja. Hän tiesi itsekin ihmisten puhuvan hänestä: "Ahmatova sanoi niin ja niin..." Hän tiesi sanojensa merkityksen ja sen, miten muut ihmiset kunnioittivat ja jumaloivat niitä. Olen puhunut - Ahmatova. Hän rakasti yksinpuhumista.(Iljina N. 1991,355-356.)

Marina tytär Alja tapasi vuonna 1957 Ahmatovan. Tämä kertoi Marinan vierailusta: "Marina Ivanovna oli luonani tässä samassa huoneessa, jossa me nyt istumme. Hän istui samalla paikalla, jossa Te nyt istutte. Me tutustuimme toisiimme ennen sotaa. Marina lähetti minulle Pasternakin mukana viestin, että hän halusi tavata minut, kun tulisin Moskovaan. Kun tulin Leningradista, Boris Pasternak tiesi, että Marina Ivanovna oli täällä. Annoin Pasternakille puhelinnumeroni, ja pyysin Marina Ivanovnaa soittamaan minulle, milloin hän halusi tulla luokseni. Hän ei soittanut minulle, joten minä soitin hänelle, koska en viipynyt kovin pitkään Moskovassa. Hän puhui puhelimesta kylmästi ja haluttomasti ja ymmärsin, ettei hän pitänyt puhelinkeskusteluista - lisäksi hän oli varma, että kaikkia puheluita kuunneltiin. Hän

sanoi minulle, ettei valitettavasti voinut kutsua minua luokseen, koska hänen huoneensa oli huonokuntoinen ja ahdas. Hän halusi tulla minun luokseni.

Kerroin hänelle yksityiskohtaisesti, missä asuin ja miten luokseni tullaan. Marina kertoi minulle, ettei hän osannut tulla taksilla, bussilla tai raitiovaunulla, vaan jalkaisin. Meillä oli oikein miellyttävä tapaaminen. Marina Ivanovna kertoi minulle paluustaan Neuvostoliittoon Teidän ja isänne vuoksi sekä kaikesta siitä, mitä oli tapahtunut.

Tiedän, että liikkuu kaikenlaisia huhuja siitä, miksi hän lopetti itsensä. Hän oli kuulemma henkisesti sairas ja tappoi itsensä hetken mielenhäiriöstä. Siihen minä en usko.

Aika tappoi hänet, kuten se on tappanut monia muitakin ja kuten se tappoi minut kirjailijana. Jos kirjailija ei saa kirjoittaa tai hänen teoksiaan ei julkaista, se on sama kuin kuolemantuomio. Me olimme terveitä ihmisiä. Meidän ympärillämme oli säälimättömiä ja järjettömiä ihmisiä, jotka päättivät ihmisten elämästä. Ihmisiä vangittiin ja teloitettiin ilman syytä ja oikeudenkäyntiä. Heidät katsottiin isänmaan vihollisiksi, ja se riitti. Kukaan ei uskonut kehenkään eikä mihinkään. Kaikki epäilivät kaikkia, jopa perheenjäsenet toisiaan. Kirjeitä avattiin ja puheluita kuunneltiin. Ystävä saattoi olla kavaltaja tai ilmiantaja. Minuakin tarkkailtiin jatkuvasti. Taloni ulkopuolella seisoivat kaksi miestä, jotka seurasivat minua, minne tahansa meninkään. He eivät piiloutuneet minulta ja minä tunnistin heidät.

Me keskustelimme elämästämme, työstä ja luomisprosessista. Marina Ivanovna luki minulle runojaan, joita en tuntenut, ja minä luin hänelle omiani. Minä olin illalla menossa teatteriin katsomaan Tanssinopettaja-nimistä näytelmää. Päivä kului nopeasti emmekä halunneet erota. Saimme jostakin ylimääräisen lipun ja lähdimme yhdessä teatteriin, jossa istuimme vierekkäin. Teatterin jälkeen sovimme tapaamisen seuraavaksi päiväksi. Marina Ivanovna tuli luokseni heti aamulla. Koko päivän olimme yhdessä tässä huoneessa. Keskustelimme, luimme ja kuuntelimme toistemme runoja.

Marina Ivanovna lahjoitti minulle nämä meripihkaiset helmet, joissa jokainen helmi on erilainen aivan kuin rukousnauhassa. Sen lisäksi hän lahjoitti minulle Vuoren runoelman ja Lopun Runoelman 'Поэма Горы' ja 'Поэма Конца', jotka hän oli omistanut minulle."(Belkina M. 1992,266,267.)

Kerran Ahmatovan luona oli vieraita. Eräs naisvieraista huomasi hänellä kauniit helmet. "Nämä ovat lahja Marinalta", Ahmatova sanoi. Tuli täydellinen hiljaisuus. Saattoi kuulla, miten koneet työskentelivät tai miten joki möyräsi - Volga - Kama - Kama - Jelabuga - Marina Tsvetajeva. Tämän jälkeen Ahmatova muuttui kuin toiseksi ihmiseksi ja alkoi puhua aivan erilaisella äänensävyllä.(Vilenkin V.J. ym.1991,351.)
Vielä ei ollut kulunut kahtakaan kuukautta Marinan kuolemasta.

Niissä kirjoituksissa, joita on löydetty Marinan kuoleman jälkeen ja joita ei ole julistettu salaisiksi, hän ei kerro sanaakaan tapaamisestaan Anna Ahmatovan kanssa.

Ollessaan eräänä iltana Pasternakin luona Ahmatova sanoi: "Marina ajatteli minua paljon. Varmasti häiritsin häntä kovin. Marina oli runoilijana minua parempi."(Vilenkin V.J. ym. 1991,411,446.)

Marinan ja Mandelstamin jälkeen Anna Ahmatova ja Boris Pasternak jäivät kahdestaan oman ryhmänsä edustajiksi - neljästä oli jäljellä vain kaksi:

Meitä on vain neljä

Todellako notkealle mustalaiselle
kaikki kärsimykset Danten tuomittu
O.M.

Tällaisena näen Sinun hahmosi
ja katseesi.
B.P.

Oi, pyövelin muusa...

M.T.

... Ja kaikesta luovuin täällä
 Kaikesta maallisesta hyvästä.
 Hengeksi, suojelijaksi "paikan tämän"
 tuli juurakko metsän.
 Kaikki me olemme elämässä kylässä,
 elää - se on vain tottumus.
 Olen kuulevinani ilmatiellä
 kahden äänen huhuilun.

Kahden? Ja vielä itäisen seinän luona,
 tiheikössä vahvan vadelman,
 tumma, tuore seljan oksa...

Se on kirje Marinalta.

1961

(Ahmatova A. TOM I 1986,247).

Boris Pasternak kuvaili hyvin Ahmatovan ja Tsvetajevan erilaisuutta: Ahmatovalla oli silmissään sipulimainen siristys ja Tsvetajeva oli puolestaan mahtipontinen. Siristys kuvaa hyvin Ahmatovan suhdetta maailmaan - kaikki se, mikä on konkreettista, näkyvää ja totta, on totta myös Ahmatovalle. Tsvetajevan mahtipontisuus kuvaa päättäväisyyttä nähdä enemmän kuin maailma antaa nähdä, kokea enemmän kuin maailma antaa kokea sekä moraalisaännöt sallivat:(Schweitzer V. 1992,472.)

Tsvetajeva: ... Hajalle ajetut ryhmät
 Syysuhteen - kas siinä yhteys hänen!
 Otsa ylös -
 Joutukaa epätoivoon!
 Runoilijoiden (järjen) pimennykset
 Eivät tule kalenterin mukaan...
 1923
 (Tsvetajeva M. TOM. II 1992b,253.)

Ahmatova: Hän ei tule minun rakkaaksi miehekseni mutta hänen kanssaan
me ansaitsemme sellaista jotakin
mitä ällistyy kahdeskymmenes vuosisata...
1956
(Ahmatova A.1989b,34.)

Näissä säkeissä puhuvat todelliset ihmiset. Heidän asemansa Venäjän kirjallisuuden historiassa on vankkumaton. Marina totesi Ahmatovasta: "Hänessä oli jotakin, jotakin enkelistä jotakin kotkasta." (Baschmakoff N. ym. 1978,23.)

38 YHTEENVETO

Ensin oli runot, sitten oli Marina, Anna, Boris, Osip, Rainer Maria ja kaikki muut ihmiset ja tapahtumat, jotka vaikuttivat hänen tuotantoonsa ja elämäänsä. (Tekijä)

Työni on ensimmäinen laaja, suomalainen tutkimus Marina Tsvetajevan elämästä ja tuotannosta. Lähes koko materiaali, jota olen käyttänyt työssäni, on ollut venäjänkielistä. Runojen raakakäännökset ovat Hannu Helinin, Liisa Viitasen ja Mervi Mustosen.

Toivon, että lukijat tutustuvat tutkimukseni avulla venäläisen 1920-luvun kirjallisuuden maailmaan ja alkavat elää yhdessä Marinan runoilijanelämää, joka ei etene suoraan eikä ongelmitta. Marina Tsvetajevan elämä on vangittu hänen runoihinsa, ja runojen avulla voi ymmärtää hänen ajatuksiaan. Ilman sankareita ja rakastumisia, Marinan tuotanto olisi jäänyt melko kapea-alaiseksi. On vaikea sanoa, kuka oli Marinan todellinen muusa; Ahmatova, Rilke vai joku muu. Innoittajia oli monta; yhtä monta kuin koettuja rakkauksia.

Marinan elämän rinnalla oli joukko venäläisiä ainutkertaisia, nerokkaita kirjailijoita kuten Anna Ahmatova, Boris Pasternak ja Osip Mandelstam - Me neljä - kuten Anna Ahmatova kirjoittaa. Lisäksi Tsvetajevan, Pasternakin ja Rilken välinen kirjeenvaihto on myös kulttuurihistoriallisesti mielenkiintoinen ja merkittävä. Kuuma ja joskus jopa hehumallinen kirjeenvaihto tempaisi minut mukaansa ystävyys- ja rakkauden moninaisiin koukeroihin.

Työni mielenkiintoisimpia lukuja on Anna Ahmatovan ja Marina Tsvetajevan välinen luova ja yksityinen suhde. Uutta ei ole kirjailijoiden välinen runokirjeenvaihto, mutta uutta on se, että heidän tuotannollisesta yhdenmukaisuudesta ei ole paljon puhuttu, eikä sitä ole paljon tutkittu. Erikoisesti kiinnostuin Inna Lisnjanskajan runoilijoiden yhdenmukaisuusteoriasta. Tämä onkin tulevan väitöskirjani tärkeä tutkimuskohde. Näiden kahden naisen kohtalo ja elämäntapahtumat eivät ole satunnaisia – ne ovat

osittain yhdensuuntaisia. Siksi Ahmatova nimitti Tsvetajevaa kaksoissisarekseen. Inna Lisnjanskaja on kirjoittanut, että Anna Ahmatovan ja Marina Tsvetajevan välistä historiaa ei ole vielä kirjoitettu. Haluaisin olla yksi sen kirjoittajista.

Toivon venäläisten tunteiden, tapojen ja ilmapiirin heijastuvan työstäni. Ei voida sanoa, että Marina Tsvetajevan elämän kautta voi peilata koko venäläisen yhteiskunnan kohtaloa. Voidaan puhua vain yhden ihmisen kohtalosta, yhden kirjailijan kohtalosta ja sitä kautta niistä poliittisista ja yhteiskunnallisista tapahtumista, jotka vaikuttivat ihmisen elämään.

Marina kirjoittaa tapaamisestaan Boris Pasternakin kanssa – tapasimme toisemme, mutta emme kohdanneet toisiamme. Marinan äidin voimakkaan persoonan vaikutus ja lapsuus heijastuvat Tsvetajevan koko tuotannossa irrallisuutena, yksinäisyytenä ja loputtomana ihmisen etsimisenä.

Marina Tsvetajeva on suuri, venäläinen runoilija, joka jätti itsensä ikuisesti venäläisiin ihmisiin ja venäläisen kirjallisuuden historiaan.

Ariadna Efron julisti äitinsä arkiston salaiseksi. Se avattiin vuonna 2000. Todennäköisesti sieltä paljastuva materiaali antaa aihetta laajentaa ja syventää tutkimukseni näkökulmaa.

39 ANNA AHMATOVALTA

Todellista hellyyttä et sotke tähän,
se on hiljaista.

Turhaan kiedot huolella
olkapääni ja rintani turkiksiin.

Turhaan lausut kohteliaisuuksia
ensimmäisestä rakkaudesta.

Miten hyvin minä tunnenkaan tuon tiukan

ja kyltymään katseesi!

1913

(Ahmatova A. TOM I 1986,56,57).

KIRJALLISUUS

LYHENTEET

LG	Literaturnaja gazeta
TOM	osa
a, b, c, d	erottavat samana vuonna julkaistut teokset

LÄHTEET

- Tsvetajeva M. 1981 Tsvetajeva, Marina. Min ryska barndom. käänt. Annika Backström. Kristianstads. Boktryckeri Ab.
- Tsvetajeva M. 1986 Цветаева, Марина. Проза. Мать и музыка. Москва: «Лумина».
- Tsvetajeva M. 1988 a Цветаева, Марина. Театр. Москва: «Искусство».
- Tsvetajeva M. 1988 b Цветаева, Марина. Сочинения. ТОМ I том первый. Москва: »Художественная литература».
- Tsvetajeva M. 1988 c Цветаева, Марина. Сочинения. ТОМ II том второй. Москва: »Художественная литература».
- Tsvetajeva M. 1990 a Цветаева, Марина. Избранное. Москва: «Просвещение».
- Tsvetajeva M. 1990 b Цветаева, Марина. ТОМ I стихотворение и поэмы 1910-1920. Москва: «Прометей».
- Tsvetajeva M. 1990 c Цветаева, Марина. Стихотворение, поэмы, драматические произведения. Москва: «Художественная литература».
- Tsvetajeva M. 1991 a Цветаева, Марина. Письма к Анне Тесковой. Санкт-Петербург: «Вняшторгиздат».
- Tsvetajeva M. 1991 b Tsvetajeva, Marina. Äiti ja musiikki. Suom. Paula Nieminen. Moskova: Kustannusliike «Raduka».

- Tsvetajeva M. 1992 a Цвѣтаева, Марина. Избранное. Москва: «Просвещение».
- Tsvetajeva M. 1992 b Цвѣтаева, Марина. ТОМ II. Сочинения. Стихотворения и поэмы 1921-1929. Москва: «Центр».
- Tsvetajeva M. 1992 Цвѣтаева, Марина. Автобиография. Литературная газета, Досье, номер 9, 1992.
- Tsvetajeva M. 1992 c Цвѣтаева, Марина. ТОМ III. Сочинения. Москва: «Центр».
- Tsvetajeva M. 1994 Цвѣтаева, Марина. Письма Анатолию Штейгеру. Калининград М.о.: Музей М.И. Цвѣтаевой в Болшево. »Луч-1».
- Tsvetajeva M. 2000 Цвѣтаева, Марина. Повесть о Сонечке. Санкт-Петербург: «Азбука».
- Abramovits L. ym. 1992 Абрамович Лев и т.д. Воспоминания о Марине Цвѣтаевой. Москва: «Советский писатель».
- Ahmatova A. 1984 Ахматова, Анна. Стихотворения и поэмы. Ленинградское отделение: »Советский писатель».
- Ahmatova A. 1986 Ахматова, Анна. ТОМ I-II. Сочинения. Москва: ”Художественная литература ”.
- Ahmatova A. 1989a Ахматова, Анна. Десятые годы. Москва: «МПИ».
- Ahmatova A. 1989b Ахматова, Анна. Поэма без героя. Москва: «МПИ».
- Ahmatova A. 1989c Ахматова, Анна. После всего. Москва: «МПИ».
- Ahmatova A. 1989d Ахматова, Анна. Requiem. Москва: «МПИ».

- Ahmatova A. 1991
Ахматова, Анна. В то время я гостила на Земле. Москва: Совместное, советско-американское предприятие, «Космополис».
- Ahmatova A. 1992
Ахматова, Анна. Лирика. Сборник в двух книгах 1-2. Курск: «Сеимь»
- Aksenenko M.B. ym. 1992
Аксененко, М.Б. и т.д. Марина Цветаева. Поэт и время. Выставка к 100-летию со дня рождения 1892 – 1992. Москва: «Галарт».
- Annenkov, J. (S.a.)
Анненков, Юрий. Дневник моих Встреч, цикл трагедии. »Советский композитор».
- Azadovski K.M. ym. 1990
Азадовски К.М. и т.д. Райнер Мария Рильке, Борис Пастернак, Марина Цветаева, письма 1926 года. Москва: «Книга»
- Azadovski K.M. 1992
Азадовски К.М. Марина Цветаева и Райнер Мария Рильке. Санкт-Петербург: «Акрополь»
- Baschmakoff N. ym. 1978
Baschmakoff, Natalia ym. Neuvostolyriikkaa 3. Helsinki: Tammi.
- Berberova N. 1989
Berberova, Nina. Kursivointi minun. Porvoo: WSOY.
- Beladi Lazlo & Kraus Tamas 1990
Беладид Ласло, Краус Тамаш. Сталин. Москва: «Политическая литература».
- Belkina M, 1992
Белкина, Мария. Скращение судьбы. Москва: «Благовест».
- Blok A. 1963
Блок, Александр. ТОМ 8. Сочинение в восьми Томах. Москва: «Художественная литература»
- Cohen S. 1988
Козн, Стивен. Бухарин. Политическая биография 1888-1983. Москва: «Прогресс».

- Efron A. 1989
Ефрон, Ариадна. О Марине Цветаевой. Москва: «Советский писатель».
- Feiler L. 1998
Фейлер, Лили. Марина Цветаева. Ростов – на Дону: «Феникс».
- Gumiljov N. 1989
Гумилёв, Николай. В воспоминаниях Современников. Дюссельдорф: «Голубой всадник».
- Gumiljov N. 1991
Гумилёв, Николай. Русские дневники. Москва: «Советская Россия».
- Haight A. 1991
Хейт, Аманда. Анна Ахматова. Поэтические странствия. Москва: «Радуга».
- Helin H. 1997
Helin, Hannu. Marina Tsvetajeva. Valitut runot. Huvinkää: Pulvis & Umbra.
- Иљина N. 1991
Ильина, Наталия. Дороги и судьбы. Москва: «Московский рабочий».
- Kahla E. 2000
Kahla, Elina. ”Jokainen tavu vie sinuun”, Marina Tsvetajevan minäihanne ja toinen. Lisensiaatin tutkimus. Helsingin yliopisto.
- Karlinsky S. 1985
Karlinsky, Simon. The woman, Her World and Her Poetry. Gambridge:”Gambridge University Press”.
- Karlinsky S. 1992
Карлинский, Симон. Два солнца - соперники. Марина Цветаева. Москва: Литературное обозрение, номер 11.
- Karr E. 1990
Карр, Эдвард. История Советской России. ТОМ I-II. Большеви́стская революция 1917-1923. Москва: ”Прогресс ”.
- Kedrov K. 1992
Кедров, Константин. ”Письма дочери Марины Цветаевой о высоком загублённом поколении”. Москва: Известия 14.5.1992.
- Koll A.V. ym. 1991
Колл А.В. и т.д.. Они не молчали. Москва: «Политиздат».

- Korkina E. B ja
Klepinina S.N. 1995
- Коркина, Е.Б. и Клепинина, С.Н.
Марина Цветаева. Письма к дочери.
Дневниковые записи. Музей М.И.
Цветаевой в Болшеве. Калининград
М.о: «Луч-1».
- Korkina E.B ja
Krutikova M.G. 2000
- Коркина, Е.Б. и Крутикова, М.Г.
Марина Цветаева. Записные книжки
в двух томах ТОМ I 1913 -1919.
Москва: «Эллис Лак».
- Korkina E.B. ja
Krutikova M.G. 2001
- Коркина, Е.Б. и Крутикова, М.Г.
Марина Цветаева. Записные книжки
в двух томах ТОМ II 1919 – 1939.
Москва: «Эллис Лак»
- Kozlova L. 1992
- Козлова, Лилит. "Отыскан след последней
след Марины". Москва: Московская
правда 8.10.1992.
- Kreid V. 1991
- Крейд, Вадим. Ковчег. Москва:
«Политическая литература».
- Kudrova I. 1977
- Кудрова, Ирма. "Если душа родилась
крылатой..." (о поэзии Марины
Цветаевой) Север 6/1977.
- Kudrova I. 1991
- Кудрова, Ирма. Версты, дали... Марина
Цветаева 1922-1939. Москва: «Советская
Россия».
- Kusner A. 1991
- Кушнер, Александр. Аполлон в снегу.
Ленинградское отделение: «Советский
писатель».
- Kuzmina J. 1992
- Kuzmina Jelena. Anna Ahmatova.
Koditon. Suom. Eila Salminen. Keuruu:
Otava.
- Lavlinski L. 1992
- Лавлинский, Л. "... стихом восстат – или
розаном расцвествь." Марина Цветаева.
Москва: Литературное обозрение, номер
10. 1992.
- Lipkin, S. 1992
- Липкин, Семен. Марина Цветаева - тайна
жизни и загадка смерти. Литературная
газета, Досье, номер 9, 1992.

- Lisnjanskaja I. 1991
Лиснянская, Инна. Музыка, "Поэмы без героя", Анны Ахматовой. Москва: «Художественная литература».
- Losskaja V. 1992
Лосская, Вероника. Марина Цветаева в жизни. Москва: «Российский международный Фонд культуры, Дом Марины Цветаевой, культура и традиций».
- Mandelsjtam N. 1970
Mandelsjtam, Nadezjda. Stalins mirakel. En bok om Осип Mandelsjtam. Stockholm: Trykt hos Förlagshuset Norden Ab.
- Mandelstam N. 1992
Мандельштам, Надежда. Марина Цветаева – тайна жизни и загадка смерти. Литературная газета, Досье, номер 9, 1992,
- Mandelstam O. 1973
Мандельштам, Осип. Стихотворения. «Советский писатель».
- Mandelstam O. 1990
Мандельштам, Осип. Стихотворения. Тбилиси: «Мерани».
- Mikkola M-L. 1992
Mikkola, Marja-Leena.
Suom. Anna Ahmatova. Runoja. Helsinki: Orient-Express.
- Mindlin Em. 1968
Миндлин, Эм. Необыкновенные собеседники. Москва: «Советский писатель».
- Mnuhin V.S. ja
Mnuhina L.A. 1991
Мнухин, В.С. и Мнухина Л.А. Посвящается Марине Цветаевой. Сборник стихов. Москва: «Российский международный фонд культуры, культурный Центр-Дом Марины Цветаевой».
- Mnuhina L.A. ja
Livitina E.S. 2000
Марина Цветаева. Господин мой – Время. Москва: «Вагриус».
- Murzina M. 1992
Мурзина, Марина. «И к имени моему - Марина - прибавьте – мученица...» Москва: Известия 7.5.1992.

- Naiman A. 1989
Найман, Анатолий. Рассказы о Анне Ахматовой. Москва: Новый мир, номер 1-2. 1989.
- Naiman A. 1989
Найман, Анатолий. Рассказы О Анне Ахматовой. Москва: «Художественная литература».
- Naiman A. 1991
Найман, Анатолий. Воздух. Задыхание. Немота. Москва: Русская мысль, номер 3906, 22.11.1991.
- Neigauz Z.N ja
Pasternak 1993
Нейгауз З.Н. Пастернак Письма Б.Л. Пастернака к жене. «Дом».
- Pasternak B. 1978
Пастернак, Борис. Стихотворения и поэмы. Ленинградское отделение. «Советский писатель».
- Pasternak B. 1990
Пастернак, Борис. Об искусстве. Москва: «Искусство».
- Pavlovski A.I. 1989
Павловский, А.И. Куст Рябины. О поэзии Марины Цветаевой. Ленинградское отделение. «Советский писатель.»
- Pavlovski A.I. 1991
Павловский, А.И. Анна Ахматова, жизнь и творчество. Москва: "Просвещение".
- Poljakova S. 1983
Полякова, С. "Закатные оны дни: Цветаева и Парнок." Michigan:"Ardis, Ann Arbor".
- Puskin A.S. 1978
Пушкин, А. С. Избранное. Москва: «Правда».
- Puskin A.S. 1982
Пушкин, А. С. Стихотворения. Киев: «Веселка».
- Puskin A.S. 1985
Пушкин, А. С. ТОМ I. Сочинения в трех томах. Москва: «Художественная литература».

- Puskin A.S. 1986
Пушкин, А. С. ТОМ II. Сочинения в трех томах. Москва: »Художественная литература».
- Razumovskaja M. 1994
Разумовская, Мария. Марина Цветаева. Миф и действительность. Москва: «Радуга».
- Rintala P. 1993
Rintala, Paavo. Aika ja uni. Helsinki: Otava.
- Ruutu H. 2000
Ruutu Hanna. Античные мотивы в После России М.И. Цветаевой. Pääaineen tutkielmatyö. Helsingin yliopisto.
- Saakjants A. 1986
Саакянц, Анна. Страницы жизни и творчество (1910-1922). Москва: «Советский писатель».
- Saakjants A. 1988
Саакянц, Анна. Марина Цветаева. Сочинения 1-2. Москва: «Художественная литература».
- Saakjants A. 1999
Саакянц, Анна. Марина Цветаева. Жизнь и творчества. Москва: «Эллис Лак».
- Saakjants A. ym. 2001.
Саакянц, Анна и т.д. Вольный проезд. Санкт-Петербург: "Азбука-классика".
- Senje A. 1990
Senje, Aud. Sentrale opposisjonene i Marina Cvetaevas dramaer Ariadna og Fedra. Universitet i Oslo.
- Sentalinski V. 1993
Sentalinski, Vitali. La parole Ressucitee. Paris.
- Sezeman, D. 1992
Сеземан, Дмитрий. Марина Цветаева- Тайна жизни и загадка смерти. Москва: Литературная газета, Досье, номер 9, 1992,
- Struve N. 1992
Струве, Никита. Осир Мандельштам. Томск: «Володей».
- Suni T. 1992
Sunni, Timo. Marina Tsvetajeva "Krysolov", tutkielma runoilijan kompositiosta. Lisensiaatin tutkimus. Helsingin yliopisto.

- Schweitzer V. 1992 Швейцер, Виктория. Быть и бытие - Марины Цветаевой. Москва: «СП. Интерпринт».
- Tsvetajeva A. 1916 Цветаева, Анастасия. Дым, дым, дым. Москва: (S.I.)
- Tsvetajeva A. 1984 Цветаева, Анастасия. Воспоминания. Марина Цветаева. Москва: «Советский писатель».
- Tsvetajeva A. 1988 Цветаева, Анастасия. Моя Сибирь. Москва: «Советский писатель».
- Tsvetajeva A. 1992 Цветаева, Анастасия. Неисчерпаемое. Москва: «Отечество».
- Tsvetajeva A. 1992 Цветаева, Анастасия. Марина Цветаева в Москве: Путь и гибели. Москва: «Отечество».
- Tsukovskaja L. 1974 Чуковская, Лидия. Памяти Анны Ахматовой. Стихи, письма, "Записки об Анне Ахматовой." Paris: «Ymca-Press».
- Tsukovskaja L. 1988 Чуковская, Лидия. Воспоминания о Марине Цветаевой. Собеседник, номер 3. Москва: «Московский рабочий».
- Tsukovskaja L. 1989 Чуковская, Лидия. Записки об Анне Ахматовой. Книга I, 1938-1941. Москва: «Книга».
- Tsukovskaja L. 1989 Чуковская, Лидия. Записки об Анне Ахматовой. Нева, номер 6.
- Tsukovskaja L. 1989 Чуковская, Лидия. Записки об Анне Ахматовой. Окончание. Нева, Номер 7.
- Turzanskaja A. 1992 Туржанская, Александра. Марина Цветаева – тайна жизни и загадка смерти. Литературная газета, Досье, номер 9, 1992.

- Vilenkin V.J. 1987
Виленкин, В.Я. В сто первом зеркале.
Москва: «Советский писатель».
- Vilenkin V.J. ум. 1991
Виленкин, В.Я. Воспоминания с
комментариями. Москва: «Искусство».
- Voloshin M. 1992
Волошин, Максимилиан. Стихотворения
и поэмы. Екатеринбург: «Средне-
Уральское книжное издательство».
- Zubova L.V. 1989
Зубова, Л.В. Поэзия Марины Цветаевой.
Лингвистический аспект.
«Ленинградского университета».

MARINA TSVETAJEVA – 100 VUOTTA SYNTYMÄSTÄ – ERIKOISLEHTIÄ

- Литературная газета 1992 Досье, номер 9, 1992. "Марина Цветаева-тайна жизни и загадка смерти"
- Литературная газета 1992 номер 41, 17.10.1992 "Год Марины Цветаевой, Поэты о поэте".
- Звезда 1992 номер 10, 1992 В номере только Марина Цветаева к столетию со дня рождения.
- Вечерняя Москва 1992 13.10.1992 "Куского остров кот... исполнилось 100 лет со дня рождения Марины Цветаевой. "
- Вечерняя Москва 1992 26.10.1992 "К 100-летию Марины Цветаевой - Любовь – особенное чувство".

KIRJALLISUUDEN HISTORIAA

- Russkaja literatura
xx veka 1987 Русская литература xx века. Хрестоматия. Москва: «Просвещение».
- Russkaja literatura
xx veka 1991 Русская литература xx века. Ленинград: «Просвещение».
- Russkaja poezija
xx veka 1991 Русская поэзия xx века. Издательство «АМИРУС».
- Russkaja poezija
xx veka 1991 Русская поэзия xx века. Антология. Част 1. Москва: «Советская Россия».

Liite 1 (1)

OMAEELÄMÄKERTA

1. Sukunimi, nimi, isän nimi
2. Osoite
3. Syntymäaika- ja paikka
4. Syntyperä
5. Lyhyt omaelämäkerta ympäristö, lapsuusvuodet, työolosuhteet, matkustaminen, taiteellinen kehitys
6. Yleis- ja erikoissivistys
7. Erikoisala
8. Kirjallinen, tieteellinen ja yhteiskunnallinen toiminta
9. Ensimmäiset julkaisut
10. Ensimmäiset arvostelut
11. Kirjallinen toiminta
12. Rakkaita kirjailijoita
13. Missä aikakauslehdissä ja missä kokoelmissa olette julkaisseet kirjoituksianne
14. Kuuluminen kirjallisiin järjestöihin
15. Kronologinen luettelo töistä
16. Kirjallisuusluettelo omasta tuotannosta

Huhtikuussa 1926 Boris Pasternak antoi Marina Tsvetajevälle kyselylomakkeen tekeillä olevaan 20. vuosisadan kirjailijoiden bibliografista sanakirjaa varten. Kyselylomakkeessa oli 16 kohtaa: lyhyet elämäkertatiedot, yleis- ja erikoissivistys, kirjallinen, taiteellinen ja yhteiskunnallinen toiminta, kirjalliset vaikutukset, rakkaat kirjailijat ja kirjallisuusjärjestöihin kuuluminen. Omissa vastauksissaan Tsvetajeva ei noudata kaikkia kyselylomakkeen kohtia, minkä vuoksi vastaukset eivät aina ole täsmällisiä.

1. Synnyin 26. syyskuuta 1892 Moskovassa
2. Aatelinen
3. Isä, Vladimirin läänin papin poika, eurooppalaisten kielten filolologi (hänen

Liite 1 (2)

tutkimuksiansa ovat osskilaisten kirjoitusten kokoelma ja joukko muita), Bolognan yliopiston kunniaohtori, ensin Kiovan sitten Moskovan yliopiston taidehistorian professori. Rumjantsevan museon johtaja, ensimmäisen venäläisen kaunotaiteiden museon perustaja (Москва,Знаменка) (myöhemmin Puskinin museo, tekijän huomautus), työn sankari, kuoli Moskovassa vuonna 1913 pian museon avaamisen jälkeen. Pienen yksityisomaisuutensa hän jätti kotikylänsä koululle. Valtavalla työllä hankitun kirjaston hän lahjoitti Rumjantsevin museolle, jättämättä itselleen ainuttakaan teosta.

4. Äiti, puolalaista ruhtinassukua, Anton Rubinsteinin oppilas, harvinaisen musikaalinen. Kuoli nuorena. Hänestä on runoja.

5. Äiti antoi oman ja isoisän kirjaston museoon. Moskovassa on kolme meidän Tsvetajevien lahjoittamaa kirjakokoelmaa. Olisin antanut myös omani, jos vallankumouksen vuosina en olisi myynyt sitä.

6. Varhaislapsuus Moskovassa ja Tarusassa (Oka-joen varrella), kymmenestä kolmetoistavuotiaaksi - äidin kuolemaan asti - ulkomailla, 17-vuotiaana uudelleen Moskovaan. Venäjän maaseudulla en ole elänyt milloinkaan.

7. Tärkeimmät vaikutteeni olen saanut äidiltäni (musiikki, luonto, runot, Saksa, intohimo juutalaisuutta kohtaan. Yksi kaikkia vastaan Heroica). Vähemmän näkyvä, mutta yhtä vahva on isän vaikutus (työhulluus, ei tarvetta luoda karriääriä, yksinkertaisuus, eristyneisyys)

8. Henkisen elämän asteittainen kehitys: koko varhaislapsuus musiikkia, 10-vuotiaana vallankumous ja meri (Nervi, lähellä Genova, emigranttien pesäpaikka). 11-vuotiaana katolisuus, 12-vuotiaana ensimmäinen isänmaakokemus ("Varjag", venäläinen sankariristeilijä Venäjä-Japani sodassa 1904, "Port-Arthur" Mantsuriassa sijaitseva sankarisatama, joka luovutettiin Japanille.) 12-vuotiaasta tähän saakka napoleonilaisuus, jonka katkaisi hetkeksi vuonna 1905 Gregori Spiridov ja Pjotr Schmidt. 13-,14- ja 15-vuotiaana 'Народовольчество' yhteiskunnallispoliittinen liike Venäjällä 1880).

Kokoelmat 'Знания', 'Донская речь', 'Желеснова' poliittinen taloustiede ja Tarasovin runot, 16-vuotiaana ero aatteista, rakkaus Sarah Bernhardtin, (Victor Hugo, Pierre Béranger jne.) Ranskalaiset ja saksalaiset sankarirunoilijat.

Liite 1 (3)

Ensimmäinen kosketus vallankumoukseen 1902- 03 (emigrantit), toinen 1905 - 06 (Jalta, eserrät = sosialistivallankumoukselliset), kolmatta ei ollut.

Rakkaimpien kirjojen järjestys (jokainen edustaa omaa kauttaan) varhaislapsuudessa Undine, (kertomus vedenneidosta, joka houkuttelee laulullaan merimiehiä veden alle - tekijän huomautus), (poikaiässä) Edmond Rostandin Kotkanpoika 'L'Aiglon'. Myöhemmin ja tähän saakka: Heinrich Heine, von Goethe. Venäläisiä prosaisteja - puhun nyt tämän hetken käsityksistäni - Nikolai Leskov, Sergei Aksakov. Nykykirjailijoista - Boris Pasternak. Venäläisistä runoilijoista Gavril Derzavin ja Nikolai Nekrasov.

9. Lapsuuden rakkaimpia runoja: Puskinin Merelle 'К морю' Lermontovin Kuuma avain, 'Жаркий ключ'. 7-vuotiaasta tähän päivään saakka Puskinin Mustalainen 'Цыган' on ollut intohimoni. Jevgeni Oneginista 'Евгений Онегин' en ole pitänyt milloinkaan.

10. Rakkaimpia kirjoja maailmassa ovat ne, joita luetaan ahmimalla: Niebelungin laulu, Ilias, Slovo o polku Iгоре.

11. Rakkaimpia maita: Muinainen Kreikka ja Saksa

Sivistys: 6-vuotiaana Zograf-Plaksin 'Зограф-Плаксина' musiikkileikkikoulu, 9-vuotiaana IV tyttökymnaasi, 10-vuotiaana - ei mitään, 11-vuotiaana - katolinen sisäoppilaitos Freiburgissa (Schwarzwaldissa), 13-vuotiaana jaltalainen kymnaasi, 14-vuotiaana 'Alferovan' Алферова sisäoppilaitos (moskovalainen) 16-vuotiaana Brjuhonenkon 'Брюхоненко' kymnaasi. Kävin 7 luokkaa koulua, 8:nelta lopetin. 16-vuotiaana Sorbonnessa kesäkurseilla kuuntelemassa vanhan ranskalaisen kirjallisuuden luentoja. Ensimmäisen ranskalaisen aineen arvostelu: kohtuuttomasti mielikuvitusta ja liian vähän logiikkaa. Runoja olen kirjoittanut 6-vuotiaasta saakka. Julkaissut 16-vuotiaasta alkaen. Kirjoitin ranskalaisia ja saksalaisia runoja.

13. Ensimmäinen kirjani Iita-albumi, 'Вечерний альбом', kustansin sen itse ollessani vielä kymnaasissa. Ensimmäinen arvostelu oli Max Voloshinin myönteinen artikkeli. Kirjallisista vaikutuksista en tiedä, mutta inhimillisistä tiedän. Rakkaimpia kirjailijoita (aikalaisia) Rainer Maria Rilke, Romain Rolland, Boris Pasternak. Julkaisut aikakauslehdissä: 'Северные Записки', nykyisin pääosin ulkomailla 'Воля России',

Liite 1(4)

'Своими путями', 'Блаконамеренно', (kirjallisuuden vasemmistosuuntaus) ja olen julkaissut myös 'Современные Записки'-lehdessä, joka on enemmän oikealla (oikeistolainen), oikealla olevat lehdet ovat hyvin epäkulturelleja ja siksi en juurikaan julkaise niissä. En ole osallistunut minkäänlaisiin runouden tai politiikan suuntauksiin, enkä osallistu. Käytännön syistä kuuluiin Moskovan kirjailijaliittoon ja varmaankin runoilijaliittoon.

14. Rakkaimpia asioita maailmassa: musiikki, luonto, runot ja yksinäisyys.
15. Täydellinen välinpitämättömyys yhteiskuntaa, teatteria, tanssitaidetta ja esittävää taidetta kohtaan. Omistamisenhaluni rajoittuu pelkästään lapsiin ja vihkoihin.
16. Jos minulla olisi kilpi, kirjoittaisin. Ne daigne. En alistu.
17. Elämä on asemahalli. Pian lähdän. Minne - en kerro."(LG no 9 1992,3)

Liite 2 (1)

HENKILÖLUETTELO

Adamovits Georgi V., venäl. runoilija, kriitikko	(1894 -1972)
Ahmatova Anna Andrejevna, venäl.runoilija	(1890 -1966)
Aksakov Sergei, venäl. kirjailija	(1791 -1859)
Aleksandrovits Aleksei, Aljosa, Asjan poika	(1916 -1917)
Aleksandrovits Mavrik, Asjan toinen mies	(- 1917)
Aleksanteri III, Venäjän tsaari	(1845 -1894)
Aleksejev V. Volodja, venäl. näyttelijä	(1892 -1919)
Andersen Hans Christian, tanskal. kirjailija	(1805 -1875)
Andrej Marinan sisaren Asjan poika.	(1912 -)
Antokolski Pavlik, venäl. näyttelijä, ohjaaja, runoilija	(1896 -1978)
Asejev Nikolai, venäl.kirjailija	(1889 -1963)
Bahrah Aleksander, venäl. runoilija, kriitikko	(1902 -1986)
Balsac Honore, ranskal. kirjailija	(1799 -1850)
Baudelaire Charles Pier, ranskal. runoilija	(1821 -1867)
Belyi Andrei, venäl. kirjailija	(1880 -1934)
Beethoven van Ludwig, saksal. säveltäjä	(1770 -1872)
Beranger Pierre Jean de, ranskal.runoilija	(1780 -1857)
Berndardt Sarah, ranskal. näyttelijä	(1844 -1923)
Blok Aleksandr, venäl. runoilija	(1880 -1921)
Bogenhardtin perhe, Sergei Efronin rintamatuttavia.	
Brjusov Valeri, venäl. runoilija, kriitikko	(1873 -1924)
Bulgakova Maria Sergejevna, K.B. Rozevitsin vaimo.	
Bulgakov Valentin Fjodorovits, professori, Leo Tolstoin viimeinen sihteeri.	
Tolstoin kotimuseon intendentti Jasnaja Paljanassa.	(1886-1966)
Chopin Frederik, puolal. säveltäjä	(1810-1849)
Dante Alighieri, italial. runoilija	(1265-1321)
Derzavin Gavril Romanovits, venäl. runoilija	(1743-1816)
Dickens Charles, englantil. kirjailija	(1812-1870)
Dostojevski Fedor, Mihailovits, venäl. kirjailija	(1821-1881)

Liite 2 (2)

Duncan Isadora, amerikkal. tanssija ja tanssinopettaja	(1878-1927)
Efron Ariadna Sergejevna, Marinan tytär, Alja	(1912-1975)
Efron Elisaveta Jakovlena, Serjozan sisar Lilja, teatterikoulun opettaja.	(1885-1976)
Efron Sergejevits, Georgi, Mur, Marinan poika	(1925-1944)
Efron Sergei Jakovlevits, Marinan mies	(1893-1941)
Efron Jakovlevna Vera, Serjozan sisar	(1889-1945)
Ehrenburg Ilja, venäl. kirjailija	(1891-1967)
Einstein Albert, saksalais-sveitsiläinen fyysikko	(1879-1955)
Fadejev Aleksandr, venäl. kirjailija	(1901-1956)
Gertzik Adelaida Kasimirovna, venäl. runoilija	(1874-1925)
von Goethe, Johan Wolfgang, saksal. runoilija, filosofi	(1794-1832)
Gogol Nikolai, venäl. kirjailija	(1809-1852)
Gontsarova Natalija, venäl. taidemaalari, A.S. Puskinin vaimon N.N. Gontsarovan pikkuserkku	(1881-1962)
Gontsarov Ivan Aleksandrovits, venäl. kirjailija	(1812-1891)
Gorbatsov Mikhail Sergejevits, NKP:n pääsihteeri	(1931-)
Gorki Maksim, venäl. kirjailija	(1868-1936)
Grimmin veljekset, Jaakob & Vilhelm,	(1785 - 1863) (1786-1859)
Gumiljov Leo, Anna Ahmatovan poika.	(1912 -)
Gumiljov Nikolai, venäl. kirjailija	(1886-1921)
Hein Heinrich, saksal. runoilija	(1797-1856)
Hitler Adolf, saksalainen natsijohtaja	(1889-1945)
Hlebnikov Velemir, venäl. kirjailija	(1885-1922)
Hodasevits Vladislav, venäl. runoilija, kriitikko	(1886-1939)
Holiday Sofia, Sonetska, näyttelijä	(1896-1935)
Hugo Victor, ranskal. kirjailija	(1802-1885)
Ilovaiskaja Barbara Dimitrevna, Marinan isän 1. vaimo	(1858-1890)
Ilovaiskaja Nadezda, Marinan täti	(1882-1905)
Isvolskaja Jelena, venäl. runoilija, kääntäjä	(1897-1975)
Jablonovski Aleksander, venäl. kriitikko	(1870-1934)

Liite 2 (3)

Jeltsin Boris Nikolajevits, Venäjän federaation presidentti	(1931-)
Jerofejev A.S. Vera Zvagintsevan mies.	
Jesenin Sergei, venäl. runoilija	(1895-1925)
Kobyliniski Leo, Ellis, venäl. runoilija, kriitikko	(1874-1947)
Kobiljanski Vladislav A., Tiikeri, Marinan äidin ystävä	(-1919)
Kuzmin Mihail, venäl. kirjailija, runoilija	(1875-1936)
Kvanina Tatjana Nikolajevna, venäjän kielen opettaja.	
Lagerlöf Selma, ruotsalainen kirjailija	(1858-1940)
Lermontov Mihail, venäl. runoilija	(1814-1841)
Leskov Nikolai, venäl. kirjailija	(1831-1895)
Lisnjanskaja Inna, venäl. kirjailija.	(-
London Jack, amerikkal. kirjailija	(1876-1916)
Losskaja Veronika, venäl. kirjailija, professori.	(-
Mandelstam Nadezda, venäl. Kirjailija, Osip Mandelstamin vaimo	(1899-1980)
Mandelstam Osip, venäl. runoilija	(1891-1938)
Majakovski Vladimir, venäl. runoilija	(1893-1930)
Marx Karl, saksal. filosofi	(1818-1883)
Mein Danilovits, Aleksander, Marinan äidin isä.	(1836-1899)
Mein Maria Aleksandrovna, Marinan äiti	(1868-1906)
Mickiewicz Adam, liettualaissyntyinen, Puolan kansallisrunoilija	(1798-1855)
Modigliani Amedeo, italial. taidemaalari	(1884-1920)
Mozart Wolfgang Amadeus, itävaltal. säveltäjä	(1756-1791)
Naiman Anatoli, venäl. kirjailija, toimittaja.	
Napoleon Bonaparte, Ranskan keisari	(1769-1821)
Nedobrov Nikolai Vladimirovits, venäl. kriitikko.	
Nekrasov Nikolai Aleksejevits, venäl. runoilija	(1821-1877)
Nielender Vladimir Ottonovits, venäl. runoilija, kääntäjä	(1883-1965)
Nikolai II, Venäjän tsaari	(1868-1918)
Osorgin Mihail, venäl. lehtimies, kriitikko	(1878-1942)
Parnok Sofia, venäl. runoilija	(1885-1933)

Liite 2 (4)

Pasternak Boris, venäl. kirjailija	(1890-1960)
Pavlova-Kljuvil, Maria, venäl. runoilija,	(1895-1985)
Petrov, Tarusan kunnan edustaja	
Pietari Suuri, Venäjän tsaari	(1672-1725)
Puskin Aleksander Sergejevits, venäl. kirjailija	(1799-1837)
Reiss Ignati, venäl. Tsekan agentti	
Remizov Aleksei Mihailovits, venäl. kirjailija	(1877-1957)
Repin Ilja, venäl. taidemaalari	(1844-1930)
Rilke Cristina, Rainer Maria Rilken tyttären tytär.	
Rilke Rainer Maria, itävalt. - tsekk. runoilija	(1875-1926)
Rodzevits Konstantin Boleslavovits, Marinan ystävä.	(1895-1988)
Rolland Romain, ranskal. kirjailija	(1868-1944)
Rozanov Vasilij V. venäl. kirjailija, filosofi	(1856-1919)
Rostand Edmond, ranskal. runoilija, dramaturgi	(1868-1918)
Rousseau Jean Jacques, sveitsiläis-ranskal. kirjailija	(1712-1778)
Rubinstein Anton, venäl. säveltäjä ja pianisti	(1829-1894)
Saljapin Fjodor Ivanovits, venäl. oopperalaulaja	(1873-1938)
Savadski S.V. professori	
Schmidt Pjotr, luutnantti Mustan meren laivastossa.	(1867-1906)
Schuman Robert, saksal. säveltäjä	(1810-1856)
Schweitzer Viktoria, amerikkal. tutkija, fil.tri	
Shakespeare William, englantil. kirjailija	(1564-1616)
Slonim Mark L., venäl. kriitikko, kirjailija	(1894-1976)
Spiridov Gregori, venäläinen amiraali	(1713-1790)
Stalin Josef Vissarianovits, komm.puolueen johtaja	(1879-1953)
Struve Pjotr, venäl. kustantaja, kriitikko, filosofi	(1870-1944)
Suuriruhtinas Mihail Aleksandrovits, tsaari Nikolai II veli.	
Zvjagintseva Vera, venäl. näyttelijä, runoilija	(1894-1972)
Svjatopolk - Mirski Pjotr, opettaja, kirjailija, kriitikko	(1857-1914)
Tamburer Lidia Aleksandrovna, hammaslääkäri	(1870-1940)
Tarahovskaja Elizaveta, venäl. runoilija, kääntäjä	

Liite 2 (5)

Tarkovski Arseni, venäl.runoilija, kääntäjä	(1907-)
Teskova Anna Antonovna, Tsekkiläis-venäläisen ystävyysseuran kulttuuriosaston johtaja	(1872-1954)
Tolstoi Aleksei, venäl. kirjailija	(1883-1945)
Tolstoi Leo, venäl. kirjailija	(1828-1910)
Trail Vera, K.B. Rodzevitsin ystävä.	
Tsehov Anton Pavlovits, venäl. kirjailija	(1860-1904)
Tsernova- Kolbasin Olga, Murin kummi.	
Tsukovskaja Lidia, venäl. kirjailija.	
Tsvetajev Andrej, Marinan veli	(1890-1933)
Tsvetajeva Anastasia, venäl. kirjailija Marinan sisar.	(1894-1993)
Tsvetajeva Irina Sergejevna, Marinan tytär	(1917-1920)
Tsvetajev Ivan Vladimirovits, professori, Marinan isä	(1847-1913)
Tsvetajeva Marina Ivanovna, venäl. runoilija	(1892-1941)
Tsvetajeva Valerie, Marinan sisar	(1883-1966)
Visnjak Abram Grigorjevits, Berliiniläinen kustantaja	(1895-1943)
Volodja, Marinan ja Asjan ystävä Nervissä	
Voloshina Jelena Ottobaldovna, Pra, Maxin äiti.	
Voloshin, Maksimilian, Max, venäl. runoilija	(1877-1932)
Wagner Richard, saksal. säveltäjä	(1813-1883)
Zaitseva Vera, Marinan ystävä	
Zavadski Jura venäl. ohjaaja, näyttelijä	(1894-1977)
Zvagintseva Vera, venäl.näyttelijä, runoilija	(1894-1972)

«Мои родители: Мария Александровна Мейн — выдающаяся музыкантша,
Иван Владимирович Цветаев — европейской известности филолог».

Анастасия Цветаева.
«После Александра — меня, родилась
заведомый Кирилл — Ася».

«Вместо желанного сына Александра родилась
только всего я».

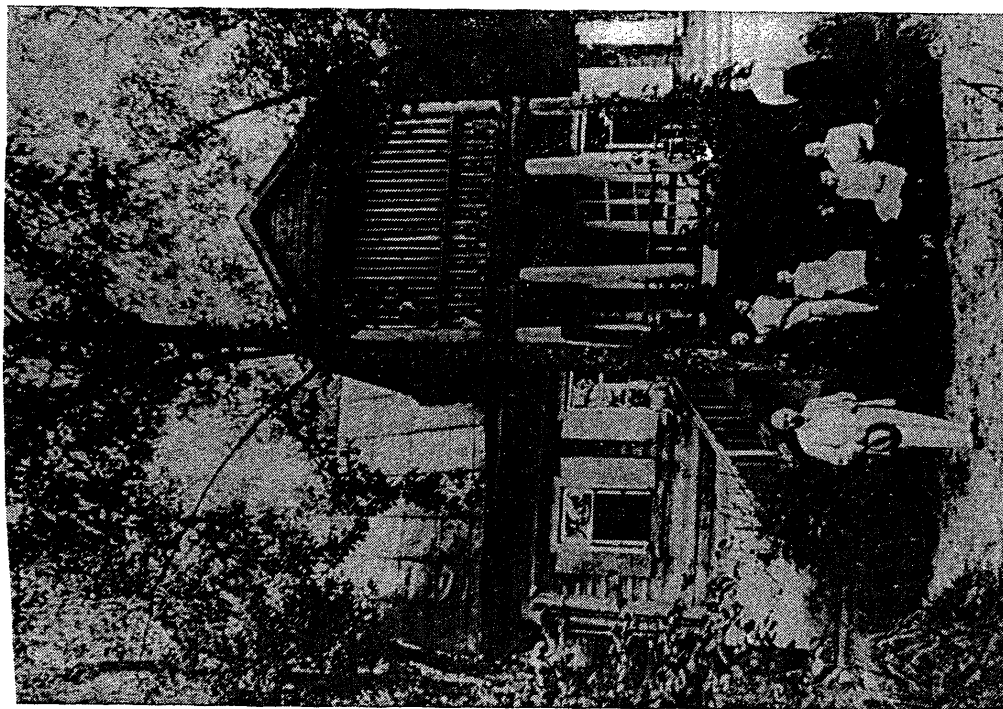

Сводные сестра Валерия и брат Андрей.

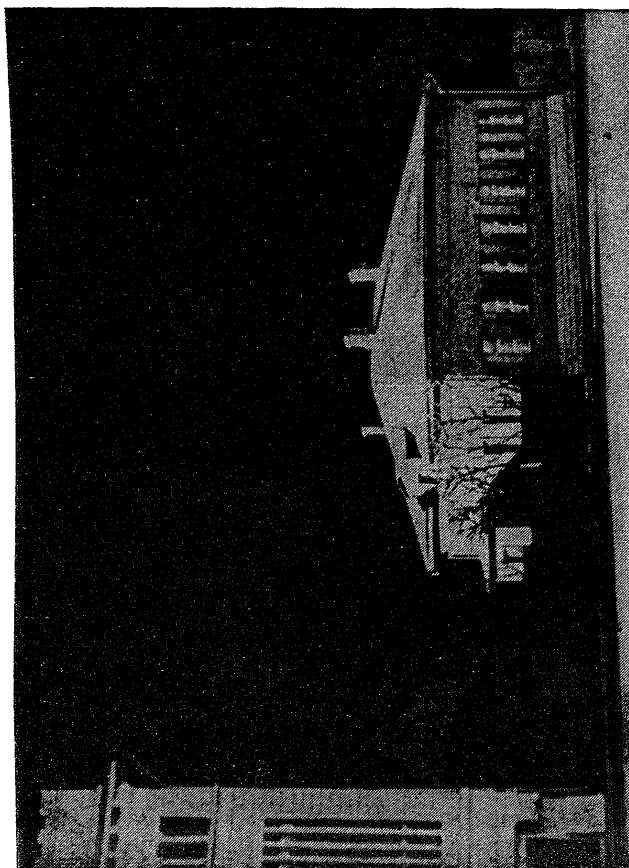

М. А. Марина Зветаева
«Спасоген мой — Юрия М. Цветаева»

Liite 3 (2)

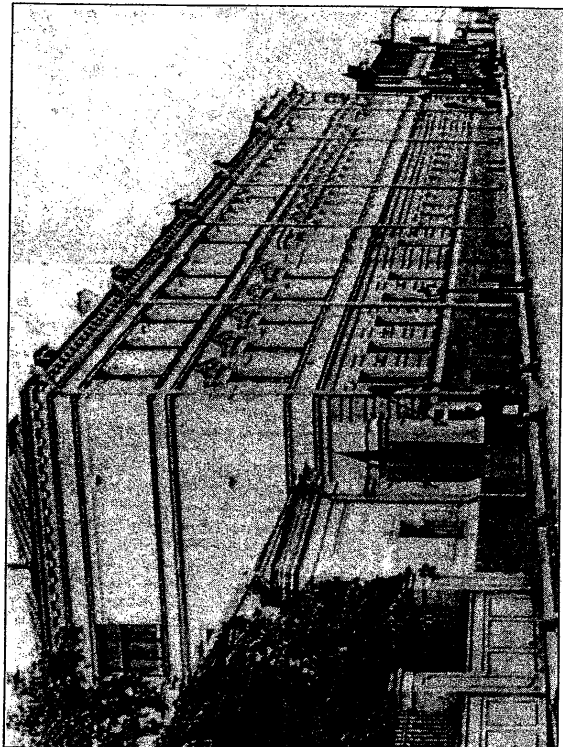
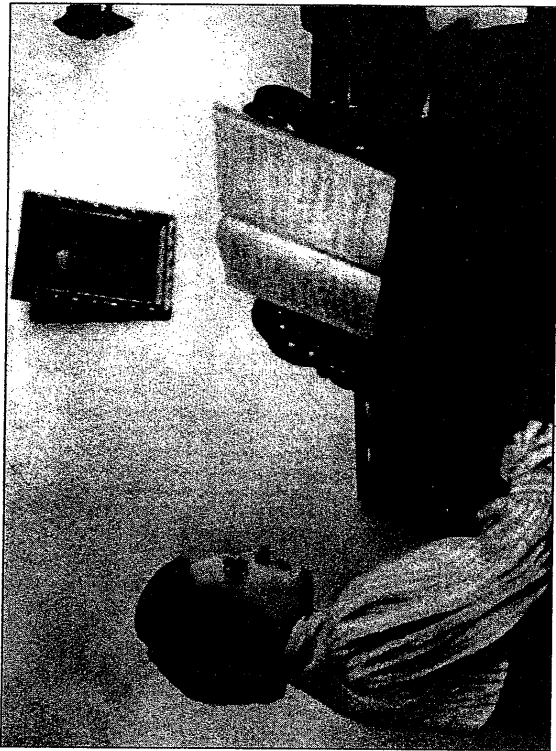
Дача в Тарусе. Слева направо: И. В. Цветаев, Лера, Андрей, Анастасия, Марина, Мария Александровна и гувернантка Мария Генриховна. 1902 г.

Дом Цветаевых, Трёхпрудный переулок, 8. Макет ресторатора музея им. А. С. Пушкина В. А. Кудрявцева

А. Ахматовой, 1984.
Воспоминания

«Вся моя «немузыкальность» была — всего лишь другая музыка».

Гимназия фон Дервиз, которую Марина посетила в 1906 г.

Мария Александровна и Иван Владимирович Цветаевы на Урале. 1902 г.

Валерия Ивановна Цветаева с Д. И. Илю-
сайским 1902 г.
А. Заславский, 1934. Восточный

А. А. Мухомова, 2000
Городица мой - Вильма
Марина Цветаева.

Liite 3 (4)

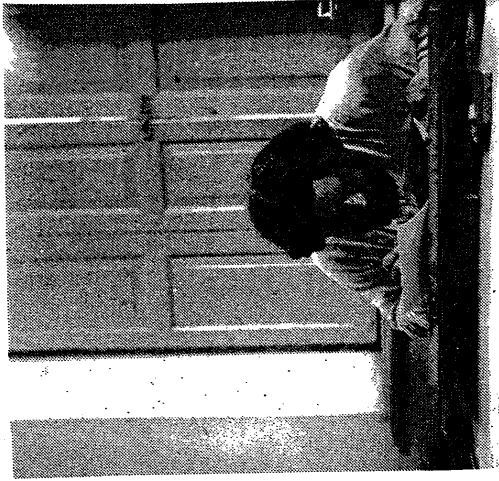

Марина и Анастасия Целаевы. 1905 г.

М. Разумовская, 1994.
Марина Цветаева,
Миф и действительность.

Марина и Анастасия Целаевы с В. А. Кобыляцким. 1903 г.

М. Цветава и
Е. О. Волошина

М. Волошин

М. Волошин
в Коктебеле
А. Саакьян, 1999. М. Цветава. Жизнь и Творчество

Freiburg i. Br. mit Blick auf Schlossberg

Открытие, посланная
Мариной Цветаевой
из Фрейбурга

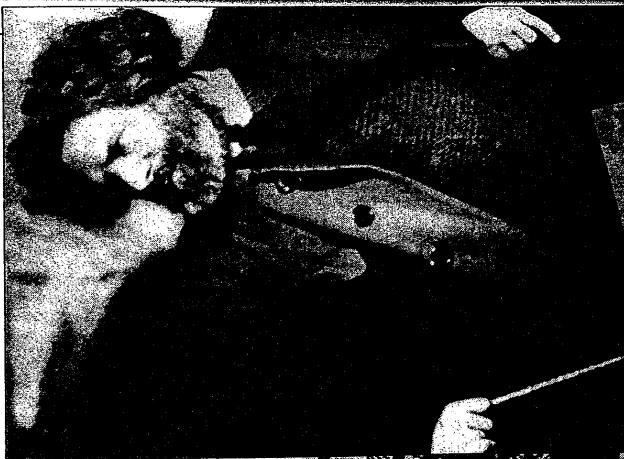
М. Цветава и
С. Эппин Коктебел

В волошинской библиотеке.

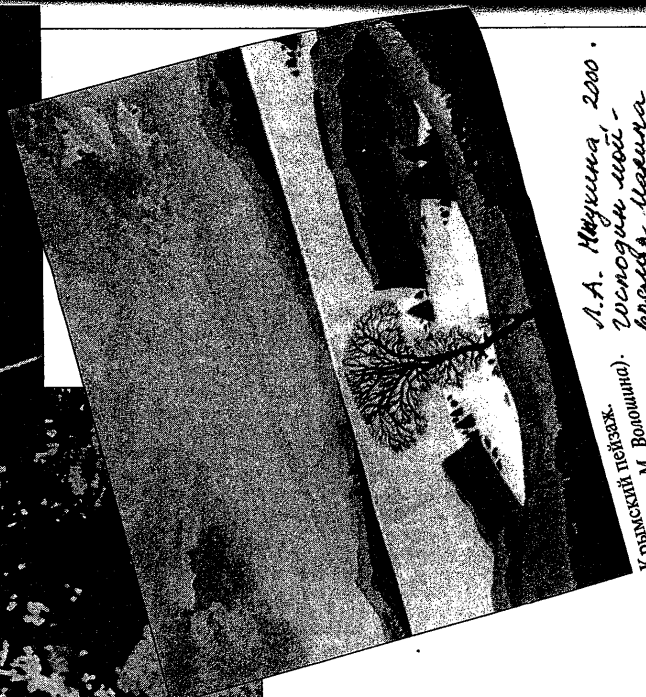
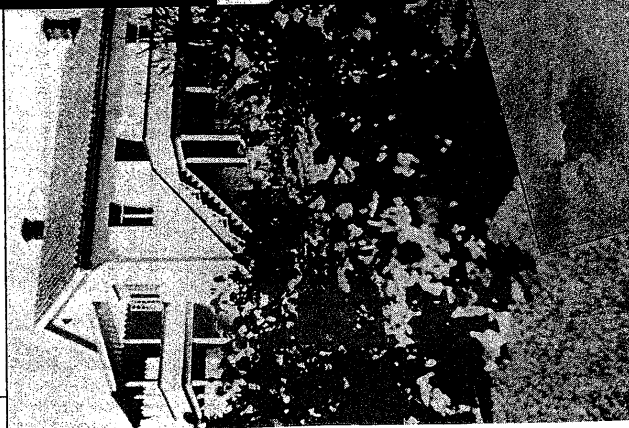
«Одно из жизненных призываний Макса было сводить людей, творить встречи и судьбы».

Слева направо: Н. Беляев, С. Эфрон, М. Цветаева, А. Цветаева, В. Эфрон, М. Волошин, Л. Эфрон, Б. Фейнберг, М. Гехтман, Е. Волошина, М. Лямин. 1911 г.

Максимилиан Волошин. «Это был прежде всего человек со-бытийный... То единство, в котором было вес, и то вес, которое было единством».

«Коктебель — пустыня. На берегу только один дом — волошинский».

Крымский пейзаж. М. Волошин. 1914 г.
Л.А. Мухоморова, 2000. «Вспомогательный» вариант «Моря»

Liite 3 (7)

А.А. Мухомова, 2010.
Восногуел мав - брение М. Убейаева

В квартире поэтессы А. Герцык в Москве, 1915: А. К. Герцык с сыном Никитой (спящий), справа у печки Е. К. Герцык, в дверном проеме М. И. Цветаева, в глубине за ней — Н. А. Бердяев

Эгей Эфрон

Иадна Эфрон (Аля)

А. Соколовы, 1909.

М. Цветаева, младше и старшее

С. Я. Парнок

Марина Цветаева.
1913 — 1914 гг.

Петр Яковлевич Эфрон

Александр Блок (рис. К. Сомова).

«Мимо окон моих — бесстрастный —
Ты пройдешь в снеговой тиши,
Божий праведник мой прекрасный,
Свете тихий моей души».

Анна Ахматова
(рис. К. Петрова-Водкина).

«Ты солнце в выси мне застишь,
Все звезды в твоей горсти!
Ах, если бы — двери настуж! —
Как ветер к тебе войти!»

Милой Марины
Цветаевой пишу

талант великому
дружу ее и подруге
Ахматовой
1921.

Взглянь, милый, на солнце —
Вот свалится с неба снег!
Чуждо тебе чужд светом
Суровый твой взгляд.
И как, как вечно — вечно,
Вот или вечно — вечно,
Вот или вечно — вечно,
Вот или вечно — вечно!
Ка светится солнце, чужд, вечно,
Вечно, вечно, вечно,
Вот или вечно — вечно,
Вот или вечно — вечно!
Вот или вечно — вечно,
Вот или вечно — вечно,
Вот или вечно — вечно,
Вот или вечно — вечно!

Рефранс 1816.
Марины К. Петрова-Водкина
Видеосъемка — М. П.
В не рама, но, он — вистранс (вистранс)

Автограф стихотворения
М. Цветаевой
«Никто ничего не отнял...»,
обращенного к О. Мандельштаму.

Осип Мандельштам
(рис. А. Зельмановой).

А. А. Мухоморова г.м. 2000.
Воспоидак мав-время
М. Цветаева.

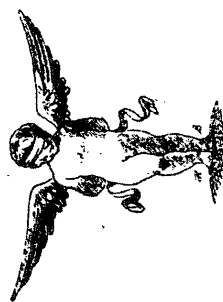
Марина Цветаева. «Царь-Девка».
М., 1922. Обложка работы
Д.И. Митрохина.

*М. Радуловская, 1924.
Марина Цветаева,
Мир и революционерка*

МАРИНА ЦВЕТАЕВА

ВЕРСТЫ

СТИХИ

ГОСУДАРСТВЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
МОСКВА 1922

Марина Цветаева. «Версты. Стихи».
М., 1922. Обложка работы
Н.Н. Выпеславцева

Марина Цветаева с дочерью Ариадной.
Ок. 1924 г.

М. Цветаева-Федая, 1994.
Марина Цветаева,
Миф и действительность

Минутка

Минутка: минутка: минутка!
Будь минута не и секунды и года!
Она будет втроем не меньше —
Чтоб являлась — втроем у Бога!

Минутка! Минутка! Минутка!
Однушка-одна, единка!
Что когда не начиналось,
Что вышло, так и не, как светит не

Дружок, действительной дружи
Подверженый все, что дел
не вносимы: Кто ты, кто мир
Радишь? Договорен

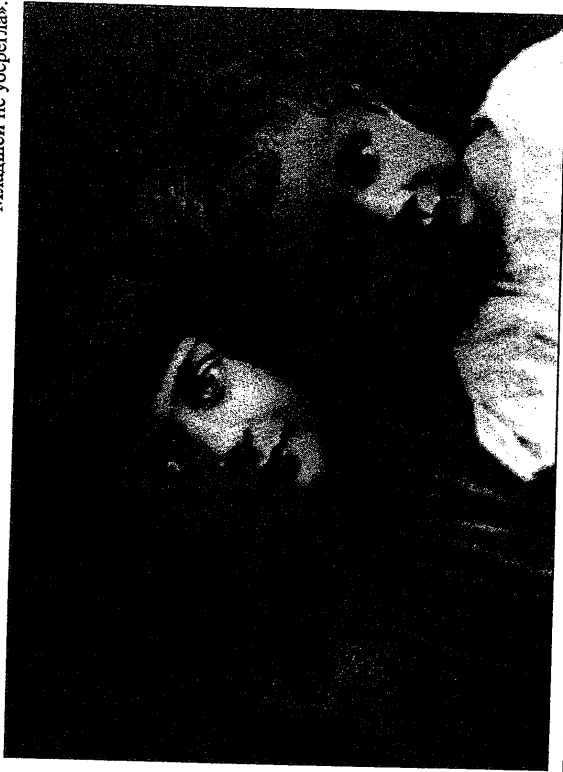
Душа твою? О, месь! О, месь!
У славно воям вступит
Славны воям не месь,
Чем кажутся: "и еще будет!" —

На время... но тут же орамин
Кем не нужна месь
Твое и радишь месь
и месь месь месь?

Минутка: минутка! Минутка
Будь — месь месь! В дух и в хлам
как месь месь! Ты, минутка!
Минутка: минутка месь!

на бумаге

Ариадна и Ирина.
«Старшую у тьмы выхватывая —
Младшей не уберегда».

«Желание Сергея
было назвать
его Георгием —
и я уступила.
Георгий же
в честь Москвы
и несбывшейся Победы.
Но Георгием
все-таки не зову,
зову Мур — от кота».

«В его лице я рыцарству верна.
— Всем вам, кто жил и умирал без страха. —
Также — в роковые времена —
Слагают стансы — и идут на плаху».

Церковь Рождества Христова в Б. Палашерском пер. в Москве,
где венчались Марина Цветаева и Сергей Эфрон.

*А.А. Смуркина 2000,
Вспомогител мой! — Ирина
Марина Цветаева*

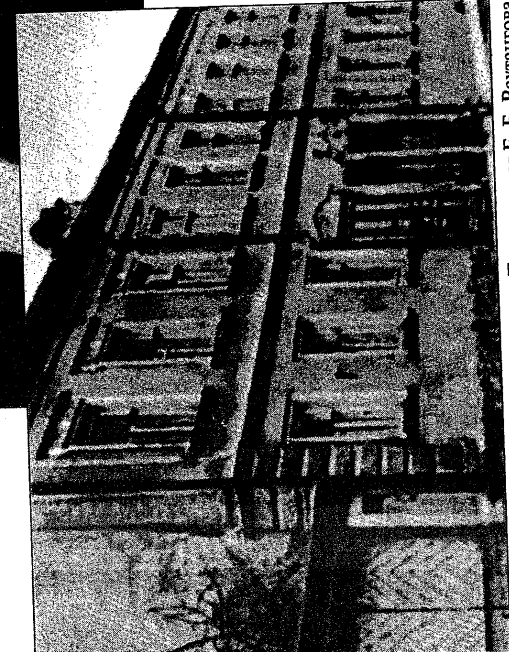
«Евгений Багратионович — сама современность, театр будущего...»

В. Л. Мчедлов, режиссер.
«Он глубоко любил стихи и был мне настоящим другом и настоящей человечности человеком».

Юрий Завадский.

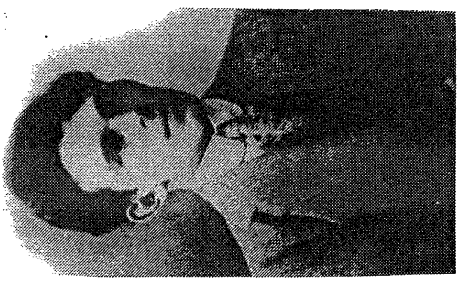
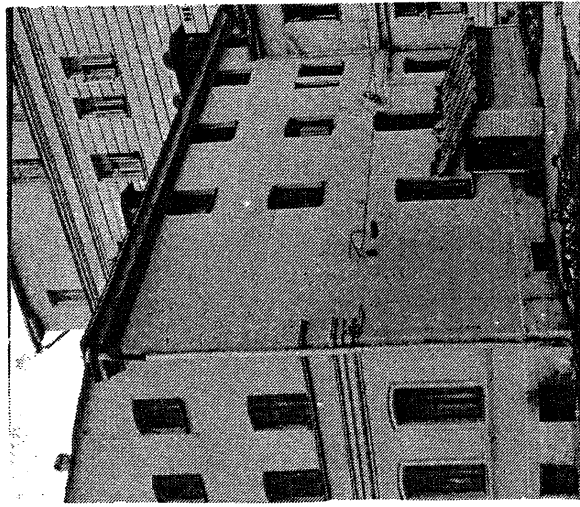
Театр-студия Е. Б. Вахтангова.

Сцена из спектакля «Зеленое кольцо». Третий слева — А. А. Стахович, вторая справа — С. Е. Голлидэй.

1. А. Мухоморов, 2008, «Многоликость» — время Мартина Сабарова

Дом в Борисоглебском
перулке, где М. Цветаева
жила с 1914 г.
по 1922 г.

О. Э. Мандельштам

С. Е. Голлидэй

П. Г. Антокольский

В. Алексеев

Елизавета Яковлевна
Эфрон

Марина Цветаева
*Портрет работы
Магды Нихман*

Груша в Коктебеле.
На переднем плане:
Марина Цветаева
и Сергей Эфрон.
1913 г.

А. Савицкий, 1999. М. Цветаева. Муж и Творчество.

Liite 3 (15)

Михаил Кузмин
(рис. В. Милаевского).

Владимир Маяковский
(рис. М. Ларионова).
Маяковский, 1920-е гг. - 1930-е гг.
Воспоминания о Маяковском М. М. Ларионова

Марина Цветаева
Портрет работы
Магды Нахман

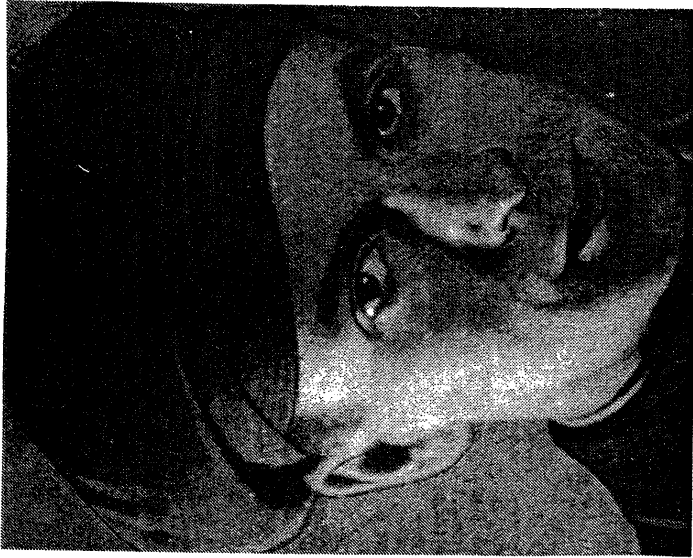
Воспоминания о Марине Цветаевой

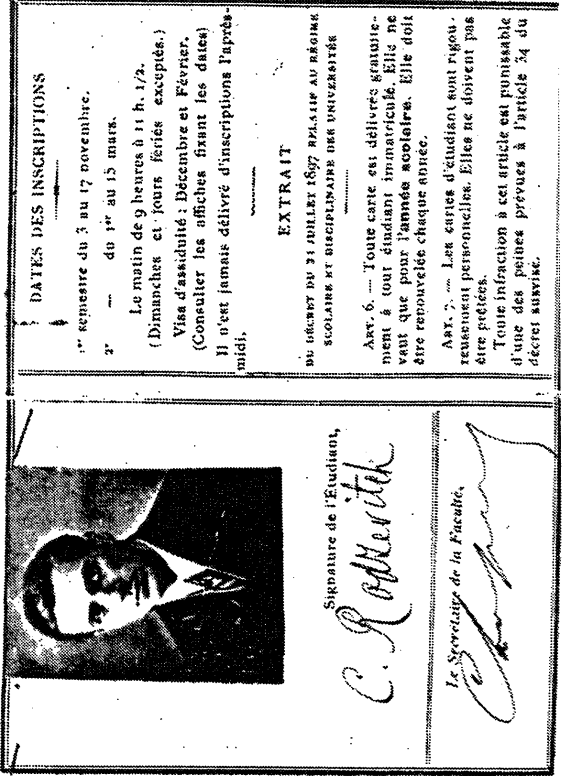
Анна Ахматова. 1925—1926 годы

*А. Хейт, 1991. Анна Ахматова
поэтические фрагменты*

К. Б. Родзевич.
Прага, 1923 г.

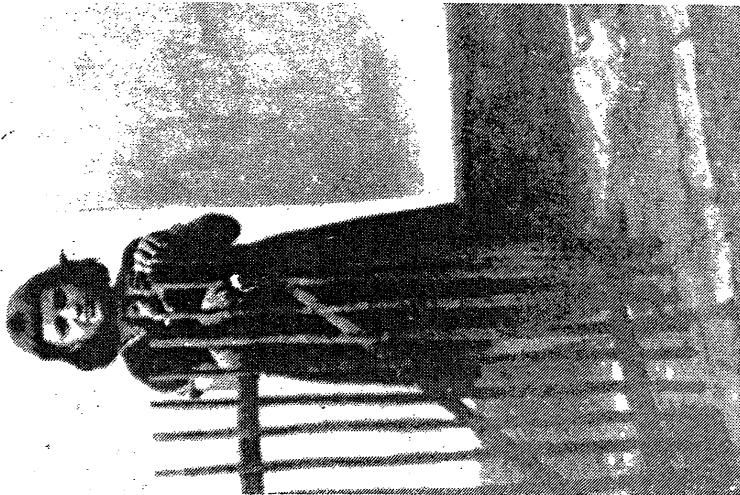
Студенческое
удостоверение
К. Б. Родзевича

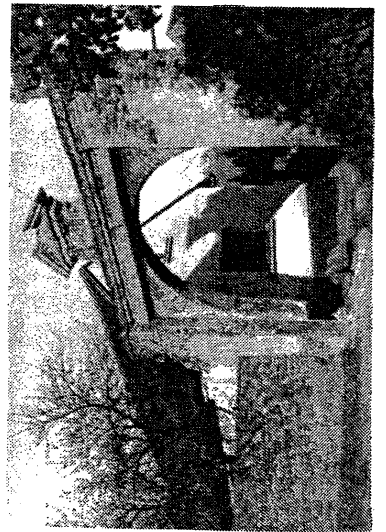
А. Саакянц, 1949, М. Уфрева, Митя и Роксана

Александр Бахрах

Ариадна Эфрон

Дольные Мокрополи.
Старый номер дома 37,
новый — 642

О. Е. Колбасина-Чернова

И. Г. Эренбург

А. А. Тескова

*Л. Кизилова, 1991.
Воспоминания...*

К. Б. Родзевич и М. С. Бугакова в день свадьбы
(публикуется впервые)

Андрей Белый.
Берлин, 1923 г.

«Из равных себе по силе
я встретила только
Рильке и Пастернака».

Борис Пастернак (рис. Н. Вышеславец).

«О по каким морям и городам
Тебя искать? (Незримого — незрячей!)
Я проводы вверю проводам,
И в телеграфный столб упершись — плачу».

*Незримою к тебе
Иду, незрячей,
доверчиво, зоркой и
адреса? (стр. 74)
от твоей
из сердца, отливками
твоей от твоих
и твоей, и твоей
Спасение
Борис Пастернак
29/1 23
Берлин*

Райнер Мария Рильке.

«— До свиданья! До знакомства!
Свиданья — не знаю, но — споемся!
С мне-самой неведомой землею —
С целым морем, Райнер, с целой мною!»

«Гончарова и Ларионов не только живые, а надолго живые.
Не только среди нас, но немножко дальше нас. Дальше и дольше нас».

А. Мухомов 1920. Иллюстрация к поэме «Молодежь»
Воспоин мои влеме. И. Цветаева

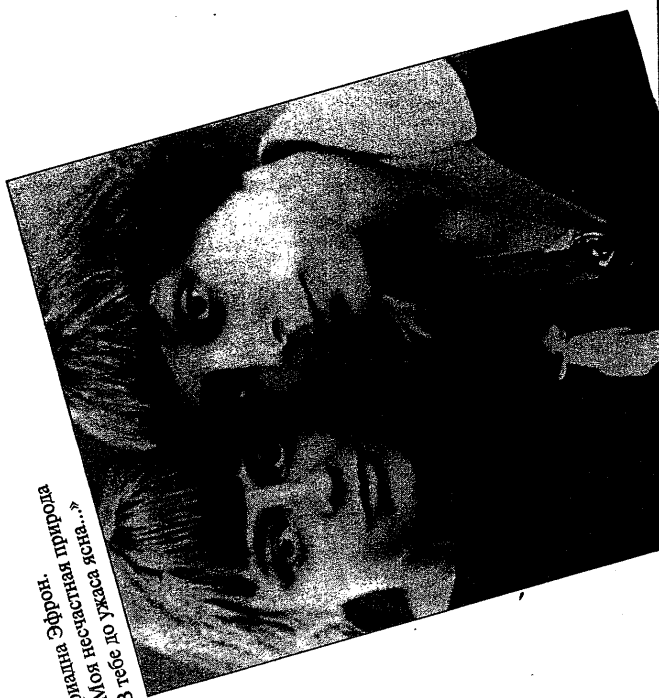
Иван и Мария и их дети на ферме
С. Лопан (Савойя), октябрь 1930 г.

В. Шренкер, 1922 г.
Тот и сестра Мария Шренкер

С. Я. Эфрон, К. Б. Родзевич и
Мур. Савойя, 1930 (?)

«Дочь очень талантливая художница».

Аркаша Эфрон.
«Моя несчастная пригорода
В тебе до ужаса ясна.»

1937 г. Л. А. Хрущова 17 лет, 2000 1960-е гг.
Воспоминание Мов - Врелле М. Усеева

С.А. Эфрон. Париж,
1937 г.

*М. Радуловская, 1944.
Марина Цветаева:
Лиф и декоративное*

Ариадна Эфрон. 1930-е гг.

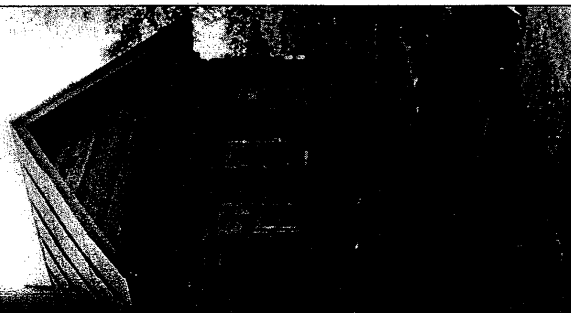

Георгий Эфрон (Мур).
Начало 1940-х гг.

В 1937 г. Ариадна с отцом
вернулись в Россию.
Через два года их ждал арест.

Марина Цветаева
(рис. А. Эфрон).
«...больше не могла жить...
пошла в туши».

Дом в Елабуге,
где оборвалась жизнь поэта.

А.А. Маркина, 2002.
Восподин мой -
вдова М.
Уфеева

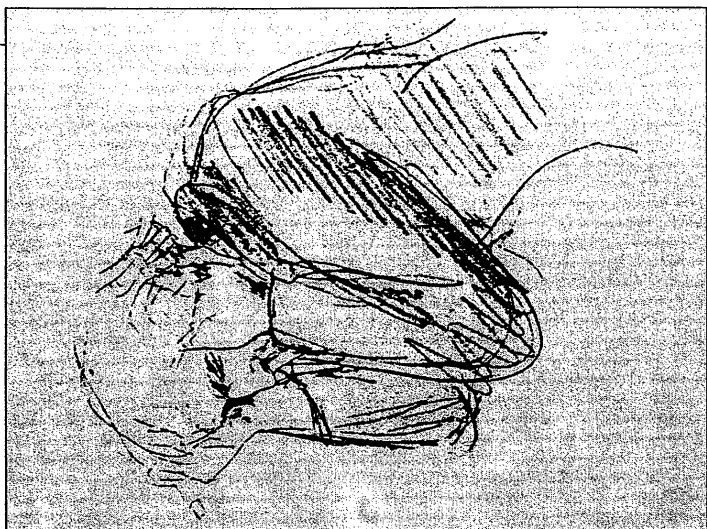
Горичино, Белорусской М. Р.
Дом Олгички Пастерей
23-го декабря 1939 г.

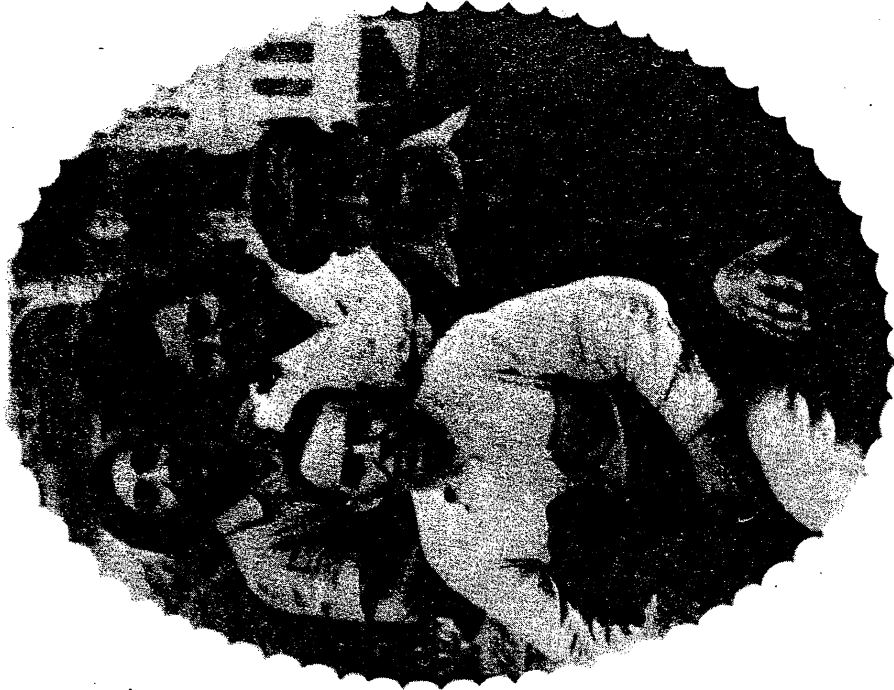
Торжани Бэши

Обращаюсь к Вам по делу моего друга Сергея Александровича
Эфрона, Александра, и моей родины - Алариии Сергеевны Серфрон,
арестованных 1-го и 2-го августа, меня - 10-го октября - всего
1939 года.

Но прежде чем говорить о них, должна сказать Вам некое
слово о себе.

Я - писательница, Марина Ивановна Цветаева. В 1922 г.
Александра Захаровича с советским паспортом и пробыла в Германии,
в Дрездене и Франкфурте - по июню 1939 г. и 17 лет в Польше, в
Варшаве. Эмиграция не удовлетворяла советскому, - жила семья и
работала писательница. Сложившаяся главным образом в изгнании
Родня Россия - и Советскими Записки. Одно время почиталась
в газете и Последнее Колесо, но оттира была удалена за то, что
открыто приветствовала Марковского. Вообще - в эмиграции
была и слала одноклассница. Почему она не едет в Советский
России? В 1936 г. я выехала переводчицей для французского
революционного хора (Choral révolutionnaire) в советские революцион-
ные песни, старке и юности, между ними - Прохорова Маш
и Вы ждете: Паша в борьбе королю? А из советских - песню
из "Веселых ребят" и Помощко: ширько поле, и многие другие.
Июль песни - непись.

Последняя фотография Цветаевой, Москва-Куцево, 18 июня 1941 г. Стоят: М. И. Цветаева и Л. Б. Либединская. Сидят: А. Е. Крученых и Георгий (Мур) Эфрон

*Д. Шварц, 1992.
Дня и даче Марина Цветаевой.*

*Пора снимать янтарь,
Пора менять словарь,
Пора гасить фонарь
Надверный...*

Февраль 1941 г.

Москва, 1939

В Совет Дмитрова:

*Прощай, пружина лена на работу в канцелярию
Судоловки в отделе аллюжурное слово или тифон*

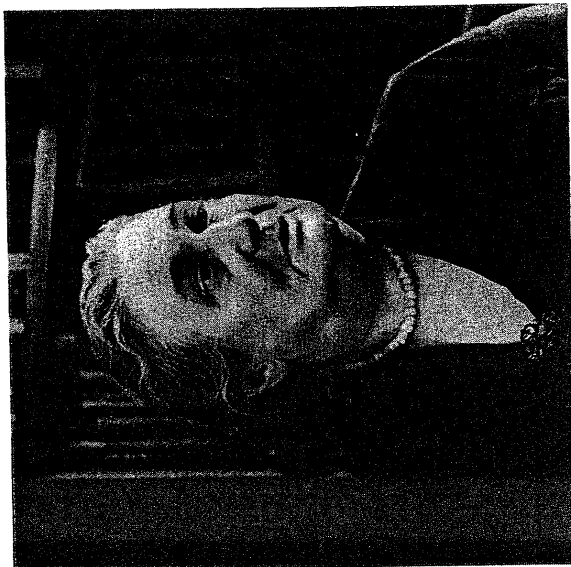
ВТК Ветела

26-го августа 1941 г.

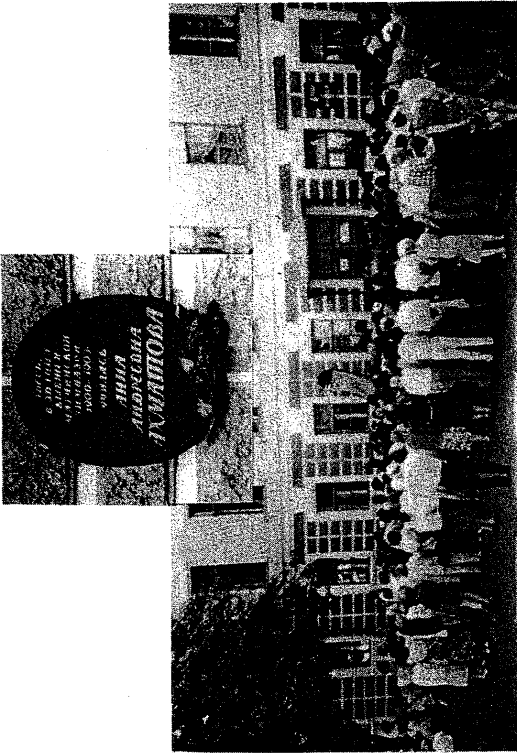

*Valokuvat saati Bolsevista 1996.
Marina Tsvetajevan kotimuseo*

*А. Хемф, 1991 Анна Ахматову
поэты в селе «Брандбург»...*

Прощание с Анной Ахматовой на Комаровском кладбище. Слева направо: Л. Гумилев, Е. Рейн, А. Тарковский, И. Пучина, И. Бродский, А. Каминская

Церемония открытия мемориальной доски на здании гимназии в Царском Селе, в которой училась Анна Ахматова. Город Пушкин. Июнь 1989 года. Фото Л. Шилова

Л. Гумилев и А. Найман на праздновании 100-летнего юбилея со дня рождения Анны Ахматовой. Город Пушкин. Июнь 1989 года. Фото Л. Шилова